
Funded
by the European Union
and the Council of Europe

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implemented
by the Council of Europe

Studiu privind percepțiile și atitudinile față de egalitate

Republica Moldova
noiembrie 2021

Acest studiu a fost elaborat în cadrul proiectului național cofinanțat de Uniunea Europeană și Consiliul Europei. Punctele de vedere exprimate în cele ce urmează nu pot fi considerate în nici un fel ca reflectând opinia oficială a vreuneia dintre cele două părți.

abrevieri	3
metodologie	4
climat general	10
topul problemelor importante pentru populație	10
conceptul de încredere	12
nivelul de acceptare al unor grupuri de persoane. distanța socială	17
diferențe între oameni	22
normalitate	25
discriminare	29
egalitate	34
percepții și atitudini	38
percepții și atitudini față de persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale	38
percepții și atitudini față de persoanele cu dizabilități fizice	43
percepții și atitudini față de persoanele lesbiene, gay, bi-sexuali, transsexuali (LGBT+)	48
percepții și atitudini față de persoanele care trăiesc cu HIV	54
percepții și atitudini față de persoanele de etnie romă	60
percepții și atitudini față de persoanele care nu vorbesc limba de stat	67
percepții și atitudini față de evreii	73
percepții și atitudini față de persoanele de origine africană	78
percepții și atitudini față de persoanele străine	83
percepții și atitudini față de persoanele de religie musulmană	88
percepții și atitudini față de persoanele care aparțin altor minorități religioase	93
percepții și atitudini față de persoanele care au fost deținuți	97
percepții și atitudini față de femei	102
principalele concluzii	105
anexe	110

abrevieri

TAPI - Tablet Assisted Personal Interview (interviu față-în-față, asistat de tabletă)

FG - Focus-Grup

IOD - Indicele Opiniei Dominante

IDS - Indicele Distanței Sociale

NȘ/NR - Nu știu/Nu răspund

metodologie

Acest studiu a fost realizat de către compania IMAS - Cercetare și Strategii [imas] pentru *Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității din Republica Moldova* în cadrul proiectului comun al Uniunii Europene și Consiliului Europei “*Consolidarea capacităților actorilor din sectorul justiției pentru realizarea actului de justiție în conformitate cu standardele Europene, pentru combaterea discriminării în Republica Moldova*”, parte a programului “Parteneriat pentru Buna Guvernare II.

obiectivele studiului

Obiectivul general al studiului a vizat evaluarea atitudinilor și percepțiilor populației față de diferite persoane și grupuri vulnerabile și marginalizate din Republica Moldova, și anume:

- ✓ persoane cu dizabilități mintale și intelectuale
- ✓ persoane cu dizabilități fizice
- ✓ persoane LGBT+
- ✓ persoane care trăiesc cu HIV
- ✓ persoane de etnie romă din Republica Moldova
- ✓ persoanele care nu vorbesc limba de stat
- ✓ evreii care locuiesc în Republica Moldova
- ✓ persoane de origine africană care locuiesc în Republica Moldova
- ✓ persoane străine care locuiesc în Republica Moldova, dar nu dețin cetățenia țării
- ✓ persoane de origine musulmană
- ✓ alte minorități religioase care locuiesc în Republica Moldova
- ✓ persoane care au fost deținute (ex-deținuți)
- ✓ femeile în societate

Obiectivele specifice ale studiului au fost concentrate în direcția:

- ✓ măsurării distanței sociale manifestate de respondenți față de reprezentanții grupurilor vulnerabile și marginalizate din Republica Moldova, prin Indicele Distanței Sociale (IDS)
- ✓ studierea stereotipurilor existente în societate față de persoanele din grupurile vulnerabile și marginalizate

Datele prezentate în acest raport au fost colectate prin intermediul sondajelor de opinie și al focus grupurilor, derularea etapei cantitative fiind efectuată în paralel cu cea calitativă. Descriem mai jos toate aspectele metodologice pentru fiecare componentă de studiu.

[eșantionare]

Etapa de cercetare cantitativă a prevăzut derularea unui sondaj național cu populație generală și a altui sondaj la care au participat reprezentanți ai diferitelor grupuri minoritare, în total fiind intervievate 2013 persoane. La fiecare sondaj au participat persoane de la 18 ani în sus, participarea la sondaj fiind benevolă, fără a acorda retribuții financiare sau alte cadouri participanților.

Grupurile vizate pentru sondajul adresat minorităților au fost următoarele: găgăuzi, bulgari, romi, persoane cu dizabilități fizice, persoane care aparțin minorităților religioase, ateï / agnostici și persoane care au statutul de refugiați în Republica Moldova. Parametrii fiecărui studiu sunt prezentați în tabelul de mai jos.

Tabel m1. Informații despre fiecare eșantion, sub-eșantion sau lot de persoane intervievate.

Grup	Volum eșantion	Volum eșantion (raportare)	Marjă de eroare	Tip eșantionare	Intervievare	Perioadă culegere date (2021)	Criteriu ponderare
Populație generală	1.007	1.007	± 3.1%	probabilist	TAPI	iulie - august	gen
Găgăuzi	200	254	± 6.1%	probabilist	TAPI	iulie - octombrie	gen și vârstă
Bulgari	177	188	± 7.1%	probabilist	TAPI	iulie - octombrie	gen și vârstă
Romi	151	156	± 7.9%	probabilist	TAPI	iulie - septembrie	gen și vârstă
Persoane cu dizabilități	157	157	-	neprobabilist	TAPI	iulie - octombrie	-
Minorități religioase	237	323	-	neprobabilist	TAPI	iulie - octombrie	-
Ateï / agnostici	44	64	-	neprobabilist	TAPI	iulie - octombrie	-
Refugiați	40	40	-	neprobabilist	TAPI	iulie - august	-

NOTĂ: pentru etapa de raportare a datelor, fiecărui sub-eșantion de minorități i s-au adăugat cazurile de acel tip identificate în studiul național, obținându-se astfel o bază de raportare care înregistrează o marjă de eroare ceva mai mică. Eșantioanele neprobabilistice s-au bazat pe contacte furnizate de ONG-uri specializate, pe metoda bulgărelui de zăpadă sau pe recrutări de persoane la intrarea / ieșirea din lăcașurile de cult religios. De aceea, în cazul sub-eșantioanelor neprobabilistice putem vorbi despre loturi de persoane, iar rezultatele înregistrate pe aceste grupuri trebuie privite mai degrabă în termeni de tendințe și nu pot fi extrapolate sau considerate reprezentative la nivelul acelor grupuri minoritare. Includerea unui respondent într-o categorie sau alta de grup minoritar s-a făcut exclusiv pe baza declarațiilor (auto-identificării) acestuia.

Pentru eșantioanele probabilistice s-a optat pentru o eșantionare stratificată, tri-stadială, cu alocare proporțională de chestionare în funcție de populația în vârstă de 18+ ani existentă în fiecare strat, populația din stânga Nistrului (Transnistria) nefiind inclusă în acest studiu.

Selecția localităților, a punctelor de eșantionare, a punctelor de pornire a fost de asemenea probabilistică. Odată stabilit punctul de pornire, operatorii au respectat regula rutei aleatoare, selectând fiecare a 3-a gospodărie până la completarea numărului necesar de chestionare pentru acel punct de eșantionare. Gospodăriile în care nu s-a reușit contactarea vreunei persoane la prima vizită au fost recontactate de maxim încă două ori, în zile și la intervale orare diferite. În fiecare gospodărie au fost listate persoanele de 18 ani sau peste, iar selecția persoanei pentru aplicarea chestionarului s-a făcut pe baza grilei Kish. Indicarea persoanei pentru intervievare a fost făcută de către soft, operatorii neavând acces la procedura de selecție.

Tabel m2. Structura socio-demografică a eșantioanelor / loturilor de persoane interviuate.

variabila	grup	Populație generală	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei / agnostici	Refugiați
gen	masculin	35,9%	31,9%	27,1%	49,4	39,5%	27,6%	59,4%	80,0%
	feminin	64,1%	68,1%	72,9%	50,6	60,5%	72,4%	40,6%	20,0%
vârsta	18-25 ani	15,9%	17,7%	11,7%	18,6	7,0%	13,0%	35,9%	12,5%
	26-40 ani	25,9%	30,3%	30,9%	32,7	23,6%	31,9%	42,2%	20,0%
	41-55 ani	24,6%	20,1%	23,4%	25,0	26,8%	26,9%	9,4%	42,5%
	56-70 ani	24,9%	26,4%	25,0%	20,5	34,4%	21,4%	12,5%	25,0%
	peste 71 ani	8,7%	5,5%	9,0%	3,2%	8,3%	6,8%	0,0%	0,0%
educație	studii medii incomplete	16,7%	18,1%	16,0%	89,1	20,4%	21,4%	7,8%	10,0%
	șc. generală sau profesională	40,2%	40,6%	46,3%	6,4%	50,3%	41,2%	21,9%	15,0%
	liceu/șc. postliceală/colegiu	18,2%	14,2%	12,8%	0,6%	7,6%	12,1%	18,8%	12,5%
	studii superioare	24,4%	27,2%	25,0%	3,8%	21,7%	25,1%	51,6%	62,5%
	nu răspunde	0,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%
ocupație	încadrat în câmpul muncii	41,7%	46,9%	48,4%	25,0	28,7%	42,4%	59,4%	80,0%
	nu lucrează	56,7%	49,2%	45,7%	73,1	59,2%	55,1%	39,1%	20,0%
	nu răspunde	1,6%	3,9%	5,9%	1,9%	12,1%	2,5%	1,6%	0,0%
limbă	română/moldovenească	78,2%	2,0%	8,5%	9,0%	61,1%	48,9%	45,3%	10,0%
	rusă	17,3%	51,2%	41,5%	17,3	29,3%	36,2%	46,9%	57,5%
	alte limbi	4,5%	46,9%	50,0%	73,7	9,6%	14,9%	7,8%	32,5%
etnie	moldovean / român	75,0%	0,0%	0,0%	0,0%	65,0%	57,9%	51,6%	5,0%
	alte etnii	21,4%	100,0%	100,0%	100,0	32,5%	39,0%	48,4%	92,5%
	nu răspunde	3,6%	0,0%	0,0%	0,0%	2,5%	3,1%	0,0%	2,5%
venit	până la 1500 lei	30,4%	28,3%	29,3%	53,8	37,6%	27,9%	10,9%	22,5%
	1501-3000 lei	22,6%	25,2%	27,1%	18,6	28,0%	27,6%	20,3%	12,5%
	3001 - 6000 lei	19,9%	19,7%	20,7%	12,2	16,6%	15,8%	26,6%	25,0%
	peste 6001 lei	16,7%	20,1%	17,6%	7,7%	10,2%	12,1%	39,1%	27,5%
	nu răspunde	10,4%	6,7%	5,3%	7,7%	7,6%	16,6%	3,1%	12,5%
rezident	municipii	23,4%	39,8%	18,1%	3,8%	22,3%	22,3%	54,7%	90,0%
	alte orașe	19,3%	28,3%	20,7%	73,1	22,9%	31,9%	28,1%	2,5%
	sate	57,3%	31,9%	61,2%	23,1	54,8%	45,8%	17,2%	7,5%
regiune	nord	26,8%	0,4%	0,5%	71,8	43,9%	52,0%	4,7%	0,0%
	centru	31,3%	0,0%	1,1%	16,7	4,5%	9,0%	4,7%	7,5%
	sud	18,5%	98,4%	96,3%	7,7%	32,5%	27,9%	57,8%	0,0%
	mun. Chișinău	23,4%	1,2%	2,1%	3,8%	19,1%	11,1%	32,8%	92,5%
total		100,0%	100,0%	100,0%	100,0	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

[culegerea datelor]

Înainte de etapa de culegere de date, chestionarul a fost pre-testat. Pre-testarea s-a desfășurat pe un număr de 16 persoane care au reprodus, după anumite criterii (gen, vârstă, ocupație etc.), structura unui eșantion național; interviurile au avut loc în gospodăriile persoanelor care au acceptat să participe la pre-testarea chestionarului, iar participarea a fost benevolă. Etapa pilot s-a desfășurat în perioada 7-12 iulie 2021; 5 dintre chestionare au fost aplicate în limba rusă, dar nu au fost întâmpinate nici un fel de probleme ce țin de limba de aplicare.

Pentru a obține un feed-back din cât mai multe perspective au fost utilizați pe post de operatori de interviu persoane angrenate în derularea proiectului la diferite etape: manager general, manager de proiect, cercetători, coordonatori culegere date, verificatori, operatori cu grade diferite de experiență. Pre-testarea a avut ca obiectiv și verificarea funcționalității tabletelor și softului după ce chestionarul a fost tradus și programat.

Suplimentar, la sediul companiei [imas] s-au desfășurat trei interviuri cognitive conduse de către managerul de proiect și alți cercetători, iar participarea respondenților a fost de această dată plătită. La fiecare interviu cognitiv s-au discutat în detaliu dificultățile pe care le-au avut respondenții pe parcursul aplicării chestionarului.

În urma etapei de pre-testare a fost elaborat un raport care a conținut observații și recomandări.

La etapa de culegere a datelor au contribuit un număr de 59 operatori din rețeaua [imas] care, în prealabil, au participat la sesiuni de instruire față în față. În cadrul acestor întâlniri, operatorilor li s-au explicat obiectivele principale ale studiului, modul de utilizare a tabletelor și a chestionarului aferent acestui studiu, regulile ce țin de eșantionare, regulile privind comunicarea cu respondenții și măsurile de protecție, a fost parcursă fiecare întrebare a sondajului și au fost menționate și alte aspecte de natură administrativă. La finalul instructajului, operatorii au derulat un exercițiu practic, aplicând chestionare în perechi, iar sesiunea de instruire s-a încheiat cu o scurtă ședință în care au fost transmise observații, s-au adresat întrebări și s-au primit răspunsuri, s-au enunțat concluzii și recomandări.

Aplicarea chestionarelor s-a făcut în gospodărie, prin intermediul tabletelor și a unui soft specializat de machetare a chestionarelor. 21,3% din chestionarele aplicate în cadrul sondajului cu populație generală au fost aplicate în limba rusă, iar 78,7% în limba română; în cazul sondajului în care au fost intervievați reprezentanții grupurilor minoritare, 70,0% au fost aplicate în limba rusă, iar 30,0% în limba română.

Culegerea de date a fost efectuată după derularea alegerilor parlamentare care au avut loc la 11 iulie 2021, tocmai pentru ca studiul să nu fie afectat de tensiunile care au loc în orice campanie electorală. În analiza și interpretarea datelor recomandăm să se țină cont de evenimentele socio-politice care au urmat după data alegerilor, alegeri care s-au soldat cu victoria Partidului Acțiune și Solidaritate (PAS).

Un alt fenomen major care a fost prezent pe parcursul culegerii de date a fost cel pandemic. Chiar dacă au fost luate măsuri de protecție privind reducerea riscurilor de infectare atât la instructaje, cât și pentru munca în teren, valul IV al pandemiei a afectat semnificativ atât echipa [imas] aflată la sediul central din Chișinău, cât și echipele de operatori, șoferi, verificatori din teritoriu, înregistrându-se un număr ridicat de îmbolnăviri. De altfel, statisticile naționale au înregistrat creșteri a numărului de îmbolnăviri pe toată perioada vizată de studiu.

Numărul de îmbolnăviri, atât cele care au afectat echipa [imas], cât și cele care au afectat populația, au încetinit ritmul de lucru necesar pentru culegerea / prelucrarea datelor și au cauzat unele întâzieri. Cu siguranță, numărul de îmbolnăviri și atmosfera de teamă din rândul populației a avut un anumit impact asupra deciziilor unor persoane de a participa sau nu la sondaj. Într-o anumită măsură, imposibil de estimat din păcate, considerăm că perioada pandemică a avut un impact asupra structurii eșantioanelor obținute, îndeosebi legat de minoritățile etnice găgăuză și bulgară pentru că culegerea datelor pentru aceste sub-eșantioane s-a prelungit peste perioade cu număr ridicat de îmbolnăviri.

[verificarea datelor]

Data fiind lungimea chestionarului și numărul mare de întrebări deschise, verificările s-au făcut pentru toate chestionarele aplicate. Metodele de verificare au fost complexe și au vizat atât elemente ce țin de respectarea criteriilor de eșantionare (selecția gospodăriilor și a persoanei), cât și cele care țin de aplicarea tuturor întrebărilor și de respectarea tuturor instrucțiunilor privind aplicarea întrebărilor și utilizarea scalelor de răspuns. În urma verificărilor efectuate, 4,14% (87 chestionare) dintre chestionarele aplicate au fost anulate. Motivele anulărilor au vizat îndeosebi interviurile întrerupte / abandonate de către respondenți și colectarea necorespunzătoare a răspunsurilor pentru întrebările deschise; alte motive au ținut de nerespectarea criteriilor de selecție a gospodăriei, interviuarea altei persoane din gospodărie decât cea indicată de soft etc.

[prelucrarea datelor]

Datele colectate de operatori au fost introduse într-un soft specializat de machetare și programare chestionare; ele au fost transmise către servere securizate, iar baza de date a fost accesibilă doar personalului calificat, într-un mod criptat. Nici o informație nu a fost stocată pe tabletele utilizate de operatori, iar toate procedurile utilizate au respectat anonimitatea și confidențialitatea datelor, pentru toți participanții la studiu fiind respectate prevederile legale privind utilizarea datelor cu caracter personal.

Pentru prelucrarea bazei de date a fost utilizat un soft specializat (SPSS) și, înainte de raportarea datelor, au fost făcute verificări suplimentare privind absența codurilor greșite de răspuns, a răspunsurilor lipsă, a coerenței de răspuns etc. Dat fiind numărul ridicat de întrebări deschise, au trebuit alocate resurse foarte importante de timp pentru codificarea întrebărilor deschise. Pentru eșantioanele probabilistice au fost necesare ponderări ale datelor, conform criteriilor expuse în tabelul de mai sus; pentru ponderare s-au utilizat datele statistice furnizate de Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova.

Chiar dacă chestionarele utilizate au corespuns ca și conținut în mare măsură, recomandăm multă precauție celor care doresc să compare rezultatele înregistrate în fiecare an în care studiul a fost efectuat (2015, 2018 și 2021) deoarece metodologia a fost relativ similară, iar standardele ce țin de eșantionare, instruire operatori, culegere de date, verificarea și prelucrarea datelor destul de diferite pentru companiile sociologice care au lucrat în fiecare an (CBS-AXA¹, Magenta Consulting² și IMAS).

Participanții la sondaj au primit ca sarcină să analizeze câteva perechi de afirmații pentru fiecare grup de persoane la care a făcut trimitere acest studiu. Pentru o parcurgere mai facilă a rezultatelor am calculat **Indicele Opiniei Dominante (IOD)** după următoarea formulă: $(p-n) \times (100-ne) : 100$, unde p reprezintă frecvența opiniilor prin care s-a exprimat acordul pentru prima afirmație, n – frecvența opiniilor prin care s-a exprimat acordul cu a doua afirmație, ne – frecvența opiniilor neutre. Indicele variază pe o scală de la -100 la +100. Cu cât indicele este mai aproape de +100, cu atât ponderea opiniilor în acord cu prima afirmație este mai mare și invers – cu cât acest indice este mai aproape de -100, cu atât ponderea opiniilor dominante este mai apropiată de a doua afirmație. Pentru a nu relua această explicație tehnică la fiecare capitol, vă rugăm să țineți cont de aceste precizări la fiecare capitol în care se face referire la acest indice.

cercetarea calitativă

Au fost organizate 8 focus grupuri, trei dintre ele cu reprezentanții populației generale, unul cu persoane vârstnice, iar alte trei sesiuni cu reprezentanții unor grupuri minoritare. Focus grupurile au fost distribuite pentru a acoperi toate zonele Republicii Moldova, diferite tipuri de localități, astfel încât să poată fi obținute o diversitate de opinii cât mai ridicată. Recrutarea participanților a avut la bază un chestionar de recrutare în care erau menționate criteriile necesare pentru a fi îndeplinite la fiecare tip de focus grup. Tabelul de mai jos include detalii privind focus grupurile derulate.

¹ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/RO_Studiu-Perceptii-2015_FINAL_2016-Febr-25_Imprimat.pdf

² <https://rm.coe.int/studiu/168098ad49>

Tabel m3. Detalii privind focus grupurile organizate.

ID	Segment	Target	Număr participanți	Locație	Data
FG1	Populație generală	20-35 ani	8	Chișinău	17.08.2021
FG2	Populație generală	36-55 ani	8	Chișinău	18.08.2021
FG3	Populație generală	36-55 ani	6	SUD - Raion Cahul, rural	19.08.2021
FG4	Femei rome	25-50 ani	7	NORD - Soroca, urban	16.08.2021
FG5	Persoane care nu vorbesc limba de stat	25-50 ani	8	NORD - Edineț, urban	21.08.2021
FG6	Bulgari	25-50 ani	8	SUD - Taraclia, urban+rural	26.08.2021
FG7	Ucraineni	25-50 ani	8	CENTRU - Hîncești, rural	22.08.2021
FG8	Vârșnici	55+ ani	8	CENTRU - Criuleni, urban + rural	20.08.2021

Ghidul de moderare utilizat a fost construit în baza scopului și a obiectivelor specifice pentru studiul de față. Pe toată durata interacțiunii cu moderatorii, participanților le-a fost asigurat un mediu de comunicare și exprimare sigur, non-discriminatoriu. Moderatorii au asigurat persoanele din grupuri că opiniile lor nu sunt corecte sau greșite, încurajând exprimarea oricăror idei și percepții.

În general, derularea sesiunilor de grup a fost fără dificultăți. Excepție au făcut două situații. La FG4 de la Soroca cu femeile de origine romă, participantele au refuzat categoric înregistrarea video, iar situația la început a fost mai dificilă: persoanele recrutate au venit însoțite de soții lor și au adus și alte persoane care să participe la discuție. Echipa noastră a anticipat astfel de situații și am avut la față locul suficient personal pentru a face față situației create și pentru a tria doar persoanele recrutate. La FG6 de la Taraclia, de asemenea, două persoane s-au opus dorinței noastre de a înregistra discuția în regim video. Pentru ambele focus-grupuri a existat înregistrare doar în regim audio, înregistrări după care s-au făcut transcripturile discuțiilor.

climat general

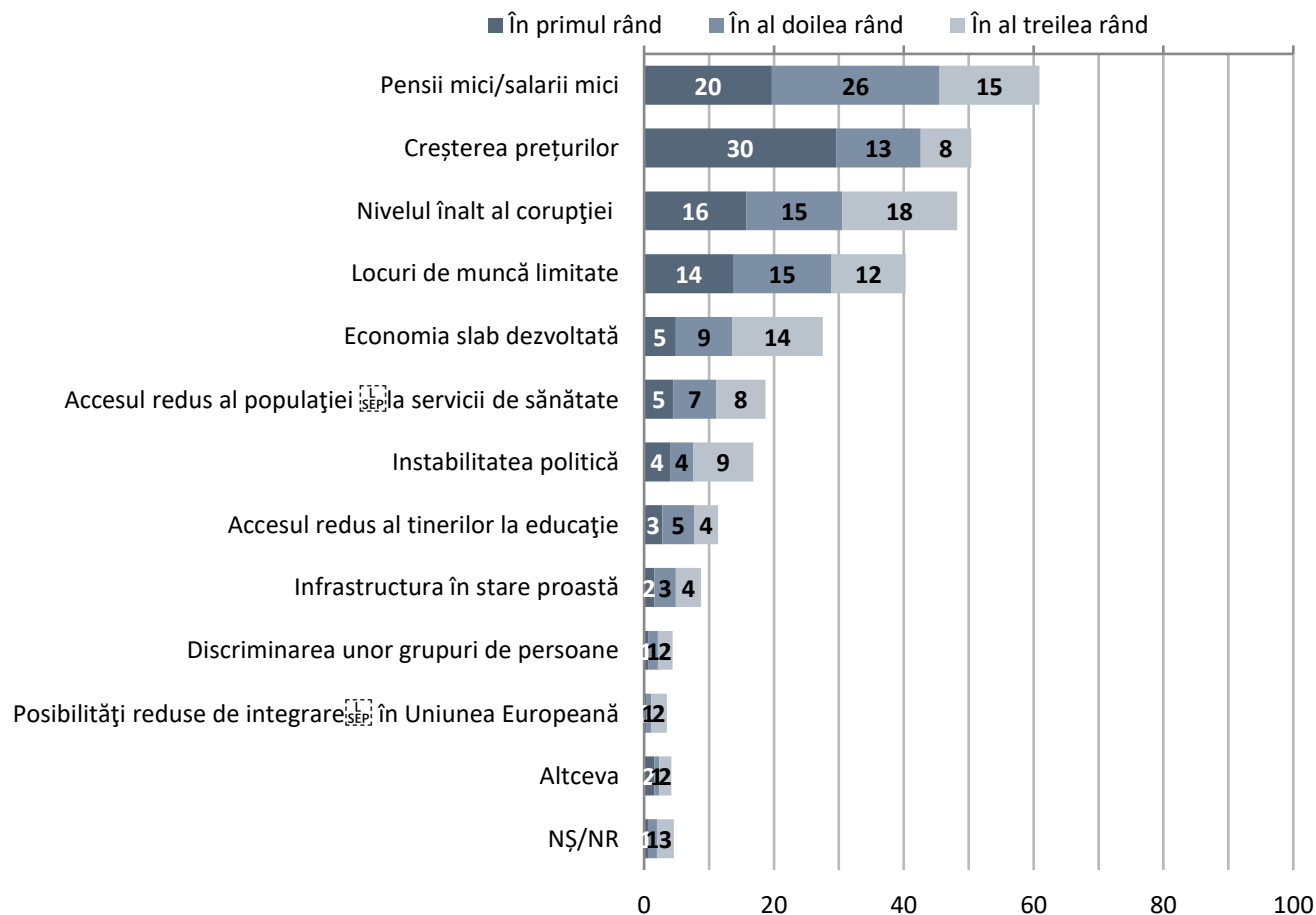
topul problemelor importante pentru populație

Problema cea mai des menționată de către participanții la studiu ține de nivelul prețurilor din Republica Moldova, iar dacă analizăm și procentele cumulate pentru cele trei variante de răspuns din dreptul pensiilor sau a salariilor mici, vom înțelege cu ușurință că puterea de cumpărare este de fapt lucrul cel mai apăsător, iar el vizează ponderi foarte mari de populație (61% menționează salariile/pensiile mici, iar 51% creșterea prețurilor).

Corupția intră în top trei probleme, dar trebuie ținut cont că datele acestui studiu au fost culese imediat după derularea alegerilor Parlamentare din iulie 2021, alegeri care au avut ca temă centrală pentru partidul care a câștigat majoritatea parlamentară tema luptei cu corupția. Ca și în campania electorală, și acest sondaj național a arătat că lupta împotriva corupției i-a preocupat/îi preocupă mai mult pe cei cu studii superioare, pe cei cu venituri peste medie, rezidenți în municipiul Chișinău sau raioanele din centrul republicii, adică exact zonele și tipul de electorat pe care PAS a obținut cele mai ridicate rezultate la alegeri.

Dacă continuăm analiza răspunsurilor oferite de participanții la sondaj, putem concluziona că lipsa locurilor de muncă (41%) sau economia slab dezvoltată (28%) completează de fapt un tablou dominat de probleme de natură economică. Celelalte probleme au înregistrat ponderi mult mai scăzute și asta nu pentru că nu ar fi importante, ci pentru că problemele economice pun o presiune foarte ridicată pe populație și îi afectează în mod direct nivelul de trai, viața de zi cu zi.

Grafic 1.1 Care sunt cele mai importante trei probleme cu care credeți că se confruntă acum Republica Moldova?

Agenda populației înregistrează totuși accente diferite în funcție de segmentul socio-demografic din care face parte fiecare respondent. Iar diferențele încep să fie remarcate încă de la momentul în care vorbim despre diferențele de gen. Bunăoară, bărbații consideră în proporție de două ori mai mare decât femeile că una din problemele importante ale Republicii Moldova este corupția (21% dintre bărbații intervievați selectează în primul rând această problemă), în timp ce femeile sunt mult mai preocupate de creșterea prețurilor (33% din ele) sau de salariile/pensiile mici (22%). Segmentele cele mai îngrijorate de creșterea prețurilor sunt adulții (26-40 ani - 35%), cei cu venituri sub medie (38%), locuitori ai orașelor mici și medii (33%), rezidenți în zona de sud a republicii (36%).

Persoanele sub 55 de ani subliniază problema salariilor/pensiilor mici în proporție de 15%-20%; nemulțumirile la acest subiect cresc până la 27% dacă ne referim la persoanele în etate. Persoanele cu venituri scăzute (25%), cu educație scăzută (29%), locuitorii satelor (21%) sunt categoriile de persoane preocupate semnificativ mai mult de problema salarizării sau a sumelor mici acordate pe post de pensie.

Nivelul înalt al corupției este o mențiune pe care o vom găsi întotdeauna mai des în rândul persoanelor cu studii superioare (26%), cu venituri peste medie (25%), rezidenți în municipiul Chișinău (21%), în timp ce de problema locurilor de muncă se plâng mai mult respondenții din zona de sud a țării (21%).

Grupurile minoritare sunt și mai afectate de amploarea problemelor cu care se confruntă țara noastră; problemele de natură economică sunt cel mai acut resimțite de persoanele cu dizabilități care reclamă de asemenea accesul redus la serviciile de sănătate (28%). Găgăuzii și bulgarii, poziționați în cea mai mare măsură în partea de sud a republicii, o zonă mai puțin dezvoltată din punct de vedere economic, sunt foarte afectați de creșterea prețurilor și de lipsa locurilor de muncă. Ca notă generală, e interesant de remarcat faptul că indiferent despre ce minoritate vorbim, interesul pentru tema corupției este semnificativ mai scăzut decât rezultatul înregistrat în studiul național; îngrijorările sunt mult mai mari legate de problemele punctuale ce țin de nivelul de trai.

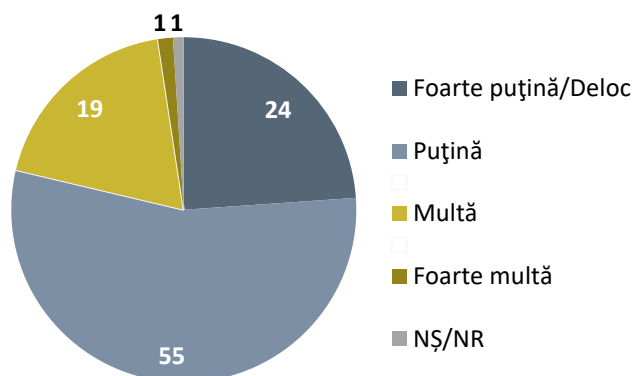
Tabel 1.1 Topul problemelor stringente în Republica Moldova în percepția grupurilor minoritare. Care sunt cele mai importante trei probleme cu care credeți că se confruntă acum Republica Moldova?

Problema	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostici	Refugiați	Eșantion național
Pensii mici/salarii mici	50	54	65	69	58	47	53	61
Creșterea prețurilor	70	72	46	64	61	53	48	50
Nivelul înalt al corupției	31	31	16	23	35	42	20	48
Locuri de muncă limitate	42	43	35	39	42	41	30	40
Economia slab dezvoltată	30	18	12	18	27	34	43	28
Accesul redus al populației la sănătate	27	24	44	28	24	11	28	19
Instabilitatea politică	25	26	13	11	15	24	30	17
Accesul redus al tinerilor la educație	14	14	21	14	16	16	10	11
Infrastructura în stare proastă	3	8	12	11	7	13	3	9
Discriminarea unor grupuri de persoane	5	6	23	9	8	8	5	4
Posibilități reduse de integrare în UE	1	0	4	4	1	6	25	4
Altceva	4	2	6	2	4	6	5	4
NS/NR	0	3	4	7	3	0	3	5

conceptul de încredere

Un element important al capitalului social este încrederea în semenii. Analizând datele din graficul de mai jos, am putea afirma că una din cinci persoane din Republica Moldova are încredere în semenii, numai că realitatea este mult mai complexă de atât. Diferențele sunt foarte mari dacă analizăm datele în profunzime - populația tânără (18-25 de ani) și cea adultă (26-40 de ani) se confruntă cu un fenomen acut al neîncrederii; 87%, respectiv 86% au puțină/foarte puțină/deloc încredere în oameni. La polul diametral opus sunt persoanele în etate (peste 70 de ani) unde 41% dintre ele afirmă că au multă/foarte multă încredere în oameni.

Grafic 1.2 În general, cât de multă încredere sau neîncredere aveți dvs. în oameni?

O variabilitate a situațiilor o întâlnim inclusiv în rândul grupurilor minoritare; găgăuzii, bulgarii și romii au raportat ponderi ale încrederii în oameni ceva mai scăzute decât rezultatul la nivel național, în timp ce persoanele cu dizabilități sau minoritățile religioase depășesc cu puțin reperul de 20% stabilit de sondajul național. Chiar dacă vorbim despre o interviuare pe loturi de persoane foarte restrânse numeric în cazul persoanelor atei/agnosticilor (64 respondenți) și refugiați (40 respondenți), putem observa tendința că cei din primul grup investesc foarte puțină încredere în semenii (doar 9%), în timp ce refugiații, nevoiți să își părăsească țara de origine, par să aibă o predispoziție de investire a încrederii mult mai ridicată în oamenii din țara care i-a adoptat (60% au declarat că au multă sau foarte multă încredere în oameni).

Tabel 1.2 Nivelul de încredere al grupurilor minoritare în oameni. În general, cât de multă încredere sau neîncredere aveți dvs. în oameni?

Problema	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnosticii	Refugiați	Eșantion național
Foarte puțină/Deloc	25	17	28	17	21	25	5	24
Puțină	58	64	54	59	57	66	35	55
Multă	14	17	16	21	19	9	45	19
Foarte multă	3	2	2	2	2	0	15	1
NȘ/NR	1	0	0	1	1	0	0	1

[FG] populație generală

Majoritatea participanților la focus-grupuri au reflectat înainte să dea o definiție noțiunii de încredere; unora le-a fost destul de dificil să explice ce înțeleg ei prin această noțiune. Pentru participanții acestui segment, încrederea se asociază cu propria persoană, dacă există această încredere în sine, atunci poți avea încredere și în ceilalți. Încrederea în propria persoană înseamnă să te poți baza pe propria minte și gândire.

Participanții mai tineri au explicat mai ușor și mai exact ce înseamnă încrederea pentru ei, înțelegând acest concept mai degrabă prin acțiunile făcute de alții pentru ei: ajutor financiar, ajutor fizic sau ajutorul dat la îndeplinirea unor sarcini. Pentru unii dintre ei, încrederea se manifestă prin suport emoțional, un sfat la nevoie, o încurajare sau pur și simplu să fii alături în momentele dificile. Încrederea e atunci când o persoană

te susține, chiar și atunci când nu ești corect. Unul dintre participanți consideră că încrederea se manifestă atunci când ajuți pe cineva atât la necesitate, cât și la distracție.

Să ai încredere înseamnă:

De cele mai multe ori, participanții au încredere în persoanele cele mai apropiate pentru ei: membrii familiei: soț, soție, copii, frate, părinți. Unii participanți au încredere în prieteni și câțiva au menționat că au încredere în Dumnezeu și în sine.

Majoritatea reprezentanților publicului general consideră că, în prezent, este foarte dificil să te încrezi în cineva. În Moldova există invidie și din această cauză oamenii se trădează unii pe alții și este tot mai greu să găsești persoana în care poți avea încredere totală. Odată ce cunoști pe cineva, durează până să îți dai seama dacă poți avea încredere în acea persoană sau nu – e un proces de construcție. E normal și de așteptat să nu te încrezi ușor în cineva pentru a evita dezamăgirile.

[M1: 33 ani, coordonator IT, moldovean, FG3] Încrederea asta-i încrederea într-o persoană, pentru mine persoana cea care poate să te ajute pe tine cât la necesitate, cât și la distracție și ea să-ți răspundă cu aceeași receptivitate ca să sară, o să vină la tine indiferent de situație, că-i necaz, că-i distracție, că pur și simplu vrei să stai și să vorbești, așa persoană pentru mine este [...]

Chiar și așa, unii participanți au menționat că moldovenii sunt creduli și au încredere în cei din jur. Un exemplu în acest sens sunt situațiile când oamenii cred în promisiunile financiare din partea unor angajatori din motiv că au nevoie de bani. Chiar dacă apoi sunt dezamăgiți, după o perioadă de timp încep să-și reinvestească încrederea în cei ce le oferă posturi de muncă sau alte promisiuni. Până la urmă, relațiile interumane nu pot funcționa fără nici un fel de încredere.

Moldovenilor le este specific să nu poată refuza alte persoane și, deseori, din acest motiv acceptă sau spun da, iar apoi nu își pot ține promisiunile și drept rezultat are de suferit încrederea reciprocă.

Unii participanți consideră că nimeni nu este perfect și, la un moment dat, oricum te poate dezamăgi. Din cauza dezamăgirilor prea mari sau prea frecvente, participanții nu au încredere în:

- ✓ Parlament
- ✓ Guvern
- ✓ politicieni
- ✓ sistemul de asigurare medicală
- ✓ preoți.

Neîncrederea în clasa politică și conducere vine ca o consecință directă a nerespectării promisiunilor din partea acestora; ei promit una și fac cu totul altceva.

[F1: 55 ani, casnică, moldoveancă, FG8] Niciodată nu am avut...cum să am încredere în parlament, eu totdeauna zic că dacă eu singură nu o să aspir la ceva mai bun, să fac singură, să rezolv singură problema... Nu am așteptări de la nimeni că cineva este obligat să facă. Propria mentalitate să rezist, să fac, să mă implic, asta este. Să aștept de la cineva ca să-ți dea, dacă vrea să îți dea, dacă nu vrea, nu-ți dă.

[F1: 41 ani, profesoară, moldoveancă, FG4] [...] până la urmă, oamenii sunt așa cum sunt, ei nu sunt perfecți și fiecare situație o tratează diferit și respectiv să ai încredere în om o sută de procente nu poți să ai. Dezamăgirea apare, dar totodată nu poți să ceri de la om ceea ce nu este lui firesc.

[FG] romi

În viziunea participantelor rome, încrederea înseamnă să poți împărtăși cu cineva bucuriile și necazurile, când te poți baza pe cineva indiferent de situație. De cele mai multe ori, ele au încredere în membrii familiei - la bine și la greu, împreună cu familia, împart bucuria și necazul.

Asemănător cu populația generală, femeile rome consideră că în prezent este dificil să mai ai încredere în cineva în afara familiei. Oamenii din Moldova au foarte puțină și foarte rar încredere reciprocă, cel mai des și ei se încred în familie, deși pot fi trădați și de oamenii apropiați. Moldovenii sunt cei în care romii au mai puțină încredere - uneori, în persoanele apropiate nu poți avea încredere, dar în străini, moldoveni, nici atât. În percepția participantelor, ar exista mai puține probleme în societate dacă oamenii ar avea mai multă încredere în cei din jur.

Încrederea oamenilor în cei din jur a scăzut odată cu răspândirea COVID - oamenii se distanțează între ei, au frică de a se apropia unul de celălalt și drept consecință își pierd încrederea unii în ceilalți.

Femeile rome consideră că grupul lor etnic are încredere în reprezentanții altor etnii și manifestă un comportament tolerant față de acestea, chiar dacă primesc înapoi atitudine mai proastă și mai multă intoleranță..

[F: 25 ani, casnică, romă] Da, și bucuriile, și necazurile – toate le împarți cu familia ta în casă, și bune și rele.

[F: 29 ani, casnică, romă] Încercăm să comunicăm indiferent că sunt țigani, moldoveni, evrei, bulgari. Încercăm să respectăm pe toată lumea.

[FG] bulgari

Pentru persoanele de origine bulgară, încrederea se manifestă prin prisma relațiilor interumane:

- să fii deschis față de o persoană
- să-i spui unele secrete, fiind sigur că acea persoană nu va divulga acest secret
- să fii sincer cu cineva.

Faptul că pot avea încredere în cineva le oferă participanților un sentiment de siguranță și liniște emoțională - cineva este acolo ca să te poți baza pe el.

De cele mai multe ori, participanții au încredere în familie și prieteni; unii au relatat că au încredere în persoane care nu fac parte din familia lor, dar care sunt bulgari.

În societatea moldovenească există tot mai puțină încredere din cauza împărțirii prea insistente pe categorii etnice. Unii participanți consideră că un alt motiv este promovarea excesivă a individualismului în detrimentul colectivismului - oamenii devin mai închiși, mai indisponibili pentru alții. Spre deosebire de prezent, înainte puteai să apelezi unul la altul pentru ajutor, ajutor reciproc, puteai împărtăși unele dintre secretele tale sau

câteva dintre gândurile și problemele tale. Acum acest lucru nu mai interesează pe nimeni, fiecare e pe cont propriu.

Unii dintre participanți simt frica de a se încrede în persoane de alte etnii, frica că vor fi trădați sau că această încredere va fi utilizată împotriva lor - dacă îi spui cuiva un secret, acesta apoi poate fi destăinuit altor persoane.

De obicei, participanții bulgari nu au încredere în vecini, în persoane necunoscute. În plus, participanții nu au încredere în stat - oamenii care conduc țara nu au o atitudine adecvată și corectă față de populație, nu există încredere față de oameni și, chiar dacă e democrație, de fapt oamenii nu valorează nimic.

[M: 44 ani, neangajat, naționalitate bulgar] A existat un fel de deschidere, nu erau bariere, era posibil să apelezi unul la altul pentru ajutor, ajutor reciproc, pentru a împărtăși careva secrete sau careva dintre gândurile și problemele tale. Acum acest lucru nu mai interesează pe nimeni. Adică fiecare este pe cont propriu, prin urmare societatea devine mai închisă și bineînțeles că devine mai problematic cu încrederea.

[FG] persoane care nu vorbesc limba de stat

Prima reacție a participanților la întrebarea *Ce înseamnă încredere?* A fost – Nu se poate să ai încredere în nimeni! Doar în cei apropiați! La fel ca și participanții din alte grupuri, vorbitorii de limba rusă consideră că uneori poți fi trădat chiar și de către o persoană pe care o cunoști foarte bine sau de către un membru al familiei.

Să ai încredere în cineva înseamnă:

- ✓ să împărtășești dificultățile sau bucuriile
- ✓ să contezi pe acea persoană (contezi pe sprijinul, ajutor fizic sau moral)
- ✓ contezi că nu te va trăda
- ✓ să știi că nu vei fi trădat
- ✓ împărtășești secrete

Încrederea este un tip de relație care se construiește în timp, bazat pe fapte concrete care sunt indicator dacă poți sau nu avea încredere în cineva. Mai întâi este nevoie să urmărești acțiunile unei persoane ca să decizi – este de încredere sau nu? Chiar și așa, unii participanți au afirmat că nu poți avea 100% încredere; și-au amintit de zicala *Доверяй, но проверяй* (Ai încredere, dar verifică!). De cele mai multe ori, participanții au încredere în membrii familiei sau în oameni foarte apropiați, deși uneori au fost sau sunt dezamăgiți și de aceștia. Doar o participantă a afirmat că ea este deschisă și are încredere în toți oamenii deoarece îi judecă după sine.

Există o percepție generală că, în prezent, se întâmplă tot mai frecvent situații de trădare a încrederii și că oamenii din Moldova și din toată lumea nu au încredere unii în alții. Sunt mai mulți factori ce au contribuit la această realitate:

- ✓ oamenii care trăiesc doar pentru ei
- ✓ lipsa de respect reciproc
- ✓ interesele financiare puse mai presus de relații
- ✓ oamenii sunt supărați din cauza nivelului scăzut de trai

[F: 45 ani, profesoară de istorie, nu vorbește limba de stat] Ei bine, de fapt am încredere în toată lumea. Eu însumi sunt o persoană deschisă, mi se pare că toată lumea este ca mine. Și o spun așa cum este cu adevărat.

[F: 46 ani, profesoară, nu vorbește limba de stat]: Ei bine, împărtășește niște dificultăți, bucurii și să știi, să sperî măcar să nu trădeze, să nu folosească informațiile cumva. Aceasta se numește încredere.

[FG] ucraineni

La fel ca și participanții celorlalte grupuri, ucrainenii au încredere în puține persoane, de obicei aceștia sunt membrii familiei - soț, părinți, copii, frați, nepoți. Ucrainenii consideră că au încredere în alți ucraineni, în etnicii ruși. Participanții au afirmat că au mai multă încredere în persoanele de origine rusă decât în moldoveni, deoarece cultura lor este asemănătoare și nu există bariere de comunicare între ruși și ucraineni.

Să ai încredere în cineva e asemănător cu a investi într-o bancă: știi că ai investit și ești în siguranță. Încrederea are diferite forme de manifestare. Persoana în care ai încredere:

- ✓ nu te va invidia - nu se va îneca de invidie când îți este bine
- ✓ te va susține
- ✓ îți poți vorbi despre orice de parcă ai vorbi cu tine
- ✓ nu te va lăsa la greu
- ✓ cu ea te simți liber, fără frici

Nu există multă încredere între oamenii din Moldova, motivul cel mai frecvent este împărțirea oamenilor după statutul financiar. Oamenii mai bogați își permit să înjosească pe cei mai săraci, îi mint, nu le permit copiilor săi să se joace cu copii din familii mai puțin avute. Oamenilor tot mai des le pasă doar de ei. Unii ucraineni consideră că Europa i-a cam stricat pe toți - cetățenii noștri pleacă la muncă, câștigă bani și deja încep să se considere mai bogați și mai presus decât alții. Dezamăgirile, invidia, legile nefuncționale și corupția au dus și ele la lipsa încrederii între oameni.

Ucrainenii ca grup etnic nu au încredere în găgăuzi și români; de cele mai multe ori, aceste percepții au ca fundament experiențe personale negative cu persoane din aceste etnii. Pe de altă parte, unii participanți consideră că oameni buni sau răi există în toate etniile; de aceea, nu este corect să generalizăm.

[M, 44 ani, lemnar, ucrainean] Cei mai mulți ucraineni au încredere în ruși. Știi, dacă vorbim ucraineană, rușii ne înțeleg, iar dacă vorbim ucraineană, moldovenii nu ne înțeleg. Probabil de aceea.

[F, 45 ani, casnică, ucraineană] Am avut un predicator în biserica noastră, el a dat acest exemplu: un copil, da? S-a urcat pe masă și pur și simplu nu se gândește dacă are sau nu încredere în tatăl său, doar zboară și îi strigă tatălui său: „Prinde-mă!” Asta e încredere, înțelegi? Te simți liber cu persoana în care ai încredere.

[FG] vârstnici

Reacția spontană la întrebarea privind încrederea a fost - e greu cu încrederea; atitudinea a fost asemănătoare cu cea din alte grupuri. Între moldoveni este puțină încredere; mulți oameni pleacă peste hotare și când revin cu bani, uită că sunt moldoveni. Banii, invidia, politica și migrația au făcut ca frații, surorile, prietenii să se dușmănească și să nu mai existe încredere unul față de celălalt

Să ai încredere în cineva este o responsabilitate. La fel ca și alți participanți la studiu, vârstnicii definesc încrederea prin prisma relațiilor reciproce între oameni. În zilele noastre este o binecuvântare să ai încredere în cineva și să primești înapoi ceea ce oferi. Încrederea este:

- ✓ să te înțelegi bine cu persoana
- ✓ respect reciproc
- ✓ ajutor reciproc

Participanții din acest grup au, de cele mai multe ori, încredere în membrii familiei, în vecini, iar unii au afirmat chiar că au încredere în oameni la general. Lipsa încrederii a început cu 30 de ani în urmă când politicul a început să fie motiv de separare și dușmănire între oameni. Vârștii sunt de părere că moldovenii sunt unica națiune cu membrii căreia, odată ajunși la putere, nu îi mai văd pe alți oameni.

nivelul de acceptare al unor grupuri de persoane. distanța socială

Nivelul de acceptare al grupurilor minoritare din Republica Moldova a fost măsurat cu ajutorul scalei de distanță socială Bogardus. Scala are ca scop identificarea nivelului de acceptare prin stabilirea relațiilor cu persoane din grupurile minoritare care sunt acceptate de respondent. Celui mai înalt grad de acceptare îi este alocată valoarea 0 (zero) și semnifică faptul că respondentul ar accepta ca o persoană dintr-un grup minoritar să devină membru al familiei. În același timp, cel mai mic grad de acceptare ia valoarea 6 și denotă faptul că respondentul ar exclude din țară membrii unui grup.

Tabel 2.1 Nivele de distanță socială.

Nivel	Valoare alocată în vederea calculării IDS
Să fie rudă prin căsătoria cu un membru al familiei	0
Să fie un prieten	1
Să fie vecin	2
Să fie coleg de muncă	3
Să fie cetățean al țării noastre	4
Să fie ca vizitator al țării noastre	5
Aș exclude din țara noastră	6

Din eșantionul total, doar 5,8% din respondenți ar accepta drept membri ai familiei reprezentanți ai tuturor grupurilor minoritare, iar alți 8,4% s-ar înscrie cu valoarea Indicelui Distanței Sociale (IDS) până la valoarea de 0,5, ceea ce ar reprezenta o acceptabilitate ridicată ca membru al familiei a unei părți mari din grupurile minoritare. În același timp, 4,2% dintre participanții la sondajul național ar expulza din țara noastră reprezentanții tuturor grupurilor minoritare menționate în sondaj, iar alți 3,3% au înregistrat o valoare a IDS peste valoarea 5,50, ceea ce ar însemna o dorință puternică de a exclude din țară o mare parte din grupurile minoritare. Indicele mediu de distanță socială față de grupurile minoritare a înregistrat valoarea 2,66 (din maxim 6 unități posibile), ceea ce ar însemna, în general, că populația Republicii Moldova ar accepta reprezentanții grupurilor minoritare drept colegi.

Tabel 2.2 Ponderea persoanelor în funcție de valoarea medie a Indicelui Distanței Sociale (IDS).

	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostic	Refugiați	Eșantion național
IDS = 0,0	1,0	1,3	2,2	7,0	3,4	6,3	2,5	5,8
Membru al familiei (IDS între 0,01 și 0,50)	4,8	7,5	4,7	8,3	11,5	9,4	17,5	8,4
Prieten (IDS între 0,51 și 1,50)	23,4	18,1	15,0	15,4	26,3	28,1	42,5	20,6
Vecin (IDS între 1,51 și 2,50)	24,0	21,3	28,6	15,4	19,5	26,6	30,0	14,7

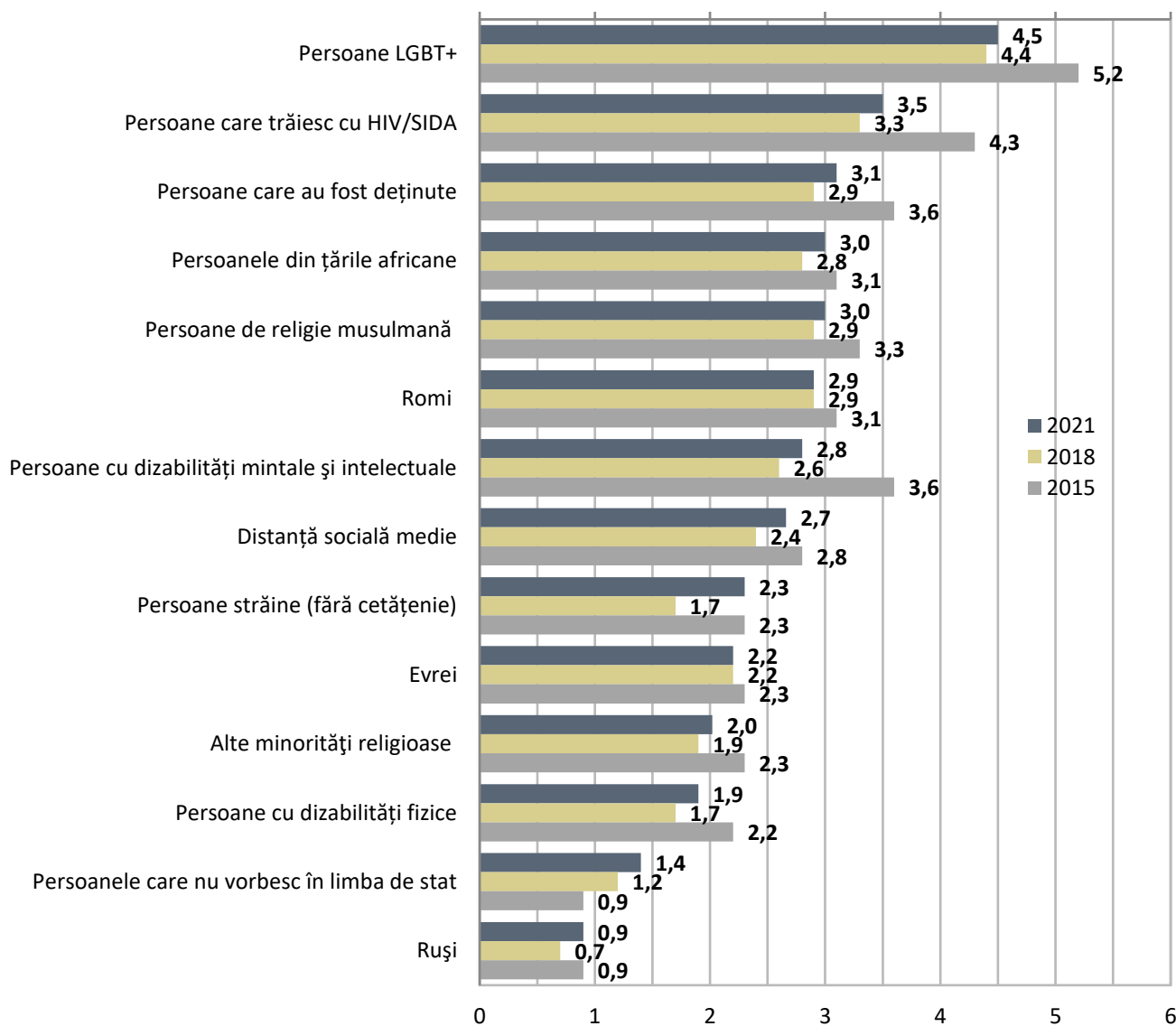
Coleg (IDS între 2,51 și 3,50)	18,7	16,2	27,9	21,2	17,3	15,6	7,5	15,7
Cetățean (IDS între 3,51 și 4,50)	15,4	23,5	14,4	16,7	15,2	10,9	0,0	14,5
Vizitator (IDS între 4,51 și 5,50)	10,9	11,1	6,6	9,6	6,2	3,1	0,0	12,8
Aș exclude din țară (IDS între 5,51 și 5,99)	0,6	1,0	0,0	3,2	0,3	0,0	0,0	3,3
IDS = 6.0	1,2	0,0	0,6	3,2	0,3	0,0	0,0	4,2
Valoare medie IDS	2,54	2,70	2,55	2,67	2,15	1,89	1,31	2,66

Dintre grupurile de minorități intervievate, persoanele cu statut de refugiat și persoanele atei / agnostici au înregistrat cele mai scăzute valori ale IDS, ceea ce înseamnă că aceste două minorități sunt cele mai tolerante, deschise spre acceptarea celorlalți. Valoarea IDS calculată pentru refugiați (1,31) ar însemna că ei ar accepta reprezentanții grupurilor minoritare drept prieteni, iar IDS calculat pentru atei / agnostici (1,89) ar însemna că ei ar accepta reprezentanții grupurilor minoritare drept vecini.

Clasamentul este urmat de reprezentanții minorităților religioase cu un IDS = 2,15, iar apoi urmează găgăuzii (2,54) și romii (IDS = 2,55), toți având o valoare a indicelui distanței sociale ce îi plasează la un nivel de toleranță / acceptabilitate mai mare decât populația generală (pentru care IDS = 2,66). Un grad de acceptabilitate a grupurilor minoritare a fost înregistrat în dreptul persoanelor cu dizabilități (IDS = 2,67) și în dreptul bulgarilor (IDS = 2,70).

Per total, tendința înregistrată de rezultatele din studiul curent arată o ușoară înrăutățire a rezultatelor față de cele înregistrate în 2018, dar valorile IDS nu ajung la cele înregistrate în 2015 care arătau un grad de acceptabilitate mult mai scăzut. Grupurile minoritare acceptate în cea mai mare măsură sunt rușii (IDS = 0,9) și persoanele care nu vorbesc limba de stat (IDS = 1,4), ceea ce ar însemna că cei mai mulți dintre respondenți ar accepta în principiu o relație de prietenie cu aceștia. Mai sunt câteva grupuri minoritare care au înregistrat un IDS sub valoarea medie a acestuia (IDS mediu = 2,66), grupuri față de care există o acceptabilitate mai ridicată: este vorba de grupul persoanelor cu dizabilități fizice (IDS = 1,9), cei care aparțin altor minorități religioase (IDS = 2,0), grupul evreilor (IDS = 2,2) și cel reprezentat de străinii care locuiesc în Republica Moldova (IDS = 2,3).

Grafic 2.1 Valoarea IDS față de diverse grupuri minoritare din Republica Moldova (2015³, 2018 și 2021).

Dintre toate grupurile minoritare prezentate, grupul acceptat în cea mai scăzută măsură e reprezentat de persoanele LGBT+ (IDS = 4,5). În medie, respondenții ar prefera ca persoanelor LGBT+ să le acorde cel mult un statut de vizitator.

Grupul cel mai puțin acceptat în rândul grupurilor minoritare intervievate este cel al persoanelor LGBT+. Persoanele de etnie romă au avut cel mai ridicat indice de distanță socială manifestat față de cei din comunitatea LGBT+ (IDS = 5,6). De asemenea, așa cum putem observa în Tabelul 2.3, găgăuzii, bulgarii și romii sunt mai puțin gata să-i accepte nu doar persoanele LGBT+, ci manifestă o intoleranță ridicată și față de persoanele care trăiesc cu HIV, față de persoanele care au fost deținute sau față de persoanele ce provin din țările africane. Persoanele cu dizabilități și cele ce se auto-identifică cu alte minorități religioase nu sunt deschiși spre acceptarea persoanelor LGBT+ (IDS = 4,8, respectiv 4,9), persoanele cu dizabilități fiind intolerante și la adresa celor care provin din țările africane (IDS = 3,5) sau la adresa musulmanilor (IDS = 3,3).

Pe de altă parte, grupurile minoritare acceptă într-o și mai mare măsură decât populația generală pe etnicii ruși sau pe cei care nu vorbesc în limba de stat.

Tabel 2.3 Valoarea Indicelui Distanței Sociale (IDS) din perspectiva grupurilor minoritare.

	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostici	Refugiați	Eșantion național

³ În studiul din anul 2015, "persoanele care nu vorbesc limba de stat" au fost indicate în chestionar ca "persoane vorbitoare de limba rusă", respectiv, nu putem considera datele pentru persoanele care nu vorbesc limba de stat comparabile cu cele din 2015.

Persoane LGBT+	5,0	5,1	5,6	4,8	4,9	2,8	3,0	4,5
Persoane care trăiesc cu HIV/SIDA	3,9	4,0	4,8	3,3	3,2	2,2	2,7	3,5
Persoane care au fost deținute	3,7	4,0	3,9	3,2	3,0	3,1	2,9	3,1
Persoanele din țările africane	3,4	3,7	3,2	3,5	2,8	2,1	0,9	3,0
Persoane de religie musulmană	2,2	2,8	2,5	3,3	2,9	2,1	0,5	3,0
Romi	3,2	3,0	0,1	3,0	2,3	2,7	1,4	2,9
Persoane cu dizabilități mintale și intelect.	3,8	4,2	3,8	2,8	2,9	3,0	3,4	2,8
Persoane străine (fără cetățenie)	2,1	2,2	2,1	2,5	1,5	0,9	0,5	2,3
Evrei	2,3	2,1	1,9	2,3	1,7	1,6	0,6	2,2
Alte minorități religioase	2,2	1,9	1,7	2,3	0,2	1,8	0,6	2,0
Persoane cu dizabilități fizice	1,8	2,1	2,5	1,1	1,5	1,1	0,7	1,9
Persoanele care nu vorbesc limba de stat	0,4	0,6	1,3	1,0	0,8	0,6	0,2	1,4
Ruși	0,2	0,1	0,7	0,6	0,4	0,3	0,1	0,9
Valoare medie IDS	2,54	2,70	2,55	2,67	2,15	1,89	1,31	2,66

Datele sondajului național arată că 64% ar exclude din Republica Moldova persoanele LGBT+, iar 60% dintre respondenți ar exclude persoanele de etnie romă. La polul opus, grupurile cel mai puțin marginalizate sunt cele care nu vorbesc limba de stat (21% optează pentru excluderea lor din țară, dar gradul de acceptare ca membru al familiei este de 57%) și persoanele de etnie rusă (13% optează pentru excluderea lor din țară, dar gradul de acceptare ca membru al familiei este de 70%).

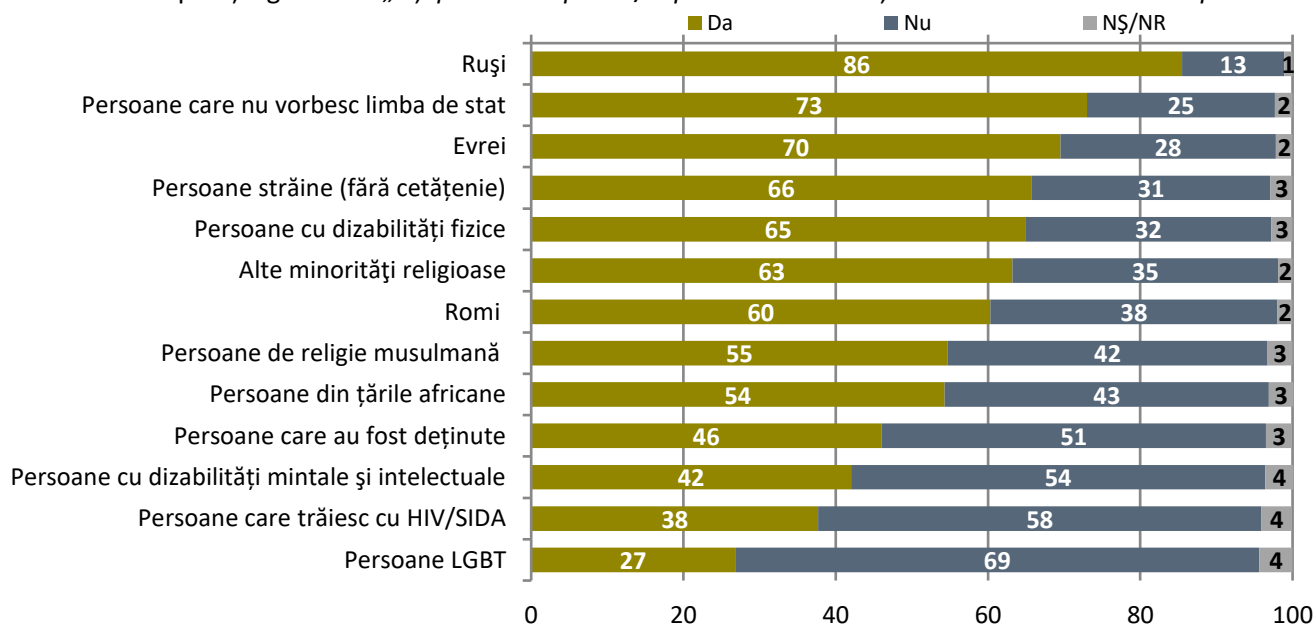
Există o corelație puternică între distanța socială și nivelul de relaționare cu persoanele din grupurile respective, valoarea indicelui distanței sociale scade cu cât experiența de relaționare este mai intensă. În medie, cei care doar cunosc sau interacționează cu reprezentanții grupurilor studiate înregistrează valori ale IDS cu 42% mai ridicate decât cei care au prieteni / cunoscuți în grupurile respective (valoarea IDS crește de la 0,88 la 1,55). De la nivelul am prieteni / cunoscuți în grupurile respective la cel al respondenților care comunică zilnic cu astfel de persoane, IDS ajunge la valoarea 0,61.

Tabel 2.4 Variația IDS în funcție de cunoașterea reprezentanților grupului. Populație generală.

	IDS în funcție de cunoaștere a reprezentanților grupului			Rata de reducere a IDS funcție de cunoașterea reprezentanților grupului		
	Comunică zilnic	Prieteni/ colegi	Cunoașteți/in teracționați	Comunică zilnic vs. Prieteni/ colegi	Comunică zilnic vs. Cunoașteți/ interacționați	Prieteni/cole gi vs. Cunoașteți/ interacționați
Persoane LGBT+	0,5	1,1	1,9	-53	-74	-45
Persoane care trăiesc cu HIV	1,0	1,1	1,9	-9	-47	-42
Persoane care au fost deținute	1,1	1,5	2,2	-26	-49	-32
Persoanele din țările africane	0,1	0,2	1,1	-63	-92	-79
Persoane de religie musulmană	0,4	0,8	1,5	-45	-73	-51
Romi	0,6	1,2	2,2	-46	-71	-45
Persoane cu dizabilități mintale și intelectuale	1,4	1,5	2,2	-10	-37	-30
Persoane străine (fără cetățenie)	0,5	0,5	1,2	-8	-60	-56
Evrei	0,4	0,6	1,2	-32	-64	-47
Alte minorități religioase	0,5	0,7	1,2	-24	-58	-45
Persoane cu dizabilități fizice	0,7	1,1	1,4	-30	-47	-24
Persoanele care nu vorbesc limba de stat	0,4	0,8	1,1	-45	-60	-27
Ruși	0,2	0,4	0,6	-44	-63	-35
Valoare medie IDS	0,61	0,88	1,51	-31	-60	-42

86% dintre participanții la studiul național ar accepta ca copiii lor să fie colegi de clasă cu copii ruși, iar 73% ar accepta în aceeași clasă cu copiii lor pe cei care nu vorbesc limba de stat. Gradul de acceptanță a crescut considerabil la acest indicator față de rezultatele înregistrate în 2015 sau 2018, pentru toate categoriile de populații vizate. Cu toate acestea, 27% în continuare refuză contactul copiilor lor cu cel al copiilor care provin din familii LGBT+; 38% resping copiii din familii cu persoane care trăiesc cu HIV, iar 42% copiii ce provin din familii cu persoane care au dizabilități mintale și intelectuale.

Grafic 2.2 Gradul de acceptarea a părinților pentru ca copii lor să învețe în clase cu copii ce aparțin grupurilor minoritare. Populația generală: „Ați permite copilului/copiilor dvs. Să învețe într-o clasă unde sunt copii: ... ?”

Ca și la alte secțiuni ale studiului, persoanele atei / agnostici și cele cu statut de refugiat în țara noastră au avut tendința de a arăta un grad mult mai ridicat de acceptare a copiilor care aparțin diverselor grupuri minoritare. IDS ia în cazul lor valori mai mult decât duble față de valorile IDS din dreptul altor grupuri minoritare în ceea ce privește acceptarea copiilor care provin din familii LGBT+. Per total, putem observa că și găgăuzii, bulgarii, romii, persoanele cu dizabilități sau persoanele care aparțin minorităților religioase înregistrează un grad de acceptare a copiilor care provin din multe grupuri minoritare, cu valori ce au depășit valorile medii înregistrate în studiul național, dar sunt mai reticenți față de copiii persoanelor care au fost deținute, față de copiii persoanelor care au dizabilități mintale și intelectuale sau față de de copiii care provin din familii în care sunt persoane care trăiesc cu HIV.

Tabel 2.5 Acceptarea părinților pentru ca copiii lor să învețe în clase cu copii ce aparțin grupurilor minoritare. „Ați permite copilului/copiilor dvs. să învețe într-o clasă unde sunt copii: ... ?”

	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostici	Refugiați	Eșantion național
Ruși	98	97	95	92	91	94	98	86
Persoanele care nu vorbesc limba de stat	94	91	78	83	85	91	98	73
Evrei	72	71	74	68	77	78	90	70
Persoane străine (fără cetățenie)	71	68	62	65	72	86	95	66
Persoane cu dizabilități fizice	70	70	53	83	74	84	85	65
Alte minorități religioase	67	72	76	66	93	75	88	63
Romi	61	62	99	54	67	69	70	60
Persoane de religie musulmană	70	63	67	52	56	70	85	55
Persoanele din țările africane	54	49	47	48	59	80	93	54
Persoane care au fost deținute	41	31	29	53	50	47	48	46
Persoane cu dizabilități mintale și intelectuale	30	27	25	38	39	45	38	42
Persoane care trăiesc cu HIV	35	35	20	43	43	58	40	38
Persoane LGBT+	24	22	8	23	22	53	43	27

diferențe între oameni

[FG] populație generală

Atunci când au fost întrebați după ce criterii diferă oamenii din Moldova, cel mai frecvent a fost numit criteriul financiar - oamenii pot fi bogați sau săraci, unii au bani alții nu au. Alte criterii numite de către participanți au fost:

- ✓ statut
- ✓ religie
- ✓ înfățișare
- ✓ rasă
- ✓ obiceiuri
- ✓ nivelul de educație
- ✓ comportament
- ✓ stare financiară

- ✓ limbă
- ✓ cultură
- ✓ bunătate/răutate.

Este normal că există diferențe între oameni, ele asigură diversitatea într-o societate. La fel ca o echipă în care membrii diferiți aduc plus valoare, statul în care există mai multe etnii se va dezvolta multilateral. Este important ca aceste diferențe însă să nu ducă la discriminare. Diferențele de statut la fel se încadrează în normalitate, necesitate chiar - este nevoie să existe lideri, oameni care îi conduc pe alții, oameni care au un nivel mai înalt de educație astfel asigurând funcționarea societății- *oamenii trebuie să fie conduși, de aceea nu sunt egali și nu o să fie niciodată egali.*

Chiar dacă sunt diferiți, oamenii trebuie să fi egali. În realitate, de fapt, participanții la focus-grup consideră că nu este așa - cei care conduc se simt și sunt mai presus decât cei conduși. În plus, moldovenii nu consideră că unele etnii sunt egale cu ei. Un participant, inițial a fost de opinia că oamenii unei țări nu trebuie deosebiți unii de alții, toți locuiesc în Moldova și se supun unei legi. Dar, ascultând argumentele altor participanți, a admis că totuși există diferențe între oameni.

[M, 34 ani, telecomunicații, populație generală] Pentru că fiecare are anumite particularități și dacă știm să luăm ce-i bun de la fiecare putem să construim ceva și mai bun, asta-i exemplu, datorită multor etnii, în anumite domenii ei au reușit să crească, ca țară, ca economie etc. De asta și consider că orice echipă, cu cât este mai diversă de personalități, etnii, cu atât, nu știu, orice proiect poate avea rezultate mai bune.

[F, 33 ani, concediu de îngrijire a copilului, populație generală] Eu nu i-aș deosebi. Nu aș face deosebire pentru că fiecare popor se ghidează după propriile ... după legea pe care o avem, după constituția pe care o are Moldova, în rest suntem toți unici, suntem toți ...

[FG] romi

Vorbind despre diferențe, participantele rome s-au referit mai degrabă la cutume din interiorul grupului etnic de care aparțin: faptul că în prezent femeile rome se îmbracă altfel, au alte cutume legate de machiaj și portul părului. Bătrânilor din grupul lor etnic le este dificil să accepte aceste schimbări. Femeile rome consideră că tinerii apreciază faptul că oamenii sunt diferiți; bătrânii însă, fiind mai conservativi, nu văd aceste diferențe cu ochi buni. Alte criterii după care ele au spus că diferă oamenii au fost:

- ✓ limba vorbită
- ✓ mentalitate
- ✓ stil de viață
- ✓ tradiții
- ✓ religie.

Diversitatea între oameni este un lucru pozitiv în opinia participantelor - acestea semnifică evoluție. Indiferent dacă suntem diferiți, *în fața lui Dumnezeu toți suntem egali.*

[FG] persoane care nu vorbesc limba de stat

Participanți au pus cel mai mare accent pe diferențele bazate pe starea financiară. Acesta este un criteriu după care oamenii în Moldova diferă foarte mult deoarece, în opinia participanților, nu există aproape deloc clasa de mijloc, există doar oameni foarte bogați sau foarte săraci. Alte caracteristici menționate de participanți și care îi fac pe oameni diferiți au fost:

- ✓ religia

- ✓ interesele
- ✓ vârsta
- ✓ starea financiară
- ✓ domeniul de activitate
- ✓ educație.

[FG] bulgari

Participanții bulgari au considerat această întrebare dificilă și complexă. Există multe criterii după care oamenii pot să difere unii de alții - absolut toți sunt diferiți. *Este o întrebare foarte complicată, deoarece și noi aici, noi știm, toți cei de la această masă stăm, comunicăm, dar concret noi nu cunoaștem fiecare persoană.* Vorbind la general, oamenii diferă unii de alții prin:

- ✓ religie
- ✓ educație
- ✓ stare financiară
- ✓ viziuni asupra vieții, politici.

Existența diferențelor este un lucru bun și *cool*, însă din păcate acestea duc la inegalitate între oameni, mai ales pe criteriul financiar. Participanții au insistat și asupra faptului că există diferite tipuri de egalitate: egalitate de șanse, egalitate socială, egalitate de posibilități de trai. Chiar și așa, mai mulți participanți au afirmat că diferențele duc inevitabil la inegalitate.

[FG] ucraineni

Oamenii sunt diferiți și existența diferențelor este un lucru pozitiv, *fără ele nu ar fi interesant să trăiești, ar fi plictisitor.* Totuși, chiar și fiind diferiți, oamenii trebuie să fie uniți, să nu fie prea mândri și să se susțină reciproc. Până la urmă, indiferent de statut și diferențe, toți oamenii *vor avea gropi identice pentru morminte.* După părerea ucrainenilor, oamenii diferă după:

- ✓ religie
- ✓ stare financiară
- ✓ culoarea pielii
- ✓ comportament
- ✓ etnie.

Participanții au menționat și diferențele care există între etnii la nivel intuitiv. Ei au relatat că atunci când merg pe stradă ar diferenția un moldovean de un ucrainean / rus în primul rând după trăsăturile feței, culoare pielii și apoi deja după limba vorbită. În plus, ei observă și diferențe între locuitorii diferitelor localități, din nou simțite de către ei la nivel intuitiv. Unii au glumit pe seama faptului că moldovenii se diferențiază în alte țări prin vestimentație și comportament - *iată, dacă la el pantalonii sunt băgați în ciorapi, atunci 100% este moldovean. Polițiștii chiar pun pariuri pe 500 de ruble. Zic -Punem pariu că e moldovean? Și câștigă!*

[FG] vârstnici

Participanții vârstnici consideră că oamenii diferă de cele mai multe ori după:

- ✓ vârstă
- ✓ gen
- ✓ stare financiară
- ✓ religie
- ✓ tradiții.

În opinia unor vârstnici, existența diferențelor între oameni este un lucru pozitiv; ea asigură diversitate culturală. Unii participanți s-au referit mai mult la diferențele religioase – ei consideră nepotrivite aceste diferențe pentru că, de cele mai multe ori, reprezentanții diverselor religii încearcă să atragă cât mai mulți oameni, creând astfel disensiuni – *se începe că eu sunt mai bun decât tine*.

Până la urmă, diferențele dintre oameni sunt inevitabile, indiferent dacă acest fapt place sau nu cuiva. În plus, chiar dacă sunt diferiți, oamenii trebuie să fie egali în drepturi. Dar, chiar și așa, comportamentul și atitudinea oamenilor între ei trebuie să fie la fel, respectuoasă, indiferent de statut sau alte diferențe.

normalitate

[FG] populație generală

Reprezentanții populației generale din toate focus-grupurile au definit normalitatea prin prisma normelor sociale, respectării și nerespectării acestora, prin înțelegerea a ceea ce este corect sau incorect. Doar câțiva participanți au afirmat că le este dificil să definească acest concept, chiar dacă oamenii gândesc în acești termeni de normal și anormal.

O persoană normală în Moldova va avea comportament respectuos cu cei din jur, muncește și este educată. Normalitatea înseamnă pentru unii și o înfățișare fără excese (fără tatuaje, piercing-uri). Una dintre participante a relatat că a întâlnit odată o femeie care era toată tatuată, dar cu toate acestea se comporta foarte frumos cu fiica ei - oamenii au anumite așteptări de la persoanele care poartă tatuaje sau au o înfățișare ieșită din comun.

A fi normal înseamnă să fii ca alții; aici se include și să ai familie și să mergi la serviciu de la care să revii seara acasă.

a fi normal înseamnă...	a fi anormal înseamnă...
- să fii onest- să fii respectuos- să ai o familie- să ai o viziune corectă față de lume și societate- să ai două mâini, două picioare- să îți placă sexul opus- să fii responsabil de acțiunile tale- să respecti drepturile altor persoane- să respecti legea- ceva obișnuit, standard- să fii creștin	- să nu lucrezi- să faci abuz de alcool- să faci abuz de droguri- să fumezi- să fii vagabond- să ai comportamente care pun în pericol societatea- să nu îi stimezi pe alții- să fii iresponsabil- să nu ții la ideile și principiile tale

Anormalitatea semnifică, în primul rând, comportamente asociale și neacceptate de către alți oameni, mai ales consumul de substanțe narcotice. Unii participanți consideră că în trecut (n.a. în perioada sovietică), societatea încerca să îi ajute pe cei care nu erau normali (cu referire la alcoolici) - îi lua la lucru și îi controlau de

dimineată, dar acum acești oameni sunt *putrezi, atrofiați și nu mai face societatea nimic pentru dânșii*. Acum aceste persoane primesc ajutor social, există cantine sociale și unele grupuri religioase îi ajută.

De cele mai multe ori, anormalitatea are tentă negativă, o persoană anormală are comportamente care îi pun în pericol pe alții. În opinia câtorva participanți, astăzi anormalitatea este într-o oarecare măsură *în vogă*. Societatea, de cele mai multe ori, îi respinge pe cei anormali și *crează o barieră în ceea ce îi privește*. Pe de altă parte, anormalitatea poate avea și manifestare pozitivă - artiști sau adolescenți înzestrați cu o inteligență peste medie, persoane care au idei pozitive, dar ieșite din comun. În opinia publicului general, persoanele anormale în sens pozitiv nu sunt susținute în Moldova deoarece par prea ieșite din comun.

[FG] romi

Femeilor romi le-a fost destul de dificil să definească normalitatea sau anormalitatea - *un om normal este un om normal*. Normalitatea este văzută de ele mai degrabă prin prisma relațiilor interumane, atitudinii între oameni. - să fii normal înseamnă să fii bun la suflet, are comportament frumos cu alți oameni, îi ajută și respectă pe alții. Normal este un om care respectă legile. Oamenii normali cred unul în celălalt și se străduie să facă lucrurile bine.

Vorbind despre anormalitate, participantele s-au referit la experiențele personale relatate în timpul grupului, atitudini pe care le au uneori alte persoane față de romi - un om anormal vorbește vulgar, îi înjură pe alți oameni, fură.

[FG] persoane care nu vorbesc limba de stat

Definirea conceptului de normalitate pornește de la aspecte personale, individuale. Să fii normal înseamnă:

- ✓ să fii tu însuși
- ✓ să fii simplu
- ✓ să fii disciplinat
- ✓ să fii la fel ca alții
- ✓ să trăiești viața care îți place.

Unul dintre participanți a menționat că normal este să ai familie; acest criteriu a fost discutat de către participanți - unii au pus la îndoială că este obligatoriu să ai familie pentru a fi normal, alții consideră că totuși dacă ești normal, atunci cel puțin vei tinde spre întemeierea unei familii.

Normalitatea în Moldova a fost luată în derândere de către participanți și au descris una din realitățile sociale: să fii normal în țara noastră înseamnă să mergi peste hotare ca să câștigi bani și să revii să construiești aici case mari.

Normalitatea este văzută de către participanți mai degrabă prin prismă negativă decât pozitivă -să fii anormal înseamnă să fii idiot, să fii parcă de pe altă lume, să nu fii adecvat. Cu toate acestea, unul dintre participanți a făcut o remarcă - Einstein tot a fost anormal, nu a fost ca toți. Atitudinea oamenilor în Moldova față de persoanele anormale este discriminatorie comparativ cu restul Europei, unde oamenii nu sunt judecați în funcție de trăsăturile care îi diferențiază de alții. Motivul acestei atitudini este gândirea stereotipică pe care o au moldovenii, mentalitatea diferită.

Nemulțumiți și pe alocuri în disonanță cu normele impuse de societate, unii participanți au relatat situații când s-au abătut de la normă și au fost taxați de cei din jur.

[F, 46 ani, profesoară, nu vorbește limba de stat] Să fii la lucru peste hotare, să vii să cumperi cel mai bun BMW, o mașină bună... Să construiești o casă cu două etaje, așa să ieși în evidență... și te întorci în străinătate pentru că trebuie să plătești pentru împrumut.

[F, 19 ani, studentă, populație generală] Eu cred că conceptul de a fi normal nu trebuie să fie atât de limitat cum noi ni-l imaginăm în prezent. Adică, dacă o persoană este cu dizabilități, nu înseamnă că nu este normală. Eu cred că în general, în cuvântul normal trebuie să încadrăm termeni ca responsabilitate.

[M, 36 ani, profesor, populație generală] Omul anormal în viziunea mea se aseamănă cu porcul. Nu are cultură, nu se poate comporta pe stradă, ce fel de normalitate poate fi?

[FG] bulgari

Asemănător cu alte grupuri (public general, ucraineni, vârstnici), în opinia participanților bulgari, normalitatea se referă la comportamentele sociale ale indivizilor. Să fii normal înseamnă:

- ✓ să poți interacționa cu alții
- ✓ o persoană sănătoasă psihic
- ✓ educat și învață și copiii să fie educați
- ✓ să respecti pe cei mai în vârstă
- ✓ să faci ceva util pentru societate.

Anormalitatea este mai degrabă negativă pentru participanții bulgari. Societatea evită oamenii anormali, are o atitudine negativă. Uneori îi respinge și îi tratează ca pe niște proscrisi. Dacă comportamentul unei persoane nu este normal, atunci este corect ca societatea să nu o primească. Această reacție a societății este de înțeles deoarece noi toți ne dorim ca vârstnicii să fie respectați, să nu se fure, să nu vedem băieți care merg de mână.

Să fii anormal înseamnă:

- ✓ să fii agresiv
- ✓ să faci ceva în defavoarea societății
- ✓ să nu îi respecti pe cei mai în vârstă
- ✓ să ai comportament asocial
- ✓ să consumi alcool în exces
- ✓ să minți.

[FG] ucraineni

Participanții ucraineni au făcut o legătură evidentă între normalitate și percepțiile sociale: a fi normal înseamnă să respecti normele și regulile impuse de societate. Tot ce iese dincolo de aceste reguli va fi considerat anormal, va fi catalogat drept deviere. Din alte perspective, pentru alți participanți să fii normal înseamnă:

- ✓ să fii om
- ✓ să nu încerci să sari mai sus decât capul tău
- ✓ să fii la locul tău
- ✓ să fii în armonie
- ✓ în limitele rezonabilului

- ✓ mai aproape de bine

Să fii anormal înseamnă să fii în afara normei. Participanții au dat și un exemplu – homosexualii sunt anormali deoarece Dumnezeu a creat femeia și bărbatul să fie împreună. Nu este normă ca în societate să existe închisori, să existe persoane cu dizabilități. Aceasta nu este o normă, dar ele există.

Pentru participanții ucraineni noțiunea de anormalitate are doar conotații negative. Societatea are reacții negative vizavi de persoanele anormale, dar acestea sunt îndreptățite de unii participanți. Dacă cineva nu se încadrează în anumite norme, cei din jur nu sunt obligați să îl accepte. Ce este important e ca această neacceptare să nu se transforme în acțiuni negative împotriva celor anormali. Alți participanți consideră că trebuie să manifestăm toleranță față de persoanele care sunt considerate anormale.

[F, 29 ani, Directoare la Casa de cultură, ucraineană] În general, normalitatea este atunci când există limite, o regulă, acestea sunt sinonime, iar tu respecti aceste reguli, iar dacă treci peste ele, atunci acesta este considerată deja o abatere, atunci nu este normă.

[M, 50 ani, lemnar, ucrainean] Păi, pe de o parte, dacă iei, atunci nici să fii prea diferit nu e bine, cred că... Ei bine, să fii mândru, sunt hahol, sunt ucraineană, eu iată sunt un pic moldovean. Este de dorit... când oamenii sunt prietenoși, este cumva mai distractiv, mai vesel.

[F, 45 ani, neangajată, ucraineană] Uite, sunt cinci degete pe mână, toate sunt diferite, dar sunt pe o mână. Așa ar trebui să fim.

[FG] vârstnici

Vârstnicii percep normalitatea prin prisma comportamentelor acceptate social. Astfel, să fii normal înseamnă:

- ✓ să respecti legile
- ✓ să îi respecti pe alții
- ✓ să fii o persoană respectată
- ✓ să fii muncitor
- ✓ să fii bun la suflet
- ✓ să nu furi
- ✓ să mergi la lucru
- ✓ să nu faci scandal
- ✓ să fii înțelept.

Vorbind despre anormalitate, mulți participanți au vorbit despre persoanele care fac abuz de alcool. În opinia lor, oamenii alcoolici sunt anormali și este nevoie de vorbit cu ei, dar dacă vezi că nu te ascultă, îl lași în pace. Persoanele anormale dăunează societății, provoacă suferință familiei, îi fac pe copii să sufere și aduc daune instituțiilor în care lucrează. În viziunea participanților de peste 55 de ani, există doar latura negativă a anormalității. Anormal înseamnă un om care:

- ✓ face peripeții
- ✓ este agresiv
- ✓ face abuz de alcool
- ✓ este mincinos
- ✓ este tâlhar

[F, 57 ani, director la bibliotecă, vârstnică] Eu cred că nu numai religia, eu cred că și fiecare popor are și obiceiurile lor și de aceea diferența o să fie, clar lucru, dar nu numai pe emoții negative și pe tot ce este negativ. Fiecare popor are obiceiurile, tradițiile lor și asta este bine pentru că la un festival o frumusețe și pe belarus să-l vezi și pe rus să-l vezi, italianul să-l vezi este o frumusețe și asta este bine, din partea asta, cultura asta este bine.

[M, 44 ani, neangajat, bulgar] Da, pentru că există niște norme care sunt acceptate în societate, care trebuie respectate de toți. Și dacă nu le poți respecta... În societate, o persoană nu este normală în acest caz.

[M, 63 ani, paznic, vârstnic] Omul normal să se poată dimineața să se ducă la lucru, își caută de lucru, nu se sfădește cu nimeni, nu caută scandal.

discriminare

Primele asociații pe care le au participanții din toate grupurile despre discriminare se includ în definiția clasică a acesteia: politică prin care un stat sau o categorie de oameni ai unui stat sunt lipsiți de anumite drepturi pe baza unor considerente nelegitime.

[FG] populație generală

Reprezentanții populației generale au afirmat că discriminarea înseamnă excluderea persoanelor din societate, este înjosire și este, de fapt, bazată pe prejudecată. Acolo unde există discriminare, există persoane cărora le sunt lezate drepturi și care sunt îndepărtate de ceilalți oameni.

Participanții din toate grupurile cu populație generală au afirmat că în Moldova există discriminare. Cei din mediul rural au vorbit preponderent despre existența discriminării la locul de muncă sau în momentul căutării unui post de muncă. Ei au descris câteva situații de acest gen:

- ✓ vârstnicii sunt discriminați deoarece angajatorii doresc doar persoane tinere pentru post
- ✓ persoanele cu dizabilități – la cele mai multe posturi de muncă nu există condiții care să corespundă necesităților acestora
- ✓ tinerii absolvenți – la momentul căutării unui post de muncă nu au experiența solicitată de către angajator și nici nu li se oferă șansa de a învăța și de a crește profesional din acest motiv
- ✓ populația este discriminată, deoarece există diverse restricții din cauza pandemiei de COVID.

Participanții din mediul urban au fost de părerea că modul în care ei au aranjat pe axă diferite grupuri minoritare este o dovadă a faptului că în Moldova există discriminare, inclusiv ei discriminează diferite grupuri. Cel mai frecvent în țara noastră sunt discriminați românii, deși unii consideră că această discriminare este justificată, ea vine ca reacție la comportamentul romilor în societate.

De cele mai multe ori, grupurile majoritare sunt cele care discriminează reprezentanții minorităților. Persoanele cu dizabilități sunt discriminate chiar de către stat deoarece este responsabilitatea statului să le asigure condițiile necesare. Alte grupuri discriminate mai des sunt: persoanele LGBT+, rușii și moldovenii care se discriminează reciproc, oamenii săraci, femeile.

În Moldova există foarte multă discriminare, în special față de romi, persoanele LGBT+, ruși-moldoveni reciproc. Există față de persoanele bolnave, față de cei mai săraci, discriminare de gen - femeile sunt discriminate la momentul angajării, mulți gândind că dacă ești tânără, posibil să pleci în concediu de maternitate.

Majoritatea participanților au relatat că au fost discriminați cel puțin o dată în viață după diverse criterii:

- ✓ limba vorbită
- ✓ etnie - *mie îmi spuneau că-s țigan*, cei din clasă
- ✓ gen - atitudine diferită față de femei într-un colectiv preponderent din bărbați
- ✓ mediul de proveniență - persoanele de la țară discriminate de cei din oraș.

[F1, 33 ani, concediu de îngrijire a copilului, populație generală] Statul (discriminează). Pe cei care-s cu dizabilități și bolnavi. Ceilalți, toți au dreptul la tot, dar ei sunt lenoși, puturoși și cer ceea ce nu merită, dar cei cu dizabilități și bolnavii, statul nu are grijă de ei. Chiar și aceleași ridicări la magazine, chiar și copiii care sunt în cărucioare, ei nu pot pleca la școală, ei nu au dreptul la învățământ, eu nu știu cum ei pleacă la școală, dacă sincer.

[F3, 19 ani, studentă, populație generală] În general, în societate persoanele fac multe observații, din partea bărbaților, nu că nu am dreptul, dar probabil că nu am aceleași privilegii, nu mi se permit anumite lucruri, anume pentru că sunt fată. Și în familie uneori, eu tot nu fac asta special, dar se spune că dacă vorbești așa de mult o să te bată bărbatul și nu ai voie așa să vorbești și nu ai voie să te îmbraci așa. De exemplu, eu de fiecare dată când vorbesc despre asta și se spune că e vina femeii, că ea l-a provocat, cu toate că nu există dovadă că femeia nu e de vină.

[F4, 49 ani, inginer, populație generală] Deci, există discriminare vizavi de gen, poate nu în procent... Oricum, dintre doi la fel de profesioniști va fi ales un bărbat. Chiar dacă analizăm statistica, deci vorbesc la nivel de statistică.

[FG] romi

Participantele nu cunosc exact ce înseamnă discriminare, au menționat că este ceva care se referă la etnii, ceva cu referire la *relațiile dintre etniile care diferă prin ceva*. După ce moderatorul a oferit explicații a ceea ce înseamnă discriminarea, primul lucru menționat de către participante a fost că față de romi *există așa ceva*. În opinia lor de cele mai multe ori discriminarea se manifestă doar în baza etniilor, cele mai discriminate etnii în Moldova sunt romii, evreii și rușii.

Participantele au relatat diverse situații în care consideră că au fost sau sunt discriminate:

- ✓ romii sunt discriminați de către stat: alte țări expediază ajutoare sociale pentru familiile de romi vulnerabile, iar politicienii le împart între ei și acestea nu ajung la destinație
- ✓ există discriminare față de ei în spitale - la noi nu se uită până nu le dăm bani
- ✓ sunt localuri în care lor nu li se permite să intre, de la intrare li se comunică că nu au voie să intre
- ✓ în sectorul în care locuiesc nu sunt colectate la timp deșeurile și nu sunt reparate drumurile, așa cum se face în alte cartiere.

Pentru ca să nu existe discriminare, femeile române consideră că este nevoie ca populația generală să comunice cu românii, să le spună dacă au pretenții față de ei și care sunt acestea. Participantele au afirmat că nu cunosc care sunt motivele pentru care românii sunt discriminați.

[FG] persoane care nu vorbesc limba de stat

Persoanele care nu vorbesc limba de stat au explicat discriminarea ca fiind o suprimare a drepturilor, lipsă de respect și înțelegere, împărțirea oamenilor pe categorii. La fel ca publicul general, persoanele care nu vorbesc limba de stat au ajuns la concluzia că *discriminarea este ceea ce am lipit pe această axă; în principiu toți sunt oameni, iar noi îi discriminăm, i-am împărțit*. În Moldova există discriminare față de diferite categorii de persoane:

- ✓ față de ruși și vorbitorii de limba rusă: inclusiv ei s-au simțit și se simt discriminați din cauza că nu cunosc limba de stat. Acest tip de discriminare se manifestă prin refuzul moldovenilor de a vorbi cu ei în limba rusă; în plus, participanții consideră că inclusiv statul îi discriminează deoarece se reduc grupele cu predare în rusă la facultăți, se închid școli, prospectele la medicamente nu sunt traduse în rusă, actele oficiale doar în română
- ✓ față de ucraineni din aceleași motive
- ✓ față de minorități sexuale: cel mai probabil pentru că aceste persoane promovează prea mult specificul său
- ✓ față de cei săraci: persoanele care au un statut financiar mai bun se simt și se comportă ca fiind superioare altora ; acest lucru are loc încă din grădinițe și școli, unde copiii celor mai bogați sunt tratați mai bine, cu mai multă atenție și respect; copiii, părinții căror nu au bani pentru cadouri și plăți neoficiale sunt tratați mai rău

Este de remarcat că discriminarea unor grupuri minoritare este oarecum justificată de câțiva participanți - românii au un comportament care contravine normelor societății, homosexualii se promovează prea intens și sunt împotriva naturii și astfel provoacă alte persoane să manifeste un comportament discriminatoriu. Unii participanți au relatat că au fost discriminați peste hotare din cauza că sunt cetățeni moldoveni, de cele mai multe ori nu au fost acceptați la muncă.

Un alt motiv pentru care există discriminare în societate este faptul că unii oameni se consideră mai presus decât alții – *Sunt persoane care se consideră buricul pământului (Есть такие которые считают себя Пупом Земли)*. În opinia unei participante, o altă sursă de discriminare este neînțelegerea celuilalt, de exemplu cazul discriminării persoanelor LGBT+ - participanții nu înțeleg acest fenomen și drept rezultat ajung să îi discrimineze.

Ca să nu existe discriminare este nevoie ca statul să promoveze politici de egalitate, să nu mai promoveze discriminarea pe criterii de etnie sau limbă vorbită, să ofere rușilor posibilitatea de a învăța limba română (cursuri pentru adulți) - deși unii adulți au relatat că au întreprins mai multe încercări de a învăța limba română, dar nu au reușit - *Iată eu doresc, eu chiar doresc să învăț limba română. Doresc, dar nu îmi reușește*.

[FG] bulgari

În opinia participanților bulgari, discriminarea înseamnă încălcarea drepturilor și suprimare; discriminarea înseamnă împărțirea pe categorii: *tu ești sărac - tu ești bogat, tu ești deștept - tu nu ești deștept*.

Politicienii din Moldova încurajează discriminarea prin discursurile lor - *mai zice vreun politician iată acolo e sudul Moldovei, mai exact sunt găgăuzi și altceva, că iată acolo sunt vorbitori de limbă rusă, că suntem... Cum spunea el: „râie pe spatele Moldovei”*. Unii participanți consideră că există discriminare și în baza diferențelor de opinie- *„în prezent este scump să ai părerea ta”*.

În general, în Moldova este discriminat *oricine este în afara normei*. Sunt și unele categorii de persoane care sunt discriminate mai des:

- ✓ vorbitorii de rusă

- ✓ grupurile etnice minoritare
- ✓ persoanele care locuiesc în sate
- ✓ oamenii fără putere
- ✓ persoanele nevaccinate
- ✓ tinerii sunt discriminați pentru că își exprimă opinia, de către angajatori și profesori
- ✓ persoanele cu nivel scăzut de studii

Discriminarea se manifestă foarte direct, fără ocolișuri, un exemplu în acest sens este închiderea școlilor în mediile rurale, este aproape *genocid*. Una din participante a lucrat în sistemul militar și a relatat că a fost discriminată la locul de muncă pe motiv să este femeie - nu a fost promovată și, din acest motiv, superiorii au considerat că militarii nu vor asculta de o femeie deoarece ea nu va avea suficientă autoritate în fața bărbaților.

[FG] ucraineni

Participanții ucraineni au asociat discriminarea cu dezgust și înjosire. În opinia lor discriminarea înseamnă împărțirea oamenilor pe clase după diferite criterii: bogați/săraci, moldoveni/ruși, superiori/inferiori. Discriminarea începe încă de la grădiniță unde copiii sunt împărțiți în grupe, iar la școală sunt împărțiți apoi în clase. Copiii cu părinți mai bogați sunt altfel tratați, cei săraci nu au bani să dea profesorilor sau pentru alte plăți neoficiale.

La întrebarea privind criteriile după care sunt discriminați oamenii, participanții au răspuns spontan *după toate*. Rugați să dea exemple de astfel de criterii, ei au numit cele mai multe criterii de discriminare, comparativ cu celelalte grupuri:

- ✓ limba vorbită
- ✓ religie
- ✓ politice: politicienii discriminează oamenii după criteriul pentru ei, împotriva lor
- ✓ statut financiar
- ✓ statut profesional/ierarhic: persoanele cu profesii ca agent de curățenie, asistent medical, măturător de străzi, lucrător social sunt discriminați și considerați mai prejos de alte persoane; pacienții la spital nu respectă asistentele medicale
- ✓ dizabilități
- ✓ deținuți
- ✓ boală (HIV/SIDA, cancer, COVID)
- ✓ vaccinare - odată cu răspândirea COVID, persoanele nevaccinate sunt discriminate
- ✓ mediu de rezidență: dacă ești din sat ești deodată „țăran”, dar de fapt oamenii de la sate sunt cei care aduc pe masa oamenilor produse alimentare.

De cele mai multe ori, cei care îi discriminează pe alții sunt:

- ✓ superiorii ierarhici
- ✓ reprezentanții puterii
- ✓ persoanele mai bogate.

Mai mulți participanți au relatat că li s-a întâmplat să fie discriminați în diverse situații. La fel ca și participanții vorbitori de limba rusă, unii dintre ei au fost discriminați în alte țări pentru că vin din Moldova, sunt moldoveni. La noi în țară ei sunt discriminați deoarece nu cunosc și nu vorbesc limba de stat. Unii au relatat că se simt discriminați în ziua alegerilor sau în general atunci când își expun simpatiile politice.

[F, 46 ani, profesoară, nu vorbește limba de stat] Mi se pare, de exemplu, comportamentul persoanei discriminatoriu, adică pe cine voi discrimina? Comportamentul și reacția lui. Iată mie nu-mi plac romii și nu-mi place până când? Până se adună. Dar din nou, cum se adună? Din cauza comportamentului lor.

[F, 45 ani, profesoară de istorie, nu vorbește limba de stat] de cele mai multe ori nu m-am confruntat, dar când mergi, de exemplu, pentru o bucată de hârtie, un fel de document, de exemplu, trebuie să-l completezi în limba de stat. Bineînțeles că faci o greșală, pentru că nu este corect așa, iar dacă întrebi acolo pot deveni nepoliticoși

[M, 35 ani, constructor, bulgar] În toate organizațiile și instituțiile și în zonele rurale, în special, sunt încălcate drepturile. Poate fi numit chiar discriminare, poate fi numit chiar genocid într-o oarecare măsură.

[FG] vârstnici

Primele asociații pe care le au vârstnicii atunci când aud despre discriminare este *înjosire, dispreț*. Acolo unde există discriminare există percepția că unele persoane nu sunt bune pentru societate, iar altele sunt superioare, *mai presus*.

Participanții au adus mai multe exemple de discriminare, asemănătoare cu cele menționate în alte grupuri:

- ✓ guvernării îi discriminează pe cetățenii pe care îi eliberează din funcții în mod abuziv și îi lipsește astfel de posibilitatea de a-și întreține familia
- ✓ statul discriminează pensionarii deoarece după un stagiu de 40 de ani de muncă oamenii au o pensie foarte mică
- ✓ persoanele care trec de vârsta de 40 de ani sunt discriminate de către angajatori - *Mie mi-au spus să mă uit în buletin și câți ani am și au spus că revenim, gata eu am înțeles că nu mă ia nimeni. După ce treci de o anumită vârstă, nu te mai angajează nimeni. Acolo este scris de la optsprezece ani și până la patruzeci, dar cei după patruzeci de ani nu sunt oameni?*
- ✓ studenții care nu dau mită sunt discriminați de către profesori
- ✓ femeile gravide sunt discriminate de către angajatori, nu sunt acceptate la lucru
- ✓ țăranii sunt discriminați deoarece nu au asigurate condiții prielnice pentru recoltare și prelucrare a pământului
- ✓ moldovenii sunt discriminați peste hotare, primind posturi de muncă considerate nedemne, acolo sunt robi.

[M, 60 ani, funcționar, vârstnic] Eu consider că guvernării pe noi tare ne discriminează, în deosebi pe aceștia pe care îi eliberează de la lucru fiindcă eu trebuie să lucrez ca să-mi întrețin familia.

[FG] populație generală

Persoanele care trăiesc pe teritoriul unui stat se deosebesc după diverse criterii; egalitate înseamnă că indiferent de caracteristici, oamenii au aceleași drepturi și obligații, trebuie să fie *diferiți, dar egali*. Mai ales egalitatea în fața legii este indispensabilă. Egalitate înseamnă liniște și bun simț, echilibru și înțelegere. Într-o societate unde există egalitate, oamenii au aceleași oportunități și șanse indiferent de statutul social, au un trai decent, se ajută și se respectă reciproc.

Toate componentele egalității se învață de timpuriu, din copilărie; în opinia participanților, cei șapte ani de acasă, apoi școala pune bazele unui persoane care va promova egalitatea. Unii participanți însă au dat exemple de situații în care copiii fac diferențe între ei - în comunitatea în care locuiesc, copiii de 4-5 ani au refuzat să se joace cu un băiat din cauza că îl considerau gras. Este o dovadă că este nevoie de cultivat toleranța și acceptarea celuilalt. Doar primind o educație care include și astfel de valori, societatea va evolua și vor dispărea stereotipurile cu privire la diferențele dintre oameni, iar mai apoi și inegalitatea.

Majoritatea participanților consideră că în Moldova există foarte puțină egalitate spre deloc. Tema diferențelor de statut financiar a fost prezentă și la acest capitol - oamenii bogați nu se consideră egali cu cei mai săraci, au mai multe oportunități, posibilități și șanse. O altă situație în care se manifestă inegalitatea este perioada alegerilor - oamenii se dușmănesc și se discriminează între ei pe criterii politice. Odată ajunși la putere, politicienii nu mai respectă legile sau le modifică după necesitățile lor, contribuind astfel la inegalitate.

Egalitatea este greșit percepută de unii, spun participanții. Există persoane nostalgice după timpurile URSS; ele consideră că egalitatea înseamnă că totul se împarte egal între toți. Această mentalitate este eronată, deoarece de fapt egalitate înseamnă când fiecare are oportunități similare.

Unii participanți au fost optimiști și consideră că lucrurile se schimbă spre bine, deoarece există indicatori pozitivi cu privire la egalitatea de gen - în instituțiile de stat sunt angajate tot mai multe femei. Alții consideră că existența cumetrismului este o piedică serioasă pentru dezvoltarea egalității. Au existat și păreri conform cărora nu este nevoie și nici nu este posibil ca oamenii să fie egali între ei - *unii oameni învață mai mult, alții mai puțin, unii lucrează mai mult, alții mai puțin*.

[F, 33 ani, concediu de îngrijire a copilului, populație generală] Pentru că suntem o țară în curs de dezvoltare, în primul rând. Există o parte a societății care trăiește foarte bine, e bogată și sunt săracii. Nu avem mijlocul, să menținem acest echilibru în societate, ca toți să trăiască bine. În primul rând conducerea, regimul, sistemul în care noi locuim să accepte drepturile noastre, ale omului, adică să avem egalitatea asta în drepturi, măcar asta să ne permită. Toți să avem aceeași oportunitate în lucru și același învățământ, nici asta nu ajută. Așa că egalitate nu avem.

[F, 19 ani, studentă, populație generală] Egalitatea pentru mine, este egalitatea de oportunități, în toate. Educațional, din punct de vedere al carierei, cred că trebuie să aibă posibilitatea, să tindă la un anumit scop fără să se gândească că cineva nu-i permite să muncească în domeniul dat, pentru că sunt rom sau altceva. Și pentru mine egalitatea se asociază tot cu liniștea, adică fiecare are dreptul la liniște.

[M, 36 ani, profesor, populație generală] Știți, Newton are o teoremă interesantă, dacă asupra unui corp nu acționează un alt corp, atunci el se află în stare de repaus. Trebuie să fie cineva ca să te miște, altfel e amortire.

[FG] romi

Femeile rome nu au adus în discuție aspectul legal al egalității. Descrierile a ceea ce înseamnă egalitate s-au concentrat pe relațiile interpersonale și comportament. Astfel, egalitate este atunci când oamenii:

- ✓ se simt iubiți
- ✓ sunt simpli
- ✓ se respectă reciproc
- ✓ se ajută reciproc
- ✓ sunt disciplinați
- ✓ nu sunt mândri.

De cele mai multe ori, discutând subiectul egalității, participantele s-au referit la etniile din Moldova și la relațiile interetnice. În teorie, ele cred în egalitate și că oamenii pot fi egali. În realitate însă, ele simt că *țigarii* (de mai multe ori pe parcursul discuției, acesta a fost termenul utilizat de participante) nu sunt considerați ca fiind egali cu alte etnii, romii sunt mereu discriminați de ceilalți.

Nu există egalitate în Moldova - de această părere au fost toate participantele rome. *Moldovenii au o atitudine proastă despre romi, că sunt murdari, fură, vând droguri.* Chiar dacă romii au o atitudine bună față de persoanele de alte etnii, această atitudine nu este reciprocă. O participantă a menționat că ea se simte mult mai în siguranță atunci când se află în Rusia, acolo legile funcționează la fel, pentru toți. Aici în Moldova sistemul este plin de cumetism.

[F, 25 ani, casnică, romă] *Printre moldoveni, țigarii nu au drepturi. Aici noi nu avem de ales.*

[F, 46 ani, casnică, romă] *Păi ei nu ne consideră de oameni.*

[FG] persoane care nu vorbesc limba de stat

Prima reacție a participanților vorbitori de limba rusă a fost că toți oamenii *au aceleași legi, trăiesc după aceeași Constituție.* Discutând însă, au ajuns la concluzia că mai degrabă *cel ce are bani, acela și are dreptate în fața legii.* În societatea moldovenească există mai multe criterii după care este cultivată inegalitatea:

- ✓ oamenii bogați sunt mai presus decât cei săraci
- ✓ persoanele de o anumită confesiune se consideră inferioare/superioare altora
- ✓ tinerii nu mai au respect față de vârstnici și nu se consideră egali între ei.

Egalitatea are două dimensiuni: legală și *omenească*; cea omenească este mai presus, egalitate însemnând în acest sens să *fii om*. În viziunea participanților care nu vorbesc limba de stat, egalitate mai înseamnă:

- ✓ să ai atitudine respectuoasă față de alții
- ✓ să fii tolerant
- ✓ drepturi și obligațiuni identice pentru toți.

Pe de o parte, oamenii își doresc să existe egalitate, toți să fie tratați cu respect și să știe că legea se aplică pentru toți la fel. Pe de altă parte, încă din evul mediu, societatea a fost împărțită pe clase, creând fundație pentru inegalitate: sclavi și proprietari de sclavi, conducători și cei conduși. Funcționarea societății are la bază inegalitatea - este necesar să existe lideri, oameni *care fac legile* și oameni care ascultă, oameni care se supun acestor legi.

Chiar dacă și printre participanți acestui grup există nostalgie după timpurile Uniunii Sovietice, unii consideră că și în acea perioadă a existat inegalitate socială; deși, pe de altă parte, de condiții speciale se bucurau doar cei care guvernau, *poporul era, în principiu, egal.* Democrația este o sursă de inegalitate în opinia unor participanți.

[F, 32 ani, concediu de maternitate, nu vorbește limba de stat] *Depinde de tipul de persoană. Cineva vrea să muncească, va munci, se va strădui, va câștiga bani și cineva va sta și va aștepta să primească beneficii, ca unele dintre minoritățile noastre.*

[F, 45 ani, profesoară de istorie, nu vorbește limba de stat] *Cu toții suntem oameni. Eu, dvs. și așa mai departe. Care sunt diferențele? Gras, slab și atât. Și noi gândim diferit, cred. Dar cred că, probabil, aceasta nu ne împiedică să fim prieteni, nu? Să ne tratăm unii pe alții uman.*

[FG] bulgari

În opinia participanților bulgari, inegalitatea este o condiție umană obișnuită, cu origine în diferențele dintre oameni; *inegalitatea a fost concepută din cele mai vechi timpuri, se transmite din generație în generație.* Unii participanți au considerat că la întrebarea dacă oamenii sunt egali, nu există un răspuns fără echivoc - există mai multe tipuri de egalitate între oameni, respectiv oamenii pot fi egali sau inegali în funcție de acestea. De exemplu, vorbind de egalitatea de șanse, un participant a considerat că oamenii nu sunt egali. Unii oameni locuiesc și muncesc în Moldova, își pot permite o masă foarte modestă la restaurant, alții (în special tinerii, părinții cărora le expediază bani de peste hotare) *își permit șampanie de 5.000 de euro și să petreacă în cluburi de noapte.*

În general, egalitatea înseamnă că oamenii:

- ✓ au șanse egale (privind religia, munca, viața)
- ✓ au același nivel de trai
- ✓ beneficiază de o calitate a vieții asemănătoare
- ✓ sunt tratați la fel, indiferent de statut, stare financiară, mediu de proveniență sau profesie.

În Moldova nu există egalitate, oamenii sunt tratați diferit, au șanse și posibilități diferite. O participantă a explicat inegalitatea și diferențele între oameni printr-o paralelă cu natura: *unii oameni sunt copaci, alții tușuri, alții flori.* În altă ordine de idei, corupția este o sursă de inegalitate între oamenii din Moldova - dacă ai dat mită sau poți beneficia de trafic de influență, deja înseamnă că ai mai multe posibilități de a avea succes.

Nu este posibil, în opinia participanților bulgari, ca oamenii să fie egali deoarece există prea multe criterii după care oamenii sunt diferiți. Totuși, ar trebui să existe egalitate din punct de vedere legal și politic. Toți oamenii, indiferent de statut, trebuie să respecte legea și să răspundă în caz că au încălcat-o. Indiferent de opțiunile politice, oamenii trebuie să fie tratați la fel – asta înseamnă democrație.

[F, 26 ani, antreprenoare, bulgară] *...să fie la fel. Ca să nu tratăm... iată că este un măturător de străzi, nici nu-l voi saluta deloc, dar pe acest funcționar public într-o funcție înaltă, îl voi respecta. Adică măcar să ne respectăm unul pe altul.*

[M, 35 ani, constructor, bulgar] *Suntem deja diferiți. Chiar și de mici parcă mergem la aceeași grădiniță, suntem hrăniți la fel, dar deja suntem crescuți altfel. Prin urmare, vom fi mereu diferiți. Principalul lucru este să avem aceeași percepție asupra vieții, să vrem să avem pace, să avem condiții bune, să trăim, să nu plecăm nicăieri.*

[FG] ucraineni

În majoritate, ucrainenii au descris egalitatea prin prisma comportamentelor și relațiilor interumane. Indicatorul esențial al egalității este respectul reciproc. Alte elemente ale egalității:

- ✓ să fii om
- ✓ să nu fii invidios
- ✓ să nu spui minciuni
- ✓ să îi respecti pe alții.

Participanții consideră că oamenii în Moldova nu sunt egali, există o divizare a societății mai ales după criteriul bogați – săraci, același criteriu după care există cea mai multă discriminare. Inegalitatea este cultivată din grădiniță și școală. Unii ucraineni au dat exemplul experiența proprie – când erau elevi, în clasă cei care învățau bine erau așezați în băncile din față, cei care aveau succese mai rele și cei mai săraci – în rândurile din spate. Alții din contra, consideră că în timpul existenței URSS existau valori și respect, dar acum toate acestea au dispărut.

Din cauza mentalității, inegalitatea între oameni persistă la nivel global. Soluția pentru ca oamenii să devină din nou egali este una destul de radicală – este nevoie de o schimbare, la fel cum a fost cel de-al Doilea Război Mondial, ca omeniarea să înceapă din nou a trăi după valori și convingeri corecte.

[F, 33 ani, casnică, ucraineană] Să nu fii invidios, să nu minți, să nu amăgești, să nu furi.

[F, 45 ani, neangajată, ucraineană] Să arăți respect unul pentru celălalt. Respectă doar că este om. Nu bogăția, nu soarta, nu viața, ci doar o persoană care stă în fața ta. Asta e tot.

[F, 45ani, casnică, ucraineană] Aceasta este educație, totul este luat de la școală, din familie. Acum asta nu va mai fi. Gata, nu există Uniunea Sovietică, nu există nimic.

[FG] vârstnici

Vârstnicii percep egalitatea prin prisma aceluiași drepturi și a unui spirit colectivist – toți oamenii sunt egali dacă au același mod de viață, sunt prieteni între ei. Oamenii sunt diferiți, dar trebuie să fie egali din perspectiva legii. Faptul că fiecare persoană este unică, are trăsături distincte și viziuni specifice nicidecum nu trebuie să ducă la inegalitate.

Unii participanți consideră că oamenii trebuie să fie și sunt egali în fața legii, dar nu sunt egali din alte perspective: *unul lucrează mai mult, altul mai puțin, unul are mai mult, altul mai puțin, unul este mai sănătos, altul este mai bolnav*. Există și opinia că legile sunt la fel pentru toți, indiferent de naționalitate sau alte criterii, dar de fapt în fața legii oamenii nu răspund la fel.

[M, 59 ani, agricultor, vârstnic] În primul rând, se ia după capacitățile fiecărui om, unul este mai deștept, altul este mai timid, așa că nu poate să fie egali. Unul este mai muncitor, altul este mai lenos.

[M, 60 ani, asociația de economii, vârstnic] În drepturi da, dar în celelalte nu poate să fie egali pentru că unul lucrează mai mult, altul mai puțin, unul are mai mult, altul mai puțin, unul este mai sănătos, altul este mai bolnav, nu putem să fim egali.

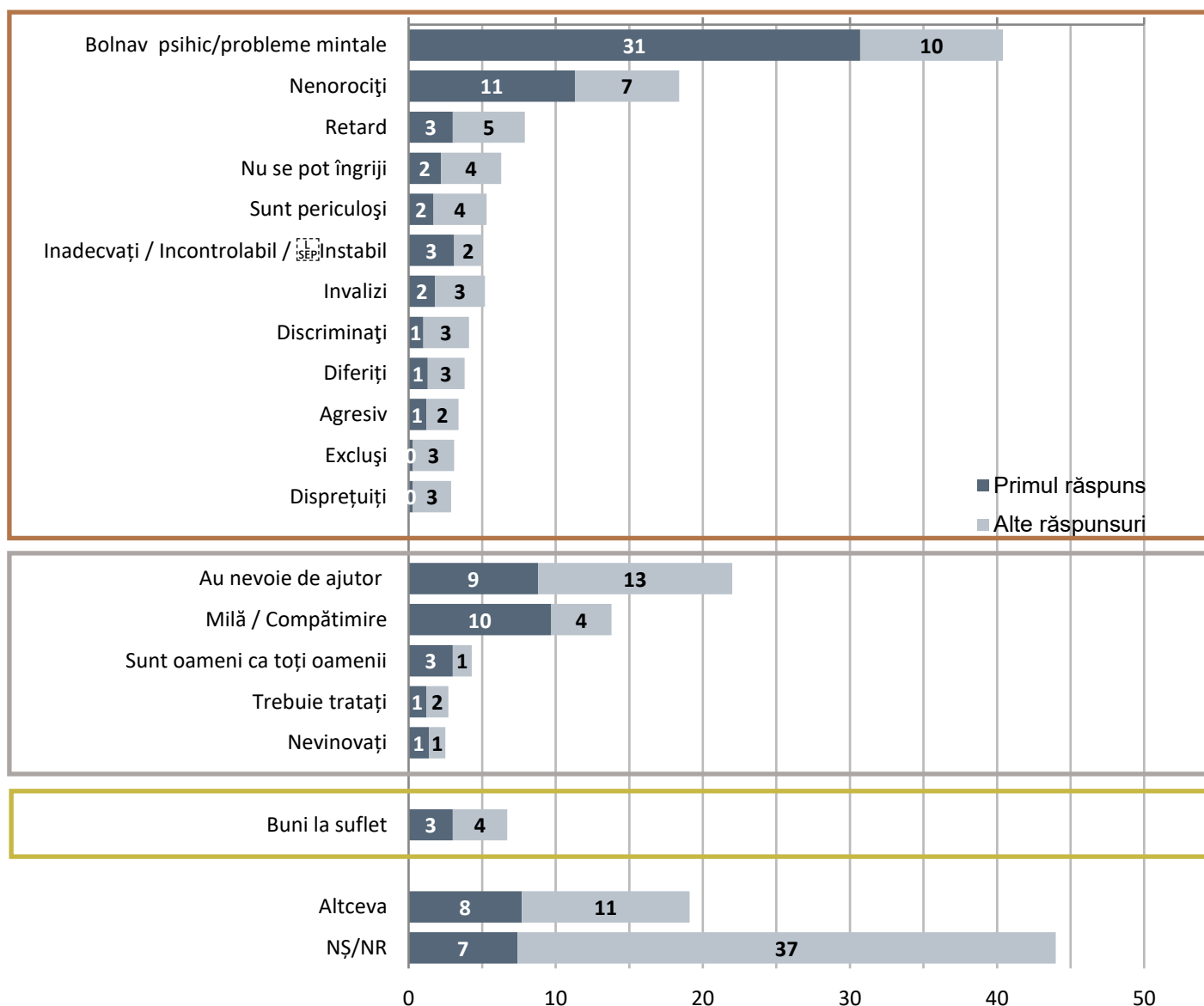
[M, 63 ani, paznic, vârstnic] Legea este pentru toți totuna, nu are cum să fie diferența între unul ucrainean și între mine că sunt moldovean sau între altă naționalitate. Eu cred că legea trebuie să existe pentru toți totuna.

percepții și atitudini

percepții și atitudini față de persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale

Percepțiile oamenilor despre persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale sunt dominate în mod categoric de atribute negative (partea de sus a Graficului 3.1). Cu toate că a fost o întrebare deschisă, așadar fără ca respondentului să îi fie sugerată vreo variantă de răspuns, sintagma “bolnav psihic / probleme mintale” a fost cel mai des menționată de participanții la sondaj (31% au acordat acest răspuns ca primă opțiune și alți 10% ca a doua opțiune). Lista percepțiilor negative este completată de considerarea acestui tip de persoane ca fiind “nenorociți” (consideră 18% din total eșantion), persoane cu “retard” (8%), “nu se pot îngriji” (6%), “periculoși” (6%), “inadecvați / incontrolabil / instabil” (5%), “invalidi” (5%) etc.

Grafic 3.1 Asocieri ale populației generale vis-a-vis de persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale. *Ce cuvinte vă vin în gând în primul rând atunci când auziți „persoană cu dizabilități mintale și intelectuale”? (întrebare deschisă, răspuns multiplu)*

Ponderea percepțiilor pozitive este absolut infimă: 7% consideră persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale ca fiind “buni la suflet”, în timp ce nici un alt atribut pozitiv nu depășește 3% din ambele variante de răspuns cumulate.

Doar 9% ca primă opțiune de răspuns au subliniat ideea ca persoanele de acest tip să fie ajutate de stat sau de alte persoane, iar alți 13% au menționat acest răspuns ca a doua opțiune. Un alt răspuns asociat cu acest tip de persoane a fost sentimentul “de milă/compătimire”, răspunsuri care au cumulat 14% din totalul eșantion.

Aceste percepții sunt destul de uniform distribuite în toate zonele republicii și în toate segmentele de populație; rareori au putut fi evidențiate diferențe statistice semnificative – percepția că persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale ar fi “bolnavi psihici / probleme mintale” o putem întâlni mai mult în municipiul Chișinău (46%) sau în rândul persoanelor cu venituri scăzute, sub 3000 de lei (47%); “nenorociți” îi consideră mai degrabă cei de peste 55 de ani (28% - 56-70 ani, 32% - 71+ ani), iar “milă/compătimire” simt mai mult femeile (16%) și persoanele de vârstă 56-70 de ani (19%).

Tabel 3.1.1 Asocieri ale grupurilor minoritare vis-a-vis de persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale. Ce cuvinte vă vin în gând în primul rând atunci când auziți „persoană cu dizabilități mintale și intelectuale”? (întrebare deschisă, răspuns multiplu)

Atribut	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostic	Refugiați	Eșantion național
Bolnav psihic/probleme mintale	45,9	50,1	59,8	45,8	35,3	48,4	42,5	40,3
Nenorociți	9,7	5,9	4,7	12,7	7,8	3,1	2,5	18,4
Retard	9,1	9,5	7,3	10,2	9,3	15,6	10,0	8,0
Nu se pot îngriji	4,5	8,4	1,3	3,1	6,2	7,8	2,5	6,3
Sunt periculoși	13,0	3,5	13,2	7,7	5,9	6,3	10,0	5,3
Invalid	5,9	1,9	2,0	3,8	4,1	4,7	0,0	5,2
Inadecvați / Incontrolabili / Instabili	4,9	13,7	5,1	8,3	5,2	14,1	7,5	5,0
Discriminați	2,2	2,2	0,6	1,3	3,4	3,1	2,5	4,1
Diferiti	5,7	3,9	0,7	5,7	2,2	3,1	0,0	3,8
Agresivi	2,6	6,1	3,7	0,6	2,5	4,7	2,5	3,4
Excluși	3,3	0,0	0,6	0,6	1,5	0,0	2,5	3,1
Disprețuți	0,6	0,7	1,2	1,3	1,9	0,0	2,5	2,9
Anormali	2,6	0,4	1,1	0,0	0,3	0,0	0,0	0,9
Frică	1,1	0,0	5,0	0,0	1,8	0,0	0,0	0,7
Îi țin la distanță	0,6	0,7	8,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,2
Naivi	1,2	0,0	0,0	0,6	0,3	3,1	0,0	0,1
Proști	1,7	0,0	1,8	0,0	0,3	3,1	0,0	0,1
Săraci	0,0	1,2	0,0	1,2	0,6	1,6	2,5	0,1
Nu poate munci	0,2	0,0	0,0	0,0	0,6	0,0	2,5	0,0
Nebuni	0,0	1,0	2,9	0,0	0,3	1,6	2,5	0,0
Au nevoie de ajutor	19,6	16,8	12,3	14,0	23,5	9,4	20,0	21,9
Milă/Compătimire	11,1	17,6	16,0	12,1	18,5	7,8	7,5	13,8
Sunt oameni ca toți oamenii	1,6	2,4	1,4	3,2	1,5	4,7	10,0	4,3
Trebuie tratați	1,7	4,2	6,2	1,9	3,1	6,3	12,5	2,7
Nevinovați	1,4	2,6	0,8	1,3	2,4	0,0	2,5	2,5
Normali	1,3	0,3	0,8	2,6	0,6	1,6	2,5	1,3

Atribut	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostic	Refugiați	Eșantion național
Buni la suflet	3,9	3,5	3,0	5,7	4,1	0,0	2,5	6,8
Respectuoși	0,5	0,0	2,7	1,3	1,2	0,0	0,0	0,7
Speranță că o să fie bine	0,0	1,6	0,0	1,9	0,9	0,0	10,0	0,7
Curajoși	0,3	0,4	0,0	0,0	0,3	0,0	2,5	0,2
Altceva	12,6	12,7	16,9	13,5	19,5	13,9	2,5	13,9
NS/NR	44,5	44,0	34,9	55,3	42,6	43,8	55,0	43,9

Cu excepția persoanelor care aparțin grupurilor minoritare religioase, toate celelalte atribuie persoanelor cu dizabilități mintale și intelectuale ponderi semnificativ mai ridicate în dreptul atributului negativ “bolnav psihic / probleme mintale”, prin comparație cu rezultatele înregistrate pe studiul național. Respondenții romi sunt cei mai vehemenți în acest sens, 60% dintre ei considerând că persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale sunt “bolnavi psihici / probleme mintale”, iar 13% că aceștia ar fi “periculoși”. Se mai disting persoanele atei / agnostic care consideră acest grup ca fiind persoane cu “retard” (16%) sau bulgarii care îi etichetează ca fiind “inadecvați / incontrollabili / instabili”.

Analizând datele din Tabelul 3.1.2, putem constata că IOD indică curente majoritare de opinie în dreptul afirmațiilor: “Au boală care apare în urma traumelor fizice sau psihice pe parcursul vieții” (IOD = -9), “Gândesc bine, au o logică bună doar că nimeni nu-i ia în serios” (IOD = -11) și “Trebuie să fie integrate în societate, deoarece nu prezintă niciun pericol iar în acest caz recuperarea lor va fi mai ușoară” (IOD = -13). Cu toate acestea, nu trebuie să ignorăm că ponderi foarte importante din populație sunt de altă părere: 37% consideră că persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale nu pot gândi logic, 34% că ele trebuie plasate în instituții specializate, deoarece prezintă pericol public sau 24% care consideră aceste persoane ca fiind bolnave din naștere și plasează o vină asupra părinților lor.

Percepția că persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale nu pot gândi logic a înregistrat o probabilitate mai ridicată în rândul persoanelor adulte (26-40 ani - 44%), în rândul celor cu studii superioare (46%) și a vorbitorilor de limbă rusă (44%). Pentru plasarea acestor persoane într-o instituție specializată optează mai des persoanele cu un nivel de educație foarte scăzut (42%), rezidenți în zona de sud a țării (40%).

Tabel 3.1.2 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al populației generale privind persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. De vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Sunt persoane bolnave din naștere unde părinții sunt vinovați.	17	7	12	26	Au boală care apare în urma traumelor fizice sau psihice pe parcursul vieții	33	1	4	-9
Nu pot gândi logic	28	9	18	32	Gândesc bine, au o logică bună doar că nimeni nu-i ia în serios	8	1	4	-11
Trebuie să fie plasate într-o instituție specializată, deoarece prezintă pericol nentru societate	27	7	15	35	Trebuie să fie integrate în societate deoarece nu prezintă niciun pericol iar în acest caz recuperarea lor va fi mai ușoară	12	1	2	-13

Percepțiile la acest capitol în rândul grupurilor minoritare fac din nou notă separată prin comparație cu rezultatele înregistrate în studiul național. Toate grupurile minoritare sunt mult mai de acord cu afirmația că

persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale au această boală în urma traumelor de pe parcursul vieții (IOD între -13 și -39). Persoanele cu dizabilități și romii par să fie mai tolerante și înțelegătoare și consideră mai degrabă că gândirea acestor persoane este bună, logică (IOD între -2 și -16), în timp ce în rândul celorlalte grupuri minoritare domnește mai degrabă percepția că ei nu pot gândi logic (IOD între +2 și +21). Romii și găgăuzii optează mai degrabă pentru plasarea acestor oameni în instituții specializate (IOD +6 și +7), în timp ce reprezentanții celorlalte grupuri minoritare optează mai degrabă pentru integrarea lor în societate (IOD între -9 și -31). În Anexa acestui raport pot fi consultate rezultatele detaliate înregistrate pentru fiecare grup minoritar.

Tabel 3.1.3 Indicele Opiniei Dominante (IOD) pentru perechile de afirmații care redau punctul de vedere al grupurilor minoritare privind persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale. *Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima sau a doua afirmație?*

Prima afirmație	A doua afirmație	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostici	Refugiați	Eșantion național
Sunt persoane bolnave din naștere unde părinții sunt vinovați.	Au boală care apare în urma traumelor fizice sau psihice pe parcursul vieții	-19	-39	-16	-13	-19	-23	-13	-9
Nu pot gândi logic	Gândesc bine, au o logică bună doar că nimeni nu-i ia în serios	7	2	-2	-16	10	21	5	-11
Trebuie să fie plasate într-o instituție specializată, deoarece prezintă pericol pentru societate	Trebuie să fie integrate în societate, deoarece nu prezintă niciun pericol iar în acest caz recuperarea lor va fi mai ușoară	7	0	6	-15	-9	-18	-31	-13

Majoritatea primelor reacții pe care le-au avut participanții focus-grupurilor cu **populație generală** legat de persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale au fost negative - *sunt bolnavi la cap, Doamne ferește!*, *strașnici*, *izolare*, *jale*, *frică* și *neatenție*. Unii participanți din mediul rural au fost de părerea că, de obicei, mamele acestor persoane sunt de vină pentru situația lor - probabil au dus un mod nesănătos de viață. Câțiva participanți au menționat că le este *frică să nu ajungă în astfel de situație*. Participanții din mediul urban consideră că societatea noastră nu este pregătită pentru integrarea persoanelor cu dizabilități mintale și intelectuale, pentru a nu manifesta față de ei sentimente de *frică* sau *precauție*. În Europa copiii de mici sunt învățați să fie toleranți față de ei, în Moldova este necesar să investim încă în educarea toleranței și acceptării acestor persoane.

Participantele rome au manifestat față de ei milă, părere de rău - nici celui mai mare dușman nu îi dorești o astfel de pedeapsă, a menționat una dintre participante. **Persoanele care nu vorbesc limba de stat** au avut la fel reacții negative și de evitare: *strașnici*, *să nu dea Domnul*, *comportament inadecvat*. Participanții au menționat că în Moldova există multe persoane cu dizabilități mintale și intelectuale, însă comportamental se manifestă diferit - unele persoane sunt periculoase, altele mai puțin. În timpul discuției au fost aduse exemple de situații în care persoanele cu acest tip de dizabilități sunt înjosite sau discriminate. Pe de altă parte, într-un mediu favorabil, acești oameni pot fi integrați.

Primele reacții ale **participanților bulgari** au fost dorința de a ajuta, părere de rău. Atitudinea lor față de persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale în viața de zi cu zi este diferită, în funcție de starea reală a persoanei. Unii participanți au făcut confuzii și au relatat situații care implică tulburări emoționale sau afective, cum ar fi depresia. În Moldova, aceste persoane sunt discriminate - *ești un proscris atunci*. *Prudență*, *frică*, *jale*, *compătimire* au fost primele gânduri ale **participanților ucraineni**. Per general, grupul a considerat că aceste persoane pot fi periculoase pentru societate și este nevoie să fie sub permanentă supraveghere și tratament; din păcate, statul nu are resursele necesare pentru a asigura acest lucru. Unul dintre participanți a afirmat că astfel de persoane trebuie să fie izolate de societate pentru că ele prezintă clar un pericol.

[F, 32 ani, concediu de maternitate, nu vorbește limba de stat] Depinde de societate cum se vor raporta oamenii la ei. Ei sunt prieteni cu băiatul, îl ajută și îl conduc la nevoie, adică totul depinde de mediul în care a intrat.

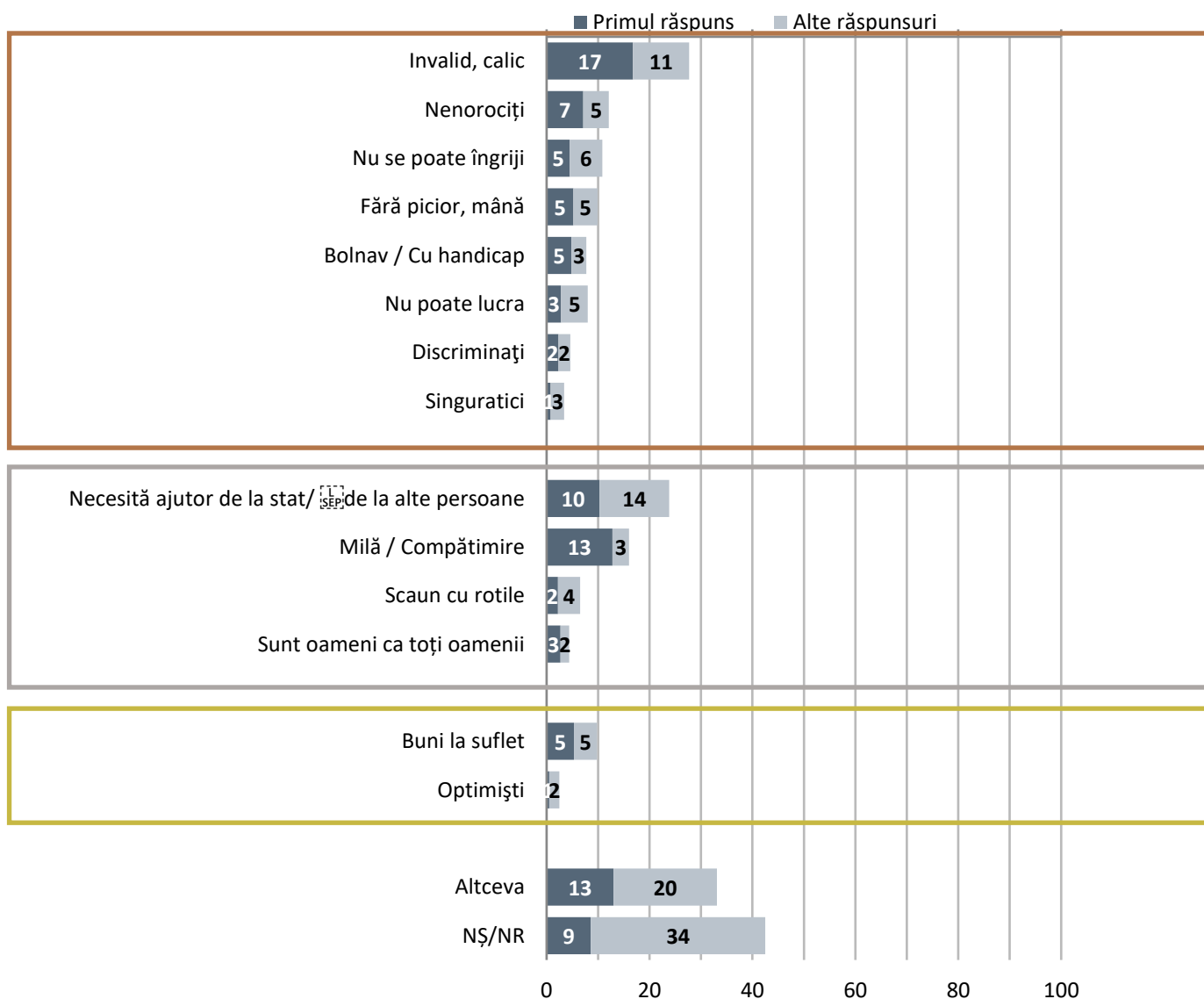
[F, 45 ani, neangajată, naționalitatea ucraineană] Izolarea lor de societate, pentru că mulți oameni suferă în urma acțiunilor lor.

Vârșnicii au exprimat frica pentru situația în care cineva din familia lor *ar putea fi în astfel de situație*. Unii participanți au relatat că știu astfel de persoane, le ajută atunci când au posibilitatea. În opinia lor, persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale au nevoie de multă comunicare, chiar dacă au uneori comportament agresiv; una din nevoile lor cea mai mare este nevoia de a simți că nu sunt singuri.

percepții și atitudini față de persoanele cu dizabilități fizice

Percepțiile oamenilor despre persoanele cu dizabilități fizice sunt dominate de atribute negative (partea de sus a Graficului 3.2). Cu toate că a fost o întrebare deschisă, așadar fără ca respondentului să îi fie sugerată vreo variantă de răspuns, sintagma “invalid, calic” a fost cel mai des menționată de participanții la sondaj (17% au acordat acest răspuns ca primă opțiune și alți 11% ca a doua opțiune). Lista percepțiilor negative este completată de considerarea acestui tip de persoane ca fiind “nenorociți” (consideră 12% din total eșantion), incapabili să se îngrijească singuri (11%), ca fiind “fără picior, mână” (10%), “bolnav / cu handicap” (8%), “nu poate lucra” (8%) etc.

Grafic 3.2 Asocieri ale populației generale vis-a-vis de persoanele cu dizabilități fizice. Ce cuvinte vă vin în gând în primul rând atunci când auziți „persoană cu dizabilități fizice”? (întrebare deschisă, răspuns multiplu)

Ponderea percepțiilor pozitive este foarte mică: 10% consideră persoanele cu dizabilități fizice ca fiind “buni la suflet”, în timp ce nici un alt atribut pozitiv nu depășește 3% din ambele variante de răspuns cumulate.

10% ca primă opțiune de răspuns au subliniat ideea ca persoanele de acest tip să fie ajutate de stat sau de alte persoane, iar alți 14% au menționat acest răspuns ca a doua opțiune. În aria atributelor neutre am regăsit și “milă/compătimire” (16% răspunsuri cumulate), “scaun cu roțile” (6%) sau considerarea lor ca fiind “oameni ca toți oamenii” (5%).

Percepția că persoanele cu dizabilități fizice ar fi “invalid, calic” o putem întâlni mai des în rândul bărbaților (32%), al celor care vorbesc frecvent în limba rusă (35%) și a grupurilor etnice minoritare (36%), rezidenți în municipiul Chișinău (35%); îi compătimesc mai des femeile pentru că “nu se pot îngriji”(13%), “buni la suflet” îi consideră mai mult moldovenii de la nordul republicii (14%), iar “milă/compătimire” simt mai mult persoanele de gen feminin (18%) și cele de vârstă 56-70 de ani (21%).

Percepțiile persoanelor din grupurile minoritare se înscriu în linii mari în nota răspunsurilor date de respondenții care au participat la studiul național. Era de așteptat ca persoanele cu dizabilități fizice să aibă o părere mai bună despre grupul de oameni din care și ei fac parte, iar studiul confirmă acest lucru - 17% consideră că persoanele cu dizabilități sunt “buni la suflet”. Percepția persoanelor cu dizabilități fizice ca fiind “invalid, calic” este ceva mai ridicată în rândul grupurilor minoritare, excepție făcând rezultatele înregistrate pe sub-eșantionul de refugiați. Persoanele cu dizabilități fizice sunt mai des percepute ca persoane “bolnave / cu handicap” de către romi (19%), găgăuzi (12%) sau chiar de către cei care au astfel de dizabilități (14%); percepția că acest tip de persoane “nu se pot îngriji” este mai des întâlnită în rândul persoanelor atei / agnostici (17%) sau în rândul bulgarilor (13%). Imaginea “scaunului cu roțile” este mai des asociată cu persoanele cu dizabilități fizice, iar mai des tind să gândească așa găgăuzii, refugiații și persoanele atei / agnostici. 27% dintre bulgari și găgăuzi sunt de acord că persoanele cu dizabilități fizice “necesită ajutor de la stat / de la alte persoane”, pe când cel mai ridicat grad de “milă / compătimire” l-au indicat romii (30%) și găgăuzii (20%).

Tabel 3.2.1 Asocieri ale grupurilor minoritare vis-a-vis de persoanele cu dizabilități fizice. *Ce cuvinte vă vin în gând în primul rând atunci când auziți „persoană cu dizabilități fizice”? (întrebare deschisă, răspuns multiplu)*

Atribut	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostici	Refugiați	Eșantion național
Invalid, calic	34,7	30,9	31,2	28,6	31,6	43,8	17,5	27,7
Nenorociți	6,3	4,0	1,3	5,1	7,1	6,3	5,0	12,1
Nu se poate îngriji	11,8	13,1	8,8	10,8	7,1	17,2	7,5	10,9
Fără picior, mână	11,1	7,9	10,1	4,4	7,1	7,8	10,0	10,1
Bolnav / Cu handicap	12,1	10,0	18,9	14,0	9,6	9,4	5,0	7,7
Nu poate lucra	3,7	5,2	3,1	3,2	3,7	6,3	5,0	8,0
Discriminați	2,7	1,6	1,6	0,6	4,3	6,3	2,5	4,6
Singuratici	1,2	0,7	1,1	1,9	2,5	7,8	0,0	3,4
Diferit	1,7	3,1	1,9	4,4	1,2	1,6	2,5	2,2
Cu probleme	0,0	0,0	0,0	0,6	0,0	3,1	0,0	0,0
Săraci	0,0	1,2	1,7	1,2	0,3	0,0	5,0	0,9
Necesită ajutor de la stat/de la alte persoane	19,3	27,0	26,9	15,3	22,9	17,2	22,5	23,8
Milă / Compătimire	19,9	18,1	29,7	4,5	18,6	14,1	15,0	16,0
Scaun cu roțile	12,3	8,3	5,9	8,3	7,7	10,9	15,0	6,6
Sunt oameni ca toți oamenii	1,3	2,8	1,7	8,2	4,6	7,8	17,5	4,4
Trebuie tratați	0,9	0,4	2,1	2,6	1,2	3,1	5,0	1,5
Accident / Doctori neatenteți	0,9	1,1	0,6	2,5	0,9	1,6	0,0	0,8
Buni la suflet	8,4	7,5	10,9	16,6	9,6	3,1	5,0	9,8
Optimiști	1,4	0,0	0,5	3,2	0,3	3,1	0,0	2,5
Luptători	4,5	0,3	0,5	3,1	1,8	0,0	0,0	2,0
Toleranți față de alți oameni	0,5	0,6	0,7	2,5	1,5	1,6	0,0	1,9
Solidari cu alte persoane	0,3	0,4	0,8	4,5	0,9	0,0	0,0	1,7

Atribut	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostici	Refugiați	Eșantion național
Normali / Adecvați	0,0	1,0	2,2	5,8	1,5	0,0	2,5	1,4
Empatie	3,4	4,0	0,0	0,0	0,9	1,6	2,5	0,4
Speranță că o să fie bine	1,0	0,4	0,6	1,9	0,9	0,0	10,0	0,4
Altceva	17,0	18,1	21,2	14,7	21,6	13,8	2,5	19,6
NȘ/NR	42,9	55,5	32,7	60,2	41,5	32,8	62,5	42,5

Analizând datele din Tabelul 3.2.2, putem constata că IOD indică curente majoritare de opinie în dreptul afirmațiilor: “Angajatorii ar trebui să ofere locuri de muncă speciale pentru persoanele cu dizabilități fizice” (IOD = +69), “Impozitele ar trebui mărite pentru a oferi pensii potrivite persoanelor cu dizabilități fizice” (IOD = +55), “Fiecare persoană are dreptul de a-și întemeia o familie indiferent de statut” (IOD = -75) și “Copii cu dizabilități fizice ar trebui să fie educați în clase obișnuite” (IOD = -10). Dacă pentru primele trei afirmații, balanța este clar înclinată spre a fi în acord cu respectiva afirmație, în ceea ce privește plasarea copiilor cu dizabilități fizice în clase obișnuite, 41% sunt de altă părere și susțin ca ei să fie educați în școli separate.

Tabel 3.2.2 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al populației generale privind persoanele cu dizabilități fizice. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Angajatorii ar trebui să ofere locuri de muncă speciale pentru persoanele cu dizabilități fizice	73	11	4	7	Persoanele cu dizabilități fizice NU sunt capabile de a munci, motiv din care angajatorii nu trebuie să se îngrijeze	4	1	1	69
Impozitele ar trebui mărite pentru a oferi pensii potrivite persoanelor cu dizabilități fizice	62	12	3	6	Persoanele cu dizabilități fizice sunt o povară/greutate pentru stat	4	10	4	55
Copii cu dizabilități fizice ar trebui să fie educați în școli separate	33	8	9	43	Copii cu dizabilități fizice ar trebui să fie educați în clase obișnuite	5	0	2	-10
Persoanele cu dizabilități fizice nu pot avea o familie	7	2	12	75	Fiecare persoană are dreptul de a-și întemeia o familie indiferent de statut	2	0	1	-75

Percepția că persoanele cu dizabilități fizice nu pot munci a înregistrat o probabilitate mai ridicată în rândul persoanelor cu studii scăzute (14%) și a rezidenților din zona de nord a republicii (13%). Vom găsi mai mulți respondenți în zona de sud care cred că persoanele cu dizabilități fizice nu pot avea o familie (13%), iar pentru educarea copiilor cu dizabilități fizice în școli separate optează mai degrabă persoanele cu educație foarte scăzută (studii medii incomplete - 50%) sau cu studii scăzute (școală generală / profesională - 45%) și cele cu venituri între 3000-6000 lei (48%).

Tabel 3.2.3 Indicele Opiniei Dominante (IOD) pentru perechile de afirmații care redau punctul de vedere al grupurilor minoritare privind persoanele cu dizabilități fizice. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	A doua afirmație	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostici	Refugiați	Eșantion național
Angajatorii ar trebui să ofere locuri de muncă speciale pentru persoanele cu dizabilități fizice	Persoanele cu dizabilități fizice NU sunt capabile de a munci, motiv din care angajatorii nu trebuie să se îngrijoreze	72	54	46	58	66	73	76	69
Impozitele ar trebui mărite pentru a oferi pensii potrivite persoanelor cu dizabilități fizice	Persoanele cu dizabilități fizice sunt o povară/greutate pentru stat	35	38	69	43	60	37	67	55
Copii cu dizabilități fizice ar trebui să fie educați în școli separate	Copii cu dizabilități fizice ar trebui să fie educați în clase obișnuite	1	-7	-9	-6	-22	-17	-21	-10
Persoanele cu dizabilități fizice nu pot avea o familie	Fiecare persoană are dreptul de a-și întemeia o familie indiferent de statut	-78	-73	-76	-86	-81	-82	-71	-75

Percepțiile la acest capitol în rândul grupurilor minoritare se înscriu, prin comparație, pe linia rezultatelor înregistrate în studiul național, cu unele nuanțe. Toate grupurile minoritare sunt de acord cu oferirea de locuri de muncă pentru persoanele cu dizabilități fizice, dar romii (IOD = +46), bulgarii (IOD = +54) și persoanele cu dizabilități (IOD = +58) au înregistrat valori ale indicelui mai scăzute decât cele înregistrate de alte grupuri minoritare sau în studiul național. Pentru mărirea impozitelor în vederea ajutorării persoanelor cu dizabilități fizice optează mai degrabă minoritățile religioase (IOD = +60), refugiații (IOD = +67) și romii (IOD = +69). Reprezentanții minorităților religioase (IOD = -22) și cei ai refugiaților (IOD = -21) sunt categoriile care înclină pentru educarea copiilor cu dizabilități fizice în clase obișnuite, în timp ce reprezentanții altor grupuri minoritare sunt mult mai sceptici în acest sens, găgăuzii fiind chiar ușor în favoarea educării lor în școli separate (IOD = +1). În privința întemeierii unei familii, părerile sunt unanime, cu o variație a IOD de la -71 la -86.

În toate discuțiile de grup participanții au avut reacții de milă și compasiune față de persoanele cu dizabilități fizice; unii se gândesc la posibilitățile de a le ajuta. În raport cu ele, mai mulți participanți au avut asociații precum neputincioși și neajutorați.

Participanții din grupurile cu **public general** îi compătimesc atât pe cei cu dizabilități fizice, cât și pe îngrijitorii acestora. Situația lor este cu atât mai dificilă, cu cât statul nu întreprinde măsuri pentru a-i integra corespunzător, pentru a crea condiții de deplasare și acces pentru persoanele aflate în scaunele cu rotile. O altă emoție trăită de unii participanți este jena; una din participante a relatat că încearcă să evite contactul vizual cu aceste persoane, deoarece se simte *incomod* că nu le poate ajuta. Frica și prudența sunt alte emoții provocate de gândul la persoane cu dizabilități fizice - unul dintre participanți a recunoscut că *frica cea mai mare* a sa este să aibă copii cu dizabilități fizice.

Femeile rome și participanții care nu vorbesc limba de stat simt milă față de aceste persoane. Ei simt nevoia de a le ajuta sau chiar îi ajută cu ce pot atunci când au ocazia. Una din femeile rome are un copil cu dizabilități fizice și a relatat că este nevoie de mulți bani pentru tratamente și întreținere, iar în Moldova ea nu primește acești bani și nici ajutor suficient din partea statului.

Unii participanți **bulgari** se simt neputincioși în raport cu persoanele cu dizabilități fizice; de cele mai multe ori ei ar dori să le ajute sau să le protejeze, dar nu cunosc ce fel de ajutor ar putea oferi.

Participanții **ucraineni** au fost singurii care au exprimat emoții și asociații pozitive în raport cu persoanele cu dizabilități fizice. Unii au relatat că sunt exemple de persoane cu dizabilități care au reușit în viață mai multe și mai bine decât alții care nu au nici o dizabilitate; aceste persoane i-au uimit, i-au făcut să simtă respect și

admirație pentru ei. La fel ca alții, participanții ucraineni îi compătimesc pentru dificultățile cu care se confruntă.

Vârstnicii simt milă și durere față de persoanele cu dizabilități fizice. Unii dintre ei s-au gândit la persoanele cunoscute care au astfel de dizabilități: membrii familiei, prieteni, oameni din comunitatea lor. Atitudinea generală a participanților a conturat senzația de povară în raport cu acest grup de persoane.

[F, 35 ani, specialist resurse umane, populație generală] Este o persoană care necesită ajutor de la ceilalți din jur, chiar dacă se deplasează cu greu, oricum caută cumva să-l ajuți, chiar și aceeași ușă măcar să-i deschizi, tot este un plus, caută să-l ajuți măcar cât de cât, măcar cumva.

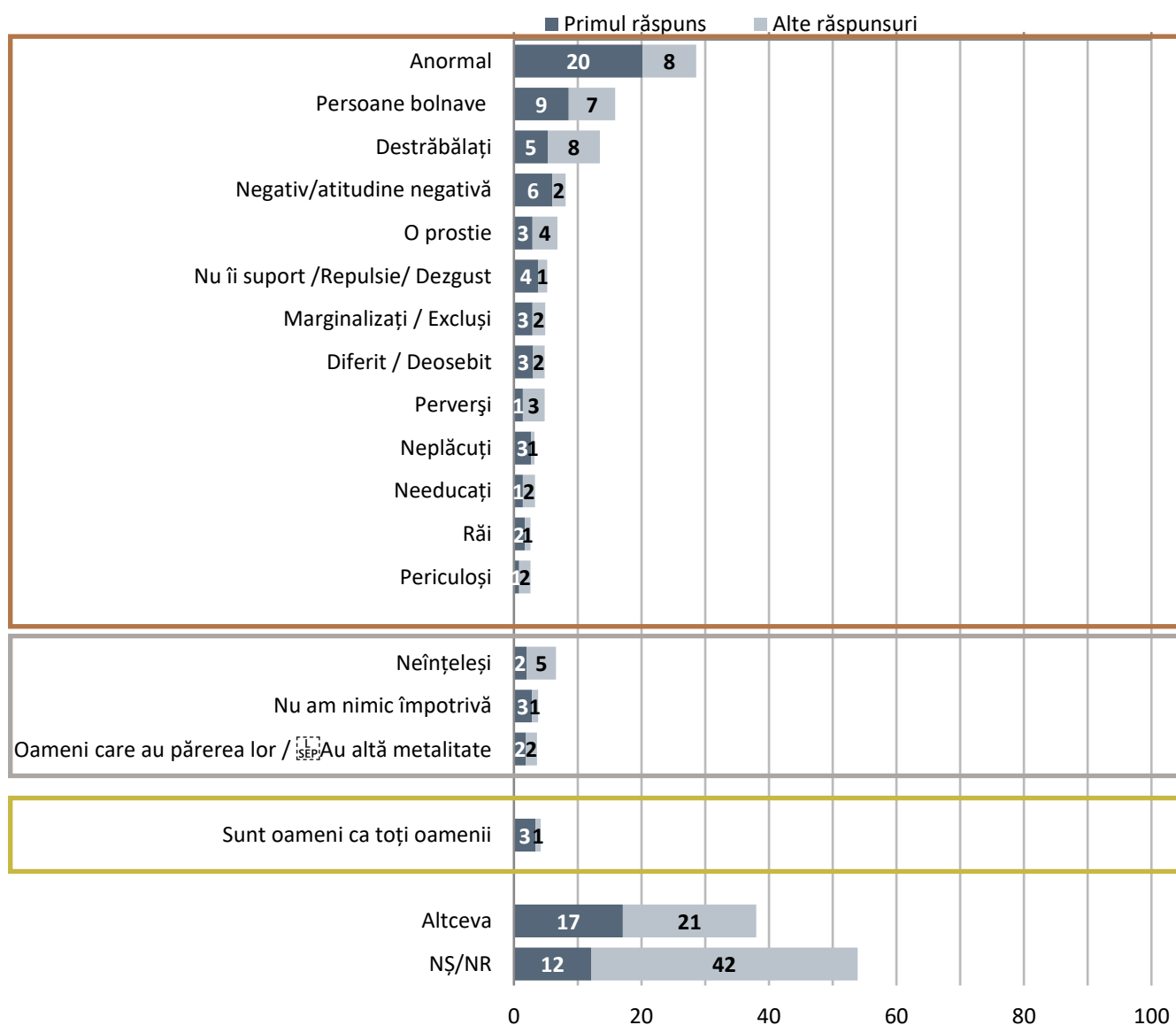
[F3, 19 ani, studentă, populație generală] Pentru că noi, persoane fără dizabilități, nu ne dăm seama, pentru că nu am trecut prin asta, nu toate instituțiile sunt adaptate pentru așa persoane și, de exemplu, curriculum școlar nu permite chiar la toate persoanele cu dizabilități să ajungă undeva, fiind membri productivi ai societății, ei sunt luați drept o anumită povară și eu simt o dorință de a contribui, într-un mod productiv, pentru persoanele date.

[M, 50 ani, lemnar, ucrainean] Uneori este chiar surprinzător. Când am fost în Ucraina, mi-au arătat un băiat fără picioare, doar brațe. El este predicator și misionar. A călătorit în atât de multe țări încât te uiți la el, cum? colegule, cum? La unii sunt picioare, brațe, totul și tot nu poți merge atât de mult. El a mers, slăvindu-L pe Domnul peste tot.

percepții și atitudini față de persoanele lesbiene, gay, bi-sexuali, transsexuali (LGBT+)

Percepțiile oamenilor despre persoanele LGBT+ sunt dominate în mod categoric de atribute negative (partea de sus a Graficului 3.3). Cu toate că a fost o întrebare deschisă, așadar fără ca respondentului să îi fie sugerată vreo variantă de răspuns, atributul “anormal” a fost cel mai des menționat de participanții la sondaj (20% au acordat acest răspuns ca primă opțiune și alți 8% ca a doua opțiune). Lista percepțiilor negative este completată de considerarea acestui tip de persoane ca fiind “persoane bolnave” (consideră 16% din total eșantion), “destrăbălați” (13%), “atitudine negativă” (8%), “o prostie” (7%), “nu îi suport / repulsie/ dezgust” (5%), “marginalizați / excluși” (5%), “diferiți / deosebiți” (5%) etc.

Grafic 3.3 Asocieri ale populației generale vis-a-vis de persoanele lesbiene, gay, bi-sexuali, transsexuali (LGBT+). Ce cuvinte vă vin în gând în primul rând atunci când auziți „homosexual/lesbiană (LGBT+)”? (întrebare deschisă, răspuns multiplu)

Ponderea percepțiilor pozitive este absolut infimă: nici un atribut pozitiv nu a depășit 3% din ambele variante de răspuns cumulate.

Doar 2% ca primă opțiune de răspuns au subliniat ideea ca persoanele de acest tip sunt “neînțeleși”, iar alți 5% au menționat acest răspuns ca a doua opțiune.

Aceste percepții sunt destul de uniform distribuite în toate zonele republicii și în toate segmentele de populație; rareori au putut fi evidențiate diferențe statistice semnificative - percepția că persoanele LGBT+ ar fi

“anormali” o putem întâlni mai mult în zona de nord a republicii (37%); “persoane bolnave” îi consideră mai degrabă bărbații (19%), cei de peste 26-40 de ani (22%), iar “destrăbălați” sunt considerați mai mult de către persoanele care locuiesc în zona de nord a țării (21%).

Percepțiile grupurilor minoritare despre persoanele LGBT+ se înscriu în nota aprecierilor înregistrate la nivel național, doar găgăuzii și romii fiind cei care îi consideră “perverși” (11%), respectiv că “nu îi suportă / repulsie / dezgust” (11%) într-o măsură mai ridicată decât rezultatele înregistrate în dreptul altor grupuri minoritare.

Tabel 3.3.1 Asocieri ale grupurilor minoritare vis-a-vis de persoanele lesbiene, gay, bi-sexuali, transsexuali (LGBT+). Ce cuvinte vă vin în gând în primul rând atunci când auziți „homosexual/lesbiană (LGBT+)”? (întrebare deschisă, răspuns multiplu)

Atribut	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostici	Refugiați	Eșantion național
Anormal	31,3	19,3	29,5	21,0	23,2	20,3	17,5	28,6
Persoane bolnave	14,7	12,0	7,8	10,8	16,4	9,4	17,5	15,9
Destrăbălați	8,9	10,8	12,7	4,4	12,1	1,6	5,0	13,5
Negativ/atitudine negativă	3,5	8,3	3,6	5,7	4,7	3,1	0,0	8,1
O prostie	3,9	4,1	8,2	1,2	4,9	1,6	2,5	6,8
Nu îi suport /Repulsie/ Dezgust	9,9	7,2	10,7	3,8	5,2	6,3	2,5	5,2
Marginalizați / Excluși	2,9	2,8	4,8	1,9	2,8	3,1	2,5	4,9
Diferit / Deosebit	2,2	2,7	1,7	1,9	2,4	6,3	0,0	4,8
Perverși	10,9	8,4	5,5	6,4	5,9	6,3	2,5	4,8
Neplăcuți	2,5	0,8	2,3	4,5	3,1	1,6	2,5	3,2
Needucați	4,5	1,9	0,0	3,8	3,7	4,7	5,0	3,3
Răi	1,1	3,0	8,0	1,9	2,2	0,0	0,0	2,6
Periculoși	0,6	1,3	5,8	2,5	3,0	0,0	0,0	2,6
Sunt o rușine	2,5	1,9	3,7	0,0	2,4	0,0	0,0	2,0
Necreștinesc	0,0	1,2	3,1	0,6	14,3	0,0	2,5	1,8
Proști	1,7	2,2	3,2	1,9	1,5	0,0	2,5	0,9
Nu îi respect	0,0	0,0	2,6	0,0	0,3	0,0	0,0	0,9
Frică / Ceva de goază	2,3	1,7	1,9	3,8	1,5	0,0	0,0	0,5
Uciderea umanității / Degradare	0,6	0,4	1,7	0,6	3,0	1,6	0,0	0,5
Oameni nesocotiți/Nechibzuiți	0,3	1,6	3,2	0,6	1,8	1,6	0,0	0,4
Nu sunt oameni	0,0	4,9	1,4	1,3	0,9	0,0	0,0	0,3
Nu este bine / nu este frumos	0,3	2,5	3,2	4,4	2,7	0,0	2,5	0,3
Îi tin la distanță	0,3	1,1	6,0	0,0	1,2	0,0	0,0	0,3
Să nu arate public / Să nu facă parade	0,8	0,8	0,0	0,6	0,0	6,3	0,0	0,3
Cu probleme	0,0	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	5,0	0,1
Traumă / Traumați / Dereglare	0,2	0,0	0,6	0,0	0,3	0,0	2,5	0,1
Fiecare se poate infecta	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,1	0,0	0,0
Se comportă / vorbesc urât	0,0	0,4	1,2	0,6	0,3	0,0	2,5	0,0
Nebuni	1,6	0,4	3,2	1,3	1,5	3,1	0,0	0,0
Neînțeleși	10,0	4,7	4,1	6,4	5,5	6,3	7,5	6,6
Sunt oameni ca toți oamenii	5,3	5,7	2,9	5,1	3,1	9,4	17,5	4,2

Atribut	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostici	Refugiați	Eșantion național
Nu am nimic împotriva / Treaba lor	2,2	0,8	0,0	1,2	1,5	1,6	7,5	3,8
Oameni care au părerea lor	3,4	4,8	0,0	2,5	1,5	14,1	0,0	3,6
Normali	0,2	4,4	1,2	1,3	0,9	6,3	7,5	2,4
Minorități sexuale	6,6	8,3	1,2	3,1	4,3	10,9	2,5	1,7
Milă / Compătimire	0,6	0,7	0,8	0,0	1,8	1,6	2,5	0,3
Toleranți	0,5	1,0	0,0	0,6	0,0	6,3	0,0	1,3
Emoționali	0,3	0,3	0,0	1,2	0,3	1,6	2,5	1,0
Persoane de încredere	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,5	0,9
Buni	0,2	0,4	0,0	0,0	0,6	0,0	2,5	0,3
Speranță că o să fie bine	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	2,5	0,2
Au dreptul la viață	0,2	0,0	1,3	1,2	0,0	3,1	5,0	0,2
Altceva	13,8	22,0	10,4	16,6	15,9	24,4	0,0	21,2
NȘ/NR	59,1	57,8	49,4	80,8	49,5	37,5	77,5	53,9

Analizând datele din Tabelul 3.3.2, putem constata că IOD indică curențe majoritare de opinie în dreptul afirmațiilor: “Persoanele LGBT+ trebuie să aibă acces la bunuri și servicii în egală măsură cu ceilalți” (IOD = +2), “Creșterea numărului acestor persoane nu ține de integrarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană” (IOD = -7), “Relațiile homosexuale nu trebuie pedepsite, fiecare face ce vrea în viața lui ” (IOD = -7), “Numărul persoanelor cu HIV în rândul LGBT+ nu este mai înalt decât în rândul celorlalte persoane” (IOD = -8), “Persoane conștiente de ceea ce fac și care procedează astfel din propria dorință” (IOD = -25), “Cuplurile homosexuale nu trebuie să aibă dreptul de a se căsători” (IOD = -52), “Persoanele LGBT+ nu trebuie să aibă dreptul să organizeze evenimente publice” (IOD = -53), “Cuplurile homosexuale nu trebuie să aibă dreptul să înfieze copii” (IOD = -64).

Cu cât acest indice este mai aproape de valoarea zero (indiferent de ce semnul + sau - care stă în fața cifrei), cu atât putem spune că există două curențe de opinie, apropiate ca exprimare în procente. Deocamdată vedem că opiniile sunt categoric împotriva înfierii copiilor de către persoanele LGBT+, împotriva manifestărilor LGBT+ în spațiul public, împotriva căsătoriei persoanelor LGBT+. Chiar dacă există un ușor avantaj pentru susținerea ideii ca persoanele LGBT+ să aibă acces la bunuri și servicii în egală măsură (47%), vedem că o bună parte din participanții la sondaj se opun acestui drept fundamental (44%). 42% consideră că relațiile homosexuale trebuie pedepsite prin lege, iar 27% cred că persoanele LGBT+ sunt deseori purtătoare de HIV. Perspectiva aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană atrage pentru 40% din participanții la sondaj percepția că numărul persoanelor LGBT+ va crește odată cu aderarea.

Tabel 3.3.2 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al populației generale privind persoanele lesbiene, gay, bisexuali, transsexuali (LGBT+). Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/ Refuz	IOD
Persoanele LGBT+ trebuie să aibă acces la bunuri și servicii în egală măsură cu ceilalți	39	8	9	35	Persoanele LGBT+ trebuie să aibă acces la bunuri și servicii în instituții specializate	1	2	6	2
Odată cu aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană numărul persoanelor LGBT+ va crește cu mult	31	9	12	36	Creșterea numărului acestor persoane nu ține de integrarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană	1	2	10	-7
Relațiile homosexuale trebuie pedepsite	34	8	13	37	Relațiile homosexuale nu trebuie pedepsite, fiecare face ce vrea în viața lui	1	2	5	-7
Persoanele LGBT+ sunt deseori purtători de HIV/SIDA	22	5	13	26	Numărul persoanelor cu HIV în rândul LGBT+ nu este mai înalt decât în rândul celorlalte persoane	1	0	32	-8
Persoane bolnave – nu-și dau seama ce fac, au nevoie de ajutor medical	24	5	10	47	Persoane conștiente de ceea ce fac și care procedează astfel din propria dorință	8	1	5	-25
Cuplurile homosexuale trebuie să aibă dreptul să se căsătorească	13	4	10	65	Cuplurile homosexuale nu trebuie să aibă dreptul de a se căsători	1	1	7	-52
Persoanele LGBT+ trebuie să aibă dreptul să organizeze evenimente publice	14	5	11	64	Persoanele LGBT+ nu trebuie să aibă dreptul să organizeze evenimente publice	0	1	4	-53
Cuplurile homosexuale trebuie să aibă dreptul să înfiereze copii	10	4	8	73	Cuplurile homosexuale nu trebuie să aibă dreptul să înfiereze copii	1	0	3	-64

Percepția că persoanele LGBT+ sunt persoane bolnave a înregistrat o probabilitate mai ridicată în rândul celor de 56-70 ani (37%), 71+ ani (38%) și a celor cu un nivel de educație scăzut (34%). Numărul persoanelor LGBT+ va crește odată cu aderarea la UE afirmă mai des cei care vorbesc în limba rusă (53%) și, respectiv, reprezentanții grupurilor etnice (49%). Cei de 56-70 de ani (53%), cei cu studii scăzute (53%), persoanele cu venituri foarte scăzute, până la 1500 de lei (54%), persoanele de la sate (54%) sau rezidenții din zona de sud (56%) sunt categoriile de persoane care consideră în ponderi mai ridicate că persoanele LGBT+ ar trebui să aibă acces la servicii în instituții specializate. Locuitorii satelor (78%), cei care locuiesc în raioanele de nord (78%) sunt cei care se opun categoric dreptului ca persoanele LGBT+ să se căsătorească. Legat de înfierea copiilor se opun mai ales persoanele de 41-55 de ani (89%), persoanele cu studii scăzute (86%), persoanele de la sate (85%), rezidenții din zona de nord (84%) și sud a republicii (86%). Convingerea că persoanele LGBT+ sunt purtătoare de HIV o întâlnim cel mai des în rândul bărbaților (32%), a celor de 41-55 de ani (34%) sau în rândul persoanelor cu studii scăzute (32%).

Percepțiile la acest capitol în rândul grupurilor minoritare merită analizate cu mare atenție. Cu excepția romilor (IOD = -21), toate celelalte grupuri minoritare și-au exprimat un acord mult mai ridicat pentru ca persoanele LGBT+ să aibă acces la bunuri și servicii în egală măsură cu ceilalți (IOD = între +11 și +51). Cu excepția agnosticilor (IOD = -22), toate celelalte grupuri minoritare cred că numărul persoanelor LGBT+ va crește cu mult odată cu aderarea Republicii Moldova la UE (IOD = între +8 și +34). Persoanele atei / agnostici (IOD = -59) și refugiații (IOD = între -38) sunt categoric împotriva pedepsirii relațiilor homosexuale, dar nu de aceeași părere sunt reprezentanții celorlalte grupuri minoritare care optează în măsuri diferite pentru aplicarea de pedepse (IOD = între -1 și +26). Romii ies din nou în evidență prin opinia majoritară că persoanele LGBT+ sunt bolnave și nu știu ce fac, având nevoie de ajutor medical (IOD = +9), iar refugiații au tendința de a nu fi de acord cu organizarea evenimentelor publice de către persoane LGBT+ (IOD = -2); în rest, opiniile grupurilor minoritare se înscriu în nota rezultatelor înregistrate în studiul național, cu variațiile de rigoare. Per total, cei mai toleranți la adresa persoanelor LGBT+ sunt persoanele atei / agnostici, iar cei mai intoleranți s-au dovedit a fi persoanele de etnie romă.

Tabel 3.3.3 Indicele Opiniei Dominante (IOD) pentru perechile de afirmații care redau punctul de vedere al grupurilor minoritare privind persoanele lesbiene, gay, bi-sexuali, transsexuali (LGBT+). Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	A doua afirmație	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostici	Refugiați	Eșantion național
Persoanele LGBT+ trebuie să aibă acces la bunuri și servicii în egală măsură cu ceilalți	Persoanele LGBT+ trebuie să aibă acces la bunuri și servicii în instituții specializate	21	13	-21	1	11	51	30	2
Odată cu aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană numărul persoanelor LGBT+ va crește cu mult	Creșterea numărului acestor persoane nu ține de integrarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană	13	34	14	9	8	-22	11	-7
Relațiile homosexuale trebuie pedepsite	Relațiile homosexuale nu trebuie pedepsite, fiecare face ce vrea în viața lui	6	-1	26	8	8	-59	-38	-7
Persoanele LGBT+ sunt deseori purtători de HIV/SIDA	Numărul persoanelor cu HIV în rândul LGBT+ nu este mai înalt decât în rândul celorlalte persoane	-2	-1	-9	-6	-5	-15	-23	-8
Persoane bolnave – nu-și dau seama ce fac, au nevoie de ajutor medical	Persoane conștiente de ceea ce fac și care procedează astfel din propria dorință	-22	-31	9	-26	-22	-66	-14	-25
Cuplurile homosexuale trebuie să aibă dreptul să se căsătorească	Cuplurile homosexuale nu trebuie să aibă dreptul de a se căsători	-63	-72	-75	-60	-73	-22	-32	-52
Persoanele LGBT+ trebuie să aibă dreptul să organizeze evenimente publice	Persoanele LGBT+ nu trebuie să aibă dreptul să organizeze evenimente publice	-62	-66	-62	-56	-61	-38	-2	-53
Cuplurile homosexuale trebuie să aibă dreptul să înfieze copii	Cuplurile homosexuale nu trebuie să aibă dreptul să înfieze copii	-68	-82	-85	-66	-85	-29	-41	-64

Reacțiile și sentimentele participanților din toate grupurile au fost negative. Doar tinerii din grupul cu populație generală au declarat că ei sunt toleranți față de acest grup de persoane, deși, mai târziu, în cadrul exercițiului au plasat acest grup mai aproape de polul anormal al axei. Unul dintre bărbații tineri a afirmat că

chiar și copilul meu, să-l văd cu alt băiat, eu nu știu ce pot să fac cu el, îl dau la casa de copii. Bărbatul, băi, ești bărbat, cum poți să-ți permiți?

Reprezentanții **populației generale** din mediul rural sunt de părerea că acest lucru nu este natural și este rău. Mulți dintre ei se întreabă: *ce exemplu iau copiii de la astfel de cupluri? cum vom prelungi generația?* Primele reacții sunt de evitare și negare. Religia ne spune că Dumnezeu a făcut bărbatul și femeia pentru a procrea, deci relațiile LGBT+ nu sunt naturale. Unii participanți consideră că în situațiile în care cuplurile gay educă copiii, aceștia la fel vor face parte din comunitatea LGBT+.

Participanții tineri din mediul urban s-au declarat mai degrabă toleranți sau neutri față de persoanele LGBT+. Chiar și așa, unii și-au amintit că *Dumnezeu i-a făcut pe Adam și Eva*. Mai mulți participanți din mediul urban au asociat persoanele LGBT+ cu respingerea, lipsa de conștiință. Una din problemele societății este faptul că nu cunoaște care sunt motivele pentru care unele persoane devin parte a comunității LGBT+. Până la urmă, unii au afirmat că este dreptul lor de a alege, atâ timp cât nu își impun normele în societate.

Femeile rome consideră că persoanele LGBT+ sunt *oameni bolnavi*, prima reacție a multora fiind - *Doamne ferește!* În opinia lor, prezența acestor persoane în societate este o rușine și că oamenii din comunitatea lor nici nu vor să audă de așa cuvânt. Participantele au insistat să trecem la următoarea întrebare, fără să mai discute despre persoanele LGBT+.

Asemănător cu femeile rome, participanții **care nu vorbesc limba de stat** au cerut imediat să *omitem această întrebare*. La insistențele moderatorului, ei au avut reacții negative: *să stăm mai departe de ei, dezgust, antipatie, ei să existe acolo, dar mai departe de mine*. Unii au glumit că acum este la modă să fii gay, de asta tinerii ies la paradă. Una din participante a declarat că *este dreptul fiecărei persoane să aleagă, dar să facă asta încet, la el acasă, dar nu să scoată asta la televiziune, la parade, ca asta să nu fie văzut de copii*.

Reacția participanților **bulgari** a fost destul de agresivă și dură la adresa LGBT+: *să îi ucidem, să tăiem de la rădăcină acest rău, aceste persoane nu pot fi lăsate în societate*. Atitudinea tuturor participanților a fost negativă; unii au recunoscut că le este frică pentru copiii și nepoții lor - *să nu devină și ei la fel*. Unii consideră că aceasta este o boală și nu trebuie afișată în societate.

Asociațiile pe care le au **ucrainenii** vizavi pe persoanele LGBT+ includ reprezentări de bărbați machiați, îmbrăcați în haine de femeie. La fel ca participanții din alte grupuri, ucrainenii au dorit să evite discuția despre acest grup. În opinia lor, persoanele LGBT+ sunt o rușine pentru societate, o persoană gay este *o persoană rătăcită*, de obicei gay sunt *cei care nu pot cuceri o femeie*. Una dintre participante a afirmat că dacă ar vedea pe stradă o persoană din comunitatea LGBT+, ar trece pe altă parte a străzii.

Vârstnicii simt respingere față de persoanele LGBT+. Ei consideră că aceste persoane sunt *nesănătoase*, nu sunt *întregi la minte*.

[M, 21 ani, consultant vânzări, populație generală] Eu la asta mă uit neplăcut. Mai bine să fie de genul feminin, decât de genul masculin. Nu mi-ar fi comod, chiar și copilul meu, să-l văd cu alt băiat, eu nu știu ce pot să fac cu el, îl dau la casa de copii. Bărbatul, băi, ești bărbat, cum poți să-ți permiți?

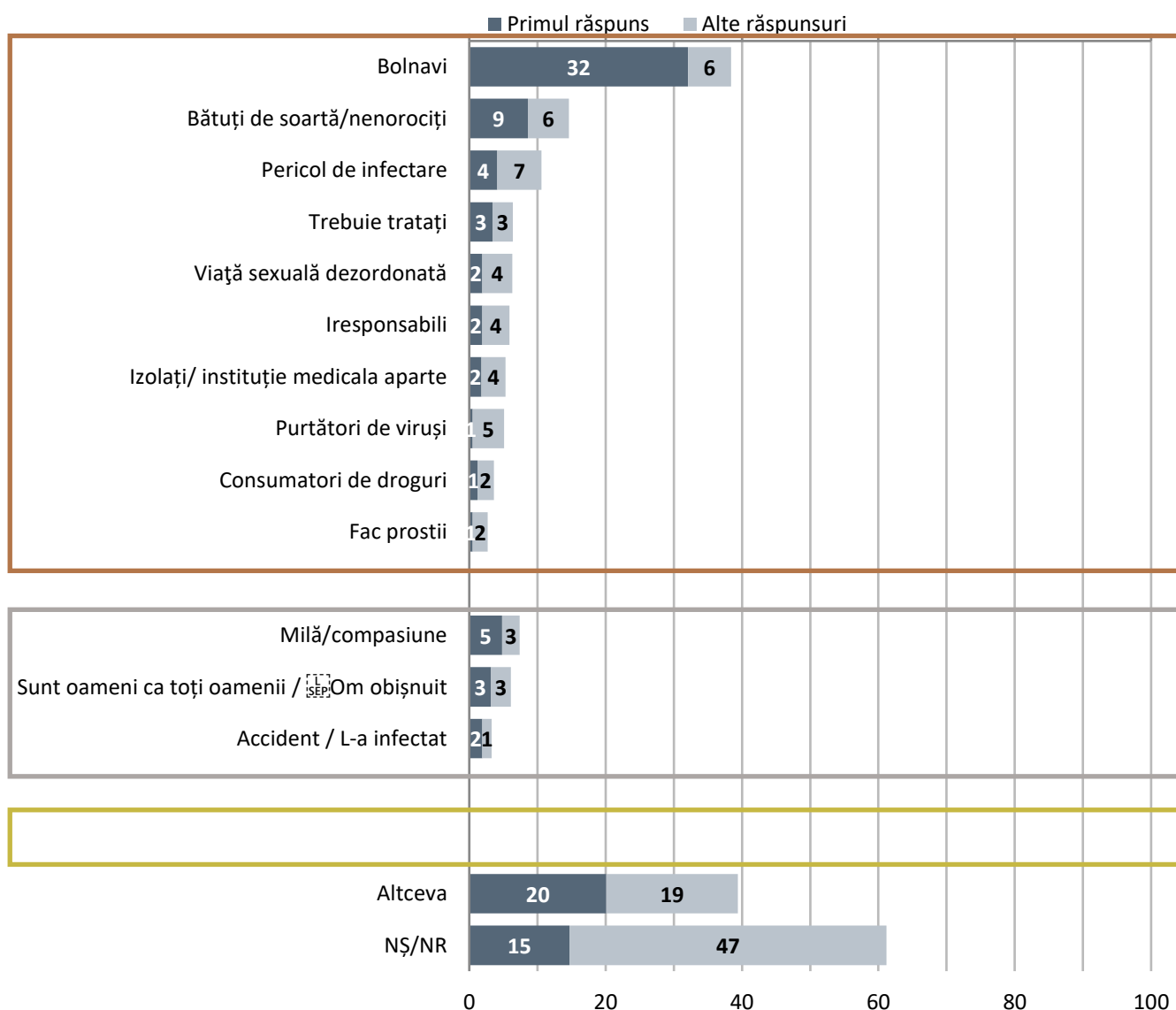
[M, 44 ani, pădurar, ucrainean] Poate mă voi exprima greșit, voi pronunța acest cuvânt, dar tot o voi spune, că aceasta este o persoană rătăcită! Care și-a pierdut mințile, se dezonoarează pe sine, pe familia lui, pe ceilalți și pe rude. Aceasta este o rușine! E simplu ...

[F, 41 ani, profesoară, populație generală] Din moment când noi nu știm cauza, cum se manifestă aceste persoane, noi nu putem să acceptăm pentru că în capul nostru este ceva legat de ceva murdar. Eu cred că în perechile de femei și bărbați poate să apară lucruri cu mult mai interesante decât între două persoane de același sex.

percepții și atitudini față de persoanele HIV pozitive

Percepțiile oamenilor despre persoanele care trăiesc cu HIV sunt dominate în mod categoric de atribute negative (partea de sus a Graficului 3.4). Cu toate că a fost o întrebare deschisă, așadar fără ca respondentului să îi fie sugerată vreo variantă de răspuns, atributul “bolnavi” a fost cel mai des menționat de participanții la sondaj (32% au acordat acest răspuns ca primă opțiune și alți 6% ca a doua opțiune). Lista percepțiilor negative este completată de considerarea acestui tip de persoane ca fiind “bătuți de soartă / nenorociți” (consideră 15% din total eșantion), persoane cu “pericol de infectare” (11%), “trebuie tratați” (6%), persoane cu “viață sexuală dezordonată” (6%), “iresponsabili” (6%), persoane ce ar trebui “izolați / tratați în instituții medicale aparte” (6%), “purători de viruși” (6%) etc.

Grafic 3.4 Asocieri ale populației generale vis-a-vis de persoanele HIV pozitive. Ce cuvinte vă vin în gând în primul rând atunci când auziți „persoană care trăiește cu HIV”? (întrebare deschisă, răspuns multiplu)

Ponderea percepțiilor pozitive este absolut infimă: nici un atribut pozitiv nu a depășit 3% din ambele variante de răspuns cumulate.

Doar 5% asociază ca primă opțiune de răspuns persoanele care trăiesc cu HIV cu sentimentul de “milă / compasiune”, iar alți 3% au menționat acest răspuns ca a doua opțiune. 6% din participanții la sondaj îi consideră totuși ca oameni obișnuiți.

Aceste percepții sunt destul de uniform distribuite în toate zonele republicii și în toate segmentele de populație; rareori au putut fi evidențiate diferențe statistice semnificative - percepția că persoanele care

trăiesc cu HIV ar fi “bolnavi” o putem întâlni mai mult la cei de 26-40 de ani (45%) sau în rândul persoanelor cu studii superioare (46%); “bătuți de soartă / nenorociți” îi consideră mai degrabă cei din grupa de vârstă 41-55 de ani (19%).

Tabel 3.4.1 Asocieri ale grupurilor minoritare vis-a-vis de persoanele care trăiesc cu HIV. *Ce cuvinte vă vin în gând în primul rând atunci când auziți „care trăiește cu HIV”? (întrebare deschisă, răspuns multiplu)*

Atribut	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostic	Refugiați	Eșantion național
Bolnavi	46,2	37,9	41,9	39,5	44,6	40,6	20,0	38,5
Bătuți de soartă/nenorociți	9,5	17,0	12,9	9,6	11,8	25,0	12,5	14,5
Pericol de infectare	16,2	13,4	25,9	8,3	10,2	17,2	7,5	10,6
Trebuie tratați	2,6	4,2	9,4	4,5	6,2	1,6	7,5	6,4
Viață sexuală dezordonată	4,3	0,8	3,1	1,9	4,6	1,6	0,0	6,3
Iresponsabili	6,5	2,0	3,0	1,3	4,6	3,1	0,0	5,9
Izolați/ instituție medicala aparte	5,3	2,0	11,8	5,1	2,8	6,3	2,5	5,3
Purtători de viruși	7,3	2,3	11,9	3,8	4,3	7,8	2,5	5,1
Consumatori de droguri	5,3	1,4	0,0	1,2	4,4	1,6	2,5	3,6
Fac prostii	0,3	1,2	1,2	0,0	1,5	0,0	0,0	2,7
Frică	4,3	1,9	12,6	2,5	2,5	3,1	5,0	2,1
Dispreț	1,4	3,3	0,0	1,9	1,5	3,1	0,0	1,9
Îi țin la distanță	2,5	3,2	3,9	0,6	1,8	0,0	0,0	1,8
Neatenți	0,9	2,0	0,0	3,2	1,5	1,6	2,5	1,6
Perversi	2,9	0,0	0,0	0,0	1,8	0,0	0,0	1,5
Negativ / atitudine negativă, proastă	1,2	0,6	0,0	2,5	0,9	1,6	0,0	1,4
Răi	1,6	0,6	2,5	0,6	1,5	0,0	0,0	1,1
Diferit / Deosebit	0,2	0,0	0,0	0,0	0,6	0,0	2,5	0,5
Neplăcuți	0,0	0,0	0,0	0,6	0,3	0,0	2,5	0,4
Mod nesănătos de viață	0,6	2,0	0,8	0,6	0,3	3,1	2,5	0,1
Vinovați	0,6	1,1	0,0	0,0	0,0	0,0	2,5	0,1
Oameni nesocotiți	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	2,5	0,0
Nebuni	0,0	0,0	0,6	0,0	0,3	0,0	2,5	0,0
Milă/compașune	11,5	16,5	4,9	3,8	12,7	10,9	10,0	7,5
Sunt oameni ca toți oamenii / Om obișnuit	6,4	7,1	6,1	9,5	6,2	12,5	10,0	6,1
Accident / L-a infectat	2,4	3,7	0,0	4,4	4,1	4,7	0,0	3,3
Nevinovați	2,9	1,8	1,5	0,6	0,6	1,6	0,0	2,0
Normali	2,4	1,4	1,2	3,2	1,5	1,6	7,5	1,8
Au nevoie de ajutor / de susținere	1,1	2,3	1,2	1,2	3,1	4,7	10,0	1,2
Fiecare se poate infecta	1,4	4,5	0,8	0,0	0,9	1,6	0,0	1,1
Educați	0,8	0,0	0,6	0,6	0,0	0,0	5,0	0,7
Speranță că o să fie bine	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6	0,0	10,0	0,5
Toleranți	0,3	0,4	0,0	1,2	1,2	0,0	2,5	0,5
Buni	0,0	0,4	0,8	0,0	0,3	0,0	2,5	0,4
Curajoși / Luptători	0,4	0,8	1,3	0,6	0,3	4,7	0,0	0,2

Atribut	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostici	Refugiați	Eșantion național
Respectă legea	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,5	0,2
Primitori	0,0	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	2,5	0,1
Altceva	8,4	14,8	15,2	9,3	13,8	12,3	0,0	17,9
NS/NR	55,2	63,4	38,9	82,8	55,2	37,5	85,0	60,7

Percepțiile grupurilor minoritare despre persoanele care trăiesc cu HIV sunt asemănătoare ca amplitudine cu rezultatele înregistrate în studiul național, dar sunt unele variații. Una dintre ele privește populația romă care îi consideră mai des pe aceștia ca fiind bolnavi (42%), se teme de pericolul de infectare (26%), consideră că persoanele care trăiesc cu HIV sunt purtătoare de virusi (12%) și solicită cel mai des (12%) ca aceste persoane să fie izolate și tratate în instituții medicale aparte sau să fie tratate de boala de care suferă (9%). Persoanele atei / agnostice se disting prin etichetarea persoanelor care trăiesc cu HIV ca fiind bătute de soartă (25%), iar găgăuzii prin ponderea foarte ridicată a respondenților (46%) care îi consideră bolnavi și cu pericol de infectare (16%).

Analizând datele din Tabelul 3.4.2, putem constata că IOD indică curențe majoritare de opinie în dreptul afirmațiilor: “Persoanele care trăiesc cu HIV ar trebui să beneficieze de o protecție socială adecvată din partea statului” (IOD = +55), “Copii care trăiesc cu HIV ar trebui să învețe în clase /grupe separate de restul copiilor/studentilor” (IOD = +18), “Persoanele care trăiesc cu HIV ar trebui să meargă la medicii de la instituțiile publice, iar aceștia să la respecte confidențialitatea” (IOD = -14), “Risc de infectare cu HIV au orice persoane, nu doar persoanele care consumă droguri sau practică prostituția” (IOD = -30), “Persoanele care trăiesc cu HIV trebuie acceptate, fiindcă doar astfel le crește speranța la viață” (IOD = -32), “Riscul de infectare în transport public este minim dacă nu este contact personal” (IOD = -37), “Pericol de infectare are oricine, fiecare persoană trebuie să fie mai responsabilă de acțiunile sale” (IOD = -48). Cu toate acestea, nu trebuie să ignorăm că ponderi foarte importante din populație sunt de altă părere: bunăoară, 37% sunt de acord totuși ca copii care trăiesc cu HIV să învețe în aceleași clase cu copiii neafecțați, 40% cred că persoanele care trăiesc cu HIV ar trebui să meargă la medici separați, 27% ar opta pentru izolarea persoanelor care trăiesc cu HIV, 27% ar interzice utilizarea transportului public de către persoanele care trăiesc cu HIV.

Tabel 3.4.2 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al populației generale privind persoanele care trăiesc cu HIV. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Persoanele care trăiesc cu HIV ar trebui să beneficieze de o protecție socială adecvată din partea statului	65	11	6	12	Statul nu trebuie să ofere protecție socială persoanelor care trăiesc cu HIV	1	1	4	55
Copii care trăiesc cu HIV ar trebui să învețe în clase /grupe separate de restul copiilor/studentilor	48	8	12	25	Copii care trăiesc cu HIV trebuie să învețe în aceleași clase /grupe cu restul copiilor/studentilor	2	0	6	18
Persoanele care trăiesc cu HIV ar trebui să meargă la medicii separați, pentru a evita contactul cu alte persoane	34	6	11	44	Persoanele care trăiesc cu HIV ar trebui să meargă la medicii de la instituțiile publice, iar aceștia să la respecte confidențialitatea	2	0	4	-14

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Persoanele care trăiesc cu HIV sunt narcomani sau practică prostituția	18	5	14	45	Risc de infectare cu HIV au orice persoane, nu doar persoanele care consumă droguri sau practică prostituția	6	1	12	-30
Persoanele care trăiesc cu HIV trebuie izolate de restul societății pentru a preveni răspândirea infecției	23	4	15	48	Persoanele care trăiesc cu HIV trebuie acceptate, fiindcă doar astfel le crește speranța la viață	2	1	7	-32
Persoanele care trăiesc cu HIV nu ar trebui să utilizeze transportul public	22	5	16	50	Riscul de infectare în transport public este minim dacă nu este contact personal	1	1	6	-37
Persoanele care trăiesc cu HIV prezintă un pericol de infectare pentru alte persoane, acestea trebuie izolate	19	3	14	59	Pericol de infectare are oricine, fiecare persoană trebuie să fie mai responsabilă de acțiunile sale	1	0	4	-48

Majoritatea persoanelor cu educație scăzută (61%) și foarte scăzută (69%) doresc ca copiii care trăiesc cu HIV să învețe în clase separate de restul copiilor; la fel gândesc o bună parte din locuitorii satelor (60%) sau cei care locuiesc în raioanele de nord ale republicii (59%). 25% din persoanele de peste 55 de ani, 23% din cei cu venituri foarte mici, 23% din locuitorii satelor nu sunt de acord cu acordarea unei protecții sociale persoanelor care trăiesc cu HIV. Acestea nu ar trebui să folosească mijloacele de transport în comun cred 30% din persoanele cu studii scăzute și 36% din persoanele cu studii foarte scăzute, un grad de respingere ridicat (32%) fiind înregistrat în rândul persoanelor fără ocupație, a celor care locuiesc la sate (31%) sau a celor cu venituri foarte scăzute (36%). Aceleași segmente de populație solicită mai des ca persoanele care trăiesc cu HIV să fie tratate la medici separați - persoanele de peste 55 de ani (48%), persoanele cu educație scăzută (48%) sau foarte scăzută (48%), persoanele care nu lucrează (43%), persoanele cu venituri foarte scăzute (48%), locuitorii satelor (44%). Eticheta de narcomani este mai des utilizată de persoane 55-70 de ani (27%) sau de cei 71+ ani (32%), de cei cu studii scăzute (28%), de cei care nu lucrează (25%), de cei cu venituri foarte scăzute (28%). Pentru a reduce riscul de infectare, mai multe categorii de persoane solicită mai mult decât altele izolarea persoanelor care trăiesc cu HIV: cei de peste 55 de ani (30%), cei cu studii scăzute (25%) sau foarte scăzute (31%), cei care nu lucrează (26%), cei cu venituri foarte scăzute (28%), locuitorii satelor (26%) și ai zonei de Centru (27%).

Toate grupurile minoritare optează pentru o protecție socială adecvată a persoanelor care trăiesc cu HIV, acordul lor fiind în general mai ridicat decât rezultatul înregistrat în cadrul studiului național (IOD între 53 și 80). Pentru restul indicatorilor testați în cadrul sondajului se desprind cu claritate două poziții: cea a romilor, cu rezultate la polul lipsei de toleranță, a lipsei de suport și a aplicării a cât mai multor interdicții pentru persoanele care trăiesc cu HIV versus poziția adoptată de atei / agnostici aflați la polul toleranței, al suportului și a dorinței de integrare în societate a persoanelor care trăiesc cu HIV. În rest, în general, celelalte grupuri minoritare susțin că drepturile persoanelor care trăiesc cu HIV să fie respectate precum ale oricărui alt cetățean, rezultatele de susținere fiind ceva mai ridicate decât cele înregistrate în studiul național.

Tabel 3.4.3 Indicele Opiniei Dominante (IOD) pentru perechile de afirmații care redau punctul de vedere al grupurilor minoritare privind persoanele care trăiesc cu HIV. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	A doua afirmație	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostici	Refugiați	Eșantion național
Persoanele care trăiesc cu HIV ar trebui să beneficieze de o protecție socială adecvată din partea statului	Statul nu trebuie să ofere protecție socială persoanelor care trăiesc cu HIV	62	53	77	63	62	60	80	55
Copii care trăiesc cu HIV ar trebui să învețe în clase /grupe separate de restul copiilor/studentilor	Copii care trăiesc cu HIV trebuie să învețe în aceleași clase /grupe cu restul copiilor/studentilor	11	9	69	13	9	-16	10	18
Persoanele care trăiesc cu HIV ar trebui să meargă la medici separați, pentru a evita contactul cu alte persoane	Persoanele care trăiesc cu HIV ar trebui să meargă la medicii de la instituțiile publice, iar aceștia să respecte confidențialitatea	-20	-32	17	-16	-26	-47	-10	-14
Persoanele care trăiesc cu HIV sunt narcomani sau practică prostituția	Risc de infectare cu HIV au orice persoane, nu doar persoanele care consumă droguri sau practică prostituția	-46	-45	-18	-42	-43	-82	-30	-30
Persoanele care trăiesc cu HIV trebuie izolate de restul societății pentru a preveni răspândirea	Persoanele care trăiesc cu HIV trebuie acceptate, fiindcă doar astfel le crește speranța la viață	-25	-36	6	-36	-34	-57	-33	-32
Persoanele care trăiesc cu HIV nu ar trebui să utilizeze transportul public	Riscul de infectare în transport public este minim dacă nu este contact personal	-40	-42	-14	-49	-41	-60	-22	-37
Persoanele care trăiesc cu HIV prezintă un pericol de infectare pentru alte persoane, acestea trebuie izolate	Pericol de infectare are oricine, fiecare persoană trebuie să fie mai responsabilă de acțiunile sale	-50	-64	-24	-51	-60	-72	-48	-48

Primele asociații pe care le-au avut participanții din grupurile cu **populație generală** au fost: *persoane normale, milă, pot trăi cu ajutorul medicinei*. Unii dintre ei consideră că în prezent, populația este suficient de informată cu privire la faptul că acești oameni nu prezintă un pericol în societate; unii participanți au menționat că mai mulți ani în urmă au participat la seminare informative despre persoanele care trăiesc cu HIV la care li s-a comunicat acest fapt, dar acum așa informații nu mai au loc.

Deși au afirmat că persoanele care trăiesc cu HIV nu sunt periculoase din punct de vedere al infectării, unii participanți au recunoscut că le este frică să nu se infecteze și ei, chiar dacă virusul nu se transmite pe cale aeriană. Prima reacție a câtorva participanți a fost - *să păstrez distanța, mai cu grijă pentru mine*. Unii participanți simt tristețe pentru persoanele care trăiesc cu HIV. Mai multe persoane au subliniat că este important ca aceste persoane să se protejeze corespunzător pentru a nu infecta pe alții.

Femeile **rome** simt milă și îngrijorare în legătură cu persoanele care trăiesc cu HIV. Chiar dacă aceste persoane nu se deosebesc cu nimic de alte persoane, unele femei simt că trebuie să țină distanță și să se păzească. O

persoană care trăiește cu HIV este la fel ca orice altă persoană, *doar că are această boală* și nu trebuie să fie judecată.

Participanții **care nu vorbesc limba de stat** au avut asociații mai încărcate emoțional. Primele gânduri legate de persoanele care trăiesc cu HIV au fost: *părăsite, condamnate, regret, milă și frică de a se trezi în locul lor*. Persoanele care trăiesc cu HIV sunt condamnate din cauza acestei boli. Una din participante ar prefera să nu discute subiectul dacă ar afla despre o persoană că trăiește cu HIV, *iar dacă ar veni vorba*, ar încerca să o susțină. Unul din participanți este de părere că această boală este o normă - *ea mereu a existat, există și va exista*.

Primele asociații pe care le-au avut **bulgarii** în legătură cu persoanele care trăiesc cu HIV au fost: *în curând va muri, milă, condamnat*. Chiar dacă primul gând este că persoana nu s-a protejat suficient, după o scurtă meditare vine gândul că e posibil să se fi infectat fără vina sa - *poate persoana s-a născut așa*. Per general, percepția participanților bulgari este că aceasta este o boală terminală.

Opiniile și sentimentele **participanților ucraineni** cu privire la persoanele care trăiesc cu HIV au fost contradictorii. Pe de o parte, unii simt milă și compasiune pentru aceste persoane. Pe de altă parte, persoanele acestea s-au infectat *pe o cale nu foarte bună, prin actul sexual* - e o prostie, înseamnă că nu s-au protejat. De aceeași părere sunt și participanții **vârșnici** - *prostologie, aceștia și-o fac cu mâna lor*. O persoană a fost de părerea că unele persoane care trăiesc cu HIV s-au infectat din surse pe care nu le cunosc și nu este vina lor.

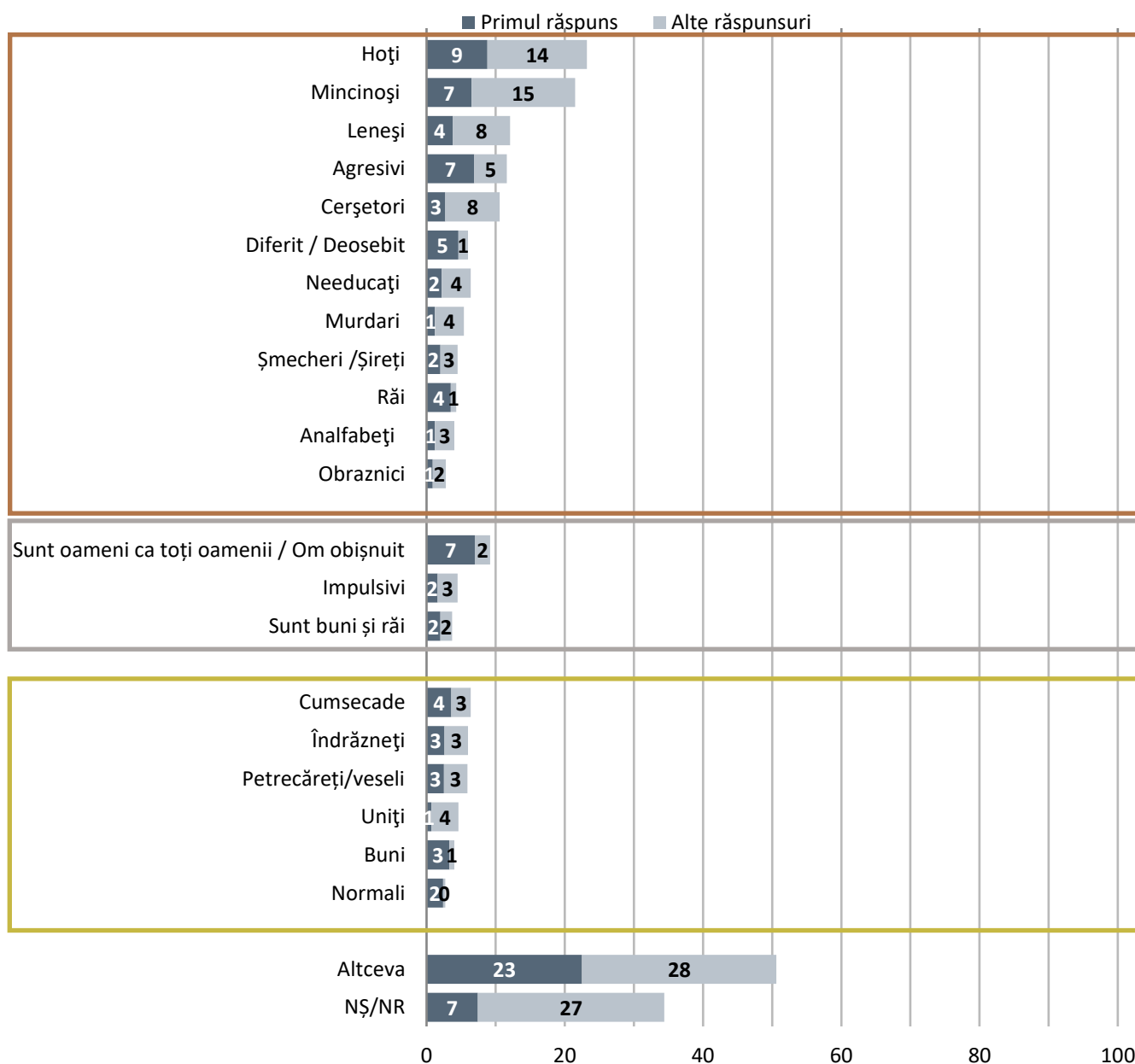
[F, 39 ani, consultant în oficiu, populație generală] Da, să păstrez distanța, deoarece chiar îmi este în grijă, am copii, doar se cunoaște cu HIV-ul acesta nu doar prin cale sexuală se transmite, se transmite prin alte căi și cam mi-e frică și de asta păstrez distanța.

[M, 29 ani, șomer, bulgar] Nu s-a păzit. Dar poate nici nu de el să depindă. Poate și s-a păzit. Iată păcat. Totuși, milă din cauza faptului că vrei să ajuți cumva persoană psihologic, să încerci să intri în situația lui, să o susții.

percepții și atitudini față de persoanele de etnie romă din Republica Moldova

Percepțiile oamenilor despre persoanele de etnie romă sunt dominate de atribute negative (partea de sus a Graficului 3.5), dar ele sunt însoțite și de multe percepții pozitive, chiar dacă ponderile răspunsurilor nu sunt impresionante. Cu toate că a fost o întrebare deschisă, așadar fără ca respondentului să îi fie sugerată vreo variantă de răspuns, atributul “hoți” a fost cel mai des menționat de participanții la sondaj (9% au acordat acest răspuns ca primă opțiune și alți 14% ca a doua opțiune). Lista percepțiilor negative este completată de considerarea acestui tip de persoane ca fiind “mincinoși” (consideră 22% din total eșantion), “leneși” (12%), “agresivi” (12%), “cerșetori” (11%), “diferit / deosebit” (6%), “needucați” (6%), “murdari” (5%), “șmecheri / șireți” (5%), “răi” (5%) etc.

Grafic 3.5 Asocieri ale populației generale vis-a-vis de persoanele de etnie romă din Republica Moldova. *Ce cuvinte vă vin în gând în primul rând atunci când auziți „persoană de etnie romă din Republica Moldova”? (întrebare deschisă, răspuns multiplu)*

Ponderea percepțiilor pozitive este mică dacă luăm fiecare atribut în parte, dar putem găsi o diversitate ceva mai mare de atribute pozitive: 7% consideră persoanele de etnie romă ca fiind “cumsecade”, 6% îi cred “îndrăzneți”, 6% “petrecăreți / veseli”, 5% apreciază faptul că ei sunt “uniți” etc..

În aria atributelor neutre găsim “sunt oameni ca toți oamenii / om obișnuit” (9%) sau “impulsivi” (5%), lucruri care uneori sunt percepute ca fiind deranjante, atunci când sunt dublate de o insistență peste limita acceptată.

Percepțiile despre romi au o legătură importantă ce ține de proximitatea și contactul cu ei. Percepțiile locuitorilor din zona de nord a republicii sunt semnificativ diferite de cele ale celor care trăiesc în alte zone ale țării pentru că în acea zonă sunt concentrați un număr mai ridicat de persoane de etnie romă. Astfel, cei de la nord gândesc mult mai des despre romi ca fiind hoți (28%) sau că romii sunt agresivi (20%). Analiza aprofundată a datelor a scos în evidență percepții diferite și în funcție de grupul etnic din care fac parte respondenții. În rândul reprezentanților grupurilor etnice de ruși, ucraineni etc., percepțiile negative despre romi nu sunt atât de pregnante; în schimb, moldovenii îi consideră pe romi într-o mai mare măsură ca fiind mincinoși (24%), ca fiind leneși (14%). Există o diferență a percepțiilor inclusiv în funcție de vârstă - tinerii sub 25 de ani se tem mai mult de romi, considerându-i agresivi (17%), în timp ce persoanele de peste 55 de ani utilizează mai des la adresa romilor etichete precum mincinoși (28%) sau leneși (18%).

Tabel 3.5.1 Asocieri ale grupurilor minoritare vis-a-vis de persoanele de etnie romă din Republica Moldova. Ce cuvinte vă vin în gând în primul rând atunci când auziți „persoană de etnie romă din Republica Moldova”? (întrebare deschisă, răspuns multiplu)

Atribut	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostici	Refugiați	Eșantion național
Hoți	27,4	29,1	2,9	19,7	16,7	15,6	30,0	23,1
Mincinoși	16,8	17,2	1,7	17,2	12,3	14,1	25,0	21,6
Lenesi	9,4	7,4	1,9	12,1	9,6	12,5	10,0	12,1
Agresivi	2,5	3,1	8,4	9,6	9,6	6,3	10,0	11,6
Cersetori	12,3	6,5	2,5	8,9	10,2	12,5	7,5	10,7
Needucați	2,1	2,6	2,4	5,1	3,4	7,8	10,0	6,5
Diferit / Deosebit	3,6	2,2	6,4	6,4	4,1	1,6	7,5	6,0
Murdari	4,4	3,5	1,2	5,1	3,4	10,9	2,5	5,4
Șmecheri /Șireți	4,5	6,2	0,0	0,6	5,2	3,1	2,5	4,5
Răi	0,2	0,4	1,9	4,5	2,7	0,0	0,0	4,3
Analfabeți	4,5	2,3	5,1	5,1	4,6	7,8	0,0	4,0
Obraznici	1,0	1,8	0,8	3,8	3,1	4,7	5,0	2,8
Egoiști	0,8	0,4	2,0	1,9	0,9	3,1	0,0	1,8
Periculoși	0,0	0,0	0,0	0,0	1,8	0,0	5,0	1,1
Profitori	0,6	0,0	0,0	0,6	0,0	3,1	0,0	1,0
Superstitioși	0,3	1,4	0,0	0,0	0,0	1,6	2,5	0,9
Săraci	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	1,6	2,5	0,5
Iresponsabili	0,0	0,3	0,0	0,6	0,9	0,0	2,5	0,3
Zgârciți	2,5	3,0	0,0	1,9	0,3	1,6	0,0	0,1
Discriminare	0,0	1,0	1,4	0,6	0,9	6,3	0,0	0,0
Lacomii	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	3,1	0,0	0,0
Sunt oameni ca toți oamenii / Om obișnuit	8,7	9,5	4,8	9,6	9,6	4,7	17,5	9,2
Impulsivi	1,2	1,5	1,8	2,6	1,2	0,0	0,0	4,5
Sunt buni și răi	0,3	3,4	5,4	5,1	5,6	3,1	0,0	3,7
Gălăgioși	1,9	0,7	0,5	2,5	0,3	0,0	0,0	0,9
Negri / Smoliti	0,0	0,7	0,0	0,0	0,3	3,1	0,0	0,8
Ghicitoare / Se ocupă cu ghicitul	1,1	0,0	0,0	0,0	2,4	4,7	0,0	0,4

Atribut	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostici	Refugiați	Eșantion național
Satra	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,5	0,1
Caută lucru ușor	0,0	0,0	0,0	0,6	0,3	0,0	2,5	0,0
Insistenți	0,0	0,0	0,0	1,9	0,3	0,0	2,5	0,0
Pot să facă și ei ceva / Pot lucra	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	1,6	2,5	0,0
Cumsecade	16,2	5,7	22,5	8,3	11,7	0,0	2,5	6,4
Îndrăzneți	4,8	0,6	3,6	1,2	3,4	1,6	2,5	6,0
Petrecăreți/veseli	5,8	10,7	4,8	4,4	5,3	4,7	7,5	5,9
Uniți	0,3	1,4	8,8	3,1	4,0	0,0	7,5	4,6
Buni	0,8	5,0	14,6	0,0	1,8	3,1	2,5	4,0
Normali	7,1	7,1	7,4	5,1	2,7	1,6	10,0	2,7
Întreprinzători / Descurcăreți	2,9	4,2	0,6	1,9	3,7	4,7	7,5	2,3
Ambitioși / Orgolioși	0,5	1,1	3,3	1,2	2,1	0,0	5,0	2,3
Inteligenți / Deștepți	2,3	2,6	9,8	3,8	3,1	1,6	0,0	2,3
Civilizați	2,2	3,5	2,7	1,9	0,9	0,0	0,0	2,0
Primitori	1,6	1,1	11,0	1,3	0,6	0,0	5,0	1,9
Muncitori / Gospodăroși	1,9	4,1	14,7	0,0	2,1	0,0	0,0	1,7
Talentați	2,6	0,0	4,1	0,0	0,6	3,1	2,5	1,6
Cinstiți / Sinceri	1,6	0,3	12,6	1,9	2,8	1,6	2,5	1,6
Demni de încredere	2,1	1,9	3,7	0,6	0,6	0,0	0,0	1,4
Comunicabili	1,9	1,3	2,5	2,5	0,0	0,0	0,0	1,4
Prietenoși	0,8	3,1	4,6	1,2	2,1	0,0	0,0	1,3
Credincioși	1,4	2,5	1,1	0,6	1,2	0,0	2,5	1,2
Bogați	1,3	1,9	2,0	0,0	1,5	4,7	0,0	0,9
Liniștiți / Cuminti	0,0	0,0	8,9	1,2	0,9	0,0	0,0	0,7
Săritori la nevoie	0,3	0,0	4,3	0,6	1,2	0,0	0,0	0,5
Pozitivi / Optimiști	1,9	1,2	0,7	0,0	0,6	1,6	2,5	0,3
Activi	0,0	0,0	0,0	0,6	0,3	0,0	2,5	0,2
Îngrijiiți	0,0	0,0	2,7	0,0	0,3	0,0	0,0	0,1
Ușor adaptabili	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,5	0,0
Altceva	15,4	21,0	20,1	14,1	18,6	23,1	5,0	18,8
NȘ/NR	38,2	39,8	19,7	47,8	38,8	34,4	45,0	34,4

Percepțiile în interiorul grupului de referință arată că romii se autoapreciază la capitolul “cumsecade” (23%), “muncitori / gospodăroși” (15%), “buni” (15%), “cinstiți” (13%), “primitori” (11%), “inteligenti” (10%), “uniți” (9%) etc. Persoanele refugiate tind să aibă o părere foarte negativă despre romi, considerându-i mai degrabă “hoți” (30%), “mincinoși” (25%), “needucați” (10%). Găgăuzii (27%) și bulgarii (29%) sunt grupurile etnice care îi văd cu ochi mai critici pe romi, dar tot ei sunt și cei care le atribuie calitatea de “cumsecade” (16%) sau “petrecăreți / veseli” (11%), ponderi mai ridicate decât cele acordate de alte grupuri minoritare.

Analizând datele din Tabelul 3.5.2, putem constata că IOD indică curente majoritare de opinie în dreptul afirmațiilor: “Romii de regulă caută căi ușoare de câștig, prin șiretlicuri și amăgeală” (IOD = +51), “Majoritatea romilor sunt mincinoși și gata oricând să amăgească” (IOD = +23), “Romii nu-și trimit copiii la școală din

principiu, din cauza tradițiilor lor” (IOD = +21), “Gospodăriile romilor nu sunt îngrijite, iar igiena lor personală lasă de dorit” (IOD = +2), “Majoritatea romilor muncesc, poate neoficial, dar prin munca depusă de ei personal făcând comerț, cerșetorie, etc.” (IOD = -8), “Statul ar trebui să nu ofere alocații și subvenții romilor” (IOD = -32), “Romii niciodată nu vor depune efort fizic pentru a îndeplini munci grele ” (IOD = -32), “Romii sunt cetățenii acestui stat și ei trebuie să fie integrați în societate, cu respectarea identității lor” (IOD = -53), “Copii romi ar trebui să învețe în clase împreună cu alți copii” (IOD = -69), “Accesul romilor în localurile publice nu trebuie interzis, pentru ca ei să nu se simtă discriminați și înjosiți” (IOD = -71). Aceste date spun câteva lucruri importante: pe de o parte, mare parte din populație este de acord cu măsurile de integrare și susținere a romilor (acordarea de alocații și subvenții, accesul în școli, localuri etc.). Pe de altă parte, asupra romilor planează etichetări și stereotipuri, iar acestea sunt prezente în populație în ponderi ridicate - romii sunt mai degrabă asociați cu șiretlicurile, amăgeala, minciuna etc.

Tabel 3.5.2 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al populației generale privind persoanele de etnie romă din Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Romii de regulă caută căi ușoare de câștig, prin șiretlicuri și amăgeală	62	11	5	7	Romii de regulă nu caută căi ușoare de câștig și muncesc cinstit (onest)	11	1	5	51
Majoritatea romilor sunt mincinoși și gata oricând să amăgească	48	9	10	19	Romii nu mint întotdeauna ci doar atunci când simt nevoia de a se autoapăra	8	1	6	23
Romii nu-și trimit copiii la școală din principiu, din cauza tradițiilor lor	45	9	9	17	Romii nu-și trimit copiii la școală din cauza sărăciei sau discriminării de către copiii de alte etnii	6	5	9	21
Gospodăriile romilor nu sunt îngrijite, iar igiena lor personală lasă de dorit	23	8	10	17	Gospodăriile romilor sunt foarte îngrijite, au grijă de igiena lor	33	1	9	2
Majoritatea romilor nu muncesc, dar câștigă bani pe căi ilegale precum trafic de droguri, trafic de ființe umane, arme etc.	28	6	14	30	Majoritatea romilor muncesc, poate neoficial dar prin munca depusă de ei personal făcând comerț, cerșetorie, etc.	14	2	6	-8
Statul ar trebui să ofere mai multe subvenții și asistență romilor	18	8	10	52	Statul ar trebui să nu ofere alocații și subvenții romilor	3	4	5	-32
Dacă au ocazie romii se angajează la muncă unde e greu pentru a-și câștiga existența	15	8	15	46	Romii niciodată nu vor depune efort fizic pentru a îndeplini munci grele	10	1	7	-32
Romii ar trebui să fie forțați să trăiască separat de restul societății pentru că nu se pot integra	15	5	17	58	Romii sunt cetățenii acestui stat și ei trebuie să fie integrați în societate, cu respectarea	1	1	3	-53
Copiii romi ar trebui să învețe în clase speciale/separate	10	3	14	71	Copiii romi ar trebui să învețe în clase împreună cu alți copii	1	1	1	-69

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Ar trebui să existe localuri publice (baruri, restaurante, discoteci) și magazine în care accesul romilor să fie interzis	9	2	18	67	Accesul romilor în localurile publice nu trebuie interzis, pentru ca ei să nu se simtă discriminați și înjosiți	1	1	2	-71

Desigur ca persoanele rome intervievate proiectează asupra grupului de apartenență o imagine plină de calitate și susțin acordarea a cât mai multor drepturi și ajutoare. Lucrurile nu stau la fel atunci când facem trimitere la alte grupuri minoritare. Chiar dacă percepțiile nu sunt la fel de pregnante precum cele din studiul național, opiniile majoritare ale grupurilor minoritare sunt că romii de obicei apelează la șiretlicuri și amăgeală, că sunt mincinoși, că nu prea își trimit copiii la școală din cauza tradițiilor lor, că gospodăriile lor nu sunt prea îngrijite. În ciuda acestor percepții dominante, suportul pe care îl au romii din partea altor grupuri minoritare este ridicat, mai ridicat chiar și decât cel furnizat de populația generală. Astfel, în tabelul de mai jos putem găsi valori IOD în favoarea romilor pentru a fi ajutați de către stat, pentru integrarea lor și a copiilor în societate, pentru accesul lor nerestricționat. Astfel de percepții găsim preponderent în rândul găgăuzilor și bulgarilor.

Tabel 3.5.3 Indicele Opiniei Dominante (IOD) pentru perechile de afirmații care redau punctul de vedere al grupurilor minoritare privind persoanele de etnie romă din Republica Moldova. *Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?*

Prima afirmație	A doua afirmație	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostici	Refugiați	Eșantion național
Romii de regulă caută cai ușoare de câștig, prin șiretlicuri și amăgeală	Romii de regulă nu caută cai ușoare de câștig și muncesc cinstit (onest)	30	40	-43	48	31	52	28	51
Majoritatea romilor sunt mincinoși și gata oricând să amăgească	Romii nu mint întotdeauna ci doar atunci când simt nevoia de a se autoapăra	4	10	-62	22	-1	23	-4	23
Romii nu-și trimit copiii la școală din principiu, din cauza tradițiilor lor	Romii nu-și trimit copiii la școală din cauza sărăciei sau a discriminării de către copiii de alte etnii	0	11	-28	18	12	14	38	21
Gospodăriile romilor nu sunt îngrijite, iar igiena lor personală lasă de dorit	Gospodăriile romilor sunt foarte îngrijite, au grijă de igiena lor	8	6	-56	1	2	9	-2	2
Majoritatea romilor nu muncesc, dar câștigă bani pe cai ilegale precum trafic de droguri, trafic de ființe umane, arme etc.	Majoritatea romilor muncesc, poate neoficial dar prin munca depusă de ei personal făcând comerț, cerșetorie, etc.	-29	-34	-73	-23	-21	-16	-35	-8
Statul ar trebui să ofere mai multe subvenții și asistență romilor	Statul ar trebui să nu ofere alocații și subvenții romilor	-68	-54	51	-36	-22	-72	-48	-32
Dacă au ocazie romii se angajează la muncă unde e greu pentru a-și câștiga existența	Romii niciodată nu vor depune efort fizic pentru a îndeplini munci grele	-14	-15	55	-33	-18	-33	-15	-32

Prima afirmație	A doua afirmație	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostici	Refugiați	Eșantion național
Romii ar trebui să fie forțați să trăiască separat de restul societății pentru că nu se pot integra	Romii sunt cetățenii acestui stat și ei trebuie să fie integrați în societate, cu respectarea identității lor	-58	-55	-91	-56	-67	-58	-67	-53
Copiii romi ar trebui să învețe în clase speciale/separate în școli	Copiii romi ar trebui să învețe în clase împreună cu alți copii	-68	-77	-96	-54	-78	-69	-65	-69
Ar trebui să existe localuri publice (baruri, restaurante, discoteci) și magazine în care accesul romilor să fie interzis	Accesul romilor în localurile publice nu trebuie interzis, pentru că ei să nu se simtă discriminați și înjosiți	-69	-76	-89	-59	-72	-60	-75	-71

Opiniile și sentimentele vizavi de persoanele rome sunt destul de amestecate. De cele mai multe ori, primele asociații pe care le au participanții din grupurile cu **populație generală** sunt negative, doar unele neutre:

- ✓ frică
- ✓ distanță
- ✓ greață
- ✓ tâlhari
- ✓ gălăgioși
- ✓ cerșetori
- ✓ vânzători de parfumuri
- ✓ miros neplăcut
- ✓ minciună.

Unii participanți consideră că romii sunt persoane față de care trebuie să fii prudent deoarece te pot minți sau fura. În plus, comportamentul romilor în societate este, de multe ori, agresiv și intruziv - *strigă ca nebunii în locurile publice, se bagă în suflet*. Pe de altă parte, alți participanți consideră că există două tipuri de romi: unii care sunt cumsecade și trăiesc ca toți oamenii și alții care fură și amăgesc. Participanții care au prieteni sau în comunitate romi au opinii mai tolerante și mai pozitiv nuanțate despre romi - *eu am avut două colege rome, foarte bravo*.

Femeile **rome** au afirmat că se mândresc cu faptul că fac parte din grupul etnic de romi. Pe parcursul întregii discuții, participantele au relatat despre atitudinea negativă pe care o are societatea față de ele și față de *țigani*; atitudinea și comportamentul altor grupuri etnice față de ele și față de romi le supără. În opinia lor, din cauza că există romi care fură, fac afaceri murdare cu droguri sau au comportamente inadecvate, nu ar trebui să sufere imaginea întregului grup etnic. Grupul lor este conservativ și ele sunt mândre pentru că romii sunt un popor unit, se ajută reciproc și sunt muncitori. Romii au cultura și tradițiile lor pe care le respectă cu strictețe.

Participanții care **nu vorbesc limba de stat** au mai degrabă o părere negativă despre romi. În percepția mai multor participanți, ei sunt scandalagii și cerșetori. Comportamentul romilor este intruziv și de aceea ei sunt discriminați; la un moment dat, comportamentul lor *te ajunge la os*, atunci are loc trecerea de la atitudine negativă la discriminare directă. Unul dintre participanți consideră că ei nu aduc nici un folos în localitățile în care locuiesc. Unii vorbitori de limba rusă consideră că există romi care sunt de încredere, muncitori; de cele mai multe ori, aceștia sunt romii pe care participanții îi cunosc personal sau romi din comunitate care *au început să muncească, să achite impozite*. Majoritatea participanților au fost de părere că romii sunt un grup unit, membrii comunității rome se ajută și se sprijină unul pe altul.

Prima reacția a participanților **bulgari** despre persoanele de etnie romă a fost - *noi locuim cu ei*. Majoritatea participanților împart romii în două categorii - (1) cei din Chișinău, *ghicitoarele* față de care trebuie să fii prudent și (2) romii din localitatea lor care sunt oameni cu familie și gospodărie și față de care au o atitudine amiabilă. Chiar dacă multe familii de romi din regiune sunt sărace, sunt oameni care se străduiesc și nu au comportamente negative.

Ucrainenii care au participat la discuția de grup au avut reacții preponderent negative față de romi, chiar dacă la început au afirmat că nu pot generaliza sau că sunt neutri față de ei. Aceștia asociază romii cu:

- ✓ furturi
- ✓ scandalagii
- ✓ emoții negative
- ✓ agasant
- ✓ intruziv.

În percepția unor participanți, există și romi care nu corespund percepțiilor negative pe care le au, dar sunt mai puțini. Romii aduc cu sine neliniște și precauție - *dacă a apărut un țigan, înseamnă că în sat se va întâmpla ceva, cineva va fi mințit, cineva va fi jefuit*.

Participanții **vârstnici** au mai degrabă o opinie neutră față de romi - *sunt tot oameni, tot au dreptul*. Chiar dacă există asocieri negative, participanții sunt de părerea că există diferiți oameni și printre romi, la fel ca și printre alte naționalități.

[F3, 19 ani, studentă, populație generală] Este destul de neutră, eu cred că totul este condiționat de prejudecățile sociale, împotriva lor, pentru că în cazul în care nu poate cineva să se angajeze la serviciu și normal că o să vrei să vinzi parfumuri, ca să ai grijă de copii și mulți care încearcă să se descurce în viață, tot este, nu știu, un organism. Așa că neutră.

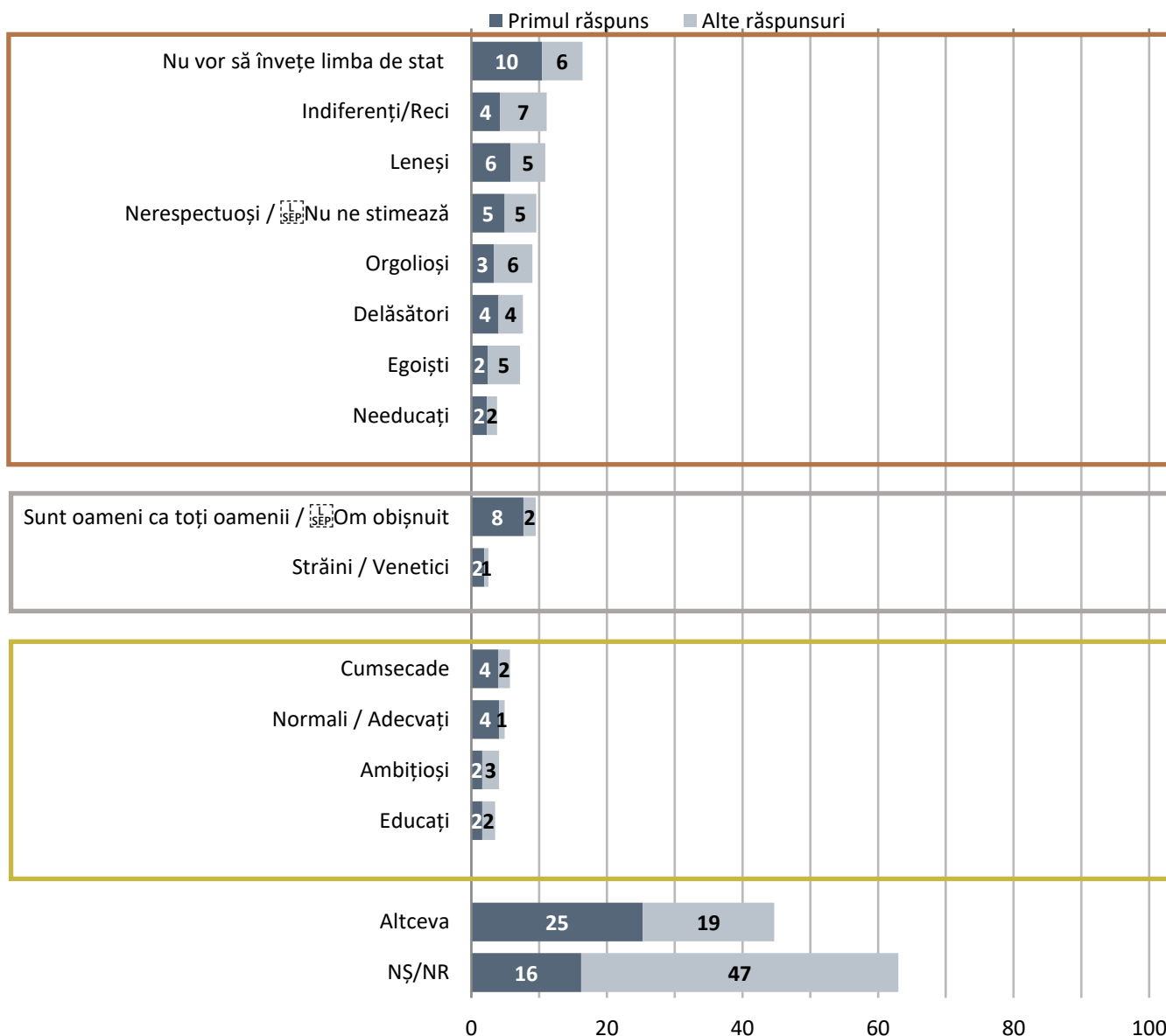
[F, casnică, romă] Înainte, când copiii noștri erau mici, alții spuneau «Uite, țigan», iar ei veneau acasă și plângeau «Iată mamă, acest băiat m-a numit urât, a spus că sunt țigan», «Păi cine ești dacă nu țigan?» Noi țigani și suntem. Toată viața țigani suntem.

[F, 45 ani, casnică, bulgară] De exemplu, cunosc o familie de oameni foarte respectabili. Probabil au 4-5 copii. Da? Și spre deosebire de unii bulgari, au gospodărie, încearcă să iasă cumva din situație, da, sunt săraci, dar nu a fost niciodată ceva negativ din partea lor.

percepții și atitudini față de persoanele din Republica Moldova care nu vorbesc limba de stat

Prin comparație cu alte grupuri vizate de acest studiu, grupul celor care nu vorbesc limba de stat este perceput mult mai echilibrat, cu multe atribute care arată toleranța și acceptarea lor pe scară largă în societate. Există însă câteva reproșuri importante și anume faptul că aceste persoane, în mod intenționat, nu doresc să învețe limba de stat (16% din respondenți au dat acest tip de răspuns), iar o parte importantă din respondenți interpretează asta ca fiind un act lipsit de respect (10%). Lista percepțiilor negative este completată în Graficul 3.6 de considerarea acestui tip de persoane ca fiind “indiferenți / reci” (consideră 11% din total eșantion), “leneși” (11%), “orgolioși” (9%), “delăsători” (8%), “egoiști” (7%) etc.

Grafic 3.6 Asocieri ale populației generale vis-a-vis de persoanele din Republica Moldova care nu vorbesc limba de stat. Ce cuvinte vă vin în gând în primul rând atunci când auziți „persoane din Republica Moldova care nu vorbesc limba de stat”? (întrebare deschisă, răspuns multiplu)

Ponderea percepțiilor pozitive nu este ridicată, dar cuprinde o arie ceva mai diversă de atribute: 6% consideră persoanele care nu vorbesc limba de stat ca fiind “cumsecade”, 5% “normali / adecvați”, 5% “ambițioși” etc. 10% din totalul celor care au participat la sondajul național îi consideră ca “oameni obișnuiți / oameni ca toți ceilalți”.

Reprezentanții grupurilor minoritare îi văd pe cei care nu vorbesc limba de stat în termeni mult mai pozitivi decât o face populația generală, atributul principal folosit fiind cel de oameni “cumsecade”, 21% dintre găgăuzi menționând spontan acest atribut. Spre deosebire de populația generală, reprezentanții mai multor grupuri minoritare îi consideră într-o pondere mult mai ridicată ca fiind “oameni ca toți oamenii / oameni obișnuiți”. În

același timp, ponderea răspunsurilor negative este semnificativ mai scăzută decât în cazul populației generale, populație a cărei reproș important vine mai degrabă din partea vorbitorilor de limbă română care le solicită să învețe limba noastră.

Tabel 3.6.1 Asocieri ale grupurilor minoritare vis-a-vis de persoanele din Republica Moldova care nu vorbesc limba de stat. Ce cuvinte vă vin în gând în primul rând atunci când auziți „persoane din Republica Moldova care nu vorbesc limba de stat”? (întrebare deschisă, răspuns multiplu)

Atribut	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostic	Refugiați	Eșantion național
Nu vor să învețe limba de stat	2,9	6,1	4,6	13,4	9,6	9,4	7,5	16,4
Indiferenți/Reci	2,6	1,0	2,4	5,7	7,1	6,3	7,5	11,1
Leneși	4,8	2,4	1,9	5,1	8,1	6,3	12,5	10,9
Nerespectuoși / Nu ne stimează	1,3	0,4	2,3	6,4	6,2	9,4	0,0	9,6
Orgolioși	0,0	2,6	2,5	4,4	4,3	1,6	7,5	9,0
Delăsători	3,8	0,6	1,4	4,4	3,4	3,1	5,0	7,6
Egoiști	0,3	1,2	4,5	5,6	6,5	3,1	2,5	7,2
Needucați	0,3	0,0	1,6	0,6	2,4	0,0	0,0	3,8
Aroganți / Mândri	0,3	0,7	0,0	0,0	2,8	1,6	0,0	1,7
Iresponsabili	0,3	0,4	0,0	1,2	0,3	3,1	0,0	1,6
Diferit / Deosebit	3,7	2,6	1,7	1,3	2,4	0,0	0,0	1,2
Răi	0,0	0,4	0,6	0,0	0,0	0,0	2,5	0,9
Neplăcuți	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	2,5	0,2
Analfabeti	1,1	0,0	4,8	0,0	1,2	0,0	0,0	0,0
Sunt oameni ca toți oamenii / Om obișnuit	25,6	29,3	14,8	23,5	11,4	17,2	20,0	9,5
Străini / Venetici	1,5	0,3	4,3	0,0	3,1	7,8	2,5	2,5
Au nevoie de ajutor / de susținere	2,8	10,8	5,3	1,3	0,0	1,6	7,5	2,0
Este alegerea lui	0,8	4,1	2,8	0,6	2,4	0,0	2,5	1,7
Persoane de alte etnii	4,2	1,4	1,0	0,6	0,0	1,6	5,0	1,3
Independenți	5,6	2,1	0,6	1,2	2,4	3,1	0,0	1,1
Au limba lor / Vorbeste limba care o	1,4	0,7	1,5	1,9	1,2	3,1	0,0	0,9
Cunosc limba noastră	0,0	0,0	0,7	0,0	0,0	0,0	2,5	0,5
Vizitatori / Oaspete / Turist	0,0	0,3	1,2	0,0	0,0	3,1	0,0	0,3
Se rușinează	0,0	0,4	0,0	0,6	0,3	0,0	2,5	0,3
Veniți cu anumite interese / scopuri	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,5	0,3
Să învețe limba de stat	0,3	3,1	6,5	1,9	2,8	4,7	5,0	0,0
Cumsecade	20,8	10,6	13,4	5,1	10,5	4,7	10,0	5,7
Normali / Adecvați	8,3	9,3	19,2	7,6	5,9	4,7	12,5	4,9
Ambițioși	3,2	0,8	1,0	4,4	3,4	1,6	5,0	4,1
Educați	7,1	4,1	4,8	2,5	5,3	0,0	0,0	3,5
Gospodari / Muncitori / Harnici	2,3	1,9	0,0	2,5	1,5	4,7	0,0	1,8
Descurcăriți	3,9	0,3	0,0	1,3	2,4	1,6	0,0	1,7
Buni	0,3	5,6	4,6	0,6	0,3	1,6	0,0	1,3
Receptivi	2,2	3,2	0,5	0,6	0,9	0,0	2,5	1,1

Atribut	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostici	Refugiați	Eșantion național
Ospitalieri	1,3	1,4	0,7	0,6	1,2	4,7	0,0	0,9
Uniți	2,9	1,1	1,5	0,0	1,2	1,6	0,0	0,7
Comunicabili	0,5	0,6	0,0	0,0	0,3	3,1	0,0	0,5
Linistiti	0,9	0,0	1,4	0,0	0,3	3,1	0,0	0,5
Respectuoși / Amabili	0,5	0,6	0,0	0,0	1,2	3,1	0,0	0,5
Modesti / Simpli	0,0	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	2,5	0,2
Străduitori	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	2,5	0,2
Întelegți	0,6	1,8	0,0	0,6	0,6	3,1	0,0	0,1
Altceva	13,3	19,9	25,8	17,4	23,5	21,7	7,5	46,5
NȘ/NR	74,4	70,6	65,6	84,7	69,3	60,9	72,5	63,1

Analizând datele din Tabelul 3.6.2, putem constata că IOD indică curente majoritare de opinie în dreptul afirmațiilor: “Doresc desființarea Republicii Moldova ca stat independent și alipirea acesteia la Federația Rusă” (IOD = +11), “Sunt foarte prietenoși și deschiși” (IOD = -7), “Ei țin la țara noastră, în care locuiesc” (IOD = -10), “Nu simt nevoia de a studia limba de stat, deoarece peste tot sunt înțeleși în limba rusă” (IOD = -25), “Muncesc la fel ca toată populația uneori pot depune mai mult efort pentru a reuși în timp” (IOD = -42), “Persoanele care nu vorbesc limba de stat nu sunt agresive, pot deveni agresive doar când sunt atacate” (IOD = -57). Cu toate acestea, nu trebuie să ignorăm că ponderi foarte importante din populație sunt de altă părere și au opinii destul de amestecate despre ei: 25% cred despre cei care nu vorbesc limba de stat că aceștia doresc integrarea în UE, alții, dimpotrivă, 38% îi acuză de lipsă de patriotism sau că se consideră mai presus de vorbitorii de limbă română, 28% spunând că la mijloc ar sta doar orgoliul lor.

Percepțiile despre persoanele care nu vorbesc limbă de stat au o legătură importantă cu ariile în care aceștia trăiesc sau nu trăiesc. Spre exemplu, în zona de nord unde știm că se vorbește mai mult în limba rusă, aceste persoane sunt considerate într-o mai mare măsură prietenoși și deschiși (53%), că sunt muncitori/harnici (72%), că nu ar fi persoane agresive (81%) și că ei țin la țara noastră (consideră 59%). 66% din respondenții din zona de nord nu văd neapărat necesitatea ca ei să învețe limba română.

Tabel 3.6.2 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al populației generale privind persoanele din Republica Moldova care nu vorbesc limba de stat. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Doresc desființarea Republicii Moldova ca stat independent și alipirea acesteia la Federația Rusă	34	8	8	17	Tind ca Republica Moldova să se integreze în Uniunea Europeană	9	8	15	11
Se consideră mai presus decât persoanele care vorbesc limba de stat	31	7	14	32	Sunt foarte prietenoși și deschiși	10	1	6	-7
Nu sunt patrioți ai Republicii Moldova	30	8	14	35	Ei țin la țara noastră, în care locuiesc	5	2	6	-10
Sunt orgolioși și nu doresc să studieze limba de stat	24	4	15	42	Nu simt nevoia de a studia limba de stat, deoarece peste tot sunt înțeleși în limba rusă	8	4	4	-25

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Nu vor să muncească la greu, căutând locuri de muncă mai ușoare	16	5	17	52	Muncesc la fel ca toată populația uneori pot depune mai mult efort pentru a reuși în timp	4	1	5	-42
Persoanele care nu vorbesc limba de stat totdeauna au fost agresive	10	2	22	55	Persoanele care nu vorbesc limba de stat nu sunt agresive, pot deveni agresive doar când sunt atacate	3	3	6	-57

Percepțiile grupurilor minoritare fac din nou notă separată prin comparație cu rezultatele înregistrate în studiul național. Toate grupurile minoritare sunt mult mai de acord cu afirmațiile care valorizează grupul celor care nu vorbesc limba de stat; uneori, diferențele înregistrate pe Indicele Opiniei Dominante vizează zeci de puncte în favoarea celor care nu vorbesc limba de stat, cei mai laudativi la acest capitol fiind găgăuzii, bulgarii, dar și persoanele de etnie romă. În Anexa acestui raport pot fi consultate rezultatele detaliate înregistrate pentru fiecare grup minoritar.

Tabel 3.6.3 Indicele Opiniei Dominante (IOD) pentru perechile de afirmații care redau punctul de vedere al grupurilor minoritare privind persoanele din Republica Moldova care nu vorbesc limba de stat. *Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?*

Prima afirmație	A doua afirmație	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostic	Refugiați	Eșantion național
Doresc desființarea Republicii Moldova ca stat independent și alipirea acesteia la Federația Rusă	Tind ca Republica Moldova să se integreze în Uniunea Europeană	23	23	10	7	6	-3	-21	11
Se consideră mai presus decât persoanele care vorbesc limba de stat	Sunt foarte prietenoși și deschiși	-67	-67	-61	-22	-28	-30	-61	-7
Nu sunt patrioți ai Republicii Moldova	Ei țin la țara noastră, în care locuiesc	-71	-73	-72	-23	-34	-12	-52	-10
Sunt orgolioși și nu doresc să studieze limba de stat	Nu simt nevoia de a studia limba de stat, deoarece peste tot sunt înțeleși în limba rusă	-55	-52	-62	-30	-28	-47	-58	-25
Nu vor să muncească la greu, căutând locuri de muncă mai ușoare	Muncesc la fel ca toată populația uneori pot depune mai mult efort pentru a reuși în timp	-79	-77	-56	-60	-56	-79	-80	-42
Persoanele care nu vorbesc limba de stat totdeauna au fost agresive	Persoanele care nu vorbesc limba de stat nu sunt agresive, pot deveni agresive doar când sunt atacate	-77	-74	-71	-69	-62	-62	-67	-57

În cadrul discuțiilor de grup a fost abordată tema persoanelor vorbitoare de limbă rusă. În general, participanții din grupurile cu **populație generală** au o atitudine destul de neutră față de aceste persoane. În principiu, limba

rusă este cunoscută de către moldoveni și de aceea *nu există bariere serioase în comunicarea cu aceste persoane*. Unii participanți au menționat că unii vorbitori de limba rusă încep să învețe unele fraze în limba română - acesta este un semn de respect față de moldoveni. În Moldova, să cunoști limba rusă este o necesitate deoarece există foarte multă informație accesibilă anume în această limbă.

Pentru **femeile rome**, persoanele care vorbesc limba rusă sunt echivalenți cu rușii. Ele au relatat că în localitatea lor, persoanele vorbitoare de rusă au față de romi o atitudine mai tolerantă comparativ cu moldovenii. Romii, la rândul lor, îi respectă pe ruși.

Primele asociații pe care le au **persoanele care nu vorbesc limba de stat** față de vorbitorii de limba rusă sunt:

- ✓ liniște
- ✓ respect
- ✓ înțelegere
- ✓ bucurie
- ✓ încredere.

Pentru acești participanți, vorbitorii de rusă reprezintă *in group*-ul lor (grupul de apartenență) - este grupul în care ei se simt în siguranță, cu care se înțeleg bine și cu care împărtășesc problemele. Ei consideră că aceste persoane sunt mai deschise cu ei, comparativ cu alte grupuri minoritare.

Participanții **bulgari** au avut și ei reacții pozitive la adresa vorbitorilor de limba rusă - ei împart aceeași limbă de comunicare și se simt mai apropiați de acest grup decât de cele vorbitoare de alte limbi. Faptul că vorbesc aceeași limbă le dă de înțeles că *persoana este deschisă pentru un dialog*, au siguranța că se vor înțelege. Pe de altă parte, participanții bulgari îi compătimesc pe cei care nu vorbesc limba de stat și locuiesc sau lucrează în Chișinău: în capitală se simte atitudinea ostilă față de ei, există bariere de comunicare, mai ales la instituțiile statului.

Fiind vorbitori de limba rusă, participanții **ucraineni** au sentimente și asociații pozitive cu persoanele care nu vorbesc limba de stat:

- ✓ minunați
- ✓ suntem frați
- ✓ prietenoși
- ✓ plăcuți
- ✓ om drag
- ✓ cu caracter puternic.

Participanții au fost educați și crescuți împreună cu persoanele care vorbesc limba rusă, ei percep cultura și limba rusă ca fiind *a lor*. Cultura și rădăcinile ucrainenilor sunt strâns legate de persoanele care vorbesc limba rusă.

Participanții **vârstnici** au interacționat mult cu persoanele care vorbesc limba rusă - *noi cu dânșii am crescut, cu dânșii am fost tot timpul cot la cot*. În opinia unor vârstnici, faptul că aceste persoane nu au învățat limba de stat și insistă să vorbească în rusă arată lipsa de respect față de țară și *fudulie*. Alții au remarcat că vina nu este a acestor persoane, ci a moldovenilor care sunt prea flexibili - *dacă să fie unul să se afle aici între noi, noi toți trebuie să trecem la limba rusă*.

[F, 55 ani, casnică, populație generală] Pe mine nu mă deranjează pentru că cunosc limba rusă și o vorbesc, dacă vorbește limba rusă atunci vorbesc în limba rusă și, dacă nu, vorbesc româna.

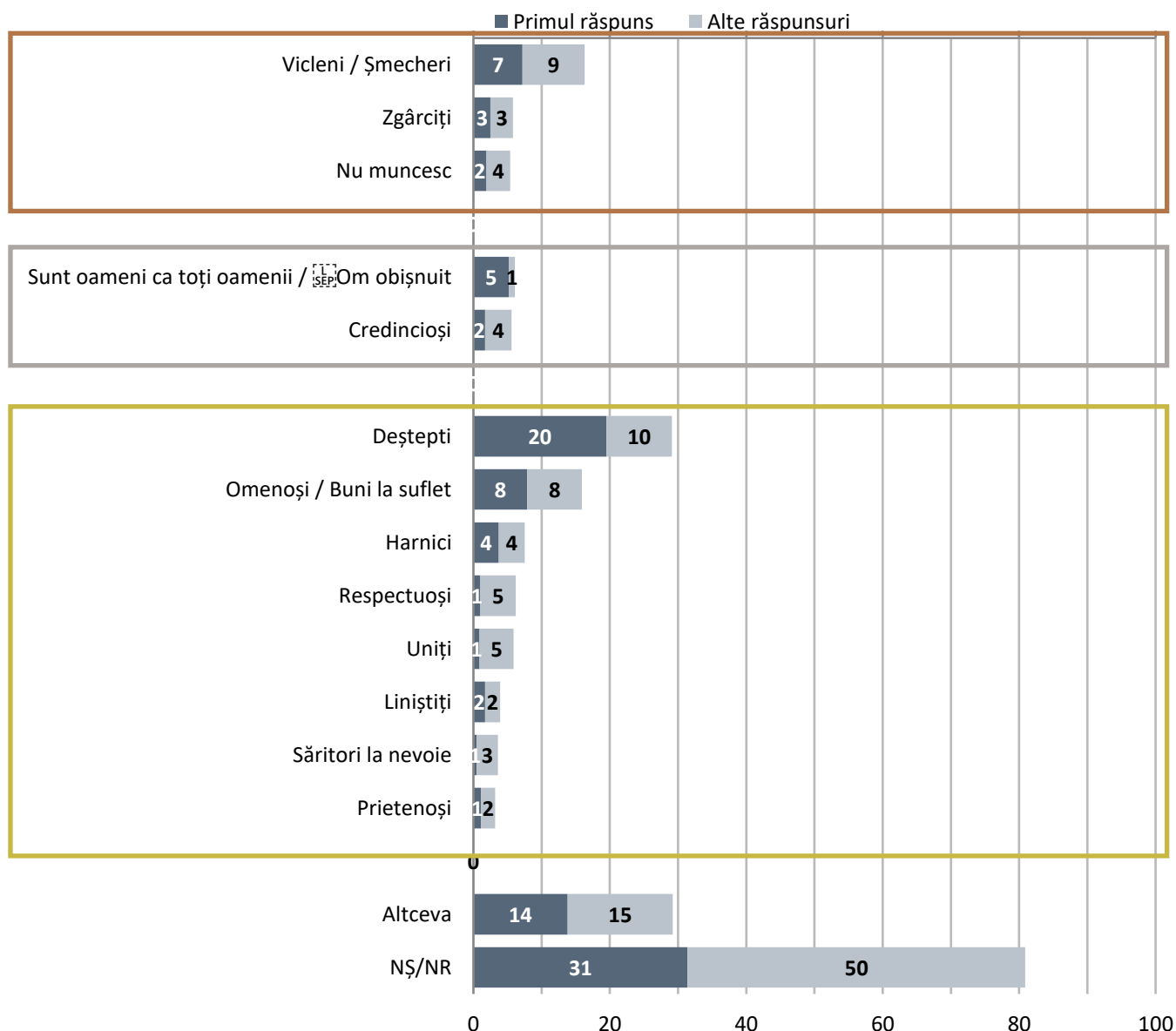
[F, 19 ani, studentă, populație generală] Neutră, pentru că cred că toată lumea vorbește limba rusă ca a doua limbă și sunt oameni care vorbesc limba rusă ca prima limbă. Deci, vorbitorii de limba rusă sunt conștienți că este necesar să înveți limba română.

[F, 46 ani, profesoară, nu vorbește limba de stat] Înțelegere, pentru că înțelegem ce spun ei, cumva deschidere, bunăvoință.

percepții și atitudini față de evreii care locuiesc în Republica Moldova

Vizibilitatea și numărul redus de contacte cu etnicia evrei a generat o pondere ridicată a răspunsurilor “Nu știu” (31%) pentru respondenții care au fost rugați să facă asocieri atunci când se gândesc la acest grup etnic. În mod spontan, așadar fără ca respondentului să îi fie sugerată vreo variantă de răspuns, multe dintre răspunsurile participanților la studiu s-au îndreptat spre atribute pozitive: evreii sunt considerați “deștepți”, acesta fiind cel mai des răspuns menționat de participanții la sondaj (20% au acordat acest răspuns ca primă opțiune și alți 10% ca a doua opțiune). Lista percepțiilor pozitive este completată de considerarea acestui tip de persoane ca fiind “omenoși / buni la suflet” (consideră 16% din total eșantion), “harnici” (8%), “respectuoși” (6%), “uniți” (6%) etc., evreii fiind grupul minoritar care a acumulat cea mai mare pondere de răspunsuri spontane în zona atributelor pozitive.

Grafic 3.7 Asocieri ale populației generale vis-a-vis de evreii care locuiesc în Republica Moldova. *Ce cuvinte vă vin în gând în primul rând atunci când auziți „Evreii care locuiesc în Republica Moldova”? (întrebare deschisă, răspuns multiplu)*

Există și percepții negative la adresa evreilor, dar ele au înregistrat ponderi destul de scăzute, cu excepția faptului că sunt considerați a fi “vicleni / șmecheri” (16% răspunsuri cumulate); alți 6% îi consideră “zgârciți” și tot 6% consideră că ei “nu muncesc”.

Din răspunsurile încadrate în zona neutră aflăm că evreii sunt considerați “oameni ca toți oamenii / om obișnuit” (6%) sau “credincioși” (6%).

Evreii se bucură de o apreciere considerabil mai mare în rândul persoanelor cu studii superioare (40% dintre acestea îi consideră deștepți), în rândul celor care trăiesc în municipii (39%) și mai ales în rândul locuitorilor zonei de nord (39%). Bunătatea evreilor impresionează mai mult persoanele în etate, de peste 70 de ani (28% dintre acestea), dar și pe locuitorii municipiului Chișinău (22%).

Atributele de mai sus sunt confirmate într-o și mai mare măsură de reprezentanții grupurilor minoritare. 31%-33% dintre găgăuzi, romi, bulgari, persoanele ate / agnostici și reprezentanți ai minorităților religioase au selectat atributul “deștepți”, romii completând lista atributelor pozitive și cu “buni la suflet” (25%), “liniștiți” (13%) sau “harnici” (12%). Percepția precum că evreii ar fi zgârciți e ceva mai ridicată în rândul găgăuzilor (14%), a persoanelor ate / agnostici (14%) și a bulgarilor (11%); găgăuzii (21%) și bulgarii (21%) sunt cei care gândesc cel mai des despre evrei că sunt vicleni / șmecheri.

Tabel 3.7.1 Asocieri ale grupurilor minoritare vis-a-vis de evreii care locuiesc în Republica Moldova. *Ce cuvinte vă vin în gând în primul rând atunci când auziți „Evreii care locuiesc în Republica Moldova”?* (întrebare deschisă, răspuns multiplu)

Atribut	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostici	Refugiați	Eșantion național
Vicleni / șmecheri	20,8	20,5	13,6	14,6	13,3	15,6	7,5	16,3
Zgârciți	13,6	11,4	7,8	5,7	6,5	14,1	7,5	5,8
Nu muncesc / Leneși	0,0	1,0	2,9	5,7	3,4	3,1	0,0	5,4
Se îmbogățesc ilegal	0,0	1,5	3,4	0,0	1,5	0,0	2,5	2,0
Diferit / Deosebit	0,6	0,3	0,7	0,0	0,9	1,6	2,5	1,3
Au un miros specific	0,0	0,0	0,0	0,6	2,8	1,6	0,0	1,1
Aroganți / Mândri	0,0	1,4	1,3	0,0	0,9	1,6	5,0	0,9
Stăpânesc pe ascuns lumea	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	1,6	2,5	0,4
Sunt oameni ca toți oamenii / Om obișnuit	5,5	4,4	7,2	5,1	7,4	9,4	12,5	6,1
Credincioși	5,1	1,6	4,7	3,8	5,9	6,3	0,0	5,6
Caută lucru ușor	0,0	3,9	0,0	1,3	1,2	1,6	2,5	0,6
Economi	2,9	1,3	0,6	0,0	0,3	4,7	0,0	0,5
Alte obiceiuri și tradiții	0,3	0,0	0,8	0,6	0,9	0,0	2,5	0,0
Deștepți / Inteligenți	32,7	31,8	33,4	24,2	30,9	32,8	25,0	29,1
Omenoși/ Buni la suflet	14,3	11,7	24,5	18,5	14,5	4,7	20,0	15,9
Harnici	10,3	6,6	11,9	7,6	9,6	7,8	10,0	7,5
Respectuoși	3,2	5,3	2,7	0,6	2,2	3,1	2,5	6,2
Uniți	3,1	0,4	2,0	4,5	1,5	1,6	7,5	5,9
Liniștiți / Cuminiți	4,7	0,8	12,8	3,1	5,3	0,0	10,0	3,9
Săritori la nevoie	4,2	1,7	2,1	1,3	2,2	0,0	7,5	3,6
Prietenosi	0,0	1,3	1,8	1,2	3,4	0,0	0,0	3,2
Întreprinzători / Descurcăreți	9,8	7,9	3,6	8,3	5,9	6,3	7,5	1,7
Normali / Adecvați	0,0	3,7	4,5	1,2	2,2	0,0	10,0	1,7
Modești / Simpli	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	1,6	2,5	0,8
Buni specialiști / Profesioniști	0,0	2,7	0,0	0,0	0,9	0,0	0,0	0,7
Pozitivi	0,9	2,1	0,6	0,0	0,6	3,1	5,0	0,4
Ospitalieri / Primitori	1,2	0,0	0,0	0,0	0,6	0,0	2,5	0,1
Altceva	15,7	18,0	16,8	14,1	15,9	31,3	10,0	17,0
NȘ/NR	70,0	73,2	63,5	94,0	74,7	60,9	75,0	80,9

Analizând datele din Tabelul 3.7.2, putem constata că nici o valoare a IOD nu depășește 10 unități; de aceea, nu putem spune că există curente de opinie dominante despre evrei, ci, mai degrabă, doar tendințe care favorizează un curent de opinie sau altul. 41% cred că evreii au un control ridicat asupra afacerilor mondiale, 33% consideră că aceștia ar fi discriminați, 38% îi acuză de șmecherii, în timp ce 36% spun că ei totuși muncesc mai degrabă corect. Balanța percepțiilor despre evrei care se cred superiori sau egali cu ceilalți este perfect echilibrată 40% versus 40%. 44% dintre respondenți cred despre evrei că aceștia apreciază țara în care trăiesc și nu îi acuză de lipsă de patriotism.

Există o diferențiere clară între ce cred femeile versus ce cred bărbații despre evrei; cei din urmă proiectează asupra evreilor o imagine mult mai negativă decât o fac femeile. 35% dintre bărbați nu cred în patriotismul evreilor, 47% cred că evreii nu au muncit niciodată și s-au bazat mai mult pe șmecherii, 48% dintre bărbați percep superioritatea evreilor și tot 48% dintre bărbați consideră că evreii au prea mult control asupra lumii financiare. Pe lângă dimensiunea de gen, am constatat și o diferențiere ce ține de generații - tinerii sub 25 de ani percep mai mult ca pe o discriminare a evreilor (cred asta 48% din tineri), îi percep ca fiind superiori (51%), în timp ce persoanele în vârstă sunt mai degrabă acuzatoare la adresa evreilor. Zonele intens populate (gen capitala țării) percep mai degrabă superioritatea evreilor (47%) și faptul că aceștia ar deține un control excesiv asupra lumii financiare (48%), părere împărtășită mai les de cei cu studii superioare (52%).

Tabel 3.7.2 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al populației generale privind evreii care locuiesc în Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Evreii au prea mult control asupra afacerilor și piețelor financiare la nivel mondial	31	10	9	20	Evreii sunt pe nedrept învinuiți că ar deține control asupra lumii	2	1	28	8
Sunt cel mai des discriminați	24	9	8	15	Sunt ei cei care discriminează pe alții cel mai des	4	13	28	5
Evreii niciodată nu au muncit, dar au câștigat bani prin șmecherii și comerț	28	10	12	24	Evreii sunt muncitori și nu fac șmecherii pentru a se îmbogăți	9	2	16	1
Evreii se consideră superiori altor națiuni	30	10	14	26	Evreii se cred egali cu alte națiuni	2	1	18	0
Nu sunt patrioți în țara în care trăiesc, ci tind mereu spre Israel	23	8	14	30	Evreii din Republica Moldova țin la țara noastră, în care locuiesc	6	1	17	-9

Grupurile minoritare au păreri destul de distincte despre evrei față de părerile publicului general. Singurul lucru cu care cad toți de acord este că evreii din Republica Moldova țin la țara noastră (IOD între -17 și -31). Refugiații cred cu mare tărie în ideea conform căreia evreii au mult control asupra finanțelor mondiale (IOD = +48), dar și găgăuzii, romii și persoanele cu dizabilități înclină balanța opiniilor în același sens, dar cu valori IOD mult mai mici (IOD între +12 și +18). Toți reprezentanții grupurilor minoritare cred că mai degrabă evreii sunt muncitori și nu fac șmecherii, dar părerile legate de egalitatea versus superioritatea lor oscilează de la un grup la altul.

Tabel 3.7.3 Indicele Opiniei Dominante (IOD) pentru perechile de afirmații care redau punctul de vedere al grupurilor minoritare privind evreii care locuiesc în Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	A doua afirmație	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostici	Refugiați	Eșantion național
Evreii au prea mult control asupra afacerilor și piețelor financiare la nivel	Evreii sunt pe nedrept învinuiți că ar deține control asupra lumii	18	6	18	12	7	-4	48	8
Sunt cel mai des discriminați	Sunt ei cei care discriminează pe alții cel mai des	3	1	3	-1	9	1	0	5
Evreii niciodată nu au muncit, dar au câștigat bani prin șmecherii și comerț	Evreii sunt muncitori și nu fac șmecherii pentru a se îmbogăți	-6	-7	-9	10	-17	-18	-44	1
Evreii se consideră superiori altor națiuni	Evreii se cred egali cu alte națiuni	-9	-2	-20	0	4	-17	7	0
Nu sunt patrioți în țara în care trăiesc, ci tind mereu spre Israel	Evreii din Republica Moldova țin la țara noastră, în care locuiesc	-24	-17	-31	-17	-20	-20	-17	-9

În rândul participanților din grupurile cu **populație generală**, evreii trezesc în primul rând respect. Despre evrei mereu se vorbește doar de bine, că sunt oameni buni. Chiar dacă unii consideră că evreii sunt o *națiune alintată*, mai mulți participanți și-ar dori apropiere de ei - *un prieten evreu trebuie să aibă orice moldovean*. Evreii sunt oameni foarte inteligenți de la care ai multe de învățat, în special modul în care sunt educați copiii în comunitățile lor.

La fel, primele asociații pe care le-au avut **femeile rom** în legătură cu evreii au fost: *respect, popor deștept, oameni prietenoși*. În opinia lor, romii și evreii sunt două etnii asemănătoare. Unele participante și-au reamintit că, în trecut, în localitatea lor locuiau mulți evrei, acum însă sunt puțini. Majoritatea dintre ei au plecat din cauza că moldovenii aveau față de ei o atitudine ostilă, evreii erau discriminați și uneori agresați de locuitorii orașului.

Percepțiile despre evrei ale **persoanelor vorbitoare de limba rusă** sunt preponderent pozitive. Evreii sunt inteligenți și înțelepți, reprezintă intelectualitate și educație. Unii participanți au relatat că, în trecut, în localitate erau mulți evrei care lucrau medici și profesori și erau profesioniști în domeniu. Evreii sunt *barometrul societății* - dacă ei pleacă din țară, înseamnă că lucrurile merg într-o direcție greșită; în Moldova, în prezent, au rămas puțini evrei deoarece situația în țară este proastă.

Unul dintre participanți simte nostalgie gândindu-se la evrei. De câte ori aude ceva despre evrei, își aduce aminte despre crimele în masă împotriva lor și despre faptul că în satul lui de baștină există un mormânt colectiv al acestora.

Participanții **bulgari** au o părere pozitivă despre evrei. Primele asociații pe care le au cu evreii sunt:

- ✓ popor binecuvântat
- ✓ inteligenți
- ✓ bogați
- ✓ întreprinzători
- ✓ vicleni
- ✓ rabin.

Unul dintre participanți consideră că evreii sunt foarte devotați patriei, drept dovadă, în Israel, la armată merg și fetele. Când vine vorba de evrei, unor participanți le vin în minte bancurile în care ei sunt protagoniști. O participantă a asociat evreii cu Abramovici, în ideea că, de obicei, reprezentanții acestei etnii sunt bogați.

Cele mai multe asocieri pe care le au **ucrainenii** despre evrei țin de latura prudentă: sunt calculați, le plac banii, sunt zgârciți. Evreii sunt persoane care își *calculează cheltuielile pe un an înainte, să nu cheltuiască un ban în plus*; nu în zadar există zicala *Zgârcit ca un evreu*. Un participant a adus un exemplu drept dovadă: în Israel, pe timpul verii, apa de băut de la frigider este mai scumpă decât aceeași apă, dar nu de la frigider. Evreii sunt inteligenți și veseli, de cele mai multe ori pozitivi. Unii participanți se duc cu gândul la religie când vine vorba de evrei: ei sunt un popor binecuvântat, deodată te gândești la religie, istorie. Unii participanți au menționat că Lenin este *rădăcina evreilor*.

În viziunea participanților **vârșnici**, evreii sunt punctuali, responsabili și muncitori. Un participant a relatat despre experiențele lui personale care au implicat evrei; în toate situațiile, el s-a convins că evreii sunt persoane care fac lucrurile responsabil și fundamental.

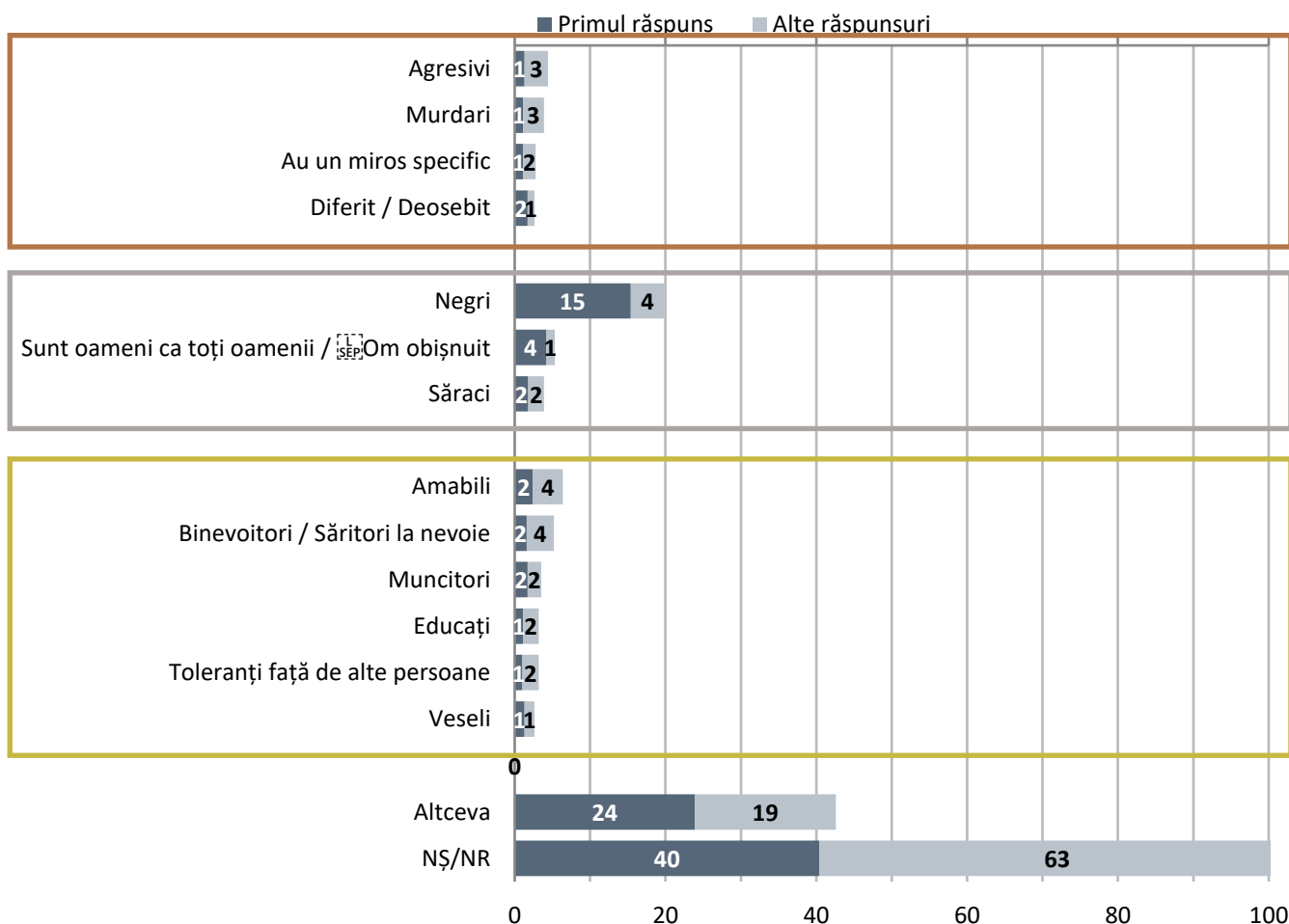
[F, 53 ani, casnică, ucraineană] Avem mult să învățăm de la ei, cum să ne educăm copiii, cum să ne iubim copiii.

[M, 62 ani, pensionar, vârstnic] Eu pe evrei îi consider ca specialiști, cum nu ar fi. Am avut posibilitatea să lucrez cu un evreu și am avut posibilitatea să-l văd pe un evreu măturător și se deosebește de altcineva, evreul măturător mai specialist și mai lucrător decât moldoveanul nostru. El chiar dacă avea de făcut, el făcea foarte, foarte corect, responsabil.

percepții și atitudini față de persoanele de origine africană care locuiesc în Republica Moldova

Vizibilitatea și numărul redus de contacte cu persoanele de origine africană a generat o pondere ridicată a răspunsurilor “Nu știu” (40%) pentru respondenții care au fost rugați să facă asocieri atunci când se gândesc la acest grup de persoane. În mod spontan, așadar fără ca respondentului să îi fie sugerată vreo variantă de răspuns, cea mai ridicată pondere a răspunsurilor s-a îndreptat spre un atribut din zona neutră, asocierea principală fiind făcută cu culoarea pielii: “negri” (15% au acordat acest răspuns ca primă opțiune și alți 4% ca a doua opțiune). Cel mai mult atrag atenția la acest aspect persoanele cu educație foarte scăzută (27%) și cei din zona de nord a republicii (27%). Putem remarca o ușoară tendință pentru răspunsuri din zona percepțiilor pozitive - “amabili” (consideră 6% din total eșantion), “binevoitori / săritori la nevoie” (6%), dar ele sunt însoțite și de atribute din zona percepțiilor negative - “agresivi” (4%), “murdari” (4%) etc.

Grafic 3.8 Asocieri ale populației generale vis-a-vis de persoanele de origine africană care locuiesc în Republica Moldova.
Ce cuvinte vă vin în gând în primul rând atunci când auziți „persoane de origine africană care locuiesc în Republica Moldova”? (întrebare deschisă, răspuns multiplu)

Doar romii se diferențiază puțin de restul grupurilor minoritare și atrag atenția mai mult la culoarea pielii (26% din răspunsurile lor spontane), dar apreciază și bunăvoința lor (11%). Chiar dacă loturile de persoane intervievate cu refugiați și agnostici / atei au fost foarte mici din punct de vedere numeric, putem totuși menționa tendința acestora de a considera persoanele de origine africană ca fiind amabili (20% din refugiați cred asta), binevoitori (15% din refugiați, 11% din atei / agnostici), în timp ce persoanele atei / agnostici au atras atenția mai mult și la mirosul lor specific (8% din răspunsurile lor), la calitatea lor de oameni muncitori (13%), dar și la statutul lor de persoane sărace (11%).

Tabel 3.8.1 Asocieri ale grupurilor minoritare vis-a-vis de persoanele de origine africană care locuiesc în Republica Moldova. Ce cuvinte vă vin în gând în primul rând atunci când auziți „persoane de origine africană care locuiesc în Republica Moldova”? (întrebare deschisă, răspuns multiplu)

Atribut	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostici	Refugiați	Eșantion național
Agresivi	0,8	1,2	4,5	1,3	1,5	1,6	2,5	4,4
Murdari	4,0	1,4	2,0	0,6	2,1	3,1	0,0	3,9
Au un miros specific	3,5	0,7	0,6	0,6	2,8	7,8	0,0	2,8
Diferit / Deosebit	0,0	2,0	3,2	3,8	4,0	9,4	2,5	2,6
Străini / Venetic	1,3	0,0	1,9	1,2	1,2	6,3	0,0	1,1
Discriminare	0,3	1,1	1,1	0,0	1,5	3,1	0,0	1,0
Refugiați / Fugari	0,9	0,3	0,8	0,0	0,0	0,0	5,0	0,8
Needucați / Sălbatici	2,7	2,0	1,2	0,6	0,6	1,6	0,0	0,8
Nenorociți	0,5	0,3	0,0	0,6	0,9	4,7	0,0	0,5
Periculoși	0,0	1,3	2,6	0,0	0,3	1,6	0,0	0,0
Naiv	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,0	0,0
Negri	16,4	13,3	25,7	19,8	17,0	18,8	2,5	19,8
Sunt oameni ca toți oamenii / Om obișnuit	7,4	8,6	7,1	7,0	7,1	7,8	10,0	5,3
Săraci	6,5	5,8	1,1	1,3	4,1	10,9	2,5	3,9
Persoane de alte etnii	0,0	2,8	0,0	0,6	0,9	0,0	0,0	0,6
Retrași	0,0	1,1	0,0	0,0	0,0	1,6	2,5	0,4
Alte obiceiuri și tradiții	0,0	0,8	0,0	0,0	0,3	3,1	0,0	0,3
Studenti	0,0	0,0	0,0	1,3	0,9	1,6	2,5	0,3
Vizitatori / Oaspete / Turist	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	2,5	0,1
Amabili	4,7	3,5	6,7	7,6	4,4	0,0	20,0	6,4
Binevoitori / săritori la nevoie	7,4	7,0	10,8	3,2	2,8	10,9	15,0	5,2
Muncitori	5,0	3,2	6,4	1,9	3,7	12,5	2,5	3,5
Educați	4,0	2,2	3,8	1,9	5,6	0,0	5,0	3,2
Toleranți față de alte persoane	0,0	2,4	0,0	1,9	1,2	3,1	2,5	3,2
Veseli	4,5	2,0	3,0	1,9	5,3	1,6	2,5	2,6
Buni	2,8	0,0	4,6	0,6	2,8	4,7	20,0	2,4
Activi	0,0	0,4	2,2	1,2	3,4	0,0	0,0	2,2
Normali / Adecvați	0,0	0,8	3,2	0,0	0,6	0,0	27,5	2,1
Liniștiți	0,0	1,0	5,5	0,0	2,5	0,0	7,5	1,8
Prietenoși	0,2	1,0	1,1	0,0	1,5	3,1	0,0	1,8
Comunicabili	0,0	1,3	0,0	0,0	0,0	4,7	2,5	0,9
Respectuoși	0,3	0,0	1,3	0,0	0,9	0,0	2,5	0,8
Respectă legea	0,6	0,3	1,1	1,9	0,3	0,0	5,0	0,6
Puternici fizic	0,0	2,3	0,0	0,0	0,3	6,3	0,0	0,5
Modești / Simpli	0,0	1,4	0,0	0,6	0,6	0,0	2,5	0,1

Atribut	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostici	Refugiați	Eșantion național
Pozitivi	0,0	1,4	0,0	0,0	0,3	0,0	2,5	0,0
Altceva	25,9	28,8	24,4	9,1	17,4	21,9	7,5	23,4
NȘ/NR	106,2	102,0	88,9	135,4	109,0	57,8	62,5	103,5

Analizând datele din Tabelul 3.8.2, putem constata că IOD indică curente majoritare de opinie în dreptul afirmațiilor: “Africanii sunt cel mai des discriminați” (IOD = +21), “Bolile venerice și SIDA bântuie de multe decenii Europa și în întreaga lume. Africanii care vin nu au nici o legătură cu aceste epidemii” (IOD = -22), “Faptul că sunt africani nu trebuie să fie o barieră de a se integra în țări precum Moldova” (IOD = -30), “Africa este un continent mare, unde sunt și țări foarte dezvoltate, iar populația duce un mod de viață obișnuit” (IOD = -37). Cu toate acestea, nu trebuie să ignorăm că ponderi foarte importante din populație sunt de altă părere: 14% consideră că persoanele de origine africană încă trăiesc în triburi fiind nomazi și sălbatici, 20% consideră că ei sunt cel mai des cei care discriminează, 24% nu cred în posibilitatea integrării lor în Republica Moldova, în timp ce 27% îi acuză de bolile venerice pe care le aduc pe continentul european.

30% dintre persoanele cu vârsta de 56-70 de ani și 35% din cei de peste 70 de ani nu cred în posibilitatea de integrare a persoanelor africane în țara noastră; aceeași lipsă de speranță am constatat-o în rândul moldovenilor (25%) sau al persoanelor cu studii scăzute (27%). Aceleași categorii de persoane cred într-o mai mare măsură că africanii aduc boli venerice pe continentul european (părere susținută de asemenea și de 33% dintre bărbați) sau că ei trăiesc încă în triburi. Discriminarea persoanelor de origine africană este o percepție mult mai întâlnită în municipiul Chișinău (67%) și la persoanele cu educație superioară (56%).

Tabel 3.8.2 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al populației generale privind persoanele de origine africană care locuiesc în Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Africanii sunt cel mai des discriminați	38	12	7	13	Africanii cel mai des discriminează	5	4	22	21
Africanii aduc boli venerice pe continentul european și în special SIDA	19	8	15	39	Bolile venerice și SIDA bântuie de multe decenii Europa și în întreaga lume. Africanii care vin nu au nici o legătură cu aceste epidemii	2	1	16	-22
Africanii sunt foarte diferiți de europeni și este imposibilă integrarea lor în țări precum Moldova	19	5	17	43	Faptul că sunt africani nu trebuie să fie o barieră de a se integra în țări precum Moldova	2	2	13	-30
Africanii trăiesc în triburi fiind încă nomazi și sălbatici	10	4	20	42	Africa este un continent mare, unde sunt și țări foarte dezvoltate, iar populația duce un mod de viață obișnuit	11	1	12	-37

Persoanele cu statut de refugiat, cele atei / agnostici și cele care aparțin comunităților religioase minoritare sunt cele care iau cel mai mult partea celor de origine africană (valori IOD cu 20-40 de unități mai ridicate decât valorile înregistrate la nivel național). Celelalte minorități încurajează foarte mult persoanele de origine africană să se integreze în țara noastră și au convingerea că sunt și țări africane foarte dezvoltate în care se duce un mod de viață obișnuit.

Tabel 3.8.3 Indicele Opiniei Dominante (IOD) pentru perechile de afirmații care redau punctul de vedere al grupurilor minoritare privind persoanele de origine africană care locuiesc în Republica Moldova. *Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?*

Prima afirmație	A doua afirmație	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostici	Refugiați	Eșantion național
Africanii sunt cel mai des discriminați	Africanii cel mai des discriminează	17	11	17	15	26	41	22	21
Africanii aduc boli venerice pe continentul european și în special SIDA	Bolile venerice și SIDA bântuie de multe decenii Europa și în întreaga lume. Africanii care vin nu au nici o legătură cu aceste epidemii	-27	-25	-17	-21	-36	-63	-59	-22
Africanii sunt foarte diferiți de europeni și este imposibilă integrarea lor în țări precum Moldova	Faptul că sunt africani nu trebuie să fie o barieră de a se integra în țări precum Moldova	-54	-56	-69	-39	-51	-54	-71	-30
Africanii trăiesc în triburi fiind încă nomazi și sălbatici	Africa este un continent mare, unde sunt și țări foarte dezvoltate iar populația duce un mod de viață obișnuit	-44	-49	-47	-34	-44	-68	-63	-37

Reacțiile participanților din grupurile cu **populație generală** față de persoanele de origine africană au fost diverse, de la negative spre pozitive. Mai mulți participanți simt interes față de aceste persoane, sunt curioși deoarece nu i-au întâlnit în realitate. Participanții care au cunoscut persoane de origine africană consideră că sunt oameni *muncitori și omenoși, săritori la nevoie*.

Unii simt mai degrabă reticență față de ele. Chiar dacă recunosc că nu au interacționat cu astfel de persoane, participanții și-au conturat diverse opinii. Una din participante a recunoscut că îi este frică de ei și îi sunt antipatici - *dacă l-aș vedea, aș trece pe altă parte a drumului*. Câțiva participanți au manifestat compătimire și milă pentru că acestor persoane le este greu să se integreze în Moldova, sunt un popor care a fost mult timp asuprit și *ce să le faci dacă așa le este culoarea*. Există o anumită evoluție cu privire la percepțiile despre acest grup, persoanele de origine africană fiind considerate mai evolute față de trecut - *au mai prins la carte, au mai învățat ceva și își cer drepturile lor, multe lucruri, s-au schimbat foarte multe*.

Participantele **rome** au manifestat o atitudine neutră - *sunt oameni ca oamenii*. Ele au văzut astfel de persoane, dar nu cunosc despre ele nimic, nu au interacționat cu ele și nu se pot expune deoarece nu și-au format o opinie.

Prima reacție a **persoanelor care nu vorbesc limba de stat** a fost emotivă - participanții au râs și și-au aruncat priviri unul altuia. Întrebați de ce au râs, unii participanți au zis că primele asociații pe care le-au avut au fost: *extratereștri, Шоколадный заяц*. În general, aceste persoane le trezesc interesul, este ceva neobișnuit pentru ei. Una din participante a relatat că în trecut, la vederea unei persoane de origine africană, mama ei și-a făcut semnul crucii pentru că ea nu mai văzuse astfel de persoane.

Participanții **bulgari** au avut reacții mai degrabă neutre față de persoanele de origine africană. Unii din ei s-au întrebat de ce ei vin în Moldova, iar alți participanți au fost de părerea că de obicei, aceștia sunt studenți sau au venit pentru schimb de experiență.

Ucrainenii care au participat la discuția de grup s-au gândit la persoanele care locuiesc în Africa, în zonele unde există probleme de alimentație și apă, în zone din care nu pot pleca, iar dacă încearcă, oamenii pot fi împușcați. Îi compătimesc deoarece *ei nu s-au născut de bunăvoie acolo*. Participanții simt interes și uimire - *tu ești alb, iar el e negru, așa un contrast se vede*. Mai mulți participanți au asociat aceste persoane cu sporturi -

fotbal, baschet; unii au menționat că, în Hîncești, ei văd adesea o persoană de origine africană, el este jucător de fotbal în echipa locală.

Majoritatea participanților **vârșnici** nu au putut spune multe despre persoanele de origine africană deoarece nu au întâlnit și nu au interacționat cu ele. În general, ei consideră că este tot același om. Un participant a recunoscut că în trecut avea emoții la vederea acestor persoane, acum s-a obișnuit.

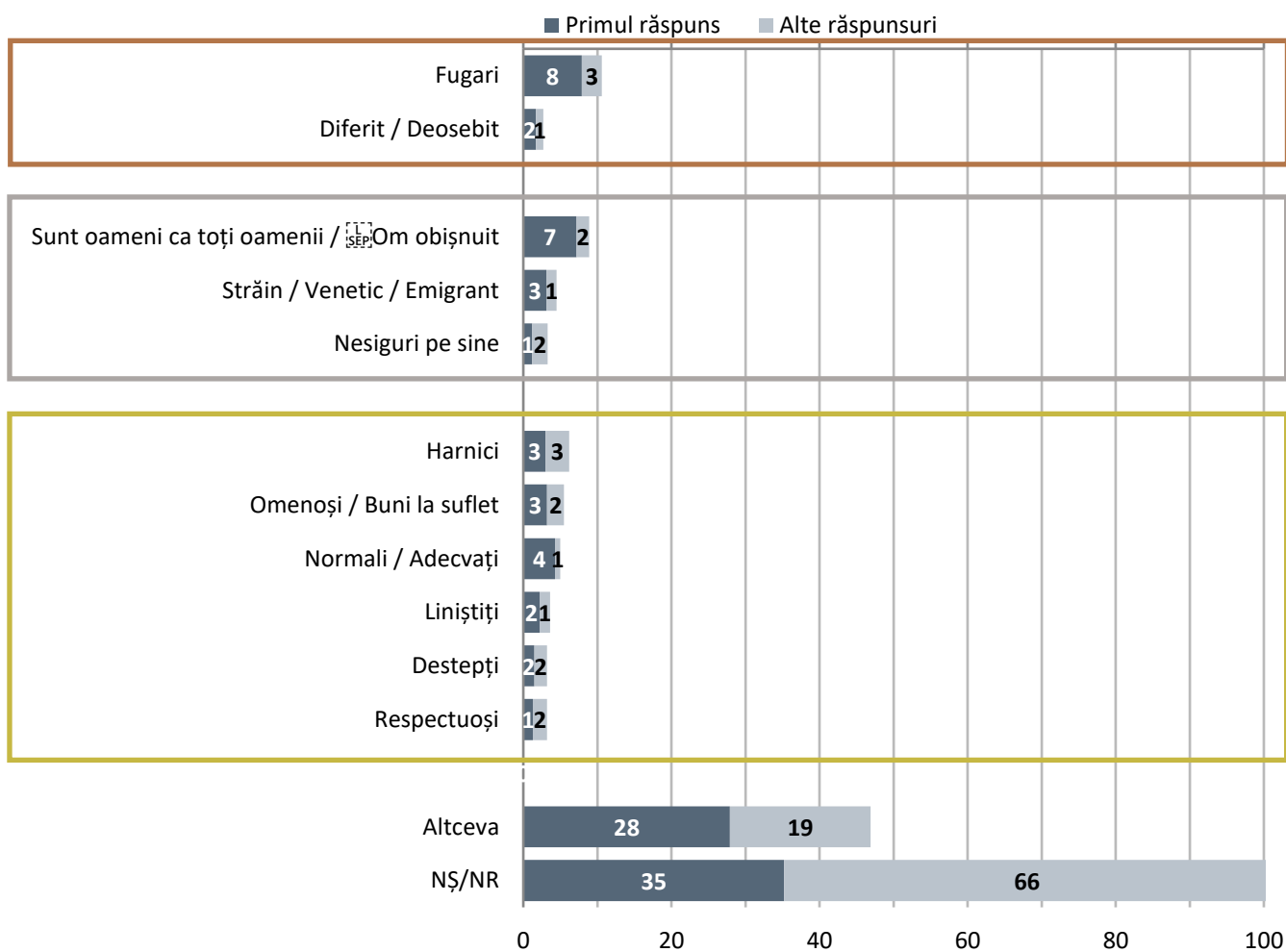
[M, 21 ani, consultant vânzări, populație generală] Eu am lucrat, am avut un prieten, sunt muncitori și înțelegători, nu te lasă la greu. Chiar mereu între ei, sunt în grupuri mari, se ajută unul pe altul, trăiesc mulți într-o cameră. Nu contează culoarea, negri, albi, cafenii, cum zic unii, om să fie.

[M, 36 ani, profesor, populație generală] Eu aș spune milă pentru că ei au nevoie să se integreze în societatea noastră, adică nu ca să ne ocupe cum ar fi alții, dar la o discuție ei sunt străini. Eu văd că comportarea lor nu este agresivă, sunt foarte atenți aș spune eu și au o frică ca să vorbească și oamenii aceștia au nevoie de o susținere.

percepții și atitudini față de persoanele străine care locuiesc în Republica Moldova

Așa cum se poate observa în Graficul 3.9, în cazul străinilor care trăiesc în Republica Moldova putem vorbi mai degrabă despre o lipsă a reprezentărilor și despre o fărâmițare accentuată a răspunsurilor. 35% au dat răspunsul “nu știu” atunci când au fost rugați să facă asocieri gândindu-se la străinii care locuiesc în țara noastră. Se evidențiază oarecum răspunsul “fugari” (8% au acordat acest răspuns ca primă opțiune și alți 3% ca a doua opțiune), dar, în rest, nici un alt atribut negativ nu a depășit 3% cumulativ. Răspunsurile pentru atributele poziționate în zona pozitivă sunt și ele foarte mici ca pondere: “harnici” (consideră 6% din total eșantion), “omenoși / buni la suflet” (5%), “normali / adecvați” (5%) etc.

Grafic 3.9 Asocieri ale populației generale vis-a-vis de persoanele străine care locuiesc în Republica Moldova, dar nu dețin cetățenia Republicii Moldova. *Ce cuvinte vă vin în gând în primul rând atunci când auziți „persoane străine care locuiesc în Republica Moldova, dar nu dețin cetățenia Republicii Moldova”? (întrebare deschisă, răspuns multiplu)*

În rândul grupurilor minoritare domnește, în linii mari, aceeași împrăștiere a răspunsurilor și un număr ridicat al non-răspunsurilor. Sunt doar câteva excepții care ies în evidență, dar și acelea sunt în termeni de tendință în dreptul refugiaților – 20% dintre ei îi consideră pe străinii din Republica Moldova ca fiind “omenoși”, 18% aleg “liniștiți / cuminiți”, iar 15% cred că ei sunt “nesiguri pe sine”. “Harnici” este tendința de percepție a persoanelor atei / agnostici (16%), în timp ce 15% dintre romi îi consideră pe străinii din Republica Moldova ca fiind “omenoși”, iar alți 15% îi văd mai degrabă ca “oameni obișnuiți”; găgăuzii la rândul lor consideră străinii “harnici” (10%) și “omenoși” (10%), în timp ce 12% din bulgari îi văd mai degrabă ca “oameni obișnuiți”.

Tabel 3.9.1 Asocieri ale grupurilor minoritare vis-a-vis de persoanele străine care locuiesc în Republica Moldova, dar nu dețin cetățenia Republicii Moldova. *Ce cuvinte vă vin în gând în primul rând atunci când auziți „persoane străine care locuiesc în Republica Moldova, dar nu dețin cetățenia Republicii Moldova”? (întrebare deschisă, răspuns multiplu)*

Atribut	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostici	Refugiați	Țăranii naționali
Fugari / Refugiat	6,7	2,7	6,2	7,0	7,7	10,9	5,0	10,6
Diferit / Deosebit	2,6	5,8	1,7	1,9	3,4	9,4	5,0	2,7
Nu muncesc	0,8	2,1	1,7	0,0	0,9	0,0	2,5	2,5
Se îmbogățesc ilegal	1,2	0,4	1,4	0,6	0,9	0,0	2,5	1,4
Răi	0,0	0,4	2,8	0,0	0,6	0,0	0,0	1,0
Iresponsabili	0,0	0,0	0,0	1,2	0,0	3,1	0,0	0,5
Periculoși	0,0	0,0	0,8	0,6	0,3	0,0	2,5	0,0
Sunt oameni ca toți oamenii / Om obișnuit	10,8	11,9	14,5	11,4	8,7	7,8	25,0	8,9
Străini / Venetic / Emigrant	2,8	2,5	2,4	3,1	2,2	9,4	2,5	4,5
Nesiguri pe sine	2,5	0,3	1,3	1,9	2,1	1,6	15,0	3,3
Vizitatori / Oaspete / Turist	3,5	0,8	4,5	1,9	0,6	3,1	0,0	2,2
Veniți cu anumite interese / scopuri	0,0	2,6	0,0	3,2	1,2	1,6	0,0	1,9
Să își facă cetățenie	0,0	0,0	0,0	2,5	1,2	0,0	0,0	1,6
Nu am nimic împotriva / Treaba lor	0,0	3,0	1,4	1,9	1,8	0,0	0,0	1,0
Credincioși	3,5	1,4	1,4	0,0	2,1	1,6	0,0	0,7
Au nevoie de ajutor / de susținere	0,6	0,0	0,0	0,6	0,3	0,0	2,5	0,4
Studenti	0,3	1,6	0,6	0,6	0,3	3,1	0,0	0,3
Neadaptați	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	2,5	0,0
Persoane de alte etnii	1,1	0,0	0,0	0,0	0,3	1,6	2,5	0,0
Milă / Compătimire	0,6	0,7	0,0	0,0	0,0	3,1	0,0	0,0
Harnici	9,6	9,7	5,0	3,2	6,5	15,6	7,5	6,2
Omenoși/ Buni la suflet	10,4	6,3	14,8	8,9	4,9	4,7	20,0	5,5
Normali / Adecvați	2,5	4,4	10,1	5,7	4,0	3,1	15,0	5,0
Liniștiți / Cuminiți	4,1	2,3	6,0	3,8	5,3	4,7	17,5	3,6
Deștepți	5,0	5,9	4,2	0,0	5,9	3,1	2,5	3,2
Respectuoși / Amabili	6,1	4,6	7,5	1,9	3,4	9,4	7,5	3,2
Buni	2,4	0,4	0,0	0,0	3,1	1,6	0,0	2,0
Întreprinzători	6,7	1,7	1,2	1,3	2,7	4,7	2,5	1,3
Prietenosi	0,3	0,9	1,2	2,5	0,6	0,0	0,0	1,2
Comunicabili	2,2	0,4	2,5	0,0	0,6	1,6	0,0	1,0
Săritori la nevoie	1,6	2,5	2,6	1,3	0,6	1,6	0,0	0,6
Le place țara / Vor să locuiască aici	1,5	6,2	0,6	0,6	0,9	1,6	2,5	0,5
Pozitivi	1,0	1,9	1,3	0,0	1,2	1,6	5,0	0,5
Patrioți / Iubesc patria lor	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	1,6	2,5	0,3
Uniți	0,4	2,3	0,6	1,2	0,6	1,6	2,5	0,3
Frumoși	0,5	0,0	0,5	0,0	0,0	3,1	0,0	0,1
Curioși	1,4	1,1	0,6	0,6	0,3	3,1	0,0	0,0

Atribut	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostici	Refugiați	Eșantion național
Înțelepți	0,0	1,0	0,8	0,0	2,1	3,1	0,0	0,0
Altceva	18,9	23,4	24,6	17,9	22,8	23,4	2,5	28,1
NS/NR	92,6	93,8	80,5	113,5	102,4	60,9	60,0	100,8

Analizând datele din Tabelul 3.9.2, putem constata că IOD indică curente majoritare de opinie în dreptul afirmațiilor: “Cei care vin să trăiască în Republica Moldova de obicei fug din țara lor, din anumite motive politice, economice” (IOD = +35), “Străinii sunt muncitori și nu fac șmecherii pentru a se îmbogăți” (IOD = -6). În cazul altor perechi de afirmații, nu a putut fi desprins vreun curent majoritar de opinie, valorile IOD fiind zero sau foarte aproape de zero. Astfel, 39% cred că străinii învață limba română atunci când vin în țara noastră, dar 38% cred că ei nu vor asta și aleg să vorbească în rusă sau engleză. 41% cred că străinii sunt atașați și țin la țara noastră, în timp ce 40% îi consideră mai atașați de țara lor natală. 36% sunt de părere că străinii nu vin în Republica Moldova cu scopul de a investi, însă 32% văd o influență foarte ridicată asupra ariei de afaceri și a finanțelor din țara noastră

Tabel 3.9.2 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al populației generale privind persoanele străine care locuiesc în Republica Moldova, dar nu dețin cetățenia Republicii Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/Refuz	IOD
Cei care vin să trăiască în Republica Moldova de obicei fug din țara lor, din anumite motive politice, economice	49	13	7	11	Străinii vin în Republica Moldova pentru a munci	7	5	8	35
Străinii învață limba română atunci când vin în țara noastră	27	12	13	25	Străinii nu doresc să învețe limba română pentru comunicare, dar comunică în limba engleză sau rusă	15	1	8	0
Nu sunt patrioți în țara în care trăiesc, ci tind mereu spre țara lor natală	30	10	15	26	Străinii din Republica Moldova țin la țara noastră, în care locuiesc	5	3	11	-1
Străinii au prea mult control asupra afacerilor și piețelor financiare din țara noastră	22	10	13	23	Străinii care vin în Republica Moldova să locuiască de obicei nu vin cu scopul de a investi, ci de a cheltui banii	10	4	18	-2
Niciodată nu au muncit, dar au câștigat bani prin șmecherii	20	7	13	24	Străinii sunt muncitori și nu fac șmecherii pentru a se îmbogăți	14	2	20	-6

Toți reprezentanții grupurilor minoritare cred că străinii care vin în Republica Moldova o fac în principal pentru a fugi de problemele economice sau politice din țara lor; cel mai des cred asta persoanele cu statut de refugiat (IOD = +51) și persoanele ate / agnostice (IOD = +50). În timp ce refugiații consideră că mulți dintre străini învață limba română (IOD = +21), reprezentanții celorlalte grupuri minoritare cred că străinii mai degrabă nu doresc să facă acest lucru. Refugiații privesc străinii ca fiind foarte atașați de țara noastră (IOD = -71), la fel și romii (IOD = -34), persoanele ate / agnostici (IOD = -24) sau găgăuzii (IOD = -15). Toți reprezentanții grupurilor minoritare consideră că străinii sunt muncitori și nu fac șmecherii, refugiații înregistrând un IOD de -77, iar persoanele ate / agnostici IOD = -53, iar în cazul altor grupuri minoritare variațiile sunt între IOD = -6 și -22.

Tabel 3.9.3 Indicele Opiniei Dominante (IOD) pentru perechile de afirmații care redau punctul de vedere al grupurilor minoritare privind persoanele străine care locuiesc în Republica Moldova, dar nu dețin cetățenia Republicii Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	A doua afirmație	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostici	Refugiați	Eșantion național
Cei care vin să trăiască în Republica Moldova de obicei fug din țara lor, din anumite motive politice, economice	Străinii vin în Republica Moldova pentru a munci	25	30	18	32	28	50	51	35
Străinii învață limba română atunci când vin în țara noastră	Străinii nu doresc să învețe limba română pentru comunicare, dar comunică în limba engleză sau rusă	-25	-21	-26	-4	3	-23	21	0
Nu sunt patrioți în țara în care trăiesc, ci tind mereu spre țara lor natală	Străinii din Republica Moldova țin la țara noastră, în care locuiesc	-15	-9	-34	1	-5	-24	-71	-1
Străinii au prea mult control asupra afacerilor și piețelor financiare din țara noastră	Străinii care vin în Republica Moldova să locuiască de obicei nu vin cu scopul de a investi ci de a cheltui banii	-1	-6	-23	-4	-5	-10	-4	-2
Niciodată nu au muncit, dar au câștigat bani prin șmecherii	Străinii sunt muncitori și nu fac șmecherii pentru a se îmbogăți	-22	-21	-17	-6	-16	-53	-77	-6

În general, percepțiile participanților din grupurile cu **populație generală** vizavi de persoane străine care trăiesc în Moldova sunt neutre, deși poate fi observată o oarecare precauție - dacă aceste persoane au un comportament *adecvat* sau nu. Asemănător cu cetățenii moldoveni care pleacă în alte țări, aceste persoane au venit în Moldova în căutarea unei vieți mai bune, *probabil fug de război sau de sărăcie* și, dacă aflarea lor aici este legală, nu este obligatoriu să solicite cetățenia statului. Unii participanți din mediul rural au fost de părere că străinii vin în Moldova pentru a *face bani ușori*.

[F, 33 ani, concediu de îngrijire a copilului, populație generală] Tot neutru, atât timp cât au un comportament adecvat, păstrează liniștea, curățenia pe stradă și așa mai departe. Sunt care locuiesc de mai mult timp, lucrează și poate plătesc taxe și impozite și, de asemenea, la noi moldovenii, tot au câte 3-4 cetățenii. De asta nu aș obliga pe acești oameni să devină cetățeni moldoveni, lasă să fie așa cum sunt, dar să respecte legislația Republicii în care locuiesc.

[F, 27 ani, directoare casa de cultură, ucraineană] Pentru că eu am făcut studii, eu știu precis, Moldova este considerată țară săracă. La noi este ieftin să faci studii, ieftin pentru străini, nu pentru noi. Este ieftin să îți cumperi haine, deci totul în principiu și ei vin calculat aici, ca să facă studiile, la medicină, da. Dar încolo deja pleacă și câștigă bani.

Femeile rome au asociat persoanele străine cu românii. Față de români, grupul lor etnic manifestă respect, îi consideră inteligenți și prietenoși. Față de alți străini, romii sunt destul de indiferenți, cu excepția situațiilor în

care persoane străine îi angajează. Acest lucru le lasă impresii pozitive, deoarece deseori moldovenii nu doresc să îi ia la lucru din cauza că sunt *țigani*.

Persoanele care nu vorbesc limba de stat au manifestat vigilență față de persoanele străine - sunt *venetici, important să se comporte cum se cuvine*. Primele asociații cu aceste persoane sunt *străini, alte culturi, afroamericani*.

Participanții **bulgari** sunt curioși cu privire la motivele pentru care cetățenii străini vin în Moldova. Unii consideră că sunt mai multe motive:

- ✓ vin la studii
- ✓ vin să se trateze/să trateze dinții
- ✓ vin pentru a deschide afaceri
- ✓ sunt turiști
- ✓ fac voluntariat.

Unii participanți apreciază venirea străinilor pentru a deschide afaceri; acest lucru înseamnă că vor fi create noi locuri de muncă pentru moldoveni. Venirea în Moldova este o decizie de apreciat, oamenii care fac asta sunt persoane cărora le place extremul - *экстремалы*.

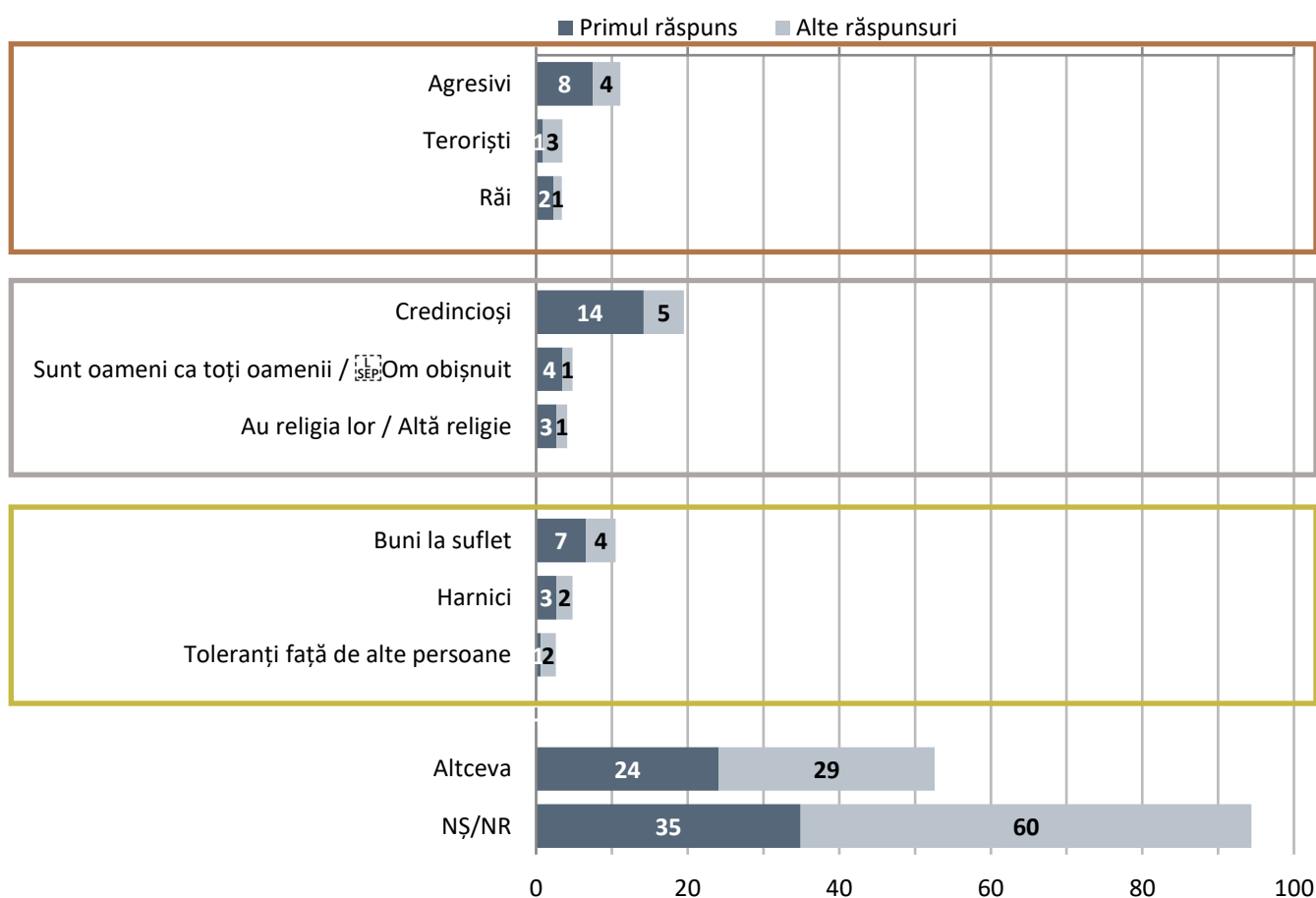
Participanții **ucraineni** simt un oarecare respect pentru străinii care s-au stabilit în Moldova deoarece și ei consideră că este de admirat ca cineva să vină *din aceeași Franță* ca să trăiască aici. Unii recunosc că sunt uimiți de astfel de cazuri. În principiu, străinii nu le provoacă emoții negative participanților. Unii participanți cred că ei vin în Moldova pentru că au anumite interese, de exemplu pentru că studiile sunt mai ieftine aici - își fac studiile în Moldova, apoi pleacă să facă bani în alte țări.

Vârstnicii nu au o opinie conturată despre străinii care locuiesc în Moldova. Important pentru ei este ca aceste persoane să respecte legea și să nu perturbe societatea - *să trăiască așa încetișor*.

percepții și atitudini față de persoanele de religie musulmană care locuiesc în Republica Moldova

Așa cum se poate observa în Graficul 3.10, în cazul persoanelor de etnie musulmană care trăiesc în Republica Moldova putem vorbi mai degrabă despre o lipsă a reprezentărilor și de o fărâmițare accentuată a răspunsurilor. 35% au dat răspunsul “nu știu” atunci când au fost rugați să facă asocieri gândindu-se la musulmanii care locuiesc în țara noastră. Se evidențiază răspunsul “credincioși” (14% au acordat acest răspuns ca primă opțiune și alți 5% ca a doua opțiune) și câte un atribut negativ - “agresivi” (8%, respectiv 4%), iar altul pozitiv - “buni la suflet” (7%, respectiv 4%). Doar câteva atribute completează acest tablou: “oameni ca toți oamenii” (5%), “harnici” (5%) etc. Avem însă și o grupă de răspunsuri care fac trimitere la unele stereotipuri care există despre musulmani și care completează răspunsurile încadrate în zona negativă: “teroriști” (4%), “răi” (3%) etc.

Grafic 3.10 Asocieri ale populației generale vis-a-vis de persoanele de religie musulmană care locuiesc în Republica Moldova. Ce cuvinte vă vin în gând în primul rând atunci când auziți „persoane de religie musulmană care locuiesc în Republica Moldova”? (întrebare deschisă, răspuns multiplu)

Amprenta de credincioși pentru musulmani este mai prezentă în zona de nord a republicii (24%), dar și în municipiul Chișinău (25%), în rândul celor care au studii medii (27%) și mai ales în rândul tinerilor (28%). Așa cum putem observa în tabelul de mai jos, grupurile etnice indică frecvent despre musulmani că ar fi credincioși: romii - 38%, găgăuzii - 29%, ateii / agnosticii - 27% și bulgarii - 25%. “Buni la suflet” este o altă caracteristică evidențiată semnificativ mai mult de reprezentanții grupurilor minoritare prin comparație cu rezultatele înregistrate la nivel național: 30% din refugiați, 29% din romi, 27% din găgăuzi, 17% din bulgari. Având printre refugiații intervievați și persoane musulmane, acest lot de persoane a proiectat și alte calități asupra musulmanilor.

Tabel 3.10.1 Asocieri ale grupurilor minoritare vis-a-vis de persoanele de religie musulmană care locuiesc în Republica Moldova. Ce cuvinte vă vin în gând în primul rând atunci când auziți „persoane de religie musulmană care locuiesc în Republica Moldova”? (întrebare deschisă, răspuns multiplu)

Atribut	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostici	Refugiați	Eșantion național
Agresivi	4,3	5,2	4,8	8,3	12,0	7,8	2,5	11,1
Teroriști	2,3	1,4	2,5	1,2	2,1	3,1	2,5	3,5
Răi	0,0	0,6	1,8	3,2	3,1	3,1	0,0	3,4
Extremiști	0,6	1,2	1,3	2,5	1,2	4,7	0,0	2,1
Diferit / Deosebit	2,9	1,3	3,4	1,3	2,5	0,0	5,0	1,9
Fanatici	7,0	2,9	0,5	1,2	1,2	3,1	2,5	1,6
Intoleranți	1,6	0,0	0,0	0,0	0,9	0,0	2,5	1,3
Leneși	0,0	0,8	0,0	0,6	0,0	3,1	0,0	0,4
Refugiați / Fugari	0,0	0,0	0,0	0,6	0,0	3,1	2,5	0,3
Maltratează / nu respectă femeile	0,2	0,0	0,0	0,0	0,3	7,8	0,0	0,2
Falși / Fățarnic	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	1,6	2,5	0,1
Credincioși	29,0	25,0	37,8	12,1	22,3	26,6	17,5	19,5
Sunt oameni ca toți oamenii / Om obișnuit	5,7	8,9	6,0	3,8	4,6	4,7	10,0	4,8
Au religia lor / Altă religie	4,8	3,3	2,4	1,9	6,2	7,8	2,5	4,1
Alte obiceiuri și tradiții	1,2	3,7	3,4	0,6	1,8	3,1	0,0	1,9
Vestimentația / Port diferit	0,0	1,3	0,6	0,6	1,5	4,7	0,0	1,1
Buni la suflet	26,6	17,4	28,7	9,5	10,5	10,9	30,0	10,5
Harnici	8,9	8,1	8,7	4,5	3,7	6,3	22,5	4,8
Toleranți față de alte persoane	4,6	3,4	3,2	3,2	2,8	3,1	7,5	2,6
Normali / Adecvați	2,0	1,1	1,3	1,3	2,5	1,6	10,0	2,2
Primitori	3,1	1,3	3,8	1,9	1,5	0,0	5,0	2,0
Retrași	1,2	1,0	0,6	0,0	1,2	1,6	2,5	1,6
Săritori la nevoie	5,2	5,9	5,4	1,9	1,2	1,6	10,0	1,6
Respectă legea	1,2	0,0	3,9	0,0	0,6	1,6	0,0	1,6
Prietenoși	1,0	0,4	0,6	1,2	0,0	0,0	2,5	1,5
Liniștiți	1,7	0,7	5,9	0,0	3,0	1,6	15,0	1,4
Luptători	0,3	0,8	1,6	0,6	0,3	0,0	2,5	1,2
Activi	2,5	2,0	1,6	0,0	1,8	0,0	2,5	1,1
Patrioți	0,8	1,1	0,0	0,6	1,2	0,0	2,5	1,1
Uniți	0,0	0,0	0,6	0,0	0,9	0,0	2,5	0,9
Respectuoși	1,6	1,1	1,1	2,6	0,6	1,6	0,0	0,9
Înțelepți	1,8	2,3	2,3	0,0	1,5	6,3	0,0	0,8
Sinceri / Cinstiți	2,4	1,6	3,2	0,6	1,2	1,6	5,0	0,4
Pozitivi	1,3	1,3	0,5	0,0	0,3	0,0	5,0	0,3
Familiști	0,0	0,7	0,0	1,2	0,6	3,1	2,5	0,1

Atribut	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostici	Refugiați	Eșantion național
Corecți / Pentru dreptate	0,0	0,8	2,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Altceva	20,1	22,1	12,6	16,3	20,7	32,8	5,0	22,9
NȘ/NR	65,5	83,0	61,2	121,1	91,7	51,6	57,5	94,4

Analizând datele din Tabelul 3.10.2, putem constata că IOD indică curente majoritare de opinie în dreptul afirmațiilor: “Musulmanii sunt prietenoși și religioși, ei nu pot face rău nimănui” (IOD = -5), “Islamul este o religie pașnică ca și celelalte religii” (IOD = -7), “Există teroriști de diferite religii” (IOD = -46). Cu toate acestea, nu trebuie să ignorăm că ponderi foarte importante din populație sunt de altă părere: 16% consideră musulmanii ca fiind teroriști/extremiști, 30% îi consideră agresivi și periculoși, iar 32% cred că islamismul este o religie extremistă.

De agresivitatea musulmanilor se tem cel mai mult bărbații (34%), cei cu vârsta între 56-70 ani (33%) și locuitorii din zona de nord a republicii (34%). 20% din bărbați, 21% din cei cu vârsta între 56-70 ani și 20% din locuitorii zonei de centru cred că musulmanii sunt teroriști/extremiști. În aceeași notă a extremismului este văzută și religia islamică de către 35% dintre bărbați, de 38% din persoanele de 41-55 de ani și de 38% din cei cu studii medii.

Tabel 3.10.2 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al populației generale privind persoanele de religie musulmană care locuiesc în Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Musulmanii sunt foarte agresivi și periculoși	23	7	14	23	Musulmanii sunt prietenoși și religioși, ei nu pot face rău nimănui	16	2	16	-5
Islamul este o religie extremistă	25	7	11	31	Islamul este o religie pașnică ca și celelalte religii	4	1	22	-7
Musulmanii sunt teroriști/extremiști	12	4	15	55	Există teroriști de diferite religii	5	1	9	-46

Persoanele refugiate, multe dintre ele fiind de religie musulmană, proiectează într-o măsură extrem de ridicată calitate privind musulmanii - prietenoși, nu pot face rău nimănui (IOD = -76), islamismul ca religie pașnică (IOD = -71, părere împărtășită și de atei / agnostici IOD = -76 sau romi (IOD = -30), iar teroriștii ar putea fi la fel de bine de diferite religii (IOD = -56). Alt grup care înregistrează percepții mai degradă pozitive vizavi de musulmani este cel al romilor, dar și bulgarii și găgăuzii îi consideră prietenoși și religioși pe musulmani.

Tabel 3.10.3 Indicele Opiniei Dominante (IOD) pentru perechile de afirmații care redau punctul de vedere al grupurilor minoritare privind persoanele de religie musulmană care locuiesc în Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	A doua afirmație	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostici	Refugiați	Eșantion național
Musulmanii sunt foarte agresivi și periculoși	Musulmanii sunt prietenoși și religioși, ei nu pot face rău nimănui	-29	-15	-36	-4	-7	-16	-76	-5

Prima afirmație	A doua afirmație	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostici	Refugiați	Eșantion național
Islamul este o religie extremistă	Islamul este o religie pașnică ca și celelalte religii	-16	-10	-30	-1	0	-76	-71	-7
Musulmanii sunt teroriști/extremiști	Există teroriști de diferite religii	-67	-59	-58	-52	-42	-8	-56	-46

Opiniile **populației generale** sunt împărțite. Pe de o parte, unii participanți au asociații neutre când aud despre persoanele de origine musulmană: burqa, vegetarieni, turci; unele din ele denotă un oarecare interes față de aceste persoane. Pe de altă parte, alții au mai degrabă o părere negativă și consideră că musulmanii se străduiesc să impună moldovenilor religia lor. În altă ordine de idei, unii participanți nu sunt de acord cu construcția moscheelor în Moldova.

Câțiva participanți au menționat că oamenii și-au creat o imagine eronată despre musulmani - *ceea ce vedem la știri nu sunt musulmani, sunt extremiști*. Au existat și opinii pozitive în grupurile cu populație generală: musulmanii sunt omenoși și ospitalieri.

Femeile rome au o părere foarte bună despre persoanele de religie musulmană. Ele au relatat că acesta este grupul etnic de la care primesc cel mai mult ajutor, persoanele musulmane au o atitudine frumoasă față de romi. În plus, în comunitățile musulmane este ordine, nu există așa probleme ca alcoolismul sau copii abandonati. Persoanele de religie musulmană sunt foarte credincioase și devotate religiei lor.

Asocierile pe care le au **persoanele care nu vorbesc limba de stat** vizavi de cei de religie musulmană sunt preponderent cu conotații neutre și negative:

- ✓ Coran
- ✓ poligamie
- ✓ burqa
- ✓ teroriști
- ✓ cruzime
- ✓ femeile au puține drepturi.

Unii participanți consideră că de la musulmani pornește terorismul și îi asociază cu cruzime. Bărbații au făcut glume că *poligamia este un lucru pozitiv la ei*.

Bulgarii și-au exprimat opinia despre persoanele de religie musulmană cu o oarecare rețineră. Unii dintre ei au afirmat că au o poziție de vigilență, chiar dacă una respectuoasă. Participantele femei au menționat că în religia musulmană nu există egalitatea între femei și bărbați, femeile au mai puține drepturi și unii simt *milă față de ele*. Ei respectă alegerea persoanelor de a împărtăși religia musulmană, la fel ca orice altă religie.

Participanții **ucraineni** simt preponderent frică când se gândesc la persoanele de religie musulmană. Unii participanți au menționat că *ceea ce fac ei în lume provoacă frică*; în plus, un participant a fost de părerea că persoanele de religie musulmană insuflă teamă din cauza că există acele persoane care își pun centura explozivă și se aruncă în aer. O altă asociație legată de persoanele de religie musulmană este *cruzimea*; în plus, participanții simt milă pentru femeile musulmane.

Pe de altă parte, este de admirat faptul că aceste persoane sunt devotate religiei, ideilor și idealurilor sale. Participanții consideră că oamenii de religie musulmană sunt foarte activi religios, indiferent unde s-ar afla;

dacă vine ora rugăciunii, musulmanii se vor pune în genunchi pentru a se ruga. Deși, cel către cine se roagă ei nu există - *Allah nu există*, consideră unul dintre participanți.

[[M, 29 ani, șomer, bulgar]: Ei inspiră frică deoarece îmbracă brâul lui Șahid (пояс Шахида), lor li se bagă în cap că dacă te arunci în aer, cu tine mai zboară în aer sute de oameni și atunci tu vei nimeri direct în rai, la masa lui Mohamed și acolo vei avea viață dulce. Iată asta li se bagă oamenilor în cap.

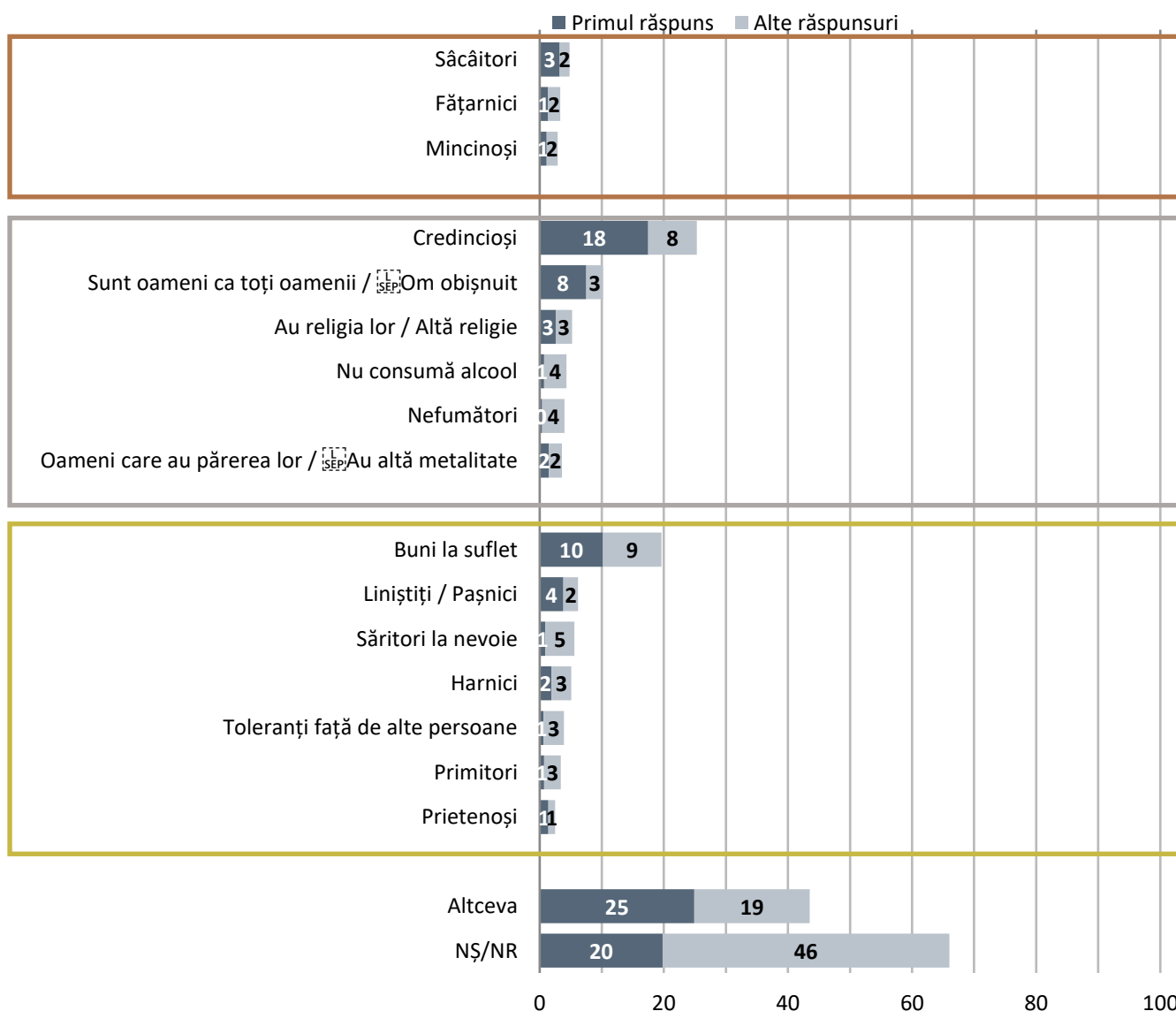
[F, 41 ani, profesoară, populație generală] Pe noi ne sperie lipsa de informație pentru că noi cumva am trăit pe niște emisiuni mai ales când era războiul în Cecenia, dacă mai țineți minte. Era o propagandă că o să vină cecenii, musulmanii și o să ne cotopească. Noi cumva nu avem o viziune asupra musulmanilor.

[F, 32 ani, casnică, romă] Ei ajută cel mai mult, cel mai mult ajută. E mare ordine la ei acolo.

percepții și atitudini față de persoanele care aparțin altor minorități religioase care locuiesc în Republica Moldova

În cazul persoanelor care aparțin altor minorități religioase putem vorbi mai degrabă despre o concentrare a percepțiilor spre atributele de “credincioși” (18% au acordat acest răspuns ca primă opțiune și alți 8% ca a doua opțiune) și “buni la suflet” (10%, respectiv 9%), restul atributelor întrunind ponderi scăzute de răspunsuri. Răspunsurile pozitive care completează acest tablou au fost: “liniștiți / pașnici” (consideră 6% din total eșantion), “săritori la nevoie” (6%), “harnici” (5%) etc. Avem însă și o grupă de răspunsuri care completează răspunsurile încadrate în zona neutră: “oameni ca toți oamenii” (11%), “au religia lor / altă religie” (6%), “nu consumă alcool” (1%) etc.

Grafic 3.11 Asocieri ale populației generale vis-a-vis de persoanele care aparțin altor minorități religioase care locuiesc în Republica Moldova. Ce cuvinte vă vin în gând în primul rând atunci când auziți „persoane care aparțin altor minorități religioase care locuiesc în Republica Moldova”? (întrebare deschisă, răspuns multiplu)

Persoanele care aparțin altor minorități religioase sunt considerate “credincioși” mai ales de locuitorii municipiului Chișinău (34%) și cei ai zonei de Nord (32%). Dincolo de atributul de “credincioși” utilizat de majoritatea grupurilor minoritare în proporții de 30-50% (excepție făcând persoanele cu statut de refugiați), “buni la suflet” a fost preferat de 38% din cei care au fost incluși în sub-eșantionul de minorități religioase, de 30% dintre romi, de 30% dintre refugiați sau de 28% dintre găgăuzi.

Tabel 3.11.1 Asocieri ale grupurilor minoritare vis-a-vis de persoanele care aparțin altor minorități religioase care locuiesc în Republica Moldova. Ce cuvinte vă vin în gând în primul rând atunci când auziți „ persoanele care aparțin altor minorități religioase care locuiesc în Republica Moldova”? (întrebare deschisă, răspuns multiplu)

Atribut	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/ agnostici	Refugiați	Eșantion național
Săcători / Insistenți	3,6	5,2	3,6	3,8	0,9	4,7	7,5	4,8
Fățarnici	5,6	4,9	4,3	3,1	0,9	7,8	2,5	3,3
Mincinoși	2,8	0,7	1,1	0,6	0,9	1,6	0,0	2,9
Agresivi / Impulsivi	1,2	0,0	2,8	1,3	0,6	3,1	0,0	1,9
Diferit / Deosebit	4,0	3,4	1,4	2,5	3,4	7,8	12,5	1,8
Răi	1,9	0,4	2,2	2,5	0,0	0,0	0,0	1,4
Intoleranți	2,6	0,7	0,6	0,6	0,0	1,6	5,0	0,8
Credincioși	38,0	30,1	45,1	33,8	49,6	34,4	17,5	25,3
Sunt oameni ca toți oamenii / Om obisnuit	4,8	10,5	5,5	8,2	5,0	15,6	10,0	10,2
Au religia lor / Alta religie	3,9	8,4	1,4	5,7	2,8	4,7	2,5	5,2
Nu consumă alcool	0,9	1,0	0,6	1,9	1,5	0,0	0,0	4,3
Nefumători	0,7	1,6	0,0	0,6	1,2	1,6	0,0	4,0
Oameni care au părerea lor / Au altă	0,0	3,1	0,5	0,6	0,9	3,1	0,0	3,6
Nu am nimic împotriva / Treaba lor	0,0	2,2	0,0	1,9	0,6	3,1	2,5	1,8
Să respecte legile	1,1	0,0	0,0	0,0	1,2	0,0	2,5	0,2
Buni la suflet	28,4	16,0	30,4	20,4	37,5	9,4	30,0	19,6
Liniștiți / Pașnici	1,8	4,2	4,5	3,8	11,1	4,7	5,0	6,2
Săritori la nevoie	4,3	2,1	5,7	9,6	10,2	0,0	2,5	5,6
Harnici	4,4	3,7	2,7	5,1	8,4	7,8	5,0	5,1
Toleranți față de alte persoane	5,7	1,6	2,0	7,0	5,3	3,1	0,0	3,9
Primitori	1,3	1,5	3,8	3,8	4,9	1,6	5,0	3,4
Prietenoși	2,3	1,2	1,2	1,9	7,4	1,6	0,0	2,5
Activi	1,9	1,8	4,6	4,5	3,4	1,6	0,0	2,4
Normali / Adecvați	0,6	2,6	6,8	4,4	3,1	3,1	15,0	2,3
Uniți	0,8	0,4	0,8	0,6	1,5	3,1	0,0	1,0
Sinceri / Cinstiți	1,7	3,6	0,0	0,0	2,5	3,1	0,0	0,8
Înțelepți / Educați	0,2	2,3	0,0	2,5	1,9	3,1	2,5	0,8
Patrioți	0,8	0,0	0,0	0,0	0,9	3,1	0,0	0,5
Pozitivi	0,3	0,4	0,0	0,6	1,2	0,0	2,5	0,5
Respectuoși	0,6	0,7	2,4	0,6	2,2	0,0	2,5	0,5
Altceva	20,3	30,5	22,6	20,3	17,4	21,9	5,0	26,7
NȘ/NR	65,0	65,5	59,7	68,5	36,8	54,7	82,5	66,0

Analizând datele din Tabelul 3.11.2, putem constata că IOD indică curențe majoritare de opinie în dreptul afirmațiilor: “Sunt persoane liniștite care pot sări în ajutor în orice moment” (IOD = +42), “Persoanele care aparțin altor minorități religioase duc un mod corect de viață” (IOD = +35), “Prezența lor la ușile oamenilor deranjează” (IOD = +20), “Sunt persoane foarte religioase” (IOD = +6). Așadar, reprezentanții minorităților

religioase sunt asociați mai degrabă cu prezența lor la ușile oamenilor, iar 32% îi bănuiesc că s-ar putea de fapt preface că sunt persoane atât de religioase.

58% din persoanele cu studii superioare sunt deranjate de prezența reprezentanților minorităților religioase la ușile oamenilor, comportament criticat mai ales de rezidenții municipiilor (62% dintre aceștia). 36% dintre bărbați cred că e mai degrabă vorba despre un act de prefăcătorie și nu credință; la fel cred 40% din cei cu vârsta cuprinsă între 56 și 70 de ani, 35% din cei cu studii scăzute sau 34% din cei care locuiesc la sat.

Tabel 3.11.2 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al populației generale privind persoanele care aparțin altor minorități religioase care locuiesc în Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Sunt persoane liniștite care pot sări în ajutor în orice moment	49	17	4	8	Sunt persoane agresive, mai degrabă o să facă rău cuiva, decât să ajute	9	3	11	42
Persoanele care aparțin altor minorități religioase duc un mod corect de viață	45	17	6	11	Persoanele care aparțin altor minorități religioase duc un mod desfrânat de viață	6	2	14	35
Prezența lor la ușile oamenilor deranjează	41	11	12	15	Oamenii rămân satisfăcuți în urma discuțiilor cu persoane care aparțin altor minorități religioase	11	2	8	20
Sunt persoane foarte religioase	28	11	12	20	Nu sunt religioși, ci doar se preface	13	1	15	6

Pentru toate perechile de afirmații testate, rezultatele IOD în cazul persoanelor cu dizabilități a fost mai scăzut decât rezultatul înregistrat pe eșantionul național, ei considerând și că minoritățile religioase mai degrabă se preface (IOD = -5). Majoritatea grupurilor de minorități, cu excepția persoanelor cu dizabilități, au înregistrat valori ale IOD mai ridicate (IOD între +45 și +71) decât cele înregistrate în eșantionul național (IOD = +42) privind considerarea minorităților religioase ca fiind formată din persoane liniștite. Găgăuzii și bulgarii au apreciat modul corect de viață dus de minoritățile religioase (IOD = +42 în ambele cazuri), în timp ce persoanele atei / agnostici s-au declarat cele mai deranjate de prezența lor la ușile oamenilor (IOD = +36).

Tabel 3.11.3 Indicele Opiniei Dominante (IOD) pentru perechile de afirmații care redau punctul de vedere al grupurilor minoritare privind persoanele care aparțin altor minorități religioase care locuiesc în Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	A doua afirmație	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/ agnostici	Refugiați	Eșantion național
Sunt persoane liniștite care pot sări în ajutor în orice moment	Sunt persoane agresive, mai degrabă o să facă rău cuiva, decât să ajute	53	45	45	39	71	46	54	42

Prima afirmație	A doua afirmație	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostici	Refugiați	Eșantion național
Persoanele care aparțin altor minorități religioase duc un mod corect de viață	Persoanele care aparțin altor minorități religioase duc un mod desfrânat de viață	42	42	20	23	65	35	20	35
Prezența lor la ușile oamenilor deranjează	Oamenii rămân satisfăcuți în urma discuțiilor cu persoane care aparțin altor minorități religioase	10	-2	-21	6	-19	36	-7	20
Sunt persoane foarte religioase	Nu sunt religioși, ci doar se prefac	1	8	6	-5	46	13	17	6

Reprezentanții **populației generale** au manifestat o atitudine tolerantă față de alte minorități religioase. Atât timp cât nu există din partea lor presiune și încercări de a convinge alte persoane să adere la religia lor, participanții nu au nimic împotriva. Unii participanți au fost de părerea că oamenii au același Dumnezeu, indiferent de religia împărtășită; diferențele sunt doar în numele dat divinității și în ritualuri - *ei îl cântă pe Dumnezeu cum vor ei, noi altfel.*

La fel ca și reprezentanții populației generale, **femeile rome** consideră că de fapt există un singur Dumnezeu, doar numele lui este diferit în diverse grupuri religioase. Ele au o atitudine respectuoasă față de persoanele care împărtășesc o altă religie pentru că este libertatea fiecăruia să își aleagă religia.

Reacțiile **participanților care nu vorbesc limba de stat** au fost neutre: este dreptul fiecăruia să își aleagă religia; persoanele de altă religie nu sunt cu ceva diferite de ei. Până la urmă, indiferent de confesiunea adoptată, fiecare persoană ar respecta cele șapte porunci care cu siguranță există în toate religiile. Totuși, asemănător publicului general, persoanele care nu vorbesc limba de stat au subliniat că e important ca reprezentanții altor minorități religioase să nu încerce să impună altor persoane religia lor.

Prima asociație pe care au avut-o participanții **bulgari** când au auzit despre alte minorități religioase a fost Martorii lui Iehova. Participanții au o părere mai degrabă negativă despre ei deoarece consideră că ei sunt deranjanți și *enervanți, pentru că umblă dimineața, strigă și împart broșuri.* Cu privire la alte confesiuni, participanții sunt de părerea că fiecare are dreptul să aleagă la ce religie aderă; în regiunea lor sunt persoane de diferite religii și au *atitudine pozitivă unii față de alții.*

La fel ca bulgarii, participanții **ucraineni** au o părere negativă despre Martorii lui Iehova deoarece sunt impertinenți și e mai bine să evite comunicarea cu ei. Unul dintre participanți a afirmat că *Dumnezeu nu a numit pe nimeni baptist. Dumnezeu nu a numit pe nimeni penticostal sau cumva altfel;* drept dovadă, în regiune oamenii de diferite confesiuni se înțeleg bine și au atitudine prietenească între ei. În final, orice nume ar avea divinitatea în diferite religii, *noi toți ne adresăm aceluiași Dumnezeu.*

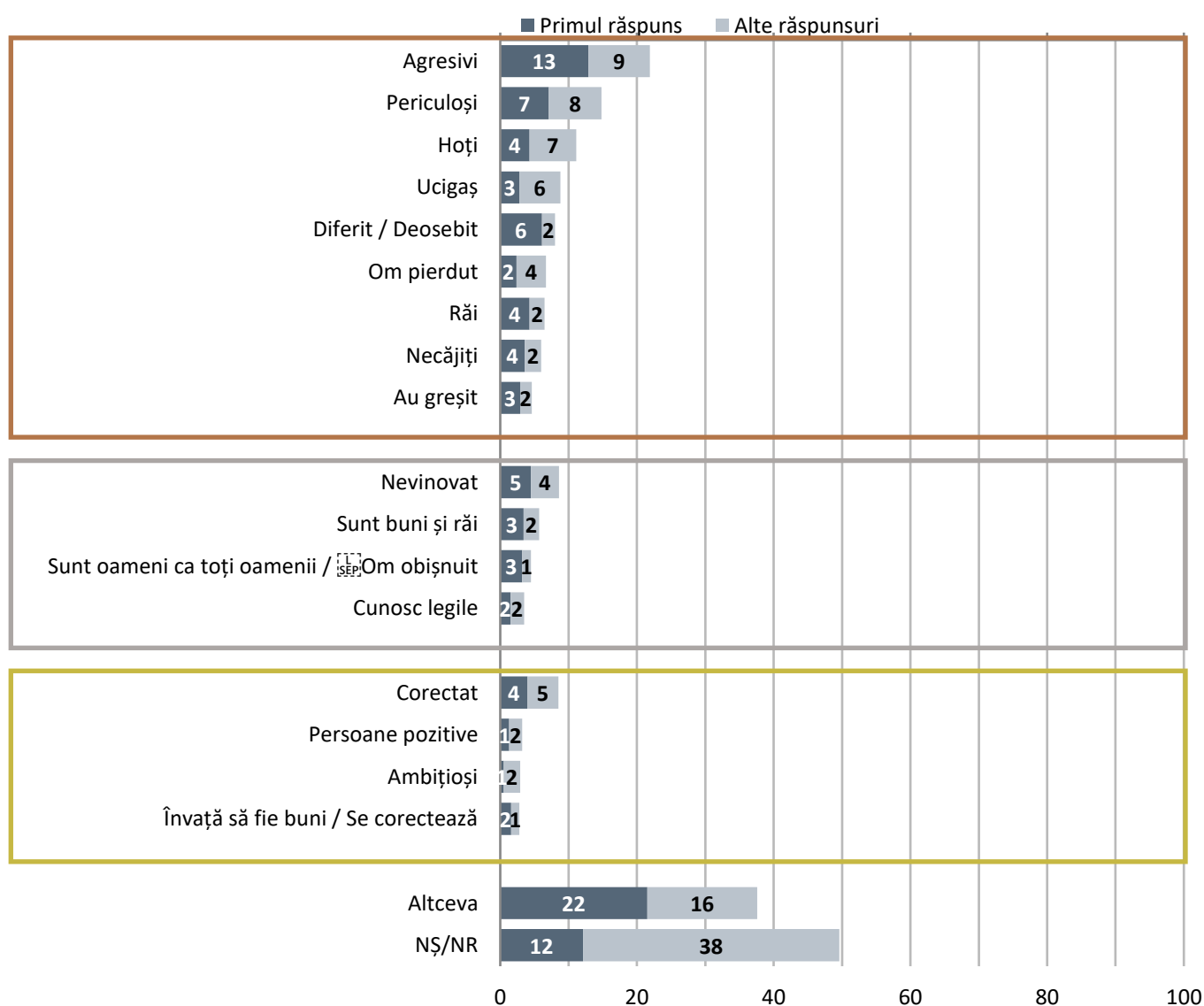
[F, 35 ani, concediu de îngrijire a copilului, populație generală] *Eu înțeleg altfel, ei altfel, noi ne rugăm într-un fel, ei altfel, ei îl cântă pe Dumnezeu cum vreau ei, noi altfel și așa că...*

[F, 35 ani, casnică, romă] *De fapt, noi avem un singur Dumnezeu, toți mergem spre el. Unul merge spre Iehova, altul merge încolo, toți merg spre același Dumnezeu.*

percepții și atitudini față de persoanele care au fost deținuți (persoane care au stat la închisoare)

Percepțiile oamenilor despre persoanele care au fost deținute sunt dominate de atribute negative (partea de sus a Graficului 3.12). Cu toate că a fost o întrebare deschisă, așadar fără ca respondentului să îi fie sugerată vreo variantă de răspuns, atributul “agresivi” a fost cel mai des menționat de participanții la sondaj (13% au acordat acest răspuns ca primă opțiune și alți 9% ca a doua opțiune). Lista percepțiilor negative este completată de considerarea acestui tip de persoane ca fiind “periculoși” (consideră 15% din persoanele intervievate), “hoți” (11%), “ucigași” (9%), “diferiți / deosebiți” (8%), “om pierdut” (6%), “răi” (6%), “necăjiți” (6%), “au greșit” (5%) etc. Este interesantă percepția unei părți din societate (9%) care îi consideră “nevinovați” din start, fără nici o informație despre ei. Percepțiile pozitive proiectează asupra acestei categorii de persoane speranța că ei s-au “corectat” (9%), că ei învață să fie buni (3%), că sunt persoane pozitive (3%) etc.

Grafic 3.12 Asocieri ale populației generale vis-a-vis de persoanele care au fost deținuți (persoane care au stat la închisoare). Ce cuvinte vă vin în gând în primul rând atunci când auziți „persoane care au fost deținuți (persoane care au stat la închisoare)”? (întrebare deschisă, răspuns multiplu)

Bulgarii asociază în cea mai ridicată măsură persoanele care au fost deținute cu atributul de “agresivi” (27% au acordat spontan acest răspuns), în timp ce 28% din atei / agnostici, 26% din romi, 25% din refugiați și 23% din găgăuzi au ales cuvântul “periculoși” pentru a descrie pe foștii deținuți. Refugiații (20%), persoanele cu dizabilități (17%), găgăuzii (12%), romii (11%) și bulgarii (10%), atunci când aud cuvântul “deținut”, îl asociază mai degrabă cu situația în care aceștia s-au “corectat”.

Tabel 3.12.1 Asocieri ale grupurilor minoritare vis-a-vis de persoanele care au fost deținuți (persoane care au stat la închisoare). Ce cuvinte vă vin în gând în primul rând atunci când auziți „persoanele care au fost deținuți (persoane care au stat la închisoare)”? (întrebare deschisă, răspuns multiplu)

Atribut	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostici	Refugiați	Eșantion național
Agresivi	10,3	26,5	23,0	13,4	18,6	18,8	20,0	21,9
Periculoși	22,9	12,9	26,2	16,6	17,4	28,1	25,0	14,8
Hoți	6,8	6,1	9,3	1,9	8,9	6,3	5,0	11,1
Ucigaș / Criminali	6,6	7,2	15,2	4,4	5,6	3,1	2,5	8,8
Diferit / Deosebit	7,1	1,2	0,7	8,9	4,0	9,4	10,0	8,0
Om pierdut / Om traumat	6,1	6,7	5,6	5,1	4,6	1,6	7,5	6,7
Răi	3,7	1,3	5,1	4,4	5,0	1,6	2,5	6,5
Necăjiți	6,3	4,9	1,9	5,7	5,6	4,7	2,5	6,0
Au greșit	6,5	10,5	7,3	4,4	7,2	7,8	5,0	4,6
Infraactori	7,9	6,3	2,5	2,5	2,5	12,5	0,0	2,1
Frică	1,9	2,2	12,8	3,1	3,8	6,3	2,5	2,0
Încalcă legea	5,3	1,0	0,5	3,2	1,8	3,1	0,0	1,7
Nu se pot corecta	2,2	2,5	0,8	4,5	0,6	1,6	0,0	1,6
Vinovați	1,6	1,1	0,6	2,5	1,2	0,0	0,0	1,5
Needucați	0,2	1,7	0,0	0,6	1,5	3,1	0,0	1,5
Îi țin la distanță	0,0	0,3	4,6	0,6	0,6	0,0	0,0	1,4
Inadecvați / Instabili	1,5	1,8	1,2	0,6	0,3	4,7	0,0	0,8
Pușcărie / Închis	8,7	5,6	3,0	7,0	4,9	7,8	0,0	0,8
Neplăcuți	0,5	0,4	0,8	0,0	0,0	3,1	0,0	0,5
Nu îi respect	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,5	0,2
Mincinoși	0,7	0,3	0,7	0,6	0,6	3,1	2,5	0,1
Pedepsiți / Și-a ispășit pedeapsa	0,0	0,0	0,6	0,0	0,9	0,0	2,5	0,1
Obraznici	0,0	3,6	0,0	1,3	0,3	1,6	0,0	0,0
Retrași / Rezervați	0,6	0,4	0,0	1,3	0,9	0,0	2,5	0,0
Nevinovat	9,7	9,2	10,2	8,9	6,8	3,1	2,5	8,6
Sunt și buni și răi	1,1	1,8	6,4	7,0	5,0	3,1	7,5	5,7
Sunt oameni ca toți oamenii / Om obișnuit	2,4	2,4	1,8	3,1	3,1	1,6	7,5	4,5
Milă / Compătimire	1,6	2,0	2,5	0,0	3,7	1,6	2,5	1,2
Îi acceptăm așa cum sunt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,5	0,1
Corectat	12,0	10,0	10,8	17,2	6,2	1,6	20,0	8,5
Cunosc legile	2,1	2,1	1,9	2,5	1,8	0,0	0,0	3,5
Persoane pozitive	4,1	1,2	2,1	3,2	1,8	1,6	7,5	3,2
Ambițioși	0,3	2,1	1,1	0,6	1,8	0,0	2,5	2,9
Învată să fie buni / Se corectează	1,4	5,7	3,2	1,3	8,3	3,1	0,0	2,8
Normali / Adecvați	1,9	2,5	0,0	2,5	0,9	1,6	5,0	2,0
Harnici / Muncitori	0,0	0,0	1,3	1,9	0,9	0,0	2,5	1,9
Toleranți față de alte persoane	0,0	0,8	1,8	2,5	0,6	0,0	0,0	1,1

Atribut	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostici	Refugiați	Eșantion național
Activi	12,7	3,2	0,6	0,6	0,6	3,1	0,0	0,9
Întepleți / Deștepți	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0	2,5	0,3
Liniștiți / Pașnici	0,0	0,4	3,2	0,6	1,2	0,0	0,0	0,1
Speranță că o să fie bine	0,0	0,0	0,6	0,0	0,6	0,0	2,5	0,1
Inofensivi	0,0	0,0	0,6	0,6	0,3	0,0	2,5	0,0
Respectă legile	1,4	1,2	1,1	0,6	1,2	1,6	2,5	0,0
Altceva	16,7	15,1	11,4	12,3	20,7	14,1	2,5	15,7
NȘ/NR	45,3	56,4	36,4	61,8	52,4	43,8	67,5	49,6

Analizând datele din Tabelul 3.12.2, putem constata că IOD indică curențe majoritare de opinie în dreptul afirmațiilor: “Și-au ispășit pedeapsa și acum sunt oameni ca toți oamenii” (IOD = -11), “Trebuie integrați în societate” (IOD = -36), “Majoritatea au nimerit în pușcărie pentru ilegalități mai puțin grave” (IOD = -52). Observăm așadar o susținere pentru integrarea lor în societate, totuși 20% se opun totuși acestei idei, iar 22% nu cred în capacitatea lor de a se corecta.

Foștii deținuți inspiră mult mai multă teamă femeilor (23%), persoanelor cu o educație foarte scăzută (34%) și celor de la sate (22%). Tot femeile (25%) și locuitorii satelor (18%) sunt categoriile de populație ce s-au declarat a fi foarte pesimiste cu privire la șansele ca persoanele deținute să se corecteze.

Tabel 3.12.2 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al populației generale privind persoanele care au fost deținuți (persoane care au stat la închisoare). Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Nu se vor corecta niciodată și la prima ocazie vor încălca din nou legea (fac o crimă)	14	8	12	27	Și-au ispășit pedeapsa și acum sunt oameni ca toți oamenii	35	1	3	-11
Sunt periculoși pentru societate și trebuie izolați	14	6	17	46	Trebuie integrați în societate	13	1	4	-36
Toți sunt ucigași	3	1	20	53	Majoritatea au nimerit în pușcărie pentru ilegalități mai puțin grave	16	1	6	-52

Reprezentanții grupurilor minoritare cred în foarte mare măsură că majoritatea din foștii deținuți au fost încarcerati pentru ilegalități mai puțin grave (IOD între -56 și -65), convingere mai puternică decât nivelul înregistrat în studiul național. În general, grupurile minoritare optează pentru tratarea deținuților ca persoane obișnuite odată ce ei și-au ispășit pedeapsa, refugiații fiind cei care susțin această idee în cea mai mare măsură (IOD = -43). Legat de integrarea lor în societate, chiar dacă reprezentanții tuturor grupurilor minoritare sunt de acord cu această idee, măsura în care respondenții sunt de acord este diferită, dacă trecem de la un grup la altul. Bunăoară, persoanele atei / agnostici sprijină acest curent de opinie la o valoare IOD de doar -7, în timp ce reprezentanții minorităților religioase par să ierte mai ușor și susțin cel mai mult integrarea deținuților în societate (IOD = -41).

Tabel 3.12.3 Indicele Opiniei Dominante (IOD) pentru perechile de afirmații care redau punctul de vedere al **grupurilor minoritare** privind persoanele care au fost deținuți (persoane care au stat la închisoare). *Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?*

Prima afirmație	A doua afirmație	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostici	Refugiați	Eșantion național
Nu se vor corecta niciodată și la prima ocazie vor încălca din nou legea (face o crimă)	Și-au ispășit pedeapsa și acum sunt oameni ca toți oamenii	-15	-13	-24	-12	-22	-23	-43	-11
Sunt periculoși pentru societate și trebuie izolați	Trebuie integrați în societate	-29	-25	-21	-36	-41	-7	-21	-36
Toți sunt ucigași	Majoritatea au nimerit în pușcărie pentru ilegalități mai puțin grave	-65	-65	-63	-59	-63	-60	-56	-52

Reprezentanții **populației generale** nu au avut o opinie fără echivoc cu privire la persoanele care au fost deținute. Sunt multe variabile necunoscute, dar care sunt decisive când vine vorba de atitudinea față de aceste persoane. Pe de o parte, ei simt o oarecare necesitate de a fi prudenți cu ex-deținuții, deoarece e dificil să te încrezi în cineva care a comis o infracțiune. Pe de altă parte, oamenii se pot schimba - *sunt care vin și-și revin, se angajează la lucru, lucrează*; în aceste cazuri, dacă sunt tratați negativ, înseamnă că există discriminare. Despre oamenii care și-au ispășit pedeapsa și acum duc o viață corectă participanții au o părere bună.

Un alt motiv pentru care le-a fost dificil să exprime o atitudine generală față de persoane care au fost deținute este posibilitatea ca unii să fie condamnați fiind nevinovați.

Unii consideră că, indiferent de motivul ispășirii pedepsei, deținuții petrec timp într-un anumit anturaj și acest lucru nu are cum să nu le influențeze comportamentul ulterior. În plus, este oricum dificil pentru aceste persoane să se reintegreze în societate deoarece există discriminare și toți *ii iau la fugă pentru că sunt de acolo*.

Primele asocieri pe care le au unele **femei rome** când aud despre persoane care au fost deținute, au fost *să fie prudente*. În timpul discuției și expunerii diverselor opinii, participantele au ajuns la concluzia că, indiferent de motivele pentru care o persoană a fost deținută, după ispășirea pedepsei fiecare merită o șansă. Aceste persoane trebuie ajutate și susținute.

Primele asocieri pe care le au **persoanele care nu vorbesc limba de stat** cu ex-deținuți sunt:

- ✓ infractor
- ✓ frică
- ✓ diferiți/depinde pentru ce e condamnat
- ✓ impredictibili
- ✓ tatuaje
- ✓ jargon
- ✓ neîncredere
- ✓ să nu-l atingi.

Mai mulți participanți au menționat că deținuții pot fi diferiți, deoarece sunt condamnați pentru diferite infracțiuni. În plus, există persoane condamnate pe nedrept, nevinovate. Dar oricum, odată ce și-au ispășit

pedeapsa în închisoare, și-au schimbat comportamentul și mentalitatea. Opțiunea cea mai potrivită, în viziunea unor participanți, este să eviți aceste persoane indiferent de motivul pentru care au fost deținute.

[M, 36 ani, profesor, populație generală] Dacă să vorbim despre persoanele nevinovate care au fost deținute într-un regim oarecare, sunt tare mulți nevinovați care tac și fac și sunt oameni. Chiar și acei vinovați, dar fiecare cu păcatul lui, nu sunt eu judecătorul ca să cântăresc cine și ce a făcut.

[M, 50 ani, lemnar, ucrainean] Da, cu o anumită categorie de oameni, adică ei au fost condamnați pentru diverse infracțiuni. Adică oricum îți schimbi mentalitatea, din cauza... După comunicarea de azi, adică ne schimbăm, am făcut multe lucruri noi și ei la fel. Adică omul se schimbă.

Primele reacții ale **bulgarilor** se aseamănă cu cele ale participanților din alte grupuri:

- ✓ frică
- ✓ prudență
- ✓ inegalitate
- ✓ stai la distanță.

Participanții au fost de părerea că există diferite persoane în rândul ex-deținuților. Desigur, pentru a depăși prima impresie, pentru a înțelege ce fel de persoană este în fața ta, este nevoie de o minimă discuție cu această persoană. Inclusiv deținuții din închisori nu au păreri identice unii despre alții.

Prima mențiune a **ucrainenilor** a fost că sunt diferiți ex-deținuți, nu îi poți judeca pe toți la fel. Mai mulți participanți consideră că este nevoie de prudență în comunicarea cu aceste persoane, deoarece există subiecte care nu le sunt pe plac, în special teme prea personale. Deținuții sunt psihologi foarte buni în opinia unor participanți. Femeile consideră că de la foști deținuți *nu te poți aștepta la ceva bun*.

Vârstnicii simt mai degrabă antipatie și frică față de persoanele care au fost deținute deoarece există probabilitatea ca acestea să continue calea infracțiunilor - *poate să intre să ia ceva*. Dacă este clar că persoana a revenit din închisoare și s-a corectat, atunci este posibil ca opinia lor să devină pozitivă. Asemănători cu participanții din alte grupuri, au afirmat că există și persoane condamnate pe nedrept, față de ele simt mai degrabă milă.

[F, 46 ani, casnică, romă] Tot trebuie să îi ajutăm, deoarece nu că a meritat... Ce a meritat deja și-a ispășit pedeapsa, dar cum să-l întorci în circuit altfel?

[M, 62 ani, paznic, vârstnic] Cel care a făcut vreo infracțiune, da, este corect, este un fel de antipatie, dar acesta care nu a făcut, dar întâmplător este un fel de jale.

percepții și atitudini față de femei

Persoanele care au participat la sondajul național au optat preponderent pentru afirmațiile care conțin poziții nediscriminatorii față de implicarea femeilor în sfera publică - 76% cred că femeile trebuie să îmbine partea profesională cu cea care ține de munca casnică, ele putând fi și muncitori și conducători foarte buni; 71% apreciază activismul și succesul femeilor în funcții de administrare publică; 70% apreciază intuiția și deciziile femeilor, iar 65% acceptă și chiar ar aprecia prestațiile mai echilibrate ale femeilor în sfera politicii.

Acest modul al studiului este unul din capitolele la care s-au înregistrat îmbunătățiri semnificative ale percepțiilor populației față de studiile derulate în 2015 sau 2018. Cu toate acestea, mai avem unele segmente de populație care încă utilizează stereotipuri și au puncte de vedere discriminatorii: astfel, 18% consideră că bărbații sunt mai pregătiți pentru a ocupa pozițiile de conducere a statului, 16% cred că femeile nu pot lua o decizie potrivită din cauza sensibilității și emotivității lor, 15% văd rolul femeilor mai degrabă în bucătărie și în direcția creșterii copiilor, iar 13% proiectează asupra femeilor o pasivitate și o frică care le împiedică să se implice în aria publică.

Tabel 3.13.1 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al populației generale privind persoanele de gen feminin. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
În pozițiile de conducere a statului trebuie să fie persoane de sex masculin, care sunt mai pricepuți în problemele politice și economice și au	15	3	10	55	Pe pozițiile de conducere a statului ar putea fi și femei, ele nu sunt mai prejos decât bărbații ca pregătire și cunoștințe. Sunt capabile să fie mai	14	0	2	-39
Femeile sunt prea sensibile și emoționale, în caz de urgență nu pot lua o decizie	11	5	13	57	Femeile au o intuiție foarte bună, iar deciziile lor sunt deseori corecte	11	1	3	-46
Femeile sunt mai pasive, din acest motiv le este frică să se implice în acțiuni publice	9	4	14	57	Femeile sunt active, iar implicarea lor în activitățile publice este realizată cu succes	13	1	4	-47
Femeile sunt gospodine bune de asta ele trebuie să se ocupe de gospodărie și creșterea copiilor	12	3	12	64	Femeile pot fi foarte buni muncitori și conducători, motiv din care trebuie să combine cariera profesională cu	9	0	0	-55

La toți indicatorii din tabelul de mai sus, gândirea stereotipică este prezentă mai degrabă în rândul bărbaților, al persoanelor cu educație mai scăzută și în rândul reprezentanților grupurilor etnice minoritare. De altfel, sondajul efectuat în rândul grupurilor minoritare a confirmat și mai clar acest lucru. Din nou, grupul romilor este cel mai tradiționalist și separă rolurile mult mai clar decât o fac celelalte grupuri minoritare; pentru romi, la conducerea statului trebuie să fie bărbați (IOD = 21), în timp ce toate celelalte grupuri minoritare înregistrează curente majoritare în dreptul afirmației care susține implicarea femeilor în politică). Chiar dacă la celelalte perechi de afirmații supuse testării, romii înclină balanța în direcția susținerii femeilor, balanța răspunsurilor este mult mai echilibrată decât în cazul rezultatelor înregistrate în dreptul altor grupuri minoritare. Persoanele atei / agnostici și refugiații au tendința de a acorda femeilor mult mai multe drepturi și

oportunități decât o fac reprezentanții altor grupuri minoritare. Găgăuzii și bulgarii cred în mare măsură că femeile pot fi muncitori sau conducători buni (IOD = -73, respectiv IOD = -70), acceptă prezența femeilor în activități publice (IOD = 57 în cazul ambelor grupuri etnice), dar au o deschidere mult mai mică pentru ca femeile să ocupe poziții importante în conducerea statului (IOD = -18, respectiv IOD = -10). Persoanele cu dizabilități urmează același model de gândire ca și reprezentanții celor două grupuri etnice și susțin într-o pondere mai scăzută prezența femeilor în funcții de conducere a statului (IOD = -14).

Tabel 3.13.2 Indicele Opiniei Dominante (IOD) pentru perechile de afirmații care redau punctul de vedere al grupurilor minoritare privind persoanele de gen feminin. *Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?*

Prima afirmație	A doua afirmație	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Persoane cu dizabilități	Minorități religioase	Atei/agnostici	Refugiați	Eșantion național
În pozițiile de conducere a statului trebuie să fie persoane de sex masculin, care sunt mai pricepuți în problemele politice și economice și au	Pe pozițiile de conducere a statului ar putea fi și femei, ele nu sunt mai prejos decât bărbații ca pregătire și cunoștințe. Sunt capabile să fie mai	-18	-10	21	-14	-30	-37	-44	-39
Femeile sunt prea sensibile și emoționale, în caz de urgență nu pot lua o decizie potrivită	Femeile au o intuiție foarte bună, iar deciziile lor sunt deseori corecte	-41	-36	-19	-51	-45	-34	-28	-46
Femeile sunt mai pasive, din acest motiv le este frică să se implice în acțiuni publice	Femeile sunt active, iar implicarea lor în activitățile publice este realizată cu succes	-57	-57	-27	-51	-46	-55	-71	-47
Femeile sunt gospodine bune de asta ele trebuie să se ocupe de gospodărie și creșterea copiilor	Femeile pot fi foarte buni muncitori și conducători, motiv din care trebuie să combine cariera profesională cu munca casnică	-73	-70	-20	-57	-56	-76	-62	-55

Primele asocieri pe care le au reprezentanții populației generale despre femei sunt pozitive:

- ✓ sunt harnice
- ✓ de treabă
- ✓ au grijă de toate
- ✓ gingășie
- ✓ frumusețe
- ✓ respect.

În același timp, mai mulți participanți consideră că femeile în prezent au foarte multe sarcini pe umerii lor: au grijă de casă, de copii, merg la lucru, *au grijă de bărbat, sunt peste tot*. Participanții din mediul rural au compătimit femeile pentru că ele trebuie să se descurce cu prea multe sarcini deoarece bărbații sunt plecați. Femeile sunt cele care de fapt conduc - *bărbatul este capul, dar femeia gâtul, unde se întoarce gâtul, acolo se duce și capul*.

Femeile rome consideră că femeia este inima casei, este *ceva sfânt*; femeile trebuie respectate și prețuite deoarece ele fac totul: dau viață copiilor și au grijă de ei, este gospodină în casă, pregătește mâncare - *totul trece prin ea*. Una dintre participante a răspuns că femeia trebuie *bătută cât mai mult*.

În opinia participanților **care nu vorbesc limba de stat**, despre femei se pot spune toate cuvintele frumoase care există. O femeie este asociată cu:

- ✓ frumusețe
- ✓ procreare
- ✓ suferință
- ✓ dragoste
- ✓ răbdare
- ✓ respect
- ✓ impulsivă, dacă situația o cere.

Asociații similare au avut și participanții **bulgari**. Gândul la femei trezește sentimente preponderent pozitive. Unul dintre participanți a încercat să explice că față de femei, bărbații, de obicei, simt instinctul de procreare, *fertilizare* - acest lucru are loc la nivel instinctual și nu poate fi înlăturat. Unele femei au râs, dar au menționat că aceste sentimente pot fi și platonice.

Opiniile participanților ucraineni despre femei sunt pozitive, la fel ca ale altor participanți. Spre deosebire însă de alte grupuri, ucrainenii au conturat o percepție a unei femei mai puternice, mai impunătoare. Femeile sunt puternice atât spiritual, cât și fizic - *nici un bărbat nu ar putea suporta durerile nașterii*. Alte asociații pe care participanții le au cu femeile sunt:

- ✓ frumusețe
- ✓ înțelepciune
- ✓ viclenie
- ✓ încăpățănare
- ✓ sexuală.

Unii participanți simt respect și compătimire în raport cu femeile. Alții consideră că femeile sunt foarte perseverente - dacă o femeie și-a pus ceva în gând, nimeni nu o poate convinge; o femeie va realiza orice și-a pus în gând. În plus, nimeni nu poate sta în calea a *două femei care au pornit pe calea dușmăniei* deoarece cu femeile e greu să te înțelegi, în opinia unei participante. Cu toate acestea, unele participante consideră că multe femei tinere din ziua de azi sunt *o dezamăgire* - sunt calculate și au drept scop doar o căsnicie reușită.

Vârstnicii consideră că în Moldova sunt cele mai frumoase și cele mai harnice femei. Femeia este o *fiiță bună* și respectată în mod deosebit.

[M, 44 ani, funcționar, bulgar] În orice caz... noi provenim de la unii dintre strămoșii noștri, da? de origine animală. În orice caz, unele dintre acele instincte au rămas cu noi, inclusiv instinctul de fertilizare, prin urmare, în raport cu femeile întotdeauna...

[F, 29 ani, director căminul cultural, ucraineană] Pentru că acum... ei bine, copiii, fetele, se gândesc doar la cum să se căsătorească bine, să nu facă nimic, să nu aibă multe de făcut și să fie mereu frumoase, dar să nu fie nevoie să gătești. Să mănânci, dar să nu gătești. Asta e tot ce vor.

principalele concluzii

“Studiul privind percepțiile și atitudinile față de egalitate în Republica Moldova” a fost efectuat de către compania de cercetare sociologică IMAS – Cercetare și Strategii [imas] în cadrul proiectului comun al Consiliului Europei și Uniunii Europene de luptă împotriva discriminării în Republica Moldova (“Consolidarea capacităților actorilor din sectorul justiției pentru realizarea actului de justiție în conformitate cu standardele Europene, pentru combaterea discriminării în Republica Moldova”, parte a programului “Parteneriat pentru Buna Guvernare II”).

Studiul de față și-a propus măsurarea atitudinilor și percepțiilor populației față de diferite persoane și grupuri vulnerabile și marginalizate din Republica Moldova.

Dacă analizăm top 5 al problemelor stringente raportate de participanții la sondaj, vom observa că majoritatea răspunsurilor țin de aria economică și sunt ținute spre aspectele ce țin de nivelul de trai, de puterea de cumpărare; cea mai des menționată problemă a fost cea a salariilor/pensiilor (61%), cea a creșterii prețurilor (51%), a locurilor de muncă insuficiente (41%) sau a economiei slab dezvoltate (28%). 49% din respondenți pun un accent mai ridicat pe lupta împotriva corupției, temă care trebuie să ținem cont că a fost tema centrală a campaniei electorale recent încheiate și a constituit o temă frecvent vehiculată de actuala putere politică de la Chișinău pe parcursul etapei de culegere de date pentru acest studiu. Față de rezultatele înregistrate în sondajul național, reprezentanții grupurilor minoritare au raportat ponderi mai scăzute de interes pentru tema corupției, dar ei s-au arătat în general mai afectați de problemele de natură economică, mai ales cei care locuiesc în zona de sud a republicii. Discriminarea anumitor grupuri de persoane nu este percepută de către cetățeni ca fiind printre cele mai stringente probleme în Republica Moldova, în dreptul acestei teme am regăsit doar 4% din răspunsurile acordate.

Tinerii (18-25 de ani) și adulții (26-40 de ani) se confruntă cu un fenomen acut al neîncrederii; 87%, respectiv 86% au puțină/foarte puțină/deloc încredere în oameni. La polul diametral opus sunt persoanele în etate (peste 70 de ani) unde 41% dintre ele afirmă că au multă/foarte multă încredere în oameni. Per total, putem vorbi despre unul din cinci cetățeni care au încredere în semenii. Singurii care par să investească multă încredere în semenii par a fi persoanele refugiate (60% din ei au încredere în semenii). În rest, reprezentanții grupurilor minoritare au înregistrat chiar și nivele de încredere mai scăzute sau cu puțin peste reperul de 20% stabilit de sondajul național.

Sarcina de a formula o definiție a termenului de încredere este tot mai dificilă și tot mai mulți reduc asta la încrederea sau acțiunile propriei persoane; și extinderea încrederii către rudele apropiate se face cu destule precauții, dar încă este aria unde există mai multă siguranță în acest sens. Tinerii sunt cei care privesc și își construiesc încrederea pe alt traseu, mai degrabă prin prisma acțiunilor pe care le fac alții pentru ei: ajutor financiar, ajutor printr-o acțiune fizică concretă, suport emoțional, sfaturi primite, susținere chiar și atunci când nu ai neapărat dreptate. Odată ce trecem la alte segmente de vârstă, conceptul de încredere e tot mai afectat de istoricul de viață al fiecăruia, dar și de multele dezamăgiri de ordin politic unde s-a tot investit încredere care s-a năruit în mod repetat.

Din total eșantion, doar 5,8% din respondenți ar accepta drept membri ai familiei reprezentanții ai tuturor grupurilor minoritare, iar alți 8,4% s-ar înscrie cu valoarea Indicelui Distanței Sociale (IDS) până la valoarea de 0,5, ceea ce ar reprezenta o acceptabilitate ridicată ca membru al familiei a unei părți mari din grupurile minoritare. În același timp, 4,2% dintre participanții la sondajul național ar expulza din țara noastră reprezentanții tuturor grupurilor minoritare menționate în sondaj, iar alți 3,3% au înregistrat o valoare a IDS peste valoarea 5,50, ceea ce ar însemna o dorință puternică de a exclude din țara mare parte din grupurile minoritare. Indicele mediu de distanță socială față de grupurile minoritare a înregistrat valoarea 2,66 (din maxim 6 posibile), ceea ce ar însemna, în general, că cetățenii Republicii Moldova ar accepta reprezentanții grupurilor minoritare drept colegi.

Grupurile acceptate în cea mai scăzută măsură sunt reprezentate de persoanele LGBT+ (IDS = 4,5), persoanele care trăiesc cu HIV (IDS = 3,5) și persoanele care au fost deținute (IDS = 3,1). În medie, respondenții ar prefera ca persoanelor LGBT+ să le acorde cel mult un statut de vizitator. Dintre grupurile minoritare intervievate, refugiații (IDS mediu = 1,31) par a fi cei mai toleranți, urmați fiind de persoanele atei/agnostici (IDS mediu = 1,89), dar în ambele cazuri vorbim de loturi de respondenți foarte mici din punct de vedere numeric. Persoanele cu dizabilități (IDS mediu = 2,67) și etnicii bulgari (IDS mediu = 2,70) sunt mai puțin toleranți și au înregistrat valori ale IDS mai mari decât media înregistrată în studiul național (IDS = 2,66). Grupurile minoritare s-au dovedit a fi extrem de intolerante la adresa persoanelor LGBT+, excepție făcând doar refugiații și persoanele atei/agnostici; persoanele de etnie romă (IDS = 5,6), bulgarii (IDS = 5,1) și găgăuzii (IDS = 5,0), în general ar exclude sau ar accepta cel mult statutul de vizitator pentru persoanele LGBT+.

Atunci când au fost întrebați după ce criterii diferă oamenii din Moldova, cel mai frecvent a fost numit criteriul financiar - oamenii pot fi bogați sau săraci, unii au bani alții nu au. Alte criterii utilizate au ținut de cele mai multe ori de religie, stil de viață (statut, valori, mentalități), înfățișare, culoarea pielii (rasă), etc. Pe de o parte oamenii conștientizează tot mai clar diferențele generate în primul rând de posibilitățile financiare ale fiecăruia; pe de altă parte, majoritatea participanților la focus grupuri acceptă diferențierile și văd și lucruri atractive și interesante în diversitate.

Egalitatea pentru mulți din ei mai poate fi discutată doar în termeni de egalitate de șanse, egalitate în privința oportunităților, egalitatea în fața legii (mai mult ca aspirație decât ca realitate posibilă în Moldova), egalitate de drepturi și obligații. Conceptul de egalitate încă mai face trimitere la vremurile de pe timpul URSS. Chiar dacă marea majoritate nu cred în existența egalității în Moldova (poate doar teoretic), evoluțiile privind asigurarea egalității pe criterii de gen din ultima perioadă au fost remarcate.

Participanții din toate focus-grupurile au definit normalitatea prin prisma normelor sociale, respectării și nerespectării acestora, a respectării legilor, prin prisma înțelegerii a ceea ce este corect sau incorect, prin prisma relaționării cu alte persoane, prin prisma conformismului de a avea familie etc. Anormalitatea semnifică, în primul rând, comportamente neacceptate de către alți oameni, mai ales consumul de substanțe narcotice, alcool, situații în care alții sunt puși în pericol, atitudini urâte față de alți oameni (limbaj vulgar, înjurături sau alte comportamente antisociale).

O altă temă discutată în timpul sesiunilor de grup a fost discriminarea. Ea este înțeleasă de oameni prin situații ce țin de excluderea persoanelor din societate, înjosirea lor, acțiuni bazate pe prejudecăți, lezarea/suprimarea de drepturi, împărțirea oamenilor în categorii etc. Lista exemplurilor și situațiilor proprii discutate este extrem de largă și diversă: discriminare la locul de muncă sau atunci când se caută un loc de muncă, discriminarea statului față de anumite grupuri de persoane, situații de discriminare pe criterii etnice, accesul restricționat la educație, limitarea drepturilor odată cu pandemia de Covid-19 sau chiar expunerea situațiilor de discriminare la care sunt supuși moldovenii plecați să muncească peste hotare.

Percepțiile oamenilor despre persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale sunt dominate în mod categoric de atribute negative: „*bolnav psihic/probleme mintale*” (40% din populația generală), „*nenorociți*” (18%), „*retard*” (8%) etc. 22% au afirmat că acest grup de persoane are nevoie de ajutor de la stat, 14% simțind pentru ei „*milă/compătimire*”, în timp ce lista de atribute pozitive este foarte săracă în mențiuni: „*buni la suflet*” (7%). Romii se diferențiază de celelalte grupuri minoritare prin ponderea foarte ridicată (60%) pentru cei care consideră persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale ca fiind „*bolnav psihic/probleme mintale*”. În timpul discuțiilor de grup, participanții s-au raportat la acest grup de persoane în termeni (foarte) negativi: *sunt bolnavi la cap, Doamne ferește!*, strașnici, izolare, jale, frică și neatenție, afirmând că societatea noastră nu este încă pregătită pentru integrarea persoanelor cu dizabilități mintale și intelectuale. Nu au lipsit și reacțiile de milă, compătimire sau încercări timide de a oferi ajutor.

Percepțiile oamenilor despre persoanele cu dizabilități fizice sunt dominate de atribute negative: „*invalid, calic*” (28% din populația generală), „*nenorociți*” (12%), „*nu se pot îngriji*” (11%), „*fără picior, mână*” (10%) etc. 24% au afirmat că acest grup de persoane are nevoie de ajutor de la stat, 16% simțind pentru ei „*milă/compătimire*”, în timp ce lista de atribute pozitive este foarte săracă în mențiuni: „*buni la suflet*” (10%). Persoanele atei/agnostici (44%) și găgăuzii (35%) se diferențiază de celelalte grupuri minoritare prin ponderea ridicată a celor care consideră persoanele cu dizabilități fizice ca fiind „*invalid, calic*”. În timpul discuțiilor de

grup, participanții s-au raportat la acest grup de persoane în termeni mai degrabă negativi: reacții de compătimire sau jenă, de evitare a contactului vizual cu aceștia, milă, neputință și durere.

Percepțiile oamenilor despre persoanele LGBT+ sunt dominate în mod categoric de atribute negative: „anormal” (29% din populația generală), „persoane bolnave” (16%), „destrăbălați” (14%), „alte atitudini negative” (8%), „o prostie” (7%) etc. 7% au afirmat că acest grup de persoane are nevoie din partea celorlalți să fie înțeleși, în timp ce lista de atribute pozitive este extrem de săracă în mențiuni: „educați” (2%). Găgăuzii (31%) și romii (30%) se diferențiază de celelalte grupuri minoritare prin ponderea foarte ridicată a celor care consideră LGBT+ ca fiind „anormale”. În timpul discuțiilor de grup, subiectul nu a fost ușor de discutat, reacțiile de rușine și de evitare fiind deseori prezente (mai ales la femeile rom). Participanții s-au raportat la acest grup de persoane în termeni (foarte) negativi: *sunt bolnavi, Doamne ferește!*, nu sunt întregi la minte, sunt o rușine în comunitate, să stăm departe de ei, să îi ucidem, să tăiem acest rău de la rădăcină, dezgust, antipatie, frică, persoane rătăcite.

Percepțiile oamenilor despre persoanele care trăiesc cu HIV sunt dominate în mod categoric de atribute negative: „bolnavi” (39% din populația generală), „bătuți de soartă/nenorociți” (15%), „pericol de infectare” (11%) etc. 8% simt pentru ei „milă/compasiune”, în timp ce lista de atribute pozitive este foarte săracă în mențiuni: „dornici de viață” (2%). Găgăuzii (46%) și minoritățile religioase (45%) se diferențiază de celelalte grupuri minoritare prin ponderea ridicată a celor care consideră persoanele care trăiesc cu HIV ca fiind „bolnavi”. În timpul discuțiilor de grup, participanții au subliniat faptul că acum există destulă informație care arată că persoanele care trăiesc cu HIV nu sunt un pericol pentru societate, dar, cu toate acestea, majoritatea vor să stea la distanță de ei, manifestând o oarecare teamă, îngrijorare, dar și compasiune și milă pentru situația lor.

Percepțiile oamenilor despre persoanele de etnie romă sunt dominate de atribute negative: „hoți” (23% din populația generală), „mincinoși” (22%), „leneși” (12%), „agresivi” (11%), „cerșetori” (11%), etc. 9% se raportează la romii ca la alți oameni obișnuiți, în timp ce lista de atribute pozitive are măcar câteva mențiuni: „cumsecade” (6%), „deosebiți” (6%), „îndrăzneți” (6%) etc. Persoanele refugiate (30%), găgăuzii (27%) și bulgarii (29%) se diferențiază de celelalte grupuri minoritare prin ponderea ridicată a celor care consideră persoanele de etnie romă ca fiind „hoți”. În timpul discuțiilor de grup, participanții au subliniat faptul că ar prefera mai degrabă să se ferească de romii, să stea la distanță de aceștia, în special de teama furturilor, a abordărilor agresive sau a gălăgiei/scandalurilor provocate deseori de aceștia.

Percepțiile oamenilor despre persoanele care nu vorbesc limba de stat sunt dominate de atribute mai echilibrate, cu mențiuni care arată toleranța și acceptarea lor pe scară largă, dar, ponderile cele mai mari au fost totuși în dreptul răspunsurilor negative: „nu vor să învețe limba de stat” (16% din populația generală), „indiferenți/reci” (11%), „leneși” (11%), etc. Pe lista de atribute pozitive găsim mențiuni precum: „cumsecade” (6%), „ambitioși” (4%), „educați” (4%) etc. În general, reprezentanții grupurilor minoritare consideră persoanele care nu cunosc limba de stat ca pe ceva normal, cotidian, ei înșiși sau semenii lor fiind în acea ipostază. În timpul discuțiilor de grup, participanții au relatat despre faptul că nu văd probleme prea mari cu cei care nu cunosc limba de stat pentru că o bună parte din populație cunoaște limba rusă și există obiceiul de a trece discuția în această limbă dacă cineva nu vorbește limba de stat.

Percepțiile oamenilor despre evrei sunt dominate de atribute pozitive: „deștepți” (29% din populația generală), „omenoși/buni la suflet” (16%), „harnici” (8%), „respectuoși” (6%), „uniți” (6%) etc. Există o pondere semnificativă de persoane care consideră că evreii sunt: „vicleni/șmecheri” (16%), „zgârciți” (6%), „leneși” (5%) etc. În general, reprezentanții grupurilor minoritare îi consideră pe evrei „deștepți” în proporții ceva mai mari decât rezultatul înregistrat pe eșantionul național, dar și „viclenia/șmecheria” e mai des remarcată de găgăuzii (21%) și bulgarii (21%). În timpul discuțiilor de grup, participanții au subliniat în primul rând respectul de care se bucură evreii, de faptul că le este apreciată inteligența, spiritul de a munci mult, de a fi calculați/cumpătați, profesionalismul, dar și alte aspecte ce țin de educarea copiilor.

Percepțiile oamenilor despre persoanele de origine africană am putea spune că mai degrabă lipsesc, 40% din participanții la studiul național neștiind să numească vreo caracteristică. Asocierea cea mai frecventă s-a făcut cu culoarea pielii: „negri” (19% din populația generală), iar apoi au fost menționate mai multe atribute pozitive: „amabili” (6%), „binevoitori/săritori la nevoie” (5%), „muncitori” (4%) etc., dar și unele caracterizări

negative, precum: „*agresivi*” (4%), „*săraci*” (4%), „*murdari*” (4%), etc. În general, reprezentanții grupurilor minoritare au mai puține reprezentări despre persoanele de origine africană; prin culoarea pielii „*negri*” (26%) se raportează la ei cel mai des romii sau prin atributul „*amabili*” (20%) persoanele cu statutul de refugiați. În timpul discuțiilor de grup, participanții au subliniat în primul rând curiozitatea pe care o stârnesc persoanele de origine africană, prin exotismul lor; alții apreciază unitatea lor, faptul că sunt muncitori, în timp ce altora le generează sentimente de reticență sau distanțare din cauza necunoscutului.

Percepțiile oamenilor despre persoanele străine care locuiesc în Republica Moldova am putea spune că mai degrabă lipsesc, 36% din participanții la studiul național neștiind să numească vreo caracteristică. Asocierea cea mai frecventă s-a făcut cu atributul negativ de „*fugari*” (11% din populația generală), iar apoi au fost menționate mai multe atribute pozitive: „*harnici*” (9%) „*omenoși/buni la suflet*” (6%), „*liniștiți*” (4%) etc. În general, reprezentanții grupurilor minoritare îi consideră pe străini „*harnici*” în proporții ceva mai mari decât rezultatul înregistrat pe eșantionul național (16% din persoanele atei/agnostici), „*omenoși/buni la suflet*” (15% din romi) sau „*liniștiți*” (18% dintre persoanele cu statut de refugiat). În timpul discuțiilor de grup, participanții au vorbit despre străini mai degrabă în termeni neutri punând mai mult accent pe motivele pentru care ei vin în țara noastră: studii, turism, afaceri, muncă, voluntariat etc.

Percepțiile oamenilor despre persoanele de religie musulmană am putea spune că mai degrabă lipsesc, iar răspunsurile în cazul în care au fost enunțate au întrunit puține procente. Asocierea cea mai frecventă s-a făcut cu atributul neutru de „*credincioși*” (20% din populația generală), iar apoi au fost menționate mai multe atribute negative: „*agresivi*” (11%) „*teroriști*” (4%), „*răi*” (5%) etc., dar au fost prezente și percepții pozitive: „*buni la suflet*” (11%), „*harnici*” (5%), „*toleranți*” (3%) etc. În general, reprezentanții grupurilor minoritare consideră persoanele de religie musulmană „*credincioși*” în proporții ceva mai mari decât rezultatul înregistrat pe eșantionul național (38% din persoanele rome), „*buni la suflet*” (30% din persoanele cu statut de refugiat) sau „*harnici*” (23% dintre persoanele cu statut de refugiat). În timpul discuțiilor de grup, participanții au vorbit despre persoanele de religie musulmană într-un registru neutru, dar periodic au adus în discuție și elemente ce țin de extremism, terorism, cruzime, frică ce o inspiră câteodată persoanele de acest gen; pe de altă parte, devotamentul lor religios, îmbrăcămintea și cultura lor sunt lucruri apreciate la ei.

Percepțiile oamenilor despre persoanele care aparțin altor minorități religioase am putea spune că mai degrabă lipsesc, iar răspunsurile în cazul în care au fost enunțate au întrunit puține procente. Asocierea cea mai frecventă s-a făcut cu atributul neutru de „*credincioși*” (26% din populația generală), iar apoi au fost menționate mai multe atribute pozitive: „*buni la suflet*” (20%), „*liniștiți/pășnici*” (6%), „*săritori la nevoie*” (6%), „*harnici*” (5%), etc. Printre puținele lucruri care deranjează e faptul că aceștia sunt considerați „*sâcâitori*” (5%). În general, reprezentanții grupurilor minoritare consideră persoanele de religie musulmană „*credincioși*” în proporții mult mai mari decât rezultatul înregistrat pe eșantionul național (45% din persoanele rome, 38% dintre găgăuzi etc.), „*buni la suflet*” (30% din romi și persoanele cu statut de refugiat) sau „*săritori la nevoie*” (10% dintre persoanele cu dizabilități). În timpul discuțiilor de grup, participanții au vorbit despre persoanele de alte religii în termeni neutri și pozitivi (în general raportarea la ei este respectoasă), atâta timp cât aceștia nu exercită presiune și încercări repetate de a convinge alte persoane să adere la religia lor.

Percepțiile oamenilor despre persoanele care au fost deținute sunt dominate de atribute negative: „*agresivi*” (22% din populația generală), „*periculoși*” (15%), „*hoți*” (11%), „*ucigași*” (9%), „*om pierdut*” (7%), „*răi*” (7%) etc. 9% se raportează la deținuți ca la persoane „*nevinovate*” (9%), în timp ce lista de atribute pozitive are măcar câteva mențiuni: faptul că s-au „*corectat*” (6%), „*persoane pozitive*” (3%), „*ambitioși*” (3%) etc. Bulgarii (27%) se diferențiază de celelalte grupuri minoritare prin ponderea ridicată a celor care consideră persoanele deținute ca fiind „*agresivi*”, în timp ce persoane atei/agnostici (28%) și romii (26%) îi percep mai degrabă ca fiind „*periculoși*”. În timpul discuțiilor de grup, precauție și evitare (dacă este posibil) au fost abordările cel mai des menționate de participanți; s-a discutat și despre dificultatea de reintegrare a lor în societate, despre deținuți care au reușit să se corecteze și să își refacă viața. De subliniat este existența unui curent de opinie prezent în multe din sesiunile de grup conform căruia există tendința de a-i considera din start nevinovați sau condamnați pe nedrept, fără a cunoaște însă dacă așa stau lucrurile.

Persoanele care au participat la sondajul național au optat preponderent pentru afirmațiile care conțin poziții nediscriminatorii față de implicarea femeilor - 76% cred că persoanele de gen feminin trebuie să îmbine atât pe partea profesională, cât și cele care țin de munca casnică, ele putând fi și muncitori și conducători foarte

buni; 71% apreciază activismul și succesul femeilor în funcții de administrare publică; 70% apreciază intuiția și deciziile femeilor, iar 65% acceptă și chiar ar aprecia prestațiile mai echilibrate ale femeilor în sfera politicii.

percepții și atitudini față de persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale

Tabel 3.1.2.1 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **găgăuzilor** privind persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Nu pot gândi logic	32	16	23	16	Gândesc bine, au o logică bună doar că nimeni nu-i ia în serios	9	1	4	7
Trebuie sa fie plasate într-o instituție specializată deoarece prezintă pericol pentru societate	30	16	18	20	Trebuie să fie integrate în societate deoarece nu prezintă niciun pericol iar în acest caz recuperarea lor va fi mai ușoară	13	0	2	7
Sunt persoane bolnave din naștere unde părinții sunt vinovați.	11	10	24	25	Au boală care apare în urma traumelor fizice sau psihice pe parcursul vieții	29	1	2	-19

Tabel 3.1.2.2 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **bulgarilor** privind persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Nu pot gândi logic	25	21	19	25	Gândesc bine, au o logică bună doar că nimeni nu-i ia în serios	8	0	3	2
Trebuie sa fie plasate într-o instituție specializată deoarece prezintă pericol pentru societate	27	17	19	25	Trebuie să fie integrate în societate deoarece nu prezintă niciun pericol iar în acest caz recuperarea lor va fi mai ușoară	11	1	1	0
Sunt persoane bolnave din naștere unde părinții sunt vinovați.	6	6	30	33	Au boală care apare în urma traumelor fizice sau psihice pe parcursul vieții	19	0	5	-39

Tabel 3.1.2.3 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al romilor privind persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Trebuie sa fie plasate într-o instituție specializată deoarece prezintă pericol pentru societate	43	6	12	30	Trebuie să fie integrate în societate deoarece nu prezintă niciun pericol iar în acest caz recuperarea lor va fi mai ușoară	7	0	2	6
Nu pot gândi logic	36	9	18	28	Gândesc bine, au o logică bună doar că nimeni nu-i ia în serios	6	1	3	-2
Sunt persoane bolnave din naștere unde părinții sunt vinovați.	17	7	11	35	Au boală care apare în urma traumelor fizice sau psihice pe parcursul vieții	28	1	1	-16

Tabel 3.1.2.4 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al persoanelor cu dizabilități privind persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Sunt persoane bolnave din naștere unde părinții sunt vinovați.	8	9	16	24	Au boală care apare în urma traumelor fizice sau psihice pe parcursul vieții	35	2	6	-13
Trebuie sa fie plasate într-o instituție specializată deoarece prezintă pericol pentru societate	20	12	16	34	Trebuie să fie integrate în societate deoarece nu prezintă niciun pericol iar în acest caz recuperarea lor va fi mai ușoară	13	1	5	-15
Nu pot gândi logic	20	13	20	31	Gândesc bine, au o logică bună doar că nimeni nu-i ia în serios	9	1	6	-16

Tabel 3.1.2.5 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al minorităților religioase privind persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Nu pot gândi logic	36	13	16	22	Gândesc bine, au o logică bună doar că nimeni nu-i ia în serios	7	1	5	10
Trebuie sa fie plasate într-o instituție specializată deoarece prezintă pericol pentru societate	24	13	16	32	Trebuie să fie integrate în societate deoarece nu prezintă niciun pericol iar în acest caz recuperarea lor va fi mai ușoară	11	1	4	-9
Sunt persoane bolnave din naștere unde părinții sunt vinovați.	12	7	15	33	Au boală care apare în urma traumelor fizice sau psihice pe parcursul vieții	28	1	6	-19

Tabel 3.1.2.6 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **agnosticilor/ateilor** privind persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Nu pot gândi logic	42	14	17	16	Gândesc bine, au o logică bună doar că nimeni nu-i ia în serios	8	0	3	21
Trebuie sa fie plasate într-o instituție specializată deoarece prezintă pericol pentru societate	28	6	22	33	Trebuie să fie integrate în societate deoarece nu prezintă niciun pericol iar în acest caz recuperarea lor va fi mai ușoară	9	0	2	-18
Sunt persoane bolnave din naștere unde părinții sunt vinovați.	11	8	31	20	Au boală care apare în urma traumelor fizice sau psihice pe parcursul vieții	28	0	2	-23

Tabel 3.1.2.7 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **refugiaților** privind persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Nu pot gândi logic	30	18	20	23	Gândesc bine, au o logică bună doar că nimeni nu-i ia în serios	5	0	5	5
Sunt persoane bolnave din naștere unde părinții sunt vinovați.	18	10	13	33	Au boală care apare în urma traumelor fizice sau psihice pe parcursul vieții	28	0	0	-13
Trebuie sa fie plasate într-o instituție specializată deoarece prezintă pericol pentru societate	20	3	28	33	Trebuie să fie integrate în societate deoarece nu prezintă niciun pericol iar în acest caz recuperarea lor va fi mai ușoară	15	0	3	-31

percepții și atitudini față de persoanele cu dizabilități fizice

Tabel 3.2.2.1 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **găgăuzilor** privind persoanele cu dizabilități fizice. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Angajatorii ar trebui să ofere locuri de muncă speciale pentru persoanele cu dizabilități fizice	63	22	4	4	Persoanele cu dizabilități fizice NU sunt capabile de a munci, motiv din care angajatorii nu trebuie să se îngrijeze	5	1	1	72
Impozitele ar trebui mărite pentru a oferi pensii potrivite persoanelor cu dizabilități fizice	38	22	6	5	Persoanele cu dizabilități fizice sunt o povară / greutate pentru stat	4	20	6	35
Copii cu dizabilități fizice ar trebui să fie educați în școli separate	28	19	18	27	Copii cu dizabilități fizice ar trebui să fie educați în clase obișnuite	7	0	1	1
Persoanele cu dizabilități fizice nu pot avea o familie	5	3	19	70	Fiecare persoană are dreptul de a-și întemeia o familie indiferent de statut	2	0	2	-78

Tabel 3.2.2.2 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **bulgarilor** privind persoanele cu dizabilități fizice. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Angajatorii ar trebui să ofere locuri de muncă speciale pentru persoanele cu dizabilități fizice	50	26	6	11	Persoanele cu dizabilități fizice NU sunt capabile de a munci, motiv din care angajatorii nu trebuie să se îngrijeze	7	0	1	54
Impozitele ar trebui mărite pentru a oferi pensii potrivite persoanelor cu dizabilități fizice	36	26	5	3	Persoanele cu dizabilități fizice sunt o povară / greutate pentru stat	2	24	5	38
Copii cu dizabilități fizice ar trebui să fie educați în școli separate	26	16	19	30	Copii cu dizabilități fizice ar trebui să fie educați în clase obișnuite	6	0	2	-7
Persoanele cu dizabilități fizice nu pot avea o familie	4	5	22	64	Fiecare persoană are dreptul de a-și întemeia o familie indiferent de statut	4	0	0	-73

Tabel 3.2.2.3 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al romilor privind persoanele cu dizabilități fizice. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Impozitele ar trebui mărite pentru a oferi pensii potrivite persoanelor cu dizabilități fizice	74	10	3	7	Persoanele cu dizabilități fizice sunt o povară / greutate pentru stat	3	2	2	69
Angajatorii ar trebui să ofere locuri de muncă speciale pentru persoanele cu dizabilități fizice	63	8	4	16	Persoanele cu dizabilități fizice NU sunt capabile de a munci, motiv din care angajatorii nu trebuie să se îngrijeze	7	0	2	46
Copii cu dizabilități fizice ar trebui să fie educați în școli separate	37	7	8	45	Copii cu dizabilități fizice ar trebui să fie educați în clase obișnuite	4	0	0	-9
Persoanele cu dizabilități fizice nu pot avea o familie	5	2	14	74	Fiecare persoană are dreptul de a-și întemeia o familie indiferent de statut	4	0	2	-76

Tabel 3.2.2.4 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al persoanelor cu dizabilități privind persoanele cu dizabilități fizice. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Angajatorii ar trebui să ofere locuri de muncă speciale pentru persoanele cu dizabilități fizice	65	12	4	6	Persoanele cu dizabilități fizice NU sunt capabile de a munci, motiv din care angajatorii nu trebuie să se îngrijeze	8	2	3	58
Impozitele ar trebui mărite pentru a oferi pensii potrivite persoanelor cu dizabilități fizice	54	14	7	10	Persoanele cu dizabilități fizice sunt o povară / greutate pentru stat	1	12	2	43
Copii cu dizabilități fizice ar trebui să fie educați în școli separate	30	11	6	41	Copii cu dizabilități fizice ar trebui să fie educați în clase obișnuite	10	1	2	-6
Persoanele cu dizabilități fizice nu pot avea o familie	1	1	11	82	Fiecare persoană are dreptul de a-și întemeia o familie indiferent de statut	1	1	3	-86

Tabel 3.2.2.5 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **minorităților religioase** privind persoanele cu dizabilități fizice. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Angajatorii ar trebui să ofere locuri de muncă speciale pentru persoanele cu dizabilități fizice	67	15	4	5	Persoanele cu dizabilități fizice NU sunt capabile de a munci, motiv din care angajatorii nu trebuie să se îngrijoreze	6	1	2	66
Impozitele ar trebui mărite pentru a oferi pensii potrivite persoanelor cu dizabilități fizice	60	17	1	4	Persoanele cu dizabilități fizice sunt o povară / greutate pentru stat	2	11	5	60
Copii cu dizabilități fizice ar trebui să fie educați în școli separate	25	8	13	45	Copii cu dizabilități fizice ar trebui să fie educați în clase obișnuite	6	0	2	-22
Persoanele cu dizabilități fizice nu pot avea o familie	4	3	17	74	Fiecare persoană are dreptul de a-și întemeia o familie indiferent de statut	1	0	2	-81

Tabel 3.2.2.6 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **agnosticilor/ateilor** privind persoanele cu dizabilități fizice. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Angajatorii ar trebui să ofere locuri de muncă speciale pentru persoanele cu dizabilități fizice	66	20	3	6	Persoanele cu dizabilități fizice NU sunt capabile de a munci, motiv din care angajatorii nu trebuie să se îngrijoreze	3	2	0	73
Impozitele ar trebui mărite pentru a oferi pensii potrivite persoanelor cu dizabilități fizice	42	22	5	14	Persoanele cu dizabilități fizice sunt o povară / greutate pentru stat	6	9	2	37
Copii cu dizabilități fizice ar trebui să fie educați în școli separate	22	14	16	39	Copii cu dizabilități fizice ar trebui să fie educați în clase obișnuite	9	0	0	-17
Persoanele cu dizabilități fizice nu pot avea o familie	3	3	20	70	Fiecare persoană are dreptul de a-și întemeia o familie indiferent de statut	3	0	0	-82

Tabel 3.2.2.7 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al refugiaților privind persoanele cu dizabilități fizice. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Angajatorii ar trebui să ofere locuri de muncă speciale pentru persoanele cu dizabilități fizice	80	8	3	8	Persoanele cu dizabilități fizice NU sunt capabile de a munci, motiv din care angajatorii nu trebuie să se îngrijoreze	0	0	3	76
Impozitele ar trebui mărite pentru a oferi pensii potrivite persoanelor cu dizabilități fizice	73	10	5	5	Persoanele cu dizabilități fizice sunt o povară / greutate pentru stat	0	3	5	67
Copii cu dizabilități fizice ar trebui să fie educați în școli separate	23	8	3	53	Copii cu dizabilități fizice ar trebui să fie educați în clase obișnuite	10	0	5	-21
Persoanele cu dizabilități fizice nu pot avea o familie	10	0	5	80	Fiecare persoană are dreptul de a-și întemeia o familie indiferent de statut	3	0	3	-71

percepții și atitudini față de persoanele lesbiene, gay, bi-sexuali, transsexuali (LGBT+)

Tabel 3.3.2.1 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **găgăuzilor** privind persoanele lesbiene, gay, bi-sexuali, transsexuali (LGBT+). *Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?*

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Persoanele LGBT+ trebuie să aibă acces la bunuri și servicii în egală măsură cu ceilalți	41	16	11	24	Persoanele LGBT+ trebuie să aibă acces la bunuri și servicii în instituții specializate	1	1	7	21
Odată cu aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană numărul persoanelor LGBT+ va crește cu mult	34	16	17	19	Creșterea numărului acestor persoane nu ține de integrarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană	1	1	13	13
Relațiile homosexuale trebuie pedepsite	36	12	16	25	Relațiile homosexuale nu trebuie pedepsite, fiecare face ce vrea în viața lui	1	3	7	6
Persoanele LGBT+ sunt deseori purtători de HIV/SIDA	24	9	15	21	Numărul persoanelor cu HIV în rândul LGBT+ nu este mai înalt decât în rândul celorlalte persoane	3	0	29	-2
Persoane bolnave – nu-și dau seama ce fac, au nevoie de ajutor medical	25	7	19	38	Persoane conștiente de ceea ce fac și care procedează astfel din propria dorință	5	1	5	-22
Persoanele LGBT+ trebuie să aibă dreptul să organizeze evenimente publice	11	6	15	65	Persoanele LGBT+ nu trebuie să aibă dreptul să organizeze evenimente publice	1	0	2	-62
Cuplurile homosexuale trebuie să aibă dreptul să se căsătorească	8	5	11	70	Cuplurile homosexuale nu trebuie să aibă dreptul de a se căsători	0	0	6	-63
Cuplurile homosexuale trebuie să aibă dreptul să înfieze copii	8	4	11	72	Cuplurile homosexuale nu trebuie să aibă dreptul să înfieze copii	0	0	4	-68

Tabel 3.3.2.2 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al bulgarilor privind persoanele lesbiene, gay, bi-sexuali, transsexuali (LGBT+). Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Odată cu aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană numărul persoanelor LGBT+ va crește cu mult	42	22	12	14	Creșterea numărului acestor persoane nu ține de integrarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană	0	0	9	34
Persoanele LGBT+ trebuie să aibă acces la bunuri și servicii în egală măsură cu ceilalți	26	27	13	26	Persoanele LGBT+ trebuie să aibă acces la bunuri și servicii în instituții specializate	0	3	6	13
Persoanele LGBT+ sunt deseori purtători de HIV/SIDA	22	15	17	22	Numărul persoanelor cu HIV în rândul LGBT+ nu este mai înalt decât în rândul celorlalte persoane	1	0	24	-1
Relațiile homosexuale trebuie pedepsite	33	14	20	27	Relațiile homosexuale nu trebuie pedepsite, fiecare face ce vrea în viața lui	2	1	4	-1
Persoane bolnave – nu-și dau seama ce fac, au nevoie de ajutor medical	21	7	25	38	Persoane conștiente de ceea ce fac și care procedează astfel din propria dorință	6	0	3	-31
Persoanele LGBT+ trebuie să aibă dreptul să organizeze evenimente publice	8	5	21	62	Persoanele LGBT+ nu trebuie să aibă dreptul să organizeze evenimente publice	0	0	4	-66
Cuplurile homosexuale trebuie să aibă dreptul să se căsătorească	8	3	11	74	Cuplurile homosexuale nu trebuie să aibă dreptul de a se căsători	0	1	4	-72
Cuplurile homosexuale trebuie să aibă dreptul să înfieze copii	3	5	8	83	Cuplurile homosexuale nu trebuie să aibă dreptul să înfieze copii	0	0	2	-82

Tabel 3.3.2.3 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere **al romilor** privind persoanele lesbiene, gay, bi-sexuali, transsexuali (LGBT+). *Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?*

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Relațiile homosexuale trebuie pedepsite	55	6	11	23	Relațiile homosexuale nu trebuie pedepsite, fiecare face ce vrea în viața lui	1	2	2	26
Odată cu aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană numărul persoanelor LGBT+ va crește cu mult	42	9	6	28	Creșterea numărului acestor persoane nu ține de integrarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană	2	1	11	14
Persoane bolnave – nu-și dau seama ce fac, au nevoie de ajutor medical	42	9	9	32	Persoane conștiente de ceea ce fac și care procedează astfel din propria dorință	6	0	2	9
Persoanele LGBT+ sunt deseori purtători de HIV/SIDA	25	6	13	30	Numărul persoanelor cu HIV în rândul LGBT+ nu este mai înalt decât în rândul celorlalte persoane	6	2	19	-9
Persoanele LGBT+ trebuie să aibă acces la bunuri și servicii în egală măsură cu ceilalți	28	6	13	45	Persoanele LGBT+ trebuie să aibă acces la bunuri și servicii în instituții specializate	2	1	5	-21
Persoanele LGBT+ trebuie să aibă dreptul să organizeze evenimente publice	14	2	20	60	Persoanele LGBT+ nu trebuie să aibă dreptul să organizeze evenimente publice	1	0	3	-62
Cuplurile homosexuale trebuie să aibă dreptul să se căsătorească	6	2	6	81	Cuplurile homosexuale nu trebuie să aibă dreptul de a se căsători	0	1	4	-75
Cuplurile homosexuale trebuie să aibă dreptul să înfieze copii	4	1	6	86	Cuplurile homosexuale nu trebuie să aibă dreptul să înfieze copii	0	1	2	-85

Tabel 3.3.2.4 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al persoanelor cu dizabilități privind persoanele lesbiene, gay, bi-sexuali, transsexuali (LGBT+). Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Odată cu aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană numărul persoanelor LGBT+ va crește cu mult	31	14	8	24	Creșterea numărului acestor persoane nu ține de integrarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană	1	3	19	9
Relațiile homosexuale trebuie pedepsite	41	8	10	30	Relațiile homosexuale nu trebuie pedepsite, fiecare face ce vrea în viața lui	0	3	8	8
Persoanele LGBT+ trebuie să aibă acces la bunuri și servicii în egală măsură cu ceilalți	36	9	11	34	Persoanele LGBT+ trebuie să aibă acces la bunuri și servicii în instituții specializate	2	1	8	1
Persoanele LGBT+ sunt deseori purtători de HIV/SIDA	15	10	9	26	Numărul persoanelor cu HIV în rândul LGBT+ nu este mai înalt decât în rândul celorlalte persoane	2	1	39	-6
Persoane bolnave – nu-și dau seama ce fac, au nevoie de ajutor medical	21	8	15	44	Persoane conștiente de ceea ce fac și care procedează astfel din propria dorință	3	1	9	-26
Persoanele LGBT+ trebuie să aibă dreptul să organizeze evenimente publice	12	5	15	62	Persoanele LGBT+ nu trebuie să aibă dreptul să organizeze evenimente publice	1	0	5	-56
Cuplurile homosexuale trebuie să aibă dreptul să se căsătorească	8	2	15	64	Cuplurile homosexuale nu trebuie să aibă dreptul de a se căsători	1	1	10	-60
Cuplurile homosexuale trebuie să aibă dreptul să înfieze copii	7	4	12	71	Cuplurile homosexuale nu trebuie să aibă dreptul să înfieze copii	1	0	6	-66

Tabel 3.3.2.5 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al minorităților religioase privind persoanele lesbiene, gay, bi-sexuali, transsexuali (LGBT+). Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Persoanele LGBT+ trebuie să aibă acces la bunuri și servicii în egală măsură cu ceilalți	37	13	7	30	Persoanele LGBT+ trebuie să aibă acces la bunuri și servicii în instituții specializate	0	2	11	11
Odată cu aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană numărul persoanelor LGBT+ va crește cu mult	38	7	9	26	Creșterea numărului acestor persoane nu ține de integrarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană	0	1	18	8
Relațiile homosexuale trebuie pedepsite	38	10	12	27	Relațiile homosexuale nu trebuie pedepsite, fiecare face ce vrea în viața lui	2	2	10	8
Persoanele LGBT+ sunt deseori purtători de HIV/SIDA	20	6	10	25	Numărul persoanelor cu HIV în rândul LGBT+ nu este mai înalt decât în rândul celorlalte persoane	0	0	38	-5
Persoane bolnave – nu-și dau seama ce fac, au nevoie de ajutor medical	27	4	9	47	Persoane conștiente de ceea ce fac și care procedează astfel din propria dorință	7	0	6	-22
Persoanele LGBT+ trebuie să aibă dreptul să organizeze evenimente publice	9	5	10	69	Persoanele LGBT+ nu trebuie să aibă dreptul să organizeze evenimente publice	0	1	6	-61
Cuplurile homosexuale trebuie să aibă dreptul să se căsătorească	7	2	7	79	Cuplurile homosexuale nu trebuie să aibă dreptul de a se căsători	1	1	5	-73
Cuplurile homosexuale trebuie să aibă dreptul să înfieze copii	3	1	7	85	Cuplurile homosexuale nu trebuie să aibă dreptul să înfieze copii	0	0	3	-85

Tabel 3.3.2.6 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **agnosticilor/ateilor** privind persoanele lesbiene, gay, bi-sexuali, transsexuali (LGBT+). Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Persoanele LGBT+ trebuie să aibă acces la bunuri și servicii în egală măsură cu ceilalți	63	13	9	13	Persoanele LGBT+ trebuie să aibă acces la bunuri și servicii în instituții specializate	0	2	2	51
Persoanele LGBT+ sunt deseori purtători de HIV/SIDA	20	14	14	38	Numărul persoanelor cu HIV în rândul LGBT+ nu este mai înalt decât în rândul celorlalte persoane	2	0	13	-15
Odată cu aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană numărul persoanelor LGBT+ va crește cu mult	27	13	17	44	Creșterea numărului acestor persoane nu ține de integrarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană	0	0	0	-22
Cuplurile homosexuale trebuie să aibă dreptul să se căsătorească	28	11	13	48	Cuplurile homosexuale nu trebuie să aibă dreptul de a se căsători	0	0	0	-22
Cuplurile homosexuale trebuie să aibă dreptul să înfieze copii	28	6	13	52	Cuplurile homosexuale nu trebuie să aibă dreptul să înfieze copii	0	0	2	-29
Persoanele LGBT+ trebuie să aibă dreptul să organizeze evenimente publice	23	6	22	47	Persoanele LGBT+ nu trebuie să aibă dreptul să organizeze evenimente publice	0	2	0	-38
Relațiile homosexuale trebuie pedepsite	11	5	17	61	Relațiile homosexuale nu trebuie pedepsite, fiecare face ce vrea în viața lui	0	3	3	-59
Persoane bolnave – nu-și dau seama ce fac, au nevoie de ajutor medical	13	3	20	63	Persoane conștiente de ceea ce fac și care procedează astfel din propria dorință	2	0	0	-66

Tabel 3.3.2.7 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al refugiaților privind persoanele lesbiene, gay, bi-sexuali, transsexuali (LGBT+). Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Persoanele LGBT+ trebuie să aibă acces la bunuri și servicii în egală măsură cu ceilalți	55	10	5	30	Persoanele LGBT+ trebuie să aibă acces la bunuri și servicii în instituții specializate	0	0	0	30
Odată cu aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană numărul persoanelor LGBT+ va crește cu mult	33	18	13	25	Creșterea numărului acestor persoane nu ține de integrarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană	0	0	13	11
Persoanele LGBT+ trebuie să aibă dreptul să organizeze evenimente publice	30	18	8	43	Persoanele LGBT+ nu trebuie să aibă dreptul să organizeze evenimente publice	0	0	3	-2
Persoane bolnave – nu-și dau seama ce fac, au nevoie de ajutor medical	33	5	20	33	Persoane conștiente de ceea ce fac și care procedează astfel din propria dorință	8	0	3	-14
Persoanele LGBT+ sunt deseori purtători de HIV/SIDA	18	10	18	38	Numărul persoanelor cu HIV în rândul LGBT+ nu este mai înalt decât în rândul celorlalte persoane	0	3	15	-23
Cuplurile homosexuale trebuie să aibă dreptul să se căsătorească	25	3	8	55	Cuplurile homosexuale nu trebuie să aibă dreptul de a se căsători	3	0	8	-32
Relațiile homosexuale trebuie pedepsite	23	5	15	53	Relațiile homosexuale nu trebuie pedepsite, fiecare face ce vrea în viața lui	0	0	5	-38
Cuplurile homosexuale trebuie să aibă dreptul să înfieze copii	20	8	13	58	Cuplurile homosexuale nu trebuie să aibă dreptul să înfieze copii	3	0	0	-41

percepții și atitudini față de persoanele care trăiesc cu HIV

Tabel 3.4.2.1 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **găgăuzilor** privind persoanele care trăiesc cu HIV. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Persoanele care trăiesc cu HIV ar trebui să beneficieze de o protecție socială adecvată din partea	55	25	6	10	Statul nu trebuie să ofere protecție socială persoanelor care trăiesc cu HIV	0	1	4	62
Copii care trăiesc cu HIV ar trebui să învețe în clase /grupe separate de restul copiilor/studentilor	35	17	18	22	Copii care trăiesc cu HIV trebuie să învețe în aceleași clase /grupe cu restul copiilor/studentilor	0	0	8	11
Persoanele care trăiesc cu HIV ar trebui să meargă la medici separați, pentru a evita contactul cu alte persoane	26	11	19	39	Persoanele care trăiesc cu HIV ar trebui să meargă la medicii de la instituțiile publice, iar aceștia să la respecte confidențialitatea	2	0	3	-20
Persoanele care trăiesc cu HIV trebuie izolate de restul societății pentru a preveni răspândirea infecției	23	9	23	37	Persoanele care trăiesc cu HIV trebuie acceptate, fiindcă doar astfel le crește speranța la viață	1	1	6	-25
Persoanele care trăiesc cu HIV nu ar trebui să utilizeze transportul public	18	6	25	43	Riscul de infectare în transport public este minim dacă nu este contact personal	2	0	7	-40
Persoanele care trăiesc cu HIV sunt narcomani sau practică prostituția	9	9	20	51	Risc de infectare cu HIV au orice persoane, nu doar persoanele care consumă droguri sau practică prostituția	3	1	7	-46
Persoanele care trăiesc cu HIV prezintă un pericol de infectare pentru alte persoane, acestea trebuie izolate	16	4	20	54	Pericol de infectare are oricine, fiecare persoană trebuie să fie mai responsabilă de acțiunile sale	2	2	4	-50

Tabel 3.4.2.2 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al bulgarilor privind persoanele care trăiesc cu HIV. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Persoanele care trăiesc cu HIV ar trebui să beneficieze de o protecție socială adecvată din partea statului	51	24	11	8	Statul nu trebuie să ofere protecție socială persoanelor care trăiesc cu HIV	1	1	5	53
Copii care trăiesc cu HIV ar trebui să învețe în clase /grupe separate de restul copiilor/studentilor	32	20	16	26	Copii care trăiesc cu HIV trebuie să învețe în aceleași clase /grupe cu restul copiilor/studentilor	1	0	6	9
Persoanele care trăiesc cu HIV ar trebui să meargă la medici separați, pentru a evita contactul cu alte persoane	22	10	23	42	Persoanele care trăiesc cu HIV ar trebui să meargă la medicii de la instituțiile publice, iar aceștia să la respecte confidențialitatea	1	0	2	-32
Persoanele care trăiesc cu HIV trebuie izolate de restul societății pentru a preveni răspândirea infecției	15	11	27	39	Persoanele care trăiesc cu HIV trebuie acceptate, fiindcă doar astfel le crește speranța la viață	2	1	6	-36
Persoanele care trăiesc cu HIV nu ar trebui să utilizeze transportul public	12	12	23	46	Riscul de infectare în transport public este minim dacă nu este contact personal	0	0	6	-42
Persoanele care trăiesc cu HIV sunt narcomani sau practică prostituția	11	11	26	44	Risc de infectare cu HIV au orice persoane, nu doar persoanele care consumă droguri sau practică prostituția	2	1	5	-45
Persoanele care trăiesc cu HIV prezintă un pericol de infectare pentru alte persoane, acestea trebuie izolate	9	6	25	57	Pericol de infectare are oricine, fiecare persoană trebuie să fie mai responsabilă de acțiunile sale	2	0	2	-64

Tabel 3.4.2.3 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al romilor privind persoanele care trăiesc cu HIV. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Persoanele care trăiesc cu HIV ar trebui să beneficieze de o protecție socială adecvată din partea statului	82	6	3	8	Statul nu trebuie să ofere protecție socială persoanelor care trăiesc cu HIV	1	0	0	77
Copii care trăiesc cu HIV ar trebui să învețe în clase /grupe separate de restul copiilor/studentilor	77	7	2	12	Copii care trăiesc cu HIV trebuie să învețe în aceleași clase /grupe cu restul copiilor/studentilor	1	1	1	69
Persoanele care trăiesc cu HIV ar trebui să meargă la medici separați, pentru a evita contactul cu alte persoane	53	5	9	32	Persoanele care trăiesc cu HIV ar trebui să meargă la medicii de la instituțiile publice, iar aceștia să respecte confidențialitatea	0	0	3	17
Persoanele care trăiesc cu HIV trebuie izolate de restul societății pentru a preveni răspândirea infecției	46	6	15	30	Persoanele care trăiesc cu HIV trebuie acceptate, fiindcă doar astfel le crește speranța la viață	1	0	2	6
Persoanele care trăiesc cu HIV nu ar trebui să utilizeze transportul public	36	5	14	41	Riscul de infectare în transport public este minim dacă nu este contact personal	0	1	3	-14
Persoanele care trăiesc cu HIV sunt narcomani sau practică prostituția	27	6	11	42	Risc de infectare cu HIV au orice persoane, nu doar persoanele care consumă droguri sau practică prostituția	4	1	9	-18
Persoanele care trăiesc cu HIV prezintă un pericol de infectare pentru alte persoane, acestea trebuie izolate	29	5	12	47	Pericol de infectare are oricine, fiecare persoană trebuie să fie mai responsabilă de acțiunile sale	4	1	3	-24

Tabel 3.4.2.4 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al persoanelor cu dizabilități privind persoanele care trăiesc cu HIV. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Persoanele care trăiesc cu HIV ar trebui să beneficieze de o protecție socială adecvată din partea statului	68	13	2	12	Statul nu trebuie să ofere protecție socială persoanelor care trăiesc cu HIV	0	1	5	63
Copii care trăiesc cu HIV ar trebui să învețe în clase /grupe separate de restul copiilor/studentilor	42	11	10	29	Copii care trăiesc cu HIV trebuie să învețe în aceleași clase /grupe cu restul copiilor/studentilor	2	0	6	13
Persoanele care trăiesc cu HIV ar trebui să meargă la medici separați, pentru a evita contactul cu alte persoane	31	8	10	46	Persoanele care trăiesc cu HIV ar trebui să meargă la medicii de la instituțiile publice, iar aceștia să respecte confidențialitatea	3	1	3	-16
Persoanele care trăiesc cu HIV trebuie izolate de restul societății pentru a preveni răspândirea infecției	17	4	19	45	Persoanele care trăiesc cu HIV trebuie acceptate, fiindcă doar astfel le crește speranța la viață	3	1	12	-36
Persoanele care trăiesc cu HIV sunt narcomani sau practică prostituția	13	5	15	52	Risc de infectare cu HIV au orice persoane, nu doar persoanele care consumă droguri sau practică prostituția	2	1	12	-42
Persoanele care trăiesc cu HIV nu ar trebui să utilizeze transportul public	15	5	16	57	Riscul de infectare în transport public este minim dacă nu este contact personal	0	2	6	-49
Persoanele care trăiesc cu HIV prezintă un pericol de infectare pentru alte persoane, acestea trebuie izolate	17	3	16	58	Pericol de infectare are oricine, fiecare persoană trebuie să fie mai responsabilă de acțiunile sale	1	0	5	-51

Tabel 3.4.2.5 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **minorităților religioase** privind persoanele care trăiesc cu HIV. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Persoanele care trăiesc cu HIV ar trebui să beneficieze de o protecție socială adecvată din partea statului	64	16	4	10	Statul nu trebuie să ofere protecție socială persoanelor care trăiesc cu HIV	1	1	5	62
Copii care trăiesc cu HIV ar trebui să învețe în clase /grupe separate de restul copiilor/studentilor	40	9	9	30	Copii care trăiesc cu HIV trebuie să învețe în aceleași clase /grupe cu restul copiilor/studentilor	2	0	9	9
Persoanele care trăiesc cu HIV ar trebui să meargă la medici separați, pentru a evita contactul cu alte persoane	25	6	15	45	Persoanele care trăiesc cu HIV ar trebui să meargă la medicii de la instituțiile publice, iar aceștia să respecte confidențialitatea	2	0	7	-26
Persoanele care trăiesc cu HIV trebuie izolate de restul societății pentru a preveni răspândirea infecției	19	5	14	49	Persoanele care trăiesc cu HIV trebuie acceptate, fiindcă doar astfel le crește speranța la viață	0	2	11	-34
Persoanele care trăiesc cu HIV nu ar trebui să utilizeze transportul public	16	7	18	50	Riscul de infectare în transport public este minim dacă nu este contact personal	1	1	8	-41
Persoanele care trăiesc cu HIV sunt narcomani sau practică prostituția	12	3	17	51	Risc de infectare cu HIV au orice persoane, nu doar persoanele care consumă droguri sau practică prostituția	3	0	13	-43
Persoanele care trăiesc cu HIV prezintă un pericol de infectare pentru alte persoane, acestea trebuie izolate	13	2	15	64	Pericol de infectare are oricine, fiecare persoană trebuie să fie mai responsabilă de acțiunile sale	1	0	5	-60

Tabel 3.4.2.6 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al agnosticilor/ateilor privind persoanele care trăiesc cu HIV. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Persoanele care trăiesc cu HIV ar trebui să beneficieze de o protecție socială adecvată din partea statului	56	23	8	11	Statul nu trebuie să ofere protecție socială persoanelor care trăiesc cu HIV	0	2	0	60
Copii care trăiesc cu HIV ar trebui să învețe în clase /grupe separate de restul copiilor/studentilor	27	13	17	39	Copii care trăiesc cu HIV trebuie să învețe în aceleași clase /grupe cu restul copiilor/studentilor	0	0	5	-16
Persoanele care trăiesc cu HIV ar trebui să meargă la medici separați, pentru a evita contactul cu alte persoane	17	5	22	50	Persoanele care trăiesc cu HIV ar trebui să meargă la medicii de la instituțiile publice, iar aceștia să la respecte confidențialitatea	3	0	3	-47
Persoanele care trăiesc cu HIV trebuie izolate de restul societății pentru a preveni răspândirea infecției	13	8	22	56	Persoanele care trăiesc cu HIV trebuie acceptate, fiindcă doar astfel le crește speranța la viață	0	0	2	-57
Persoanele care trăiesc cu HIV nu ar trebui să utilizeze transportul public	13	6	22	58	Riscul de infectare în transport public este minim dacă nu este contact personal	0	0	2	-60
Persoanele care trăiesc cu HIV prezintă un pericol de infectare pentru alte persoane, acestea trebuie izolate	9	5	23	63	Pericol de infectare are oricine, fiecare persoană trebuie să fie mai responsabilă de acțiunile sale	0	0	0	-72
Persoanele care trăiesc cu HIV sunt narcomani sau practică prostituția	6	0	25	66	Risc de infectare cu HIV au orice persoane, nu doar persoanele care consumă droguri sau practică prostituția	2	0	2	-82

Tabel 3.4.2.7 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al refugiaților privind persoanele care trăiesc cu HIV. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Persoanele care trăiesc cu HIV ar trebui să beneficieze de o protecție socială adecvată din partea statului	80	10	3	5	Statul nu trebuie să ofere protecție socială persoanelor care trăiesc cu HIV	0	3	0	80
Copii care trăiesc cu HIV ar trebui să învețe în clase /grupe separate de restul copiilor/studentilor	45	8	15	28	Copii care trăiesc cu HIV trebuie să învețe în aceleași clase /grupe cu restul copiilor/studentilor	0	0	5	10
Persoanele care trăiesc cu HIV ar trebui să meargă la medici separați, pentru a evita contactul cu alte persoane	38	5	15	38	Persoanele care trăiesc cu HIV ar trebui să meargă la medicii de la instituțiile publice, iar aceștia să respecte confidențialitatea	3	0	3	-10
Persoanele care trăiesc cu HIV sunt narcomani sau practică prostituția	28	10	13	48	Risc de infectare cu HIV au orice persoane, nu doar persoanele care consumă droguri sau practică prostituția	0	0	3	-22
Persoanele care trăiesc cu HIV trebuie izolate de restul societății pentru a preveni răspândirea infecției	20	10	13	50	Persoanele care trăiesc cu HIV trebuie acceptate, fiindcă doar astfel le crește speranța la viață	5	0	3	-30
Persoanele care trăiesc cu HIV nu ar trebui să utilizeze transportul public	25	5	15	50	Riscul de infectare în transport public este minim dacă nu este contact personal	0	0	5	-33
Persoanele care trăiesc cu HIV prezintă un pericol de infectare pentru alte persoane, acestea trebuie izolate	20	3	5	68	Pericol de infectare are oricine, fiecare persoană trebuie să fie mai responsabilă de acțiunile sale	3	0	3	-48

percepții și atitudini față de persoanele de etnie romă din Republica Moldova

Tabel 3.5.2.1 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **găgăuzilor** privind persoanele de etnie romă din Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Romii de regulă caută căi ușoare de câștig, prin șiretlicuri și amăgeală	41	18	10	11	Romii de regulă nu caută căi ușoare de câștig și muncesc cinstit (onest)	8	1	10	30
Gospodăriile romilor nu sunt îngrijite, iar igiena lor personală lasă de dorit	25	12	10	15	Gospodăriile romilor sunt foarte îngrijite, au grijă de igiena lor	25	0	13	8
Majoritatea romilor sunt mincinoși și gata oricând să amăgească	33	11	16	23	Romii nu mint întotdeauna ci doar atunci când simt nevoia de a se autoapăra	6	1	10	4
Romii nu-și trimit copiii la școală din principiu, din cauza tradițiilor lor	23	14	19	17	Romii nu-și trimit copiii la școală din cauza sărăciei sau discriminării de către copiii de alte etnii	8	5	16	0
Dacă au ocazie romii se angajează la muncă unde e greu pentru a-și câștiga existența	18	15	19	31	Romii niciodată nu vor depune efort fizic pentru a îndeplini munci grele	12	0	7	-14
Majoritatea romilor nu muncesc, dar câștigă bani pe căi ilegale precum trafic de droguri, trafic de ființe umane, arme etc.	14	5	23	34	Majoritatea romilor muncesc, poate neoficial dar prin munca depusă de ei personal făcând comerț, cerșetorie, etc.	13	2	8	-29
Romii ar trebui să fie forțați să trăiască separat de restul societății pentru că nu se pot integra	9	7	24	55	Romii sunt cetățenii acestui stat și ei trebuie să fie integrați în societate, cu respectarea identității lor	3	1	2	-58
Statul ar trebui să ofere mai multe subvenții și asistență romilor	7	3	19	64	Statul ar trebui să nu ofere alocații și subvenții romilor	2	2	3	-68
Copiii romi ar trebui să învețe în clase speciale/separate în școli	12	2	21	63	Copiii romi ar trebui să învețe în clase împreună cu alți copii	1	0	2	-68
Ar trebui să existe localuri publice (baruri, restaurante, discoteci) și magazine în care accesul romilor să fie interzis	9	3	20	64	Accesul romilor în localurile publice nu trebuie interzis, pentru ca ei să nu se simtă discriminați și înjosiți	0	0	4	-69

Tabel 3.5.2.2 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al bulgarilor privind persoanele de etnie romă din Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Romii de regulă caută căi ușoare de câștig, prin șiretlicuri și amăgeală	38	28	12	8	Romii de regulă nu caută căi ușoare de câștig și muncesc cinstit (onest)	8	1	5	40
Romii nu-și trimit copiii la școală din principiu, din cauza tradițiilor lor	22	24	15	18	Romii nu-și trimit copiii la școală din cauza sărăciei sau discriminării de către copiii de alte etnii	6	4	12	11
Majoritatea romilor sunt mincinoși și gata oricând să amăgească	30	20	21	18	Romii nu mint întotdeauna ci doar atunci când simt nevoia de a se autoapăra	3	0	8	10
Gospodăriile romilor nu sunt îngrijite, iar igiena lor personală lasă de dorit	15	22	14	14	Gospodăriile romilor sunt foarte îngrijite, au grijă de igiena lor	26	0	9	6
Dacă au ocazie romii se angajează la muncă unde e greu pentru a-și câștiga existența	15	16	22	28	Romii niciodată nu vor depune efort fizic pentru a îndeplini munci grele	11	0	8	-15
Majoritatea romilor nu muncesc, dar câștigă bani pe căi ilegale precum trafic de droguri, trafic de ființe umane, arme etc.	13	8	29	32	Majoritatea romilor muncesc, poate neoficial dar prin munca depusă de ei personal făcând comerț, cerșetorie, etc.	12	2	4	-34
Statul ar trebui să ofere mai multe subvenții și asistență romilor	7	9	21	54	Statul ar trebui să nu ofere alocații și subvenții romilor	1	3	4	-54
Romii ar trebui să fie forțați să trăiască separat de restul societății pentru că nu se pot integra	9	9	28	49	Romii sunt cetățenii acestui stat și ei trebuie să fie integrați în societate, cu respectarea identității lor	3	0	2	-55
Ar trebui să existe localuri publice (baruri, restaurante, discoteci) și magazine în care accesul romilor să fie interzis	8	3	32	56	Accesul romilor în localurile publice nu trebuie interzis, pentru ca ei să nu se simtă discriminați și înjosiți	0	0	1	-76
Copiii romi ar trebui să învețe în clase speciale/separate în școli	5	3	23	65	Copiii romi ar trebui să învețe în clase împreună cu alți copii	1	0	2	-77

Tabel 3.5.2.3 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al romilor privind persoanele de etnie romă din Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Dacă au ocazie romii se angajează la muncă unde e greu pentru a-și câștiga existența	69	6	6	7	Romii niciodată nu vor depune efort fizic pentru a îndeplini munci grele	11	1	1	55
Statul ar trebui să ofere mai multe subvenții și asistență romilor	71	4	3	17	Statul ar trebui să nu ofere alocații și subvenții romilor	4	0	2	51
Romii nu-și trimit copiii la școală din principiu, din cauza tradițiilor lor	13	3	12	44	Romii nu-și trimit copiii la școală din cauza sărăciei sau discriminării de către copiii de alte etnii	12	16	1	-28
Romii de regulă caută căi ușoare de câștig, prin șiretlicuri și amăgeală	14	1	9	59	Romii de regulă nu caută căi ușoare de câștig și muncesc cinstit (onest)	17	0	0	-43
Gospodăriile romilor nu sunt îngrijite, iar igiena lor personală lasă de dorit	2	1	8	67	Gospodăriile romilor sunt foarte îngrijite, au grijă de igiena lor	22	0	0	-56
Majoritatea romilor sunt mincinoși și gata oricând să amăgească	7	0	10	69	Romii nu mint întotdeauna ci doar atunci când simt nevoia de a se autoapăra	9	4	1	-62
Majoritatea romilor nu muncesc, dar câștigă bani pe căi ilegale precum trafic de droguri, trafic de ființe umane, arme etc.	2	1	11	75	Majoritatea romilor muncesc, poate neoficial dar prin munca depusă de ei personal făcând comerț, cerșetorie, etc.	10	1	0	-73
Ar trebui să existe localuri publice (baruri, restaurante, discoteci) și magazine în care accesul romilor să fie interzis	4	1	13	81	Accesul romilor în localurile publice nu trebuie interzis, pentru ca ei să nu se simtă discriminați și înjosiți	1	0	1	-89
Romii ar trebui să fie forțați să trăiască separat de restul societății pentru că nu se pot integra	3	1	10	86	Romii sunt cetățenii acestui stat și ei trebuie să fie integrați în societate, cu respectarea identității lor	1	0	0	-91
Copiii romi ar trebui să învețe în clase speciale/separate în școli	1	0	7	91	Copiii romi ar trebui să învețe în clase împreună cu alți copii	1	0	0	-96

Tabel 3.5.2.4 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al persoanelor cu dizabilități privind persoanele de etnie romă din Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Romii de regulă caută căi ușoare de câștig, prin șiretlicuri și amăgeală	58	12	3	6	Romii de regulă nu caută căi ușoare de câștig și muncesc cinstit (onest)	14	1	6	48
Majoritatea romilor sunt mincinoși și gata oricând să amăgească	45	10	10	19	Romii nu mint întotdeauna ci doar atunci când simt nevoia de a se autoapăra	6	1	9	22
Romii nu-și trimit copiii la școală din principiu, din cauza tradițiilor lor	43	8	10	20	Romii nu-și trimit copiii la școală din cauza sărăciei sau discriminării de către copiii de alte etnii	9	3	7	18
Gospodăriile romilor nu sunt îngrijite, iar igiena lor personală lasă de dorit	17	9	10	13	Gospodăriile romilor sunt foarte îngrijite, au grijă de igiena lor	41	1	10	1
Majoritatea romilor nu muncesc, dar câștigă bani pe căi ilegale precum trafic de droguri, trafic de ființe umane, arme etc.	18	5	16	38	Majoritatea romilor muncesc, poate neoficial dar prin munca depusă de ei personal făcând comerț, cerșetorie, etc.	12	3	9	-23
Dacă au ocazie romii se angajează la muncă unde e greu pentru a-și câștiga existența	12	8	14	47	Romii niciodată nu vor depune efort fizic pentru a îndeplini munci grele	12	1	6	-33
Statul ar trebui să ofere mai multe subvenții și asistență romilor	18	6	8	57	Statul ar trebui să nu ofere alocații și subvenții romilor	3	2	6	-36
Copiii romi ar trebui să învețe în clase speciale/separate în școli	17	3	10	66	Copiii romi ar trebui să învețe în clase împreună cu alți copii	2	1	2	-54
Romii ar trebui să fie forțați să trăiască separat de restul societății pentru că nu se pot integra	13	3	17	60	Romii sunt cetățenii acestui stat și ei trebuie să fie integrați în societate, cu respectarea identității lor	3	0	5	-56
Ar trebui să existe localuri publice (baruri, restaurante, discoteci) și magazine în care accesul romilor să fie interzis	12	4	15	64	Accesul romilor în localurile publice nu trebuie interzis, pentru ca ei să nu se simtă discriminați și înjosiți	1	1	5	-59

Tabel 3.5.2.5 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **minorităților religioase** privind persoanele de etnie romă din Republica Moldova. *Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?*

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Romii de regulă caută căi ușoare de câștig, prin șiretlicuri și amăgeală	46	13	8	10	Romii de regulă nu caută căi ușoare de câștig și muncesc cinstit (onest)	12	1	10	31
Romii nu-și trimit copiii la școală din principiu, din cauza tradițiilor lor	34	12	8	22	Romii nu-și trimit copiii la școală din cauza sărăciei sau discriminării de către copiii de alte etnii	7	5	12	12
Gospodăriile romilor nu sunt îngrijite, iar igiena lor personală lasă de dorit	22	11	9	20	Gospodăriile romilor sunt foarte îngrijite, au grijă de igiena lor	26	1	11	2
Majoritatea romilor sunt mincinoși și gata oricând să amăgească	32	8	12	29	Romii nu mint întotdeauna ci doar atunci când simt nevoia de a se autoapăra	8	2	11	-1
Dacă au ocazie romii se angajează la muncă unde e greu pentru a-și câștiga existența	18	10	15	36	Romii niciodată nu vor depune efort fizic pentru a îndeplini munci grele	11	2	9	-18
Majoritatea romilor nu muncesc, dar câștigă bani pe căi ilegale precum trafic de droguri, trafic de ființe umane, arme etc.	18	7	15	37	Majoritatea romilor muncesc, poate neoficial dar prin munca depusă de ei personal făcând comerț, cerșetorie, etc.	11	2	10	-21
Statul ar trebui să ofere mai multe subvenții și asistență romilor	20	10	9	46	Statul ar trebui să nu ofere alocații și subvenții romilor	3	6	7	-22
Romii ar trebui să fie forțați să trăiască separat de restul societății pentru că nu se pot integra	10	2	16	67	Romii sunt cetățenii acestui stat și ei trebuie să fie integrați în societate, cu respectarea identității lor	2	1	3	-67
Ar trebui să existe localuri publice (baruri, restaurante, discoteci) și magazine în care accesul romilor să fie interzis	7	2	17	68	Accesul romilor în localurile publice nu trebuie interzis, pentru ca ei să nu se simtă discriminați și înjosiți	1	1	5	-72
Copiii romi ar trebui să învețe în clase speciale/separate în școli	6	2	13	76	Copiii romi ar trebui să învețe în clase împreună cu alți copii	2	1	2	-78

Tabel 3.5.2.6 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **agnosticilor/ateilor** privind persoanele de etnie romă din Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Romii de regulă caută căi ușoare de câștig, prin șiretlicuri și amăgeală	47	27	8	8	Romii de regulă nu caută căi ușoare de câștig și muncesc cinstit (onest)	8	0	3	52
Majoritatea romilor sunt mincinoși și gata oricând să amăgească	33	23	16	14	Romii nu mint întotdeauna ci doar atunci când simt nevoia de a se autoapăra	5	2	8	23
Romii nu-și trimit copiii la școală din principiu, din cauza tradițiilor lor	33	17	23	9	Romii nu-și trimit copiii la școală din cauza sărăciei sau discriminării de către copiii de alte etnii	6	2	9	14
Gospodăriile romilor nu sunt îngrijite, iar igiena lor personală lasă de dorit	23	16	16	9	Gospodăriile romilor sunt foarte îngrijite, au grijă de igiena lor	28	0	8	9
Majoritatea romilor nu muncesc, dar câștigă bani pe căi ilegale precum trafic de droguri, trafic de ființe umane, arme etc.	22	13	28	25	Majoritatea romilor muncesc, poate neoficial dar prin munca depusă de ei personal făcând comerț, cerșetorie, etc.	11	0	2	-16
Dacă au ocazie romii se angajează la muncă unde e greu pentru a-și câștiga existența	13	13	27	36	Romii niciodată nu vor depune efort fizic pentru a îndeplini munci grele	8	0	5	-33
Romii ar trebui să fie forțați să trăiască separat de restul societății pentru că nu se pot integra	13	6	27	52	Romii sunt cetățenii acestui stat și ei trebuie să fie integrați în societate, cu respectarea identității lor	3	0	0	-58
Ar trebui să existe localuri publice (baruri, restaurante, discoteci) și magazine în care accesul romilor să fie interzis	9	9	22	58	Accesul romilor în localurile publice nu trebuie interzis, pentru ca ei să nu se simtă discriminați și înjosiți	0	0	2	-60
Copiii romi ar trebui să învețe în clase speciale/separate în școli	9	6	22	63	Copiii romi ar trebui să învețe în clase împreună cu alți copii	0	0	0	-69
Statul ar trebui să ofere mai multe subvenții și asistentă romilor	6	8	23	63	Statul ar trebui să nu ofere alocații și subvenții romilor	0	0	0	-72

Tabel 3.5.2.7 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al refugiaților privind persoanele de etnie romă din Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Romii nu-și trimit copiii la școală din principiu, din cauza tradițiilor lor	43	23	5	15	Romii nu-și trimit copiii la școală din cauza sărăciei sau discriminării de către copiii de alte etnii	8	3	5	38
Romii de regulă caută căi ușoare de câștig, prin șiretlicuri și amăgeală	45	13	0	23	Romii de regulă nu caută căi ușoare de câștig și muncesc cinstit (onest)	8	3	10	28
Gospodăriile romilor nu sunt îngrijite, iar igiena lor personală lasă de dorit	20	15	18	20	Gospodăriile romilor sunt foarte îngrijite, au grijă de igiena lor	15	0	13	-2
Majoritatea romilor sunt mincinoși și gata oricând să amăgească	20	18	15	28	Romii nu mint întotdeauna ci doar atunci când simt nevoia de a se autoapăra	10	3	8	-4
Dacă au ocazie romii se angajează la muncă unde e greu pentru a-și câștiga existența	20	15	15	38	Romii niciodată nu vor depune efort fizic pentru a îndeplini munci grele	3	0	10	-15
Majoritatea romilor nu muncesc, dar câștigă bani pe căi ilegale precum trafic de droguri, trafic de ființe umane, arme etc.	10	10	20	43	Majoritatea romilor muncesc, poate neoficial dar prin munca depusă de ei personal făcând comerț, cerșetorie, etc.	13	0	5	-35
Statul ar trebui să ofere mai multe subvenții și asistență romilor	23	0	8	65	Statul ar trebui să nu ofere alocații și subvenții romilor	0	3	3	-48
Copiii romi ar trebui să învețe în clase speciale/separate	10	8	10	73	Copiii romi ar trebui să învețe în clase împreună cu alți copii	0	0	0	-65
Romii ar trebui să fie forțați să trăiască separat de restul societății pentru că nu se pot integra	8	5	8	75	Romii sunt cetățenii acestui stat și ei trebuie să fie integrați în societate, cu respectarea identității lor	5	0	0	-67
Ar trebui să existe localuri publice (baruri, restaurante, discoteci) și magazine în care accesul romilor să fie interzis	5	8	13	75	Accesul romilor în localurile publice nu trebuie interzis, pentru ca ei să nu se simtă discriminați și înjosiți	0	0	0	-75

percepții și atitudini față de persoanele care nu vorbesc în limba de stat

Tabel 3.6.2.1 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **găgăuzilor** privind persoanele care nu vorbesc în limba de stat. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Doresc desființarea Republicii Moldova ca stat independent și alipirea acesteia la Federația Rusă	24	14	8	12	Tind ca Reublica Moldova să se integreze în Uniunea Europeană	3	23	15	10
Sunt orgolioși și nu doresc să studieze limba de stat	3	1	21	54	Nu simt nevoia de a studia limba de stat, deoarece peste tot sunt înțeleși în limba rusă	4	14	4	-55
Nu sunt patrioți ai Republicii Moldova	6	5	18	68	Ei țin la țara noastră, în care locuiesc	1	1	3	-71
Se consideră mai presus decât persoanele care vorbesc limba de stat	5	2	16	70	Sunt foarte prietenoși și deschiși	3	0	4	-72
Persoanele care nu vorbesc limba de stat totdeauna au fost agresive	3	1	25	63	Persoanele care nu vorbesc limba de stat nu sunt agresive, pot deveni agresive doar când sunt atacate	1	3	4	-77
Nu vor să muncească la greu, căutând locuri de muncă mai ușoare	5	1	19	70	Muncesc la fel ca toată populația uneori pot depune mai mult efort pentru a reuși în timp	0	1	4	-79

Tabel 3.6.2.2 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al bulgarilor privind persoanele care nu vorbesc în limba de stat. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Doresc desființarea Republicii Moldova ca stat independent și alipirea acesteia la Federația Rusă	28	24	10	6	Tind ca Reublica Moldova să se integreze în Uniunea Europeană	1	23	8	23
Sunt orgolioși și nu doresc să studieze limba de stat	4	5	25	48	Nu simt nevoia de a studia limba de stat, deoarece peste tot sunt înțeleși în limba rusă	2	11	5	-52
Se consideră mai presus decât persoanele care vorbesc limba de stat	6	5	22	61	Sunt foarte prietenoși și deschiși	3	1	2	-67
Nu sunt patrioți ai Republicii Moldova	4	6	20	66	Ei țin la țara noastră, în care locuiesc	2	2	1	-73
Persoanele care nu vorbesc limba de stat totdeauna au fost agresive	2	3	32	54	Persoanele care nu vorbesc limba de stat nu sunt agresive, pot deveni agresive doar când sunt atacate	1	5	4	-74
Nu vor să muncească la greu, căutând locuri de muncă mai ușoare	4	4	21	68	Muncesc la fel ca toată populația uneori pot depune mai mult efort pentru a reuși în timp	1	1	2	-77

Tabel 3.6.2.3 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al romilor privind persoanele care nu vorbesc în limba de stat. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Doresc desființarea Republicii Moldova ca stat independent și alipirea acesteia la Federația Rusă	40	4	7	23	Tind ca Reublica Moldova să se integreze în Uniunea Europeană	10	4	12	10
Nu vor să muncească la greu, căutând locuri de muncă mai ușoare	13	4	18	59	Muncesc la fel ca toată populația uneori pot depune mai mult efort pentru a reuși în timp	4	0	1	-56
Se consideră mai presus decât persoanele care vorbesc limba de stat	7	3	11	67	Sunt foarte prietenoși și deschiși	7	0	4	-61
Sunt orgolioși și nu doresc să studieze limba de stat	6	3	13	66	Nu simt nevoia de a studia limba de stat, deoarece peste tot sunt înțeleși în limba rusă	6	5	2	-62
Persoanele care nu vorbesc limba de stat totdeauna au fost agresive	5	1	12	73	Persoanele care nu vorbesc limba de stat nu sunt agresive, pot deveni agresive doar când sunt atacate	1	2	6	-71
Nu sunt patrioți ai Republicii Moldova	6	3	8	77	Ei țin la țara noastră, în care locuiesc	2	1	4	-72

Tabel 3.6.2.4 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al persoanelor cu dizabilități privind persoanele care nu vorbesc în limba de stat. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Doresc desființarea Republicii Moldova ca stat independent și alipirea acesteia la Federația Rusă	26	6	8	11	Tind ca Reublica Moldova să se integreze în Uniunea Europeană	9	22	19	7
Se consideră mai presus decât persoanele care vorbesc limba de stat	24	6	15	41	Sunt foarte prietenoși și deschiși	7	2	6	-22
Nu sunt patrioți ai Republicii Moldova	24	6	13	43	Ei țin la țara noastră, în care locuiesc	10	1	5	-23
Sunt orgolioși și nu doresc să studieze limba de stat	20	1	12	47	Nu simt nevoia de a studia limba de stat, deoarece peste tot sunt înțeleși în limba rusă	9	5	5	-30
Nu vor să muncească la greu, căutând locuri de muncă mai ușoare	7	5	20	59	Muncesc la fel ca toată populația uneori pot depune mai mult efort pentru a reuși în timp	5	1	5	-60
Persoanele care nu vorbesc limba de stat totdeauna au fost agresive	6	1	19	64	Persoanele care nu vorbesc limba de stat nu sunt agresive, pot deveni agresive doar când sunt atacate	3	1	6	-69

Tabel 3.6.2.5 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **minorităților religioase** privind persoanele care nu vorbesc în limba de stat. *Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?*

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Doresc desființarea Republicii Moldova ca stat independent și alipirea acesteia la Federația Rusă	25	10	9	16	Tind ca Reublica Moldova să se integreze în Uniunea Europeană	7	10	23	6
Sunt orgolioși și nu doresc să studieze limba de stat	19	5	15	43	Nu simt nevoia de a studia limba de stat, deoarece peste tot sunt înțeleși în limba rusă	9	5	5	-28
Se consideră mai presus decât persoanele care vorbesc limba de stat	16	6	14	44	Sunt foarte prietenoși și deschiși	9	1	9	-28
Nu sunt patrioți ai Republicii Moldova	17	5	16	47	Ei țin la țara noastră, în care locuiesc	4	1	12	-34
Nu vor să muncească la greu, căutând locuri de muncă mai ușoare	10	3	16	60	Muncesc la fel ca toată populația uneori pot depune mai mult efort pentru a reuși în timp	3	0	8	-56
Persoanele care nu vorbesc limba de stat totdeauna au fost agresive	6	2	21	58	Persoanele care nu vorbesc limba de stat nu sunt agresive, pot deveni agresive doar când sunt atacate	2	2	9	-62

Tabel 3.6.2.6 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al agnosticilor/ateilor privind persoanele care nu vorbesc în limba de stat. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Doresc desființarea Republicii Moldova ca stat independent și alipirea acesteia la Federația Rusă	20	13	19	19	Tind ca Reublica Moldova să se integreze în Uniunea Europeană	8	14	8	-3
Nu sunt patrioți ai Republicii Moldova	23	13	22	28	Ei țin la țara noastră, în care locuiesc	5	3	6	-12
Se consideră mai presus decât persoanele care vorbesc limba de stat	20	9	23	39	Sunt foarte prietenoși și deschiși	5	0	3	-30
Sunt orgolioși și nu doresc să studieze limba de stat	11	6	27	44	Nu simt nevoia de a studia limba de stat, deoarece peste tot sunt înțeleși în limba rusă	8	5	0	-47
Persoanele care nu vorbesc limba de stat totdeauna au fost agresive	8	5	33	47	Persoanele care nu vorbesc limba de stat nu sunt agresive, pot deveni agresive doar când sunt atacate	5	2	2	-62
Nu vor să muncească la greu, căutând locuri de muncă mai ușoare	6	0	25	64	Muncesc la fel ca toată populația uneori pot depune mai mult efort pentru a reuși în timp	2	0	3	-79

Tabel 3.6.2.7 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al refugiaților privind persoanele care nu vorbesc în limba de stat. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Doresc desființarea Republicii Moldova ca stat independent și alipirea acesteia la Federația Rusă	20	5	13	40	Tind ca Republica Moldova să se integreze în Uniunea Europeană	5	10	8	-21
Nu sunt patrioți ai Republicii Moldova	15	5	13	63	Ei țin la țara noastră, în care locuiesc	3	0	3	-52
Sunt orgolioși și nu doresc să studieze limba de stat	8	8	25	53	Nu simt nevoia de a studia limba de stat, deoarece peste tot sunt înțeleși în limba rusă	3	5	0	-58
Se consideră mai presus decât persoanele care vorbesc limba de stat	10	8	33	48	Sunt foarte prietenoși și deschiși	3	0	0	-61
Persoanele care nu vorbesc limba de stat totdeauna au fost agresive	10	3	23	60	Persoanele care nu vorbesc limba de stat nu sunt agresive, pot deveni agresive doar când sunt atacate	0	3	3	-67
Nu vor să muncească la greu, căutând locuri de muncă mai ușoare	8	3	15	75	Muncesc la fel ca toată populația uneori pot depune mai mult efort pentru a reuși în timp	0	0	0	-80

percepții și atitudini față de Evreii care locuiesc în Republica Moldova

Tabel 3.7.2.1 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **găgăuzilor** privind evreii care locuiesc în Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Evreii au prea mult control asupra afacerilor și piețelor financiare la nivel mondial	31	18	13	12	Evreii sunt pe nedrept învinuiți că ar deține control asupra lumii	1	1	24	18
Sunt cel mai des discriminați	18	11	9	14	Sunt ei cei care discriminează pe alții cel mai des	3	19	26	3
Evreii niciodată nu au muncit, dar au câștigat bani prin șmecherii și comerț	22	11	21	20	Evreii sunt muncitori și nu fac șmecherii pentru a se îmbogăți	7	1	19	-6
Evreii se consideră superiori altor națiuni	25	10	18	29	Evreii se cred egali cu alte națiuni	2	1	16	-9
Nu sunt patrioți în țara în care trăiesc, ci tind mereu spre Israel	15	8	22	33	Evreii din Republica Moldova țin la țara noastră, în care locuiesc	3	1	18	-24

Tabel 3.7.2.2 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **bulgarilor** privind evreii care locuiesc în Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Evreii au prea mult control asupra afacerilor și piețelor financiare la nivel mondial	20	21	21	13	Evreii sunt pe nedrept învinuiți că ar deține control asupra lumii	1	1	23	6
Sunt cel mai des discriminați	12	18	18	11	Sunt ei cei care discriminează pe alții cel mai des	1	15	26	1
Evreii se consideră superiori altor națiuni	23	19	23	22	Evreii se cred egali cu alte națiuni	2	0	12	-2
Evreii niciodată nu au muncit, dar au câștigat bani prin șmecherii și comerț	15	15	22	18	Evreii sunt muncitori și nu fac șmecherii pentru a se îmbogăți	9	2	20	-7
Nu sunt patrioți în țara în care trăiesc, ci tind mereu spre Israel	16	13	25	25	Evreii din Republica Moldova țin la țara noastră, în care locuiesc	3	1	17	-17

Tabel 3.7.2.3 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al romilor privind evreii care locuiesc în Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Evreii au prea mult control asupra afacerilor și piețelor financiare la nivel mondial	46	4	7	20	Evreii sunt pe nedrept învinuiți că ar deține control asupra lumii	2	1	21	18
Sunt cel mai des discriminați	30	4	8	22	Sunt ei cei care discriminează pe alții cel mai des	6	8	22	3
Evreii niciodată nu au muncit, dar au câștigat bani prin șmecherii și comerț	29	6	13	33	Evreii sunt muncitori și nu fac șmecherii pentru a se îmbogăți	5	1	14	-9
Evreii se consideră superiori altor națiuni	28	4	7	47	Evreii se cred egali cu alte națiuni	1	1	13	-20
Nu sunt patrioți în țara în care trăiesc, ci tind mereu spre Israel	19	5	16	44	Evreii din Republica Moldova țin la țara noastră, în care locuiesc	4	1	11	-31

Tabel 3.7.2.4 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al persoanelor cu dizabilități privind evreii care locuiesc în Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Evreii au prea mult control asupra afacerilor și piețelor financiare la nivel mondial	30	13	10	15	Evreii sunt pe nedrept învinuiți că ar deține control asupra lumii	1	1	30	12
Evreii niciodată nu au muncit, dar au câștigat bani prin șmecherii și comerț	32	9	8	19	Evreii sunt muncitori și nu fac șmecherii pentru a se îmbogăți	10	1	22	10
Evreii se consideră superiori altor națiuni	28	9	13	24	Evreii se cred egali cu alte națiuni	1	1	25	0
Sunt cel mai des discriminați	15	10	8	19	Sunt ei cei care discriminează pe alții cel mai des	6	14	28	-1
Nu sunt patrioți în țara în care trăiesc, ci tind mereu spre Israel	20	5	13	35	Evreii din Republica Moldova țin la țara noastră, în care locuiesc	5	1	22	-17

Tabel 3.7.2.5 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **minorităților religioase** privind evreii care locuiesc în Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Sunt cel mai des discriminați	25	11	7	13	Sunt ei cei care discriminează pe alții cel mai des	3	11	30	9
Evreii au prea mult control asupra afacerilor și piețelor financiare la nivel mondial	31	8	14	16	Evreii sunt pe nedrept învinuiți că ar deține control asupra lumii	1	1	30	7
Evreii se consideră superiori altor națiuni	30	12	10	28	Evreii se cred egali cu alte națiuni	1	0	20	4
Evreii niciodată nu au muncit, dar au câștigat bani prin șmecherii și comerț	16	8	14	34	Evreii sunt muncitori și nu fac șmecherii pentru a se îmbogăți	8	2	18	-17
Nu sunt patrioți în țara în care trăiesc, ci tind mereu spre Israel	18	6	14	37	Evreii din Republica Moldova țin la țara noastră, în care locuiesc	6	1	19	-20

Tabel 3.7.2.6 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **agnosticilor/ateilor** privind evreii care locuiesc în Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Sunt cel mai des discriminați	14	19	13	19	Sunt ei cei care discriminează pe alții cel mai des	3	17	16	1
Evreii au prea mult control asupra afacerilor și piețelor financiare la nivel mondial	31	9	23	22	Evreii sunt pe nedrept învinuiți că ar deține control asupra lumii	0	2	13	-4
Evreii se consideră superiori altor națiuni	22	9	25	27	Evreii se cred egali cu alte națiuni	2	0	16	-17
Evreii niciodată nu au muncit, dar au câștigat bani prin șmecherii și comerț	19	11	28	23	Evreii sunt muncitori și nu fac șmecherii pentru a se îmbogăți	8	5	6	-18
Nu sunt patrioți în țara în care trăiesc, ci tind mereu spre Israel	16	11	28	23	Evreii din Republica Moldova țin la țara noastră, în care locuiesc	5	2	16	-20

Tabel 3.7.2.7 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al refugiaților privind evreii care locuiesc în Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Evreii au prea mult control asupra afacerilor și piețelor financiare la nivel mondial	60	13	10	13	Evreii sunt pe nedrept învinuiți că ar deține control asupra lumii	0	3	3	48
Evreii se consideră superiori altor națiuni	30	20	10	33	Evreii se cred egali cu alte națiuni	0	3	5	7
Sunt cel mai des discriminați	23	5	10	18	Sunt ei cei care discriminează pe alții cel mai des	5	15	25	0
Nu sunt patrioți în țara în care trăiesc, ci tind mereu spre Israel	23	10	15	38	Evreii din Republica Moldova țin la țara noastră, în care locuiesc	8	3	5	-17
Evreii niciodată nu au muncit, dar au câștigat bani prin șmecherii și comerț	18	5	28	43	Evreii sunt muncitori și nu fac șmecherii pentru a se îmbogăți	8	0	0	-44

percepții și atitudini față de persoanele de origine africană care locuiesc în Republica Moldova

Tabel 3.8.2.1 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **găgăuzilor** privind persoanele de origine africană care locuiesc în Republica Moldova. *Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?*

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Africanii sunt cel mai des discriminați	26	19	9	9	Africanii cel mai des discriminează	6	6	24	17
Africanii aduc boli venerice pe continentul european și în special SIDA	12	8	20	36	Bolile venerice și SIDA bântuie de multe decenii Europa și în întreaga lume. Africanii care vin nu au nici o legătură cu aceste epidemii	4	1	20	-27
Africanii trăiesc în triburi fiind încă nomazi și sălbatici	7	6	22	45	Africa este un continent mare, unde sunt și țări foarte dezvoltate iar populația duce un mod de viață obișnuit	7	1	12	-44
Africanii sunt foarte diferiți de europeni și este imposibilă integrarea lor în țări precum Moldova	12	5	20	55	Faptul că sunt africani nu trebuie să fie o barieră de a se integra în țări precum Moldova	1	2	4	-54

Tabel 3.8.2.2 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al bulgarilor privind persoanele de origine africană care locuiesc în Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Africanii sunt cel mai des discriminați	25	19	12	17	Africanii cel mai des discriminează	4	4	19	11
Africanii aduc boli venerice pe continentul european și în special SIDA	12	12	21	35	Bolile venerice și SIDA bântuie de multe decenii Europa și în întreaga lume. Africanii care vin nu au nici o legătură cu aceste epidemii	4	0	16	-25
Africanii trăiesc în triburi fiind încă nomazi și sălbatici	7	3	28	43	Africa este un continent mare, unde sunt și țări foarte dezvoltate iar populația duce un mod de viață obisnuit	10	0	9	-49
Africanii sunt foarte diferiți de europeni și este imposibilă integrarea lor în țări precum Moldova	7	9	25	51	Faptul că sunt africani nu trebuie să fie o barieră de a se integra în țări precum Moldova	2	0	6	-56

Tabel 3.8.2.3 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al romilor privind persoanele de origine africană care locuiesc în Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Africanii sunt cel mai des discriminați	43	4	5	19	Africanii cel mai des discriminează	4	5	21	17
Africanii aduc boli venerice pe continentul european și în special SIDA	33	1	14	39	Bolile venerice și SIDA bântuie de multe decenii Europa și în întreaga lume. Africanii care vin nu au nici o legătură cu aceste epidemii	1	1	11	-17
Africanii trăiesc în triburi fiind încă nomazi și sălbatici	5	3	16	53	Africa este un continent mare, unde sunt și țări foarte dezvoltate iar populația duce un mod de viață obișnuit	12	1	11	-47
Africanii sunt foarte diferiți de europeni și este imposibilă integrarea lor în țări precum Moldova	8	1	17	66	Faptul că sunt africani nu trebuie să fie o barieră de a se integra în țări precum Moldova	0	1	7	-69

Tabel 3.8.2.4 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **persoanelor cu dizabilități** privind persoanele de origine africană care locuiesc în Republica Moldova. *Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?*

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Africanii sunt cel mai des discriminați	33	10	6	12	Africanii cel mai des discriminează	5	5	31	15
Africanii aduc boli venerice pe continentul european și în special SIDA	15	8	14	37	Bolile venerice și SIDA bântuie de multe decenii Europa și în întreaga lume. Africanii care vin nu au nici o legătură cu aceste epidemii	2	0	25	-21
Africanii trăiesc în triburi fiind încă nomazi și sălbatici	8	5	19	41	Africa este un continent mare, unde sunt și țări foarte dezvoltate iar populația duce un mod de viață obișnuit	12	0	17	-34
Africanii sunt foarte diferiți de europeni și este imposibilă integrarea lor în țări precum Moldova	12	7	17	48	Faptul că sunt africani nu trebuie să fie o barieră de a se integra în țări precum Moldova	3	3	12	-39

Tabel 3.8.2.5 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **minorităților religioase** privind persoanele de origine africană care locuiesc în Republica Moldova. *Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?*

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Africanii sunt cel mai des discriminați	39	14	6	8	Africanii cel mai des discriminează	3	5	25	26
Africanii aduc boli venerice pe continentul european și în special SIDA	11	5	17	45	Bolile venerice și SIDA bântuie de multe decenii Europa și în întreaga lume. Africanii care vin nu au nici o legătură cu aceste epidemii	2	1	19	-36
Africanii trăiesc în triburi fiind încă nomazi și sălbatici	6	3	20	47	Africa este un continent mare, unde sunt și țări foarte dezvoltate iar populația duce un mod de viață obișnuit	9	1	14	-44
Africanii sunt foarte diferiți de europeni și este imposibilă integrarea lor în țări precum Moldova	8	4	15	58	Faptul că sunt africani nu trebuie să fie o barieră de a se integra în țări precum Moldova	1	2	13	-51

Tabel 3.8.2.6 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al agnosticilor/ateilor privind persoanele de origine africană care locuiesc în Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Africanii sunt cel mai des discriminați	50	16	13	3	Africanii cel mai des discriminează	2	8	9	41
Africanii sunt foarte diferiți de europeni și este imposibilă integrarea lor în țări precum Moldova	9	6	22	53	Faptul că sunt africani nu trebuie să fie o barieră de a se integra în țări precum Moldova	6	2	2	-54
Africanii aduc boli venerice pe continentul european și în special SIDA	8	2	28	52	Bolile venerice și SIDA bântuie de multe decenii Europa și în întreaga lume. Africanii care vin nu au nici o legătură cu aceste epidemii	3	0	8	-63
Africanii trăiesc în triburi fiind încă nomazi și sălbatici	2	5	25	58	Africa este un continent mare, unde sunt și țări foarte dezvoltate iar populația duce un mod de viață obișnuit	6	0	5	-68

Tabel 3.8.2.7 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al refugiaților privind persoanele de origine africană care locuiesc în Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Africanii sunt cel mai des discriminați	40	10	5	13	Africanii cel mai des discriminează	8	13	13	22
Africanii aduc boli venerice pe continentul european și în special SIDA	13	0	25	53	Bolile venerice și SIDA bântuie de multe decenii Europa și în întreaga lume. Africanii care vin nu au nici o legătură cu aceste epidemii	3	0	8	-59
Africanii trăiesc în triburi fiind încă nomazi și sălbatici	8	3	25	55	Africa este un continent mare, unde sunt și țări foarte dezvoltate iar populația duce un mod de viață obișnuit	8	0	3	-63
Africanii sunt foarte diferiți de europeni și este imposibilă integrarea lor în țări precum Moldova	10	3	10	75	Faptul că sunt africani nu trebuie să fie o barieră de a se integra în țări precum Moldova	0	0	3	-71

percepții și atitudini față de persoanele străine care locuiesc în Republica Moldova, dar nu dețin cetățenia Republicii Moldova

Tabel 3.9.2.1 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **găgăuzilor** privind persoanele străine care locuiesc în Republica Moldova, dar nu dețin cetățenia Republicii Moldova. *Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?*

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Cei care vin să trăiască în Republica Moldova de obicei fug din țara lor, din anumite motive politice, economice	31	25	13	13	Străinii vin în Republica Moldova pentru a munci	7	3	7	25
Străinii au prea mult control asupra afacerilor și piețelor financiare din țara noastră	17	15	17	17	Străinii care vin în Republica Moldova să locuiască de obicei nu vin cu scopul de a investi ci de a cheltui banii	11	4	19	-1
Nu sunt patrioți în țara în care trăiesc, ci tind mereu spre țara lor natală	22	9	28	23	Străinii din Republica Moldova țin la țara noastră, în care locuiesc	5	2	11	-15
Niciodată nu au muncit, dar au câștigat bani prin șmecherii	10	8	27	23	Străinii sunt muncitori și nu fac șmecherii pentru a se îmbogăți	8	2	23	-22
Străinii învață limba română atunci când vin în țara noastră	15	11	23	33	Străinii nu doresc să învețe limba română pentru comunicare, dar comunică în limba engleză sau rusă	7	1	11	-25

Tabel 3.9.2.2 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al bulgarilor privind persoanele străine care locuiesc în Republica Moldova, dar nu dețin cetățenia Republicii Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Cei care vin să trăiască în Republica Moldova de obicei fug din țara lor, din anumite motive politice, economice	31	29	11	13	Străinii vin în Republica Moldova pentru a munci	4	5	7	30
Străinii au prea mult control asupra afacerilor și piețelor financiare din țara noastră	14	18	22	18	Străinii care vin în Republica Moldova să locuiască de obicei nu vin cu scopul de a investi ci de a cheltui banii	7	5	17	-6
Nu sunt patrioți în țara în care trăiesc, ci tind mereu spre țara lor natală	21	17	22	27	Străinii din Republica Moldova țin la țara noastră, în care locuiesc	5	1	6	-9
Străinii învață limba română atunci când vin în țara noastră	11	20	29	27	Străinii nu doresc să învețe limba română pentru comunicare, dar comunică în limba engleză sau rusă	7	0	7	-21
Niciodată nu au muncit, dar au câștigat bani prin șmecherii	14	11	32	20	Străinii sunt muncitori și nu fac șmecherii pentru a se îmbogăți	4	1	18	-21

Tabel 3.9.2.3 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al romilor privind persoanele străine care locuiesc în Republica Moldova, dar nu dețin cetățenia Republicii Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Cei care vin să trăiască în Republica Moldova de obicei fug din țara lor, din anumite motive politice, economice	45	8	3	27	Străinii vin în Republica Moldova pentru a munci	9	4	5	18
Niciodată nu au muncit, dar au câștigat bani prin șmecherii	20	4	14	34	Străinii sunt muncitori și nu fac șmecherii pentru a se îmbogăți	7	2	20	-17
Străinii au prea mult control asupra afacerilor și piețelor financiare din țara noastră	19	4	15	38	Străinii care vin în Republica Moldova să locuiască de obicei nu vin cu scopul de a investi ci de a cheltui banii	6	2	16	-23
Străinii învață limba română atunci când vin în țara noastră	20	7	15	42	Străinii nu doresc să învețe limba română pentru comunicare, dar comunică în limba engleză sau rusă	12	0	3	-26
Nu sunt patrioți în țara în care trăiesc, ci tind mereu spre țara lor natală	22	4	20	44	Străinii din Republica Moldova țin la țara noastră, în care locuiesc	2	1	6	-34

Tabel 3.9.2.4 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **persoanelor cu dizabilități** privind persoanele străine care locuiesc în Republica Moldova, dar nu dețin cetățenia Republicii Moldova. *Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?*

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Cei care vin să trăiască în Republica Moldova de obicei fug din țara lor, din anumite motive politice, economice	47	15	11	14	Străinii vin în Republica Moldova pentru a munci	6	3	5	32
Nu sunt patrioți în țara în care trăiesc, ci tind mereu spre țara lor natală	29	11	14	24	Străinii din Republica Moldova țin la țara noastră, în care locuiesc	5	0	17	1
Străinii învață limba română atunci când vin în țara noastră	25	12	17	24	Străinii nu doresc să învețe limba română pentru comunicare, dar comunică în limba engleză sau rusă	16	0	6	-4
Străinii au prea mult control asupra afacerilor și piețelor financiare din țara noastră	23	8	13	24	Străinii care vin în Republica Moldova să locuiască de obicei nu vin cu scopul de a investi ci de a cheltui banii	10	3	20	-4
Niciodată nu au muncit, dar au câștigat bani prin șmecherii	21	7	19	19	Străinii sunt muncitori și nu fac șmecherii pentru a se îmbogăți	12	1	22	-6

Tabel 3.9.2.5 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **minorităților religioase** privind persoanele străine care locuiesc în Republica Moldova, dar nu dețin cetățenia Republicii Moldova. *Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?*

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Cei care vin să trăiască în Republica Moldova de obicei fug din țara lor, din anumite motive politice, economice	40	16	6	12	Străinii vin în Republica Moldova pentru a munci	9	3	13	28
Străinii învață limba română atunci când vin în țara noastră	27	13	11	25	Străinii nu doresc să învețe limba română pentru comunicare, dar comunică în limba engleză sau rusă	15	0	8	3
Nu sunt patrioți în țara în care trăiesc, ci tind mereu spre țara lor natală	29	7	15	28	Străinii din Republica Moldova țin la țara noastră, în care locuiesc	4	1	16	-5
Străinii au prea mult control asupra afacerilor și piețelor financiare din țara noastră	19	10	14	22	Străinii care vin în Republica Moldova să locuiască de obicei nu vin cu scopul de a investi ci de a cheltui banii	9	3	24	-5
Niciodată nu au muncit, dar au câștigat bani prin șmecherii	10	6	14	30	Străinii sunt muncitori și nu fac șmecherii pentru a se îmbogăți	11	2	28	-16

Tabel 3.9.2.6 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **agnosticilor/ateilor** privind persoanele străine care locuiesc în Republica Moldova, dar nu dețin cetățenia Republicii Moldova. *Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?*

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Cei care vin să trăiască în Republica Moldova de obicei fug din țara lor, din anumite motive politice, economice	47	27	9	9	Străinii vin în Republica Moldova pentru a munci	5	2	2	50
Străinii au prea mult control asupra afacerilor și piețelor financiare din țara noastră	14	14	27	16	Străinii care vin în Republica Moldova să locuiască de obicei nu vin cu scopul de a investi ci de a cheltui banii	11	8	11	-10
Străinii învață limba română atunci când vin în țara noastră	19	8	28	27	Străinii nu doresc să învețe limba română pentru comunicare, dar comunică în limba engleză sau rusă	14	2	3	-23
Nu sunt patrioți în țara în care trăiesc, ci tind mereu spre țara lor natală	17	11	38	19	Străinii din Republica Moldova țin la țara noastră, în care locuiesc	6	5	5	-24
Niciodată nu au muncit, dar au câștigat bani prin șmecherii	5	6	39	34	Străinii sunt muncitori și nu fac șmecherii pentru a se îmbogăți	5	5	6	-53

Tabel 3.9.2.7 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al refugiaților privind persoanele străine care locuiesc în Republica Moldova, dar nu dețin cetățenia Republicii Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Cei care vin să trăiască în Republica Moldova de obicei fug din țara lor, din anumite motive politice, economice	55	18	0	13	Străinii vin în Republica Moldova pentru a munci	13	3	0	51
Străinii învață limba română atunci când vin în țara noastră	40	15	13	18	Străinii nu doresc să învețe limba română pentru comunicare, dar comunică în limba engleză sau rusă	15	0	0	21
Străinii au prea mult control asupra afacerilor și piețelor financiare din țara noastră	25	13	15	28	Străinii care vin în Republica Moldova să locuiască de obicei nu vin cu scopul de a investi ci de a cheltui banii	10	3	8	-4
Nu sunt patrioți în țara în care trăiesc, ci tind mereu spre țara lor natală	5	8	3	83	Străinii din Republica Moldova țin la țara noastră, în care locuiesc	3	0	0	-71
Niciodată nu au muncit, dar au câștigat bani prin șmecherii	3	0	18	70	Străinii sunt muncitori și nu fac șmecherii pentru a se îmbogăți	3	3	5	-77

percepții și atitudini față de persoanele de religie musulmană care locuiesc în Republica Moldova

Tabel 3.10.2.1 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **găgăuzilor** privind persoanele de religie musulmană care locuiesc în Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Islamul este o religie extremistă	18	10	17	32	Islamul este o religie pașnică ca și celelalte religii	3	1	19	-16
Musulmanii sunt foarte agresivi și periculoși	6	7	24	32	Musulmanii sunt prietenoși și religioși, ei nu pot face rău nimănui	17	3	11	-29
Musulmanii sunt teroriști/extremiști	3	4	17	65	Există teroriști de diferite religii	3	0	8	-67

Tabel 3.10.2.2 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **bulgarilor** privind persoanele de religie musulmană care locuiesc în Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Islamul este o religie extremistă	21	12	21	24	Islamul este o religie pașnică ca și celelalte religii	10	0	12	-10
Musulmanii sunt foarte agresivi și periculoși	9	13	28	17	Musulmanii sunt prietenoși și religioși, ei nu pot face rău nimănui	21	1	13	-15
Musulmanii sunt teroriști/extremiști	8	4	33	44	Există teroriști de diferite religii	3	0	7	-59

Tabel 3.10.2.3 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **romilor** privind persoanele de religie musulmană care locuiesc în Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Islamul este o religie extremistă	19	3	5	55	Islamul este o religie pașnică ca și celelalte religii	4	1	14	-30
Musulmanii sunt foarte agresivi și periculoși	12	2	11	51	Musulmanii sunt prietenoși și religioși, ei nu pot face rău nimănui	17	0	7	-36
Musulmanii sunt teroriști/extremiști	9	0	7	69	Există teroriști de diferite religii	7	1	6	-58

Tabel 3.10.2.4 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al persoanelor cu dizabilități privind persoanele de religie musulmană care locuiesc în Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Islamul este o religie extremistă	26	8	13	24	Islamul este o religie pașnică ca și celelalte religii	4	1	24	-1
Musulmanii sunt foarte agresivi și periculoși	21	9	12	24	Musulmanii sunt prietenoși și religioși, ei nu pot face rău nimănui	17	1	17	-4
Musulmanii sunt teroriști/extremiști	7	6	14	59	Există teroriști de diferite religii	5	0	9	-52

Tabel 3.10.2.5 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al minorităților religioase privind persoanele de religie musulmană care locuiesc în Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Islamul este o religie extremistă	27	9	12	23	Islamul este o religie pașnică ca și celelalte religii	2	1	26	0
Musulmanii sunt foarte agresivi și periculoși	17	8	16	21	Musulmanii sunt prietenoși și religioși, ei nu pot face rău nimănui	16	3	20	-7
Musulmanii sunt teroriști/extremiști	10	6	15	52	Există teroriști de diferite religii	5	1	11	-42

Tabel 3.10.2.6 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al agnosticilor/ateilor privind persoanele de religie musulmană care locuiesc în Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Islamul este o religie extremistă	25	13	19	28	Islamul este o religie pașnică ca și celelalte religii	8	2	6	-8
Musulmanii sunt foarte agresivi și periculoși	14	16	25	25	Musulmanii sunt prietenoși și religioși, ei nu pot face rău nimănui	17	2	2	-16
Musulmanii sunt teroriști/extremiști	6	2	30	58	Există teroriști de diferite religii	2	0	3	-76

Tabel 3.10.2.7 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al refugiaților privind persoanele de religie musulmană care locuiesc în Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Islamul este o religie extremistă	13	8	3	75	Islamul este o religie pașnică ca și celelalte religii	3	0	0	-56
Musulmanii sunt teroriști/extremiști	8	3	5	80	Există teroriști de diferite religii	3	0	3	-71
Musulmanii sunt foarte agresivi și periculoși	3	3	13	75	Musulmanii sunt prietenoși și religioși, ei nu pot face rău nimănui	8	0	0	-76

percepții și atitudini față de persoanele care aparțin altor minorități religioase care locuiesc în Republica Moldova

Tabel 3.11.2.1 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **găgăuzilor** privind persoanele care aparțin altor minorități religioase care locuiesc în Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Sunt persoane liniștite care pot sări în ajutor în orice moment	48	26	5	4	Sunt persoane agresive, mai degrabă o să facă rău cuiva, decât să ajute	6	3	8	53
Persoanele care aparțin altor minorități religioase duc un mod corect de viață	46	21	8	8	Persoanele care aparțin altor minorități religioase duc un mod desfrânat de viață	5	1	12	42
Prezența lor la ușile oamenilor deranjează	32	15	18	16	Oamenii rămân satisfăcuți în urma discuțiilor cu persoane care aparțin altor minorități religioase	10	2	8	10
Sunt persoane foarte religioase	25	14	18	20	Nu sunt religioși, ci doar se prefac	9	1	14	1

Tabel 3.11.2.2 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **bulgarilor** privind persoanele care aparțin altor minorități religioase care locuiesc în Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Sunt persoane liniștite care pot sări în ajutor în orice moment	36	32	6	4	Sunt persoane agresive, mai degrabă o să facă rău cuiva, decât să ajute	12	1	10	45
Persoanele care aparțin altor minorități religioase duc un mod corect de viață	38	29	7	7	Persoanele care aparțin altor minorități religioase duc un mod desfrânat de viață	6	2	12	42
Sunt persoane foarte religioase	24	19	19	13	Nu sunt religioși, ci doar se prefac	16	0	9	8
Prezența lor la ușile oamenilor deranjează	16	21	20	19	Oamenii rămân satisfăcuți în urma discuțiilor cu persoane care aparțin altor minorități religioase	12	3	10	-2

Tabel 3.11.2.3 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al romilor privind persoanele care aparțin altor minorități religioase care locuiesc în Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Sunt persoane liniștite care pot sări în ajutor în orice moment	58	12	4	17	Sunt persoane agresive, mai degrabă o să facă rău cuiva, decât să ajute	7	0	3	45
Persoanele care aparțin altor minorități religioase duc un mod corect de viață	47	6	9	19	Persoanele care aparțin altor minorități religioase duc un mod desfrânat de viață	12	1	6	20
Sunt persoane foarte religioase	35	6	11	22	Nu sunt religioși, ci doar se prefac	19	1	7	6
Prezența lor la ușile oamenilor deranjează	24	4	14	39	Oamenii rămân satisfăcuți în urma discuțiilor cu persoane care aparțin altor minorități religioase	10	1	7	-21

Tabel 3.11.2.4 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al persoanelor cu dizabilități privind persoanele care aparțin altor minorități religioase care locuiesc în Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Sunt persoane liniștite care pot sări în ajutor în orice moment	45	19	4	11	Sunt persoane agresive, mai degrabă o să facă rău cuiva, decât să ajute	10	3	9	39
Persoanele care aparțin altor minorități religioase duc un mod corect de viață	39	14	10	12	Persoanele care aparțin altor minorități religioase duc un mod desfrânat de viață	10	1	14	23
Prezența lor la ușile oamenilor deranjează	30	11	13	20	Oamenii rămân satisfăcuți în urma discuțiilor cu persoane care aparțin altor minorități religioase	17	3	7	6
Sunt persoane foarte religioase	25	8	17	22	Nu sunt religioși, ci doar se prefac	13	0	16	-5

Tabel 3.11.2.5 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **minorităților religioase** privind persoanele care aparțin altor minorități religioase care locuiesc în Republica Moldova. *Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?*

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Sunt persoane liniștite care pot sări în ajutor în orice moment	75	10	2	3	Sunt persoane agresive, mai degrabă o să facă rău cuiva, decât să ajute	6	1	5	71
Persoanele care aparțin altor minorități religioase duc un mod corect de viață	72	9	2	4	Persoanele care aparțin altor minorități religioase duc un mod desfrânat de viață	6	1	7	65
Sunt persoane foarte religioase	57	11	3	6	Nu sunt religioși, ci doar se prefac	16	1	7	46
Prezența lor la ușile oamenilor deranjează	15	7	14	35	Oamenii rămân satisfăcuți în urma discuțiilor cu persoane care aparțin altor minorități religioase	20	2	6	-19

Tabel 3.11.2.6 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **agnosticilor/ateilor** privind persoanele care aparțin altor minorități religioase care locuiesc în Republica Moldova. *Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?*

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Sunt persoane liniștite care pot sări în ajutor în orice moment	42	28	6	11	Sunt persoane agresive, mai degrabă o să facă rău cuiva, decât să ajute	9	3	0	46
Prezența lor la ușile oamenilor deranjează	50	13	9	9	Oamenii rămân satisfăcuți în urma discuțiilor cu persoane care aparțin altor minorități religioase	13	3	3	36
Persoanele care aparțin altor minorități religioase duc un mod corect de viață	41	23	11	14	Persoanele care aparțin altor minorități religioase duc un mod desfrânat de viață	9	0	2	35
Sunt persoane foarte religioase	30	20	22	13	Nu sunt religioși, ci doar se prefac	11	0	5	13

Tabel 3.11.2.7 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al refugiaților privind persoanele care aparțin altor minorități religioase care locuiesc în Republica Moldova. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Sunt persoane liniștite care pot sări în ajutor în orice moment	55	20	3	13	Sunt persoane agresive, mai degrabă o să facă rău cuiva, decât să ajute	5	0	5	54
Persoanele care aparțin altor minorități religioase duc un mod corect de viață	35	18	5	23	Persoanele care aparțin altor minorități religioase duc un mod desfrânat de viață	8	0	13	20
Sunt persoane foarte religioase	33	18	10	18	Nu sunt religioși, ci doar se prefac	10	0	13	17
Prezența lor la ușile oamenilor deranjează	25	15	10	38	Oamenii rămân satisfăcuți în urma discuțiilor cu persoane care aparțin altor minorități religioase	0	0	13	-7

percepții și atitudini față de persoanele care au fost deținuți (persoane care au stat la închisoare)

Tabel 3.12.2.1 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **găgăuzilor** privind persoanele care au fost deținuți (persoane care au stat la închisoare). Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Nu se vor corecta niciodată și la prima ocazie vor încălca din nou legea (face o crimă)	12	9	21	23	Și-au ispășit pedeapsa și acum sunt oameni ca toți oamenii	29	3	4	-15
Sunt periculoși pentru societate și trebuie izolați	12	8	20	38	Trebuie integrați în societate	11	2	10	-29
Toți sunt ucigași	3	3	28	53	Majoritatea au nimerit în pușcărie pentru ilegalități mai puțin grave	7	1	5	-65

Tabel 3.12.2.2 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **bulgarilor** privind persoanele care au fost deținuți (persoane care au stat la închisoare). Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Nu se vor corecta niciodată și la prima ocazie vor încălca din nou legea (face o crimă)	13	12	23	21	Și-au ispășit pedeapsa și acum sunt oameni ca toți oamenii	29	1	1	-13
Sunt periculoși pentru societate și trebuie izolați	13	10	24	31	Trebuie integrați în societate	16	2	5	-25
Toți sunt ucigași	3	3	36	45	Majoritatea au nimerit în pușcărie pentru ilegalități mai puțin grave	8	3	3	-65

Tabel 3.12.2.3 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al romilor privind persoanele care au fost deținuți (persoane care au stat la închisoare). Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Sunt periculoși pentru societate și trebuie izolați	28	2	8	47	Trebuie integrați în societate	10	1	5	-21
Nu se vor corecta niciodată și la prima ocazie vor încălca din nou legea (face o crimă)	13	1	13	37	Și-au ispășit pedeapsa și acum sunt oameni ca toți oamenii	32	0	4	-24
Toți sunt ucigași	3	1	13	67	Majoritatea au nimerit în pușcărie pentru ilegalități mai puțin grave	12	1	4	-63

Tabel 3.12.2.4 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al persoanelor cu dizabilități privind persoanele care au fost deținuți (persoane care au stat la închisoare). Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Nu se vor corecta niciodată și la prima ocazie vor încălca din nou legea (face o crimă)	8	10	12	27	Și-au ispășit pedeapsa și acum sunt oameni ca toți oamenii	40	0	3	-12
Sunt periculoși pentru societate și trebuie izolați	14	5	19	44	Trebuie integrați în societate	13	1	4	-36
Toți sunt ucigași	1	1	18	59	Majoritatea au nimerit în pușcărie pentru ilegalități mai puțin grave	16	1	5	-59

Tabel 3.12.2.5 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **minorităților religioase** privind persoanele care au fost deținuți (persoane care au stat la închisoare). *Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?*

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Nu se vor corecta niciodată și la prima ocazie vor încălca din nou legea (face o crimă)	11	6	15	34	Și-au ispășit pedeapsa și acum sunt oameni ca toți oamenii	29	2	3	-22
Sunt periculoși pentru societate și trebuie izolați	12	5	16	50	Trebuie integrați în societate	11	0	6	-41
Toți sunt ucigași	2	1	24	55	Majoritatea au nimerit în pușcărie pentru ilegalități mai puțin grave	12	1	6	-63

Tabel 3.12.2.6 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **agnosticilor/ateilor** privind persoanele care au fost deținuți (persoane care au stat la închisoare). *Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?*

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Nu se vor corecta niciodată și la prima ocazie vor încălca din nou legea (face o crimă)	11	17	25	14	Și-au ispășit pedeapsa și acum sunt oameni ca toți oamenii	30	2	2	-7
Sunt periculoși pentru societate și trebuie izolați	14	19	23	34	Trebuie integrați în societate	8	2	0	-23
Toți sunt ucigași	6	3	33	45	Majoritatea au nimerit în pușcărie pentru ilegalități mai puțin grave	11	0	2	-60

Tabel 3.12.2.7 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **refugiaților** privind persoanele care au fost deținuți (persoane care au stat la închisoare). *Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?*

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Nu se vor corecta niciodată și la prima ocazie vor încălca din nou legea (face o crimă)	10	10	15	35	Și-au ispășit pedeapsa și acum sunt oameni ca toți oamenii	25	3	3	-21
Sunt periculoși pentru societate și trebuie izolați	10	5	20	48	Trebuie integrați în societate	13	0	5	-43
Toți sunt ucigași	5	3	18	58	Majoritatea au nimerit în pușcărie pentru ilegalități mai puțin grave	10	3	5	-56

percepții și atitudini față de persoanele de gen feminin

Tabel 3.13.2.1 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **găgăuzilor** privind persoanele de gen feminin. *Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?*

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
În pozițiile de conducere a statului trebuie să fie persoane de sex masculin, care sunt mai pricepuți în problemele politice și economice și au calitățile necesare	18	10	16	35	Pe pozițiile de conducere a statului ar putea fi și femei, ele nu sunt mai prejos decât bărbații ca pregătire și cunoștințe. Sunt capabile să fie mai echilibrate în politică	19	1	2	-18
Femeile sunt prea sensibile și emoționale, în caz de urgență nu pot lua o decizie potrivită	13	7	16	51	Femeile au o intuiție foarte bună, iar deciziile lor sunt deseori corecte	10	1	3	-41
Femeile sunt mai pasive, din acest motiv le este frică să se implice în acțiuni publice	9	3	22	55	Femeile sunt active, iar implicarea lor în activitățile publice este realizată cu succes	10	0	3	-57
Femeile sunt gospodine bune de asta ele trebuie să se ocupe de gospodărie și creșterea copiilor	5	2	19	67	Femeile pot fi foarte buni muncitori și conducători, motiv din care trebuie să combine cariera profesională cu munca casnică	5	0	2	-73

Tabel 3.13.2.2 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al bulgarilor privind persoanele de gen feminin. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
În pozițiile de conducere a statului trebuie să fie persoane de sex masculin, care sunt mai pricepuți în problemele politice și economice și au calitățile necesare	23	11	16	30	Pe pozițiile de conducere a statului ar putea fi și femei, ele nu sunt mai prejos decât bărbații ca pregătire și cunoștințe. Sunt capabile să fie mai echilibrate în politică	15	0	4	-10
Femeile sunt prea sensibile și emoționale, în caz de urgență nu pot lua o decizie potrivită	10	8	19	44	Femeile au o intuiție foarte bună, iar deciziile lor sunt deseori corecte	15	1	4	-36
Femeile sunt mai pasive, din acest motiv le este frică să se implice în acțiuni publice	6	8	22	54	Femeile sunt active, iar implicarea lor în activitățile publice este realizată cu succes	7	0	2	-57
Femeile sunt gospodine bune de asta ele trebuie să se ocupe de gospodărie și creșterea copiilor	10	4	24	60	Femeile pot fi foarte buni muncitori și conducători, motiv din care trebuie să combine cariera profesională cu munca casnică	2	0	0	-70

Tabel 3.13.2.3 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al romilor privind persoanele de gen feminin. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
În pozițiile de conducere a statului trebuie să fie persoane de sex masculin, care sunt mai pricepuți în problemele politice și economice și au calitățile necesare	48	6	8	20	Pe pozițiile de conducere a statului ar putea fi și femei, ele nu sunt mai prejos decât bărbații ca pregătire și cunoștințe. Sunt capabile să fie mai echilibrate în politică	15	0	3	21
Femeile sunt prea sensibile și emoționale, în caz de urgență nu pot lua o decizie potrivită	26	3	9	44	Femeile au o intuiție foarte bună, iar deciziile lor sunt deseori corecte	15	0	3	-19
Femeile sunt gospodine bune de asta ele trebuie să se ocupe de gospodărie și creșterea copiilor	29	4	6	50	Femeile pot fi foarte buni muncitori și conducători, motiv din care trebuie să combine cariera profesională cu munca casnică	10	0	1	-20
Femeile sunt mai pasive, din acest motiv le este frică să se implice în acțiuni publice	21	2	10	47	Femeile sunt active, iar implicarea lor în activitățile publice este realizată cu succes	15	0	6	-27

Tabel 3.13.2.4 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al persoanelor cu dizabilități privind persoanele de gen feminin. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
În pozițiile de conducere a statului trebuie să fie persoane de sex masculin, care sunt mai pricepuți în problemele politice și economice și au calitățile necesare	26	5	8	40	Pe pozițiile de conducere a statului ar putea fi și femei, ele nu sunt mai prejos decât bărbații ca pregătire și cunoștințe. Sunt capabile să fie mai echilibrate în politică	21	1	1	-14
Femeile sunt prea sensibile și emoționale, în caz de urgență nu pot lua o decizie potrivită	8	2	15	57	Femeile au o intuiție foarte bună, iar deciziile lor sunt deseori corecte	13	0	5	-51
Femeile sunt mai pasive, din acest motiv le este frică să se implice în acțiuni publice	6	4	15	57	Femeile sunt active, iar implicarea lor în activitățile publice este realizată cu succes	14	0	4	-51
Femeile sunt gospodine bune de asta ele trebuie să se ocupe de gospodărie și creșterea copiilor	12	2	12	65	Femeile pot fi foarte buni muncitori și conducători, motiv din care trebuie să combine cariera profesională cu munca casnică	10	0	0	-57

Tabel 3.13.2.5 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **minorităților religioase** privind persoanele de gen feminin. *Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?*

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
În pozițiile de conducere a statului trebuie să fie persoane de sex masculin, care sunt mai pricepuți în problemele politice și economice și au calitățile necesare	18	5	13	46	Pe pozițiile de conducere a statului ar putea fi și femeii, ele nu sunt mai prejos decât bărbații ca pregătire și cunoștințe. Sunt capabile să fie mai echilibrate în politică	13	0	5	-30
Femeile sunt prea sensibile și emoționale, în caz de urgență nu pot lua o decizie potrivită	10	3	16	53	Femeile au o intuiție foarte bună, iar deciziile lor sunt deseori corecte	15	1	4	-45
Femeile sunt mai pasive, din acest motiv le este frică să se implice în acțiuni publice	7	3	12	57	Femeile sunt active, iar implicarea lor în activitățile publice este realizată cu succes	16	1	6	-46
Femeile sunt gospodine bune de asta ele trebuie să se ocupe de gospodărie și creșterea copiilor	9	4	14	62	Femeile pot fi foarte buni muncitori și conducători, motiv din care trebuie să combine cariera profesională cu munca casnică	11	0	0	-56

Tabel 3.13.2.6 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al **agnosticilor/ateilor** privind persoanele de gen feminin. *Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?*

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Femeile sunt gospodine bune de asta ele trebuie să se ocupe de gospodărie și creșterea copiilor	3	3	23	64	Femeile pot fi foarte buni muncitori și conducători, motiv din care trebuie să combine cariera profesională cu munca casnică	6	0	0	-76
Femeile sunt mai pasive, din acest motiv le este frică să se implice în acțiuni publice	3	8	22	53	Femeile sunt active, iar implicarea lor în activitățile publice este realizată cu succes	13	2	0	-55
În pozițiile de conducere a statului trebuie să fie persoane de sex masculin, care sunt mai pricepuți în problemele politice și economice și au calitățile necesare	9	11	19	45	Pe pozițiile de conducere a statului ar putea fi și femei, ele nu sunt mai prejos decât bărbații ca pregătire și cunoștințe. Sunt capabile să fie mai echilibrate în politică	16	0	0	-37
Femeile sunt prea sensibile și emoționale, în caz de urgență nu pot lua o decizie potrivită	14	8	17	45	Femeile au o intuiție foarte bună, iar deciziile lor sunt deseori corecte	13	2	2	-34

Tabel 3.13.2.7 Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al refugiaților privind persoanele de gen feminin. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche care afirmație este mai aproape de punctul dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?

Prima afirmație	Mai mult prima afirmație	Oarecum prima afirmație	Oarecum a doua afirmație	Mai mult a doua afirmație	A doua afirmație	Ambele în egală măsură	Niciuna	Nu știu/R efuz	IOD
Femeile sunt mai pasive, din acest motiv le este frică să se implice în acțiuni publice	8	3	18	68	Femeile sunt active, iar implicarea lor în activitățile publice este realizată cu succes	5	0	0	-71
Femeile sunt gospodine bune de asta ele trebuie să se ocupe de gospodărie și creșterea copiilor	10	3	10	70	Femeile pot fi foarte buni muncitori și conducători, motiv din care trebuie să combine cariera profesională cu munca casnică	8	0	0	-62
În pozițiile de conducere a statului trebuie să fie persoane de sex masculin, care sunt mai pricepuți în problemele politice și economice și au calitățile necesare	10	3	15	53	Pe pozițiile de conducere a statului ar putea fi și femei, ele nu sunt mai prejos decât bărbații ca pregătire și cunoștințe. Sunt capabile să fie mai echilibrate în politică	15	3	3	-44
Femeile sunt prea sensibile și emoționale, în caz de urgență nu pot lua o decizie potrivită	20	8	15	45	Femeile au o intuiție foarte bună, iar deciziile lor sunt deseori corecte	8	0	5	-28